

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση

Κατεύθυνση: Εκπαιδευτικά Προγράμματα και Υλικό: *(Συμβατικές και eΜορφές): Πολιτικές και Πρακτικές»*

Διπλωματική Εργασία:

Θέμα: «Μελέτη των απόψεων εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την ένταξη του e-portfolio στη διδασκαλία και στη μάθηση»

Πρατάρης Αλέξανδρος

Επιβλέπων Καθηγητής: Αθανάσιος Τζιμογιάννης

Κόρινθος, Ιούνιος 2023

Τριμελής εξεταστική επιτροπή

Τζιμογιάννης Αθανάσιος, Καθηγητής Παν. Πελοποννήσου
(επιβλέπων καθηγητής)

Δημόπουλος Κωνσταντίνος, καθηγητής Παν. Πελοποννήσου

Δρ. Τσιωτάκης Παναγιώτης, μέλος ΕΔΠ Παν. Πελοποννήσου

Copyright © Πρατάρης Αλέξανδρος, 2023.

Με επιφύλαξη κάθε δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς την συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν την συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και του Τμήματος Κοινωνικής & Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Ευχαριστίες

Η δημιουργία της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτέλεσε από την αρχή της συγγραφή της μία πρωτόγνωρη εμπειρία για εμένα, καθώς δεν είχα δημιουργήσει ανάλογο επιπέδου έρευνα στο προπτυχιακό στάδιο των σπουδών μου. Έτσι, το εγχείρημα ήταν δύσκολο και κοπιαστικό. Βέβαια, αντιλήφθηκα ότι η διαδικασία της έρευνας είναι εκ φύσεως μία δημιουργική διαδικασία, από την οποία μπορείς να αποκομίσεις χρήσιμες εμπειρίες για το μέλλον της εκπαιδευτικής σου πορείας. Με αυτό τον τρόπο λοιπόν θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους με βοήθησαν άμεσα ή έμμεσα για να την ολοκληρώσω.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου, κ. Αθανάσιο Τζιμογιάννη για την άμεση ανταπόκριση, την πολύτιμη βοήθεια και την ανατροφοδότηση που μου παρείχε όταν την χρειαζόμουν.

Επίσης, δεν μπορώ να μην ευχαριστήσω τους εκπαιδευτικούς που θέλησαν να συμμετέχουν στην έρευνα, οι οποίοι παρόλο που δεν με γνώριζαν, με εμπιστεύτηκαν, καθώς επίσης και όσους εκπαιδευτικούς προσπάθησαν να με βοηθήσουν βρίσκοντάς όλους όσους ικανοποιούσαν τις προϋποθέσεις της έρευνας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους δικούς μου ανθρώπους, τους γονείς, τους φίλους, αλλά και την σύντροφό μου, οι οποίοι με την συμπαράσταση, αλλά και την υπομονή τους με βοήθησαν να ολοκληρώσω τις μεταπτυχιακές μου σπουδές.

Την εργασία αυτή την αφιερώνω στον θείο μου Τσουνή Φίλιππο, ο οποίος δεν πρόλαβε να με δει να ολοκληρώνω τις μεταπτυχιακές σπουδές μου, καθώς απεβίωσε στις 14/05/2023.

Περίληψη

Ο 21^{ος} αιώνας δείχνει να χαρακτηρίζεται από την ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η τεχνολογία εκ φύσεως αναφέρεται στην συστηματική εφαρμογή των γνώσεων και των εφαρμογών για την εξυπηρέτηση των αναγκών του ανθρώπου και έχει όπως γίνεται αντιληπτό καθαρά πρακτικό χαρακτήρα. Η απρόσμενη πρόκληση της πανδημίας, την οποία αντιμετώπισε η ανθρωπότητα από τον Μάρτιο του 2020 επιτάχυνε την διαδικασία εφαρμογής των τεχνολογικών μέσων, τα οποία είχαν δημιουργηθεί. Έτσι, έπρεπε να γίνει εφαρμογή της Εξαναγκασμένης Απομακρυσμένης Διδασκαλίας.

Η παρούσα έρευνα έχει σκοπό την διερεύνηση των μεθόδων διαδικτυακής διδασκαλίας που χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης πριν από την συνθήκη της πανδημίας, στη συνέχεια ενώ βίωναν το φαινόμενο της πανδημίας και τέλος αφού έληξε η συνθήκη και μπορούσαν να επιστρέψουν στον φυσικό τρόπο διδασκαλίας, έτσι ώστε να εκτιμηθεί ο βαθμός ενσωμάτωσης των τεχνολογιών στην τάξη, πιο συγκεκριμένα των εργαλείων e-portfolio. Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε ήταν ποιοτική με την δημιουργία ημιδομημένων συνεντεύξεων, οι οποίες έγιναν όλες εξ αποστάσεως λόγω της απόστασης που υπήρχε με τον δημιουργό της έρευνας. Συμμετείχαν συνολικά 5 εκπαιδευτικοί Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, οι οποίες ήταν Φιλολόγοι Γυμνασίου και Λυκείου.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν ενσωματώσει τις νέες τεχνολογίες, και συγκεκριμένα τα εργαλεία e-portfolio στις εκπαιδευτικές πρακτικές τους ή τις χρησιμοποιούν επικουρικά. Η συνθήκη εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας που προέκυψε, αποτέλεσε πρόκληση ως προς την ενημέρωση και ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στην διδασκαλία. Τα εμπόδια και τα προβλήματα που προέκυψαν όμως, όπως τα τεχνικά προβλήματα, τα οποία οφείλονται στην έλλειψη επιμόρφωσης ή των υλικοτεχνικών μέσων, κατέστησαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως διδασκαλία προβληματική. Η επίδραση της διαδικτυακής διδασκαλίας στις επιδόσεις των μαθητών ήταν μέτρια. Μάλιστα επισημάνθηκαν προβλήματα, τα οποία αφορούσαν το κοινωνικό και συναισθηματικό κομμάτι των μαθητών, το οποίο επέδρασε ανασταλτικά στην πρόδοδό τους. Συμπερασματικά, οι εκπαιδευτικοί φάνηκαν χαρούμενοι ως προς την ευκαιρία που τους δόθηκε να επαναπροσδιορίσουν τις αντιλήψεις τους για τις πρακτικές που εντάσσουν τις ΤΠΕ στην διδασκαλία, αλλά εμφανώς προβληματισμένοι με τις

δυσκολίες που πρέπει να λύσουν, για να υλοποιηθεί το εγχείρημα της απομακρυσμένης διδασκαλίας.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαιδευτικοί Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Απομακρυσμένη Έκτακτης Ανάγκης, Εξαναγκασμένη Απομακρυσμένη Διδασκαλία, e-portfolio, πρακτικές, ενσωμάτωση ΤΠΕ.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	4
Περίληψη	5
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή.....	10
1.1. Οριοθέτηση του προβλήματος.....	10
1.2. Σκοπός και σχεδίαση της έρευνας.....	11
1.3. Σημασία και πρωτοτυπία μελέτης.....	12
1.4. Γενική επισκόπηση εργασίας	13
Κεφάλαιο 2: Θεωρητικό πλαίσιο	15
2.1 Διαδικτυακή Μάθηση και ΤΠΕ	15
2.1.1 Μέθοδοι διαδικτυακής μάθησης.....	15
2.1.2 Χαρακτηριστικά ηλεκτρονικής τάξης	17
2.1.3 Δυνατότητες και περιορισμοί διαδικτυακής μάθησης	18
2.1.4 Ρόλος εκπαιδευτικού.....	20
2.2 Ε-portfolio: Ορισμός, περιεχόμενα, είδη, στόχος	22
2.2.1 Περιεχόμενα.....	23
2.2.2 Είδη.....	24
2.2.3 Στόχος	24
2.3 Τα e-Portfolios κατά τη διάρκεια της πανδημίας.....	28
2.3.1 Χρήση Νέων τεχνολογιών στην Ελλάδα κατά την πανδημία	28
Κεφάλαιο 3: Βιβλιογραφική επισκόπηση	31
3.1 Χρήσεις ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου	32
3.2 Τα εργαλεία e-portfolio ως εργαλείο αξιολόγησης των μαθητών.....	33
3.3 Τα εργαλεία e-portfolio ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης των εκπαιδευτικών	34
3.4 Πλεονεκτήματα των εργαλείων e-portfolio στην διδασκαλία	35
3.5 Πλεονεκτήματα των εργαλείων e-portfolio στα μαθησιακά αποτελέσματα.....	37
3.6 Πλεονεκτήματα των εργαλείων e-portfolio ως προς την επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών.....	38
3.7 Προκλήσεις και εμπόδια στη διδασκαλία μέσω e-portfolio	40
3.8 Η χρήση των εργαλείων e-portfolio από εκπαιδευόμενους εκπαιδευτικούς.....	43
3.9 Σύνθεση και κριτική αποτίμηση των ερευνών	45
3.10 Τα ερευνητικά ερωτήματα και ο σκοπός της έρευνας.....	49

Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία έρευνας.....	51
4.1 Σχεδιασμός έρευνας.....	51
4.2 Δείγμα.....	52
4.3 Οδηγός συνέντευξης	54
4.4 Διαδικασία έρευνας	55
4.5 Θεματική ανάλυση δεδομένων.....	56
Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα	58
5.1 Βαθμός ενσωμάτωσης ΤΠΕ και πλατφόρμας e-portfolio στη διδασκαλία	58
5.1.1 Αντικατάσταση παραδοσιακών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ.....	59
5.1.2 Χρήση εργαλείων e-portfolio	60
5.1.3 Παραδείγματα δραστηριοτήτων με χρήση των ΤΠΕ και των εργαλείων e-portfolio 61	
5.1.4 Μορφές εργασιών και δραστηριοτήτων των μαθητών	62
5.1.5 Ανατροφοδότηση	63
5.2 Συμβολή των e-portfolios στη διδασκαλία και στη μάθηση	64
5.2.1 Θετικές αντιλήψεις-Χαρακτηριστικά πλατφόρμας e-portfolio	64
5.2.2 Παιδαγωγικοί λόγοι ένταξης e-portfolio στην διδασκαλία	65
5.2.3 Οφέλη των μαθητών από την χρήση e-portfolio.....	66
5.2.4 Τρόποι αξιοποίησης πλατφόρμας e-portfolio.....	67
5.3 Ετοιμότητα και υποστήριξη εκπαιδευτικών.....	68
5.3.1 Έλλειψη ετοιμότητας.....	68
5.3.2 Θετική ανταπόκριση-Επίδραση πανδημίας (εξ αποστάσεως διδασκαλία)	69
5.3.3 Συμβολή επιμόρφωσης/μεταπτυχιακών σπουδών	70
5.3.4 Σεμινάρια.....	70
5.3.5 Συνάδελφοι-Ηγεσία.....	70
5.3.6 Διαδίκτυο.....	71
5.3.7 Έλλειψη συνεργασίας.....	71
5.4 Ανταπόκριση μαθητών	72
5.4.1 Δυσκολίες προσαρμογής.....	72
5.4.2 Θετική ανταπόκριση.....	73
5.4.3 Συνεργασία.....	74
5.4.4 Ανιαρότητα και προσπάθειες απάτης.....	75
5.5 Προκλήσεις και δυσκολίες εκπαιδευτικών.....	75
5.5.1 Ατομική εξέλιξη	75
5.5.2 Πρακτικοί λόγοι	76
5.5.3 Βελτίωση τρόπου διδασκαλίας	76

5.5.4	Χρόνος	77
5.5.5	Τεχνικές δυσκολίες των μαθητών	77
5.5.6	Δυσκολίες ψυχολογικής φύσεως	78
5.5.7	Δυσκολίες στην υποστήριξη των μαθητών	78
5.5.8	Αρνητικές αντιλήψεις	79
5.6	Ιδέες/ Προτάσεις για ένταξη των εργαλείων e-portfolio μετά την πανδημία	79
5.6.1	Υποστήριξη σχολείου/εκπαιδευτικών	79
5.6.2	Συγκρατημένη στάση ως προς ρόλο των ΤΠΕ στην εκπαίδευση	80
5.6.3	Αλλαγή κουλτούρας.....	80
5.6.4	Αξιοποίηση τεχνολογιών απομακρυσμένης διδασκαλίας	82
5.7	Σύνοψη αποτελεσμάτων	82
Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα		87
6.1	Βαθμός ενσωμάτωσης ΤΠΕ και πλατφόρμας e-portfolio.....	87
6.2	Αντιλήψεις για τη συμβολή των e-portfolios στη διδασκαλία και στη μάθηση	88
6.3	Ετοιμότητα και υποστήριξη των εκπαιδευτικών.....	89
6.4	Ανταπόκριση μαθητών	91
6.5	Προκλήσεις και δυσκολίες εκπαιδευτικών.....	92
6.6	Ιδέες/ Προτάσεις για ένταξη των εργαλείων e-portfolio μετά την πανδημία	93
6.7	Περιορισμοί και οριοθετήσεις της έρευνας.....	94
Αναφορές.....		95
Παράρτημα I: Βιβλιογραφική επισκόπηση ερευνών		103
Παράρτημα II: Πρωτόκολλο συνέντευξης		108
Παράρτημα III: Μετεγγραφές συνεντεύξεων		112

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

1.1. Οριοθέτηση του προβλήματος

Τις δύο πρώτες δεκαετίες του 21^{ου} αιώνα τόσο ο τομέας της εκπαίδευσης, όσο και αυτός της κοινωνίας βιώνει τα αποτελέσματα των αλλαγών με κύριο γνώμονα την εξέλιξη της τεχνολογίας. Η εκπαίδευση, η οποία αποτελεί το πεδίο στο οποίο οι αυριανοί πολίτες διαμορφώνουν τα ατομικά και πολιτικά τους χαρακτηριστικά έχει επηρεαστεί από αυτή την εξέλιξη και θα συνεχίζει να επηρεάζεται. Οι σημερινοί μαθητές ζουν χρησιμοποιώντας τα τεχνολογικά μέσα σχεδόν σε ό,τι καταπιάνονται, είναι «Ψηφιακοί αυτόχθονες» όπως τους αποκαλεί ο Prensky (2001), με αποτέλεσμα η πλειοψηφία των ψηφιακών εργαλείων να μην τους προκαλεί αισθήματα ανασφάλειας. Έτσι, η ενσωμάτωση των τεχνολογιών κατά την διδασκαλία πιθανότατα να αποτελέσει την αιτία αύξησης των επιτυχημένων μαθησιακών διαδικασιών (Budiman et al., 2018). Γίνεται αντιληπτό λοιπόν ότι οι καθηγητές θα παίξουν τον ρόλο ισχυρού διαμεσολαβητή. Καταληκτικά, ενώ ο όρος «ψηφιακοί μετανάστες» που δίνεται από τον Prensky (2001) δεν τους τιμά, η εποχή δείχνει ότι οφείλουν να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες και να χρησιμοποιήσουν τα ψηφιακά μέσα προς όφελος των μαθητών.

Πιο συγκεκριμένα λοιπόν, οι έρευνες επιβεβαιώνουν ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν θετικές αντιλήψεις για τα ψηφιακά εργαλεία, αλλά εμφανίζονται συγκρατημένοι ως προς την χρήση τους στην τάξη (Τζιμογιάννης & Κόμης, 2006). Θεωρούν τις ΤΠΕ ως κάποιες μαθησιακές μεθόδους διδασκαλίας, οι οποίες αποσκοπούν στην ψυχαγωγία των μαθητών και όχι στο να βελτιώσουν την συνεργασία ή την διερευνητική μάθηση. Μάλιστα, πολλοί δεν έχουν αντιληφθεί ότι οι ΤΠΕ έχουν την δυνατότητα να οξύνουν την κριτική και δημιουργική σκέψη των μαθητών (Τζιμογιάννης, 2019).

Η παγκόσμια κοινότητα τις χρονιές του 2021 και του 2022 αντιμετώπισε ένα φαινόμενο, για το οποίο δεν ήταν προετοιμασμένη, μία πανδημία COVID-19. Όπως γίνεται αντιληπτό ο τομέας της εκπαίδευσης όχι μόνο δεν έμεινε αμετάβλητος, αλλά όφειλε να δημιουργήσει εκείνες τις λύσεις, έτσι ώστε να μην υπάρξει η πλήρης σύγχυση στον τρόπο εκπαίδευσης των μαθητών. Πολλοί μαθητές και φοιτητές, περίπου 1,5 δισεκατομμύριο έπρεπε να παρακολουθήσουν τα μαθήματά τους εξ αποστάσεως (UNESCO, 2020). Παρόμοια έπρεπε να εργαστούν και οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι από τον Μάρτιο του 2020 όφειλαν να επαναπροσδιορίσουν τα χαρακτηριστικά της εργασίας τους, βοηθώντας μάλιστα και τους γονείς να συμμετέχουν στην όλη προσπάθεια. Η UNESCO ως διεθνής οργανισμός επενέβη και προσπάθησε να ανταποκριθεί στις εκπαιδευτικές ανάγκες (Huang et al., 2020). Χαρακτηριστικά αναφέρει στην διακήρυξή της για το 2030 ότι πρέπει «να παρέχονται

εναλλακτικοί τρόποι μάθησης και εκπαίδευσης σε παιδιά και εφήβους που δεν είναι στο σχολείο, τόσο στο πρωτοβάθμιο όσο και στο δευτεροβάθμιο επίπεδο, και να θέτει σε εφαρμογή προγράμματα ισοδυναμίας και γεφύρωσης, αναγνωρισμένα και διαπιστευμένα από 14 το κράτος, για να εξασφαλιστεί ευέλικτη μάθηση τόσο σε επίσημο όσο και σε μη τυπικό περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων και σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης» (Huang et al., 2020).

Όλες οι δομές εκπαίδευσης λοιπόν, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας όφειλαν με την σειρά τους να διαμορφώσουν τα προγράμματα σπουδών πιο γενικά, αλλά κυρίως τον τρόπο διδασκαλίας των μαθημάτων πιο ειδικά, βασισμένες στη χρήση του διαδικτύου και της ηλεκτρονικής μάθησης. Βέβαια, αναλόγως και τις αποφάσεις της πολιτικής προστασίας στην εκάστοτε χώρα, υπήρξε η δυνατότητα μεικτού τρόπου διδασκαλίας. Όταν έγινε αυτό εφικτό, οι καθηγητές όφειλαν να αξιοποιήσουν τα ψηφιακά εργαλεία και τις πλατφόρμες, με σκοπό πια την πραγματοποίηση των μαθημάτων. Αυτό βέβαια περιελάμβανε και την χρήση των ψηφιακών εργαλείων για την αξιολόγηση των μαθητών, αλλά και την ύπαρξη παιδαγωγικής στρατηγικής. Το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία αρκετών προβλημάτων όχι μόνο χρήσης των ψηφιακών εργαλείων, αλλά και δημιουργικής αξιοποίησής τους, τόσο από τους καθηγητές όσο και από τους μαθητές. Η συνθήκη αυτή όμως πρόβαλε την πληθώρα των αναγκών που έχουν οι εκπαιδευτικοί ως προς τον σχεδιασμό των μαθησιακών περιβαλλόντων διαδικτυακής διδασκαλίας (Jimoyiannis et al., 2021b).

1.2. Σκοπός και σχεδίαση της έρευνας

Η παρούσα έρευνα έχει σκοπό την διερεύνηση των μεθόδων διαδικτυακής διδασκαλίας που χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης πριν από την συνθήκη της πανδημίας, στη συνέχεια ενώ βίωναν το φαινόμενο της πανδημίας και τέλος αφού έληξε η συνθήκη και μπορούσαν να επιστρέψουν στον φυσικό τρόπο διδασκαλίας, έτσι ώστε να εκτιμηθεί ο βαθμός ενσωμάτωσης των τεχνολογιών στην τάξη, πιο συγκεκριμένα των εργαλείων e-portfolio. Επιπλέον, καταγράφονται τα αποτελέσματα, τα εμπόδια που είχαν οι εκπαιδευτικοί και πόσο αυτή η συνθήκη άσκησε θετική ή αρνητική επιρροή στην άποψη των εκπαιδευτικών για την χρήση των ΤΠΕ.

Ως τρόπος συλλογής των δεδομένων επιλέχθηκε το εργαλείο της ημιδομημένης συνέντευξης. Στην αρχή δημιουργήθηκε ένα πρωτόκολλο των ερωτήσεων, το οποίο είχε σκοπό την συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών, οι οποίες χρησιμοποιούνταν ως σχετικές απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα, έτσι ώστε να μειώνονται οι πιθανότητες μία συζήτησης που δεν αφορά το πεδίο ερωτήσεων. Στην έρευνα συμμετείχαν πέντε εκπαιδευτικοί (Φιλολογοί) που διδάσκουν σε δημόσια σχολεία Δευτεροβάθμιας

Εκπαίδευσης τόσο του νομού Κορινθίας όσο και του νομού Αττικής. Το διάστημα που διενεργήθηκαν οι συνεντεύξεις, συμμετείχαν σε τάξεις Γυμνασίου και του Λυκείου. Όταν έγινε η θεματική ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν, προέκυψαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- 1) Ποιος ήταν το ποσοστό αφομοίωσης των ΤΠΕ και των εργαλείων e-portfolio κατά τη διδασκαλία;
- 2) Ποιες είναι οι αντιλήψεις για τη συμβολή των e-portfolios στη διδασκαλία και στη μάθηση;
- 3) Ποιο ήταν το ποσοστό ετοιμότητας και ποιοι οι παράγοντες που υποστήριξαν το έργο των εκπαιδευτικών;
- 4) Ποια ήταν η απόδοση των μαθητών κατά τη διδασκαλία μέσω χρήσης ΤΠΕ και των εργαλείων e-portfolio;
- 5) Ποιες οι προκλήσεις και τα εμπόδια, τα οποία αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί;
- 6) Ποια είναι η άποψη και ποιες οι προτάσεις για ενσωμάτωση των εργαλείων e-portfolio, αλλά και των ΤΠΕ μετά την συνθήκη της πανδημίας;

1.3. Σημασία και πρωτοτυπία μελέτης

Το θέμα της συγκεκριμένης έρευνας είναι οι μέθοδοι διαδικτυακής διδασκαλίας κατά τη διάρκεια της συνθήκης της πανδημίας, αλλά και αφού έληξε η συνθήκη, καθώς επίσης και οι πρακτικές στις οποίες βασίστηκαν οι εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια της εστιάζοντας στην χρήση των εργαλείων e-portfolio, ποια ήταν τα εμπόδια που δημιουργήθηκαν και ποια τα αποτελέσματα της προσπάθειας αυτής. Γίνεται αναφορά και στην ανταπόκριση των μαθητών μέσω της απόδοσής τους.

Η Έκτακτης Ανάγκης Απομακρυσμένη διδασκαλία αποτελούσε ένα «αχαρτογράφητο» πεδίο, καθώς οι συνθήκες, κατά τις οποίες μπορεί να εφαρμοστεί αφορούν χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση ή βιώνουν τα αποτελέσματα κάποια φυσικής καταστροφής ή αφορά το πώς εφαρμόζεται η εκπαίδευση σε περιοχές όπου η πρόσβαση σε κέντρα εκπαίδευσης φαντάζει δύσκολη έως και αδύνατη κάποιες φορές π. χ μέσω μεταβολών καιρού (Jimoyiannis et al., 2021b). Όμως, η συνθήκη της πανδημίας του COVID-19 επανέφερε στην επιστημονική κοινότητα την μέθοδο αυτή, καθώς δεν υπήρχε άλλος δυνατός τρόπος πραγματοποίησης των μαθημάτων. Η συγκεκριμένη μέθοδος λοιπόν θα αποτελέσει αδιαμφισβήτητα τα επόμενα χρόνια, αρχής γενομένης από το 2023, ένα πεδίο κατά το οποίο οφείλει επιστημονική κοινότητα να ερευνήσει σχολαστικά τόσο τα εμπόδια

που συνάντησαν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές, αλλά και κατά πόσο βοήθησε η συνθήκη, έτσι ώστε να ενταχθούν οι ΤΠΕ, καθώς επίσης και τα εργαλεία e-portfolio στην διδασκαλία.

Η συγκεκριμένη έρευνα λοιπόν επιχειρεί να συνθέσει αποδοτικά τα θέματα που αναφέρθηκαν και να εστιάσει στο πεδίο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και κυρίως στο Γυμνάσιο-Λύκειο.

1.4. Γενική επισκόπηση εργασίας

Η συγκεκριμένα έρευνα απαρτίζεται από έξι κεφάλαια. Το **Κεφάλαιο 1** περιλαμβάνει την εισαγωγή, στην οποία αναλύεται η δομή της εργασίας και τίθενται ο βασικός προβληματισμός της έρευνας. Στη συνέχεια αναφέρεται στον σκοπό και στις ουσιώδεις πληροφορίες, οι οποίες προκύπτουν από την μελέτη. Το τελευταίο μέρος του κεφαλαίου ασχολείται με το πόσο σημαντική, αλλά και κατά πόσο είναι πρωτότυπη η συγκεκριμένη έρευνα.

Στο Κεφάλαιο 2 ο συγγραφέας ασχολείται με τα θεωρητικά χαρακτηριστικά της εργασίας (θεωρητικό πλαίσιο), πιο συγκεκριμένα των πεδίων έρευνας που πρόκειται να αναπτυχθούν στην συνέχεια της έρευνας. Πιο αναλυτικά, όπως προαναφέρθηκε, γίνεται περιγραφή του πεδίου της έκτακτης ανάγκης απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά τη διάρκεια της συνθήκης της πανδημίας, τα χαρακτηριστικά που όφειλε να έχει ο μέσος εκπαιδευτικός, με σκοπό να ανταποκριθεί στα εμπόδια που του δημιουργήθηκαν, καθώς επίσης και στα χαρακτηριστικά, στις δυνατότητες και στους περιορισμούς μιας διαδικτυακής τάξης, αλλά και των εργαλείων e-portfolio. Ακόμη, η μελέτη αναφέρεται στο πόσο σημαντική είναι η ένταξη των ψηφιακών εργαλείων στην διδασκαλία από τους εκπαιδευτικούς, εστιάζοντας στα εργαλεία e-portfolio. Τέλος, αναλύονται και τα εμπόδια που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί, αλλά και οι μαθητές κατά την ενσωμάτωση των πλατφορμών και των ψηφιακών εργαλείων κατά την διδασκαλία.

Το **Κεφάλαιο 3** ασχολείται με την επισκόπηση πρόσφατων ερευνών που είχαν ως θέμα τους την εφαρμογή της διαδικτυακής εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια της πανδημίας, αλλά και μετά από αυτή. Δεν τίθενται όλες οι λεπτομέρειες των ερευνών, αλλά τα σημαντικά τους ευρήματα, με σκοπό την ανάδειξη των χαρακτηριστικών τους για περαιτέρω μελλοντική έρευνα. Σημαντικό τομέα της επισκόπησης ερευνών αποτελεί και το πεδίο που περιγράφει τα ερευνητικά ερωτήματα της κάθε έρευνας.

Το **Κεφάλαιο 4** ασχολείται με τις μεθόδους που χρησιμοποιεί η συγκεκριμένη έρευνα (μεθοδολογικό πλαίσιο). Γίνεται αναφορά τόσο στο ποια μέθοδος επιλέχθηκε, αλλά και

στους λόγους που επιλέχθηκε. Στη συνέχεια, περιγράφεται το δείγμα της έρευνας, αλλά και το εργαλείο δεδομένων.

Τα αποτελέσματα της ποιοτικής ανάλυσης που διενεργήθηκε, στα οποία γίνεται αναφορά στους παράγοντες, τους άξονες αλλά και στους δείκτες, τίθενται στο **Κεφάλαιο 5**. Η διαδικασία μέσω της οποίας προέκυψαν τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων ονομάζεται θεματική ανάλυση και συνδυάζεται με τα αντίστοιχα ακριβή αποσπάσματα.

Στο τελευταίο κεφάλαιο της συγκεκριμένης έρευνας γίνεται αναφορά στα συμπεράσματα της μελέτης. Πιο συγκεκριμένα, στο **Κεφάλαιο 6** πραγματοποιείται ένας περιληπτικός απολογισμός των αποτελεσμάτων ανά ερευνητικό άξονα. Επιπλέον γίνεται αναφορά στους περιορισμούς της έρευνας, αλλά και στις προτάσεις για πρακτική και μελλοντική εφαρμογή.

Στο τέλος της εργασίας προστίθενται τόσο το πεδίο των βιβλιογραφικών αναφορών από τα επιστημονικά άρθρα και βιβλία που χρησιμοποιήθηκαν κατά την δημιουργία της διπλωματικής εργασίας, καθώς και τα παραρτήματα, στα οποία έχουν προστεθεί το πρωτόκολλο των ερωτήσεων, κάποιοι σημαντικοί ερευνητικοί πίνακες, αλλά και οι απομαγνητοφωνήσεις των συνεντεύξεων.

Κεφάλαιο 2: Θεωρητικό πλαίσιο

2.1 Διαδικτυακή Μάθηση και ΤΠΕ

2.1.1 Μέθοδοι διαδικτυακής μάθησης

Ασύγχρονες τεχνολογίες

Το περιβάλλον, κατά το οποίο εφαρμόζεται η ασύγχρονη μάθηση είναι πρωτίστως διαδικτυακό και οι καθηγητές με τους μαθητές μπορούν να αλληλεπιδράσουν σε διαφορετικό χρόνο και χώρο (Αναστασιάδης, 2014). Έτσι, η ασύγχρονη μορφή εκπαίδευσης μπορεί να χαρακτηριστεί πιο προσαρμοστική ενισχύοντας ταυτόχρονα την αυτοκατευθυνόμενη μάθηση (Hu & Lu, 2020). Ένα από τα μέσα ασύγχρονης εκπαίδευσης είναι και οι ασύγχρονες πλατφόρμες και μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

1) Όταν ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να ελέγξει και να διαχειριστεί τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται από απόσταση, οφείλει να χρησιμοποιήσει τα Συστήματα Διαχείρισης Μάθησης (ΣΔΜ), τα οποία προβάλλονται πρωτοπόρα ως προς την αξιολόγηση των εργασιών των μαθητών, καθώς επίσης και ως προς την οργάνωση και την υλοποίηση των στρατηγικών των εκπαιδευτικών κατά την διαδικτυακή διδασκαλία (Αναστασιάδης, 2014). Βέβαια, οφείλουν οι μαθητές, αλλά και οι καθηγητές να εγγραφούν στο σύστημα, έτσι ώστε να έχουν πρόσβαση, διότι έτσι εξασφαλίζεται η προστασία από ανθρώπους, οι οποίοι δεν έχουν εκπαιδευτικούς σκοπούς. Μάλιστα έτσι διασφαλίζεται και η ιδιωτικότητα των χρηστών της ηλεκτρονικής τάξης. Ακόμη πιο αναλυτικά, μπορούν να προκύψουν και δύο άλλες υποκατηγορίες συστημάτων διαχείρισης της μάθησης. Δηλαδή έχουμε: α) τα συστήματα εξυπηρετητή τα οποία χρησιμοποιούν τον υπολογιστή του ιδρύματος και είναι είτε εμπορικά είτε ανοιχτού κώδικα και β) τα διαδικτυακά συστήματα (web-based) τα οποία εμπεριέχουν ελεύθερα και διαθέσιμα ηλεκτρονικά μαθήματα προς τους χρήστες. Τα πιο γνωστά είναι τα λεγόμενα «ανοιχτού κώδικα», στα οποία περιλαμβάνονται το Moodle, το Open e-class, η πλατφόρμα E-me. Τα περισσότερα από αυτά, αν όχι όλα χρησιμοποιήθηκαν ή προτάθηκαν στους εκπαιδευτικούς για χρήση στις ηλεκτρονικές τους τάξεις κατά την συνθήκη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

2) Η δεύτερη κατηγορία ασύγχρονης τεχνολογίας είναι τα Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου (ΣΔΠ), στα οποία ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα διαχείρισης ιστοσελίδων (σχεδιασμός, επεξεργασία, δημοσίευση, ανταλλαγή περιεχομένου) αλλά και κάποιων εργαλείων διαχείρισης περιεχομένου όπως το Drupal και το Plone. Μάλιστα είναι άξιο αναφοράς το γεγονός ότι τα ιστολόγια (blogs) και τα wikis χρησιμοποιούνται αρκετές φορές ως εργαλεία διαχείρισης και ανάρτησης περιεχομένου (Τζιμογιάννης, 2017). Αποτέλεσε και

η δεύτερη κατηγορία πεδίο άντλησης χρήσιμων ψηφιακών εργαλείων για τους εκπαιδευτικούς κατά την συνθήκη της πανδημίας.

Σύγχρονες τεχνολογίες

Κατά τη διαδικασία της σύγχρονης μάθησης, οι μαθητές έχουν την ευκαιρία μέσω μίας ψηφιακής πλατφόρμας τηλεδιάσκεψης να αλληλεπιδράσουν με τον καθηγητή τους, καθώς επίσης και με τους συμμαθητές τους (Dhawan, 2020). Η επικοινωνία τους επιτυγχάνεται μέσω ήχου και εικόνας, δεν παίζει σημαντικό ρόλο ο χώρος στον οποίο βρίσκονται οι συνομιλητές (Αναστασιάδης, 2014).

Οι τρόποι επικοινωνίας μεταξύ διδάσκοντος και μαθητών ποικίλλουν, καθώς υπάρχει δυνατότητα δημιουργίας chat rooms, διαμοιρασμού της οθόνης του διδάσκοντος και βέβαια διάφορες εφαρμογές και εργαλεία με τα οποία μπορεί κυρίως ο διδάσκων να διαχειριστεί τις συνομιλίες. Βέβαια, οι συμμετέχοντες κατά την τηλεδιάσκεψη επιβάλλεται να χρησιμοποιούν την κάμερα, τα ακουστικά, το μικρόφωνο, καθώς και την υψηλής ταχύτητας σύνδεση στο διαδίκτυο, τα οποία έχουν ήδη προμηθευτεί και εγκαταστήσει, με σκοπό την αποδοτικότερη επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχόντων. Κάποια από τα πιο γνωστά συστήματα τηλεδιάσκεψης είναι το Webex (Cisco), Elluminate, Adobe Connect και Live Meeting (Microsoft) (Τζιμογιάννης, 2017).

Συμπερασματικά, γίνεται ξεκάθαρο ότι η σύγχρονη μορφή εκπαίδευσης διαθέτει αρκετά θετικά χαρακτηριστικά όπως το ότι δεν χρειάζεται οι συνομιλητές να βρίσκονται στον ίδιο τόπο, μπορούν να συνομιλούν άμεσα αντικαθιστώντας την δια ζώσης επικοινωνία και βέβαια να αλληλεπιδρούν, καθώς αν τα προαναφερθέντα εργαλεία λειτουργούν ποιοτικά, το αποτέλεσμα δεν διαφέρει πολύ από την φυσική συνομιλία. (Αναστασιάδης, 2014). Όμως, είναι λογικό να υπάρχουν και αρνητικά στοιχεία κατά την επιλογή της διαδικτυακής επικοινωνίας, όπως είναι ο διαθέσιμος χρόνος των μελών, καθώς δεν περισσεύει πολλές φορές για την οργάνωση τηλεδιασκέψεων (Τζιμογιάννης, 2017). Ιδιαίτερο πρόβλημα δημιουργείται όταν ο αριθμός των μελών είναι μεγάλος (Hodges et al., 2020).

Φαντάζει λοιπόν αναγκαία η συνδυαστική εφαρμογή των μέσων (σύγχρονη και ασύγχρονη εκπαίδευση), με σκοπό την ύπαρξη ενός μικτού μοντέλου μάθησης Αναστασιάδη (2014), το οποίο όχι μόνο εξοικειώνει τα μέλη και στους δύο τρόπους εκπαίδευσης, αλλά μειώνει τις πιθανότητες δημιουργίας ανιαρότητας κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Έτσι λοιπόν οι περισσότεροι διδάσκοντες επιλέγουν το ολοκληρωμένο σύστημα μάθησης, το οποίο περιλαμβάνει και τις δύο μορφές εκπαίδευσης. Βέβαια, σύμφωνα με τον Αναστασιάδη (2014) αποδίδονται στον γενικό όρο «μικτή μάθηση» διάφορες ερμηνείας ή καλύτερα τρόποι εφαρμογής. Πιο συγκεκριμένα, έχουμε i) τον συνδυασμό των διαφορετικών εργαλείων

αναλόγως αν χρησιμοποιείται σύγχρονη ή ασύγχρονη μορφή εκπαίδευσης εργαλεία web 1.0, web 2.0), ii) η ύπαρξη ποικιλίας ως προς την παιδαγωγική προσέγγιση όπως για παράδειγμα τον συμπεριφορισμό και τον εποικοδομητισμό. Μάλιστα σε αυτό τον τρόπο εφαρμογής μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ή όχι την τεχνολογία ως επιμέρους διάκριση. Στη συνέχεια έχουμε ως τρίτη επιλογή (iii) τον συνδυασμό της εξ αποστάσεως και της διά ζώσης εκπαίδευσης και τέλος (iv) την εφαρμογή τεχνολογικών μέσων κατά την διάρκεια της εργασίας. Γίνεται αντιληπτό λοιπόν, ότι ως προς την πετυχημένη εφαρμογή του συγκεκριμένου μοντέλου μάθησης, παίζει σημαντικό ρόλο η διδακτική προσέγγιση, η λειτουργία των υλικοτεχνικών υποδομών και βέβαια οι ανάλογες διαμορφωτικές και τελικές αξιολογήσεις.

2.1.2 Χαρακτηριστικά ηλεκτρονικής τάξης

Στη συνέχεια αναφέρονται επιγραμματικά τα στοιχεία που πρέπει να έχει η ηλεκτρονική μάθηση ως μορφή εκπαίδευσης:

- Διάθεση ποικιλίας μέσων και τρόπων ως προς τον διαμοιρασμό της πληροφορίας στους εκπαιδευόμενους, με σκοπό την ουσιαστική αλληλεπίδραση μεταξύ διδάσκοντος και εκπαιδευομένων.
- Ύπαρξη στόχων και περιεχομένου, το οποίο να είναι σαφές στους μαθητευόμενους.
- Ο στόχος των δραστηριοτήτων που θα δημιουργούνται να είναι η προαγωγή της συνεργασίας και της αλληλεπίδρασης. Έτσι απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη ολοκληρωμένων εκπαιδευτικών σεναρίων.
- Διάθεση εκπαιδευτικής-παιδαγωγικής στρατηγικής, η οποία θα είναι ξεκάθαρη στους εκπαιδευομένους μέσω των μεθόδων που θα χρησιμοποιούνται στις μαθησιακές δραστηριότητες, αλλά και στον τρόπο που θα επιλεχθεί κατά την αξιολόγηση.
- Απαραίτητη κρίνεται η ύπαρξη αξιολόγησης του μαθησιακού αποτελέσματος (Τζιμογιάννης, 2017).

2.1.3 Δυνατότητες και περιορισμοί διαδικτυακής μάθησης

Τον 21^ο αιώνα με την ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, αλλά και βιώνοντας τα αποτελέσματα της συνθήκης της πανδημίας η εκπαιδευτική πρακτική της ηλεκτρονικής μάθησης φαντάζει ως ένα μέσο το οποίο θα χρησιμεύσει κατά τη διδασκαλία. Όσο πιο γρήγορα αντιληφθούν οι εκπαιδευτικοί τις δυνατότητες της, τόσο πιο γρήγορα θα βιώσουν και τα πολλαπλά οφέλη της ως προς την πραγματοποίηση των μαθησιακών στόχων. Όπως προαναφέρθηκε δίνει την ευκαιρία και την δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να ελίσσονται ως προς τον τρόπο θα επιλέξουν, για να αλληλεπιδράσουν και να συνεργαστούν με τους εκπαιδευόμενους τους, καθώς δεν τους περιορίζει καθόλου ο χώρος και ο χρόνος πραγματοποίησης των τηλεδιασκέψεων. Ακόμη, κρίνεται αναγκαίο να επισημανθεί ότι ο τρόπος αυτός διευκολύνει τις μαθητικές ομάδες, οι οποίες αδυνατούν να παρακολουθήσουν το όποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα διά ζώσης.

Παρατηρείται επίσης ότι τα μαθήματα, στα οποία εφαρμόζεται η ηλεκτρονική μάθηση χαρακτηρίζονται από την ποιοτική συμμετοχή των συμμετεχόντων, δηλαδή οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν πιο ενεργά. Αν λοιπόν γίνει μία κατανοητή παρουσίαση των ποικίλων δυνατοτήτων της ηλεκτρονικής μάθησης από τους διδάσκοντες και ξεκινήσουν να τις εφαρμόζουν σε πρώτη φάση οι ίδιοι και στη συνέχεια οι εκπαιδευόμενοι, τότε γρήγορα θα γίνεται αντιληπτό πόσο αποδοτικός είναι ο συνδυασμός της σύγχρονης και της ασύγχρονης μάθησης εκπαίδευσης, καθώς θα είναι πιο εύκολο να εφαρμοστεί και από τους εκπαιδευόμενους. Ιδιαίτερη μνεία μπορεί να γίνει στις προσωπικότητες ανθρώπων, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από συναισθήματα ντροπής ή πιο γενικά είναι πιο συνεσταλμένα άτομα. Αυτά τα άτομα συνηθίζουν δεν έχουν υψηλά ποσοστά αυτοπεποίθησης, με αποτέλεσμα η φυσική επικοινωνία (πρόσωπο με πρόσωπο) να τους εμποδίζει να επικοινωνήσουν. Έτσι, παρατηρείται και από άλλες έρευνες ότι η σύγχρονη εκπαίδευση τους καθιστά πιο ενεργούς. (Τζιμογιάννης, 2017).

Σύμφωνα με τον Τζιμογιάννη (2017) μία κοινωνικο-γνωστική δραστηριότητα αποτελεί η αλληλεπίδραση ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους και τους διδάσκοντες. Πολλές έρευνες δείχνουν ότι η αλληλεπίδραση μεταξύ μαθητών, καθώς επίσης και μαθητών με το περιεχόμενο βελτιώνουν τα μαθησιακά αποτελέσματα. Έτσι, η ηλεκτρονική μάθηση και πιο συγκεκριμένα ο σχεδιασμός των μαθημάτων που θα εφαρμοστεί η ηλεκτρονική μάθηση οφείλει να λάβει υπόψη της αυτό το στοιχείο της αλληλεπίδρασης και να προσπαθεί να το εξελίξει (Hodges et al., 2020).

Ως προς τα πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής μάθησης, οφείλει να τονιστεί ότι τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα δίνουν την ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους να επεξεργαστούν καλύτερα το υλικό, να εμβαθύνουν σε αυτό μέσω πρόσθετης έρευνας, με αποτέλεσμα να

γνωρίσουν καλύτερα ένα αντικείμενο. Βασικός παράγοντας είναι ο χρόνος, ο οποίος δεν είναι περιορισμένος, άρα ενδείκνυται αν θέλουν οι εκπαιδευόμενοι να αναστοχαστούν. Πιο συγκεκριμένα αυτό γίνεται εφικτό στην ασύγχρονη μάθηση (Τζιμογιάννης, 2017).

Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ξανά μάλιστα ότι οι περισσότεροι εκπαιδευόμενοι είναι μαθητές και φοιτητές και συγκαταλέγονται στην κατηγορία των «ψηφιακών αυτοχθόνων» (Prensky, 2001), έτσι η δυσκολία προσαρμογής σε αυτά τα περιβάλλοντα κάμπτεται από το γεγονός ότι είναι πιο εξοικειωμένοι. Για παράδειγμα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, πολλές εφαρμογές του διαδικτύου αλλά και ψηφιακά εργαλεία αποτελούν καθημερινή τους ασχολία.

Οι εκπαιδευτικοί, καθώς επίσης και ο παιδαγωγικός τρόπος εφαρμογής των ψηφιακών εργαλείων θα οδηγήσει στην ύπαρξη περιορισμών κατά την πράξη της ηλεκτρονικής μάθησης. Πιο συγκεκριμένα, ο εκπαιδευτικός οφείλει να είναι ενημερωμένος όχι μόνο για την ποικιλία των παιδαγωγικών προσεγγίσεων κατά την εφαρμογή των ψηφιακών εργαλείων, αλλά και κατασταλαγμένος ως προς το ποια παιδαγωγική προσέγγιση θα χρησιμοποιήσει για να πετύχει το αποτέλεσμα που χρειάζεται. Σε αυτό το σημείο οι εκπαιδευτικοί έχουν να αντιμετωπίσουν τις έως τότε πρακτικές που ακολουθούνται, οι οποίες είναι παραδοσιακού τύπου. Για παράδειγμα, στην παραδοσιακή διδασκαλία δεν νοείται να μην γίνεται φυσική ανταλλαγή ιδεών και αλληλεπίδραση μεταξύ διδασκόντων και εκπαιδευομένων. Η πρώτη αντίδραση λοιπόν είναι, λόγω της ανοικείωσης, να δημιουργηθούν συναισθήματα φόβου και ανασφάλειας ως προς το πως θα χειριστούν τον νέο τρόπο διδασκαλίας.

Γίνεται βέβαια αντιληπτό ότι η αμεσότητα, που μπορεί να έχει ένας εκπαιδευτικός με έναν μαθητή κατά την φυσική διαδικασία της διδασκαλίας δεν μπορεί εύκολα να αντικατασταθεί από την εξ αποστάσεως επικοινωνία. Για παράδειγμα ένας μαθητής ή φοιτητής μπορεί να χρειάζεται την άμεση απάντηση σε κάποιο ερώτημα, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί ως ανατροφοδότηση για να συνεχίσει την έρευνά του. Αυτό δεν είναι εφικτό, με αποτέλεσμα να δυσκολεύει, τουλάχιστον καθυστερεί, την πρόοδο της έρευνας, ιδιαίτερα στην ασύγχρονη εκπαίδευση.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι εκ φύσεως οι ομαδικές εργασίες μπορεί να μην λειτουργήσουν όπως θα έπρεπε, καθώς δεν συμμετέχουν όλοι οι εκπαιδευόμενοι το ίδιο στην εργασία, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα περί δικαιοσύνης κατά την αξιολόγηση. Έτσι αυτό το φαινόμενο μπορεί να ενταθεί κατά την διαδικτυακή ανάθεση μίας ομαδικής εργασίας. Οι περισσότεροι εκπαιδευόμενοι δεν έχουν τον ίδιο διαθέσιμο χρόνο και

οδηγούνται στην δυσαρέσκεια και την ματαιοδοξία, καθώς δεν μπορούν να συμβαδίσουν με την πορεία των υπολοίπων εκπαιδευομένων (Τζιμογιάννης, 2017).

2.1.4 Ρόλος εκπαιδευτικού

Ο εκπαιδευτικός αποτελεί όπως επισημάνθηκε ήδη τον άνθρωπο, ο οποίος ενημερώνει τους μαθητές σχετικά με τις νέα ψηφιακά εργαλεία και παράλληλα προσπαθεί να εντάξει στην διδασκαλία του. Έτσι, ανάλογα με το πόσο προετοιμασμένος είναι ο εκπαιδευτικός, αυξάνονται ή μειώνονται οι πιθανότητες να εφαρμοστεί αποτελεσματικά και ποιοτικά η ηλεκτρονική μάθηση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα πολλοί εκπαιδευτικοί, οι οποίοι δεν είχαν εξοικειωθεί με τις τεχνικές και τα ψηφιακά εργαλεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, να μην καταφέρουν να είναι αποτελεσματικοί. Όμως, υπήρξαν και πολλοί εκπαιδευτικοί, οι οποίοι λόγω της προσωπικής τους εκπαίδευσης ως προς το μικτό μοντέλο μάθησης (εξ αποστάσεως και διά ζώσης διδασκαλία), κατάφεραν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις. (Lie et al., 2020).

Κατά την διαδικασία της ηλεκτρονικής μάθησης, ο εκπαιδευτικοί βρίσκονται αντιμέτωποι με ποικιλία δραστηριοτήτων, οι οποίες οδηγούν στο να αλλάξει και ο ρόλος που πρέπει να διαδραματίσουν. Για παράδειγμα, οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να σχεδιάσουν, να οργανώσουν και να εκμεταλλευτούν όσο γίνεται καλύτερα τις δυνατότητες της διαδικτυακής μάθησης. Έτσι, υπάρχει περίπτωση να διαφέρει η εκάστοτε προσέγγιση που θα ακολουθήσει ο εκπαιδευτικός για την εφαρμογή των σχεδίων του (εξατομικευμένη, ομαδική, συνεργατική, διερευνητική) (Τζιμογιάννης, 2017). Γίνεται αντιληπτό ότι η δραστηριότητα, η οποία θα τον οδηγήσει να καταναλώσει αρκετό χρόνο είναι η οργάνωση και ο σχεδιασμός των δραστηριοτήτων, οι οποίες είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες του κάθε μαθητή και έχουν γενικό στόχο την διερεύνηση και την ανακάλυψη της γνώσης (Αναστασιάδης, 2020). Τέσσερις είναι οι διακριτοί ρόλοι, τους οποίους οφείλει να διαδραματίσει ο εκπαιδευτικός σύμφωνα με τον Berge: α) παιδαγωγικό β) κοινωνικό γ) διαχειριστικό και δ) τεχνικό ρόλο (αναφ. στον Τζιμογιάννη, 2017).

Η παιδαγωγική επιστήμη ως προς την ηλεκτρονική μάθηση επισημαίνει ότι μέσω της εξ αποστάσεως διδασκαλίας ο καθηγητής αναλαμβάνει τον ρόλο του συμβούλου σε μεγαλύτερο βαθμό σε σύγκριση με την διά ζώσης διδασκαλία (Αναστασιάδης, 2020). Δηλαδή, όπως προαναφέρθηκε, ο εκπαιδευτικός λειτουργεί ως διαμεσολαβητής, ο οποίος ενημερώνει τους εκπαιδευομένους για τις δυνατότητες των ψηφιακών εργαλείων και δημιουργεί «εύφορο» έδαφος για αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευομένων και των ίδιων των εργαλείων (Τζιμογιάννης, 2017 · Αναστασιάδης, 2020). Κατέχει τον ρόλο του διευκολυντή, ο οποίος παράλληλα μέσω των συμβουλών του, αλλά και των οδηγιών του ως

προς τις εξωτερικές πηγές έρευνας, οδηγεί τους εκπαιδευομένους στον προβληματισμό και την ανατροφοδότηση της μάθησης (Τζιμογιάννης, 2017). Έτσι, το ψηφιακό περιβάλλον μπορεί να ανταγωνιστεί την φυσική τάξη, καθώς παρέχονται κίνητρα για βελτίωση και εξέλιξη μέσω της ενεργούς συμμετοχής (Talidong, 2020).

Χρήσιμο είναι να αναδειχθεί και ο ρόλος που θα διαδραματίσει ο εκπαιδευτικός ως προς τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευομένου μέσω της ηλεκτρονικής μάθησης. Ανέκαθεν αποτελούσε στόχο του εκπαιδευτικού να βελτιώσει τα χαρακτηριστικά της επικοινωνίας, της συνεργασίας, της αλληλεπίδρασης και φυσικά της δημιουργικής συζήτησης μεταξύ των εκπαιδευομένων (Τζιμογιάννης, 2017). Θα παίξει πολύτιμο ρόλο και ως προς την ψυχολογική ισορροπία του εκπαιδευομένου, καθώς οφείλει να ενισχύει συναισθηματικά τους μαθητές μέσω της ενθάρρυνσης για περισσότερη έρευνα, εργασίες και συνεργασίες (Αναστασιάδης, 2020). Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να επισημανθεί ότι το χαρακτηριστικό της ενσυναίσθησης έπαιξε σημαντικό ρόλο κατά την περίοδο της πανδημίας, όταν εκ φύσεως η εκπαιδευτική κοινότητα βίωνε τα αποτελέσματα μίας δυσάρεστης συνθήκης, έτσι η κατανόηση και η υποστήριξη φάνταζαν απαραίτητες συμπεριφορές στο εκπαιδευτικό έργο (Tsui et al., 2020· Palau et al., 2021· Τζιμογιάννης, 2017). Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, οι αποδέκτες θα πρέπει να είναι και οι γονείς, οι οποίοι οφείλουν να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία με το ρόλο του γονέα και να υποστηρίζουν με τις συμβουλές τους τόσο τα παιδιά τους, όσο και τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι όπως είναι λογικό προσπαθούν να διαχειριστούν για πρώτη φορά κάποια ηλεκτρονικά περιβάλλοντα μάθησης. (Τζιμογιάννης, 2017· Αναστασιάδης, 2020).

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στον Τζιμογιάννη (Τζιμογιάννης, 2017) ο εκπαιδευτικός έχει επωμιστεί το ρόλο του διαχειριστή πρωταρχικά των εργαλείων e-portfolio, των μαθημάτων, των οδηγιών, με τις οποίες οφείλει να ενημερώσει τους εκπαιδευομένους του και σε δεύτερο επίπεδο τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων του εκπαιδευτικού υλικού, προσαρμοσμένες στις ανάγκες και δυνατότητες των μαθητών, καθώς οφείλει να μεριμνά για την ανάθεση εργασιών, την ενθάρρυνση των εκπαιδευομένων για συμμετοχή στις εργασίες και βέβαια για τον σεβασμό των οδηγιών από την πλευρά των μαθητών (Talidong, 2020· Lai, 2017). Όλα αυτά θα χρησιμοποιηθούν στην αξιολόγησή τους. Τέλος, ο εκπαιδευτικός δεν μπορεί να απαρνηθεί τον ρόλο του τεχνικού υποστηρικτή απέναντι στις τεχνικές δυσκολίες, τις οποίες θα αντιμετωπίσουν οι μαθητές. Γι' αυτό το λόγο κρίνεται σκόπιμο ο εκπαιδευτικός να είναι καλός γνώστης των τεχνικών των εργαλείων e-portfolio, έτσι ώστε να μπορεί να βοηθήσει στην επίλυση τέτοιου είδους δυσκολιών. Ο απώτερος στόχος φυσικά είναι η ομαλή λειτουργία του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος της τάξης (Τζιμογιάννης, 2017).

Βέβαια ο εκπαιδευτικός είναι ένας άνθρωπος, το οποίο σημαίνει ότι για να μπορεί να ανταπεξέλθει σε όσες ανάγκες προαναφέρθηκαν οφείλει και ο ίδιος να κατέχει υψηλό ποσοστό από τα χαρακτηριστικά της αισιοδοξίας, της επιμονής, της υπομονής και της αποφασιστικότητας (Talidong, 2020). Αυτό έγινε πιο φανερό κατά την έκτακτη συνθήκη της πανδημίας, καθώς οι εκπαιδευτικοί δεν είχαν να διαχειριστούν μόνο τα εκπαιδευτικά προβλήματα. Η αυτοπεποίθηση, η οποία αποτελεί βασικό στοιχείο της ψυχολογικής ετοιμότητας που έχει ανάγκη η απομακρυσμένη διδασκαλία είναι σημαντικός παράγοντας για την επιτυχία της διαδικτυακής διδασκαλίας (König et al., 2020 ` Kim, 2020 `Noor et al., 2020` Setyaningsh et al., 2020).

2.2 E-portfolio: Ορισμός, περιεχόμενα, είδη, στόχος

Τα εργαλεία e-portfolio είναι γνωστά και ως efolio, ηλεκτρονικό portfolio, ατομικός φάκελος δεξιοτήτων, ψηφιακό χαρτοφυλάκιο, ψηφιακός φάκελος εργασιών μαθητή. Αποτελεί ουσιαστικά την ηλεκτρονική - ψηφιακή μορφή του προγενέστερου Φακέλου Εργασιών Μαθητή.

Τα εργαλεία e-portfolio αποτελούν μία ψηφιοποιημένη συλλογή από αντικείμενα, συμπεριλαμβανομένων των επιδείξεων, των πόρων και των επιτευγμάτων που αντιπροσωπεύουν ένα άτομο, μία ομάδα ή ένα ίδρυμα (Lorenzo & Ittelson, 2005). Τα εργαλεία e-portfolio χρησιμοποιούν τις Νέες Τεχνολογίες με κύριο σκοπό την συλλογή και την οργάνωση των αντικειμένων από τους μαθητές και τους καθηγητές σε ένα χαρτοφυλάκιο με πολλούς τύπους μέσων (Barrett, 2003). Τονίζεται μάλιστα ότι η ανάπτυξη μίας ισχυρής δομής ΤΠΕ αποτελεί βασικό κριτήριο για την «επιτυχή εφαρμογή ενός πλαισίου ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου» (Ochola et al., 2015, 16). Τα e-portfolios στην εκπαίδευση ορίζονται όχι απλά ως ένα αναμνηστικό λεύκωμα των αναθέσεων των μαθημάτων, αλλά ως οργανωμένες αποδείξεις της ανάπτυξης και της επίτευξης που παρέχει η απτή απόδειξη του επιπέδου, των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των διαθέσεων περιλαμβάνοντας στοιχεία που προέρχονται και από την πρακτική (Baume & Yorke, 2002).

Συμπερασματικά, αποτελεί μία εξαιρετική συλλογή πληροφοριών όπου το άτομο συλλέγει, επιλέγει, δημιουργεί, αναστοχάζεται, ερμηνεύει και αξιολογεί. Απευθύνεται σε συγκεκριμένο κοινό, το οποίο επιθυμεί να μαθαίνει νέες τεχνικές διδασκαλίας και μάθησης, διότι έτσι βελτιώνονται τα χαρακτηριστικά του ατόμου στην ακαδημαϊκή και επαγγελματική του εξέλιξη (Αλεξίου, 2011).

Κάποια από τα χαρακτηριστικά στοιχεία των εργαλείων e-portfolio είναι (Abrami & Barrett, 2005):

- Ο μαθητής αποτελεί το «κέντρο» της προσοχής με αποτέλεσμα οι δραστηριότητες να είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες του. Προωθείται η ενεργός συμμετοχή του μαθητή, καθώς επίσης και οι μεταγνωστικές του δεξιότητες.
- Στηρίζεται στο ενδιαφέρον που έχουν οι μαθητές για τα ψηφιακά εργαλεία των Νέων τεχνολογιών.
- Ενίσχυση των χαρακτηριστικών της υπευθυνότητας, της απόδειξης και του οργανωμένου σχεδιασμού μίας έρευνας.
- Έμφαση στον βιωματικό τρόπο εκμάθησης.

2.2.1 Περιεχόμενα

Ο ψηφιακός φάκελος μπορεί να περιλαμβάνει αρχεία όπως (Abrami & Barrett, 2005 · Lorenzo & Ittleson, 2005):

- ηλεκτρονικά έγγραφα (word, pdf)
- φωτογραφίες (διαφόρων format, π.χ. jpeg, png κ.α.)
- videos
- μουσική (mp3, wma)
- παρουσιάσεις (ppt)
- animation
- λύσεις ασκήσεων
- δημιουργίες των μαθητών με τη χρήση διαφόρων λογισμικών (π.χ. εννοιολογικοί χάρτες, κουίζ).

Οι δραστηριότητες που προαναφέρθηκαν στοχεύουν κυρίως στην αξιολόγηση των μαθητών με παιδαγωγικό τρόπο, προωθώντας παράλληλα τα χαρακτηριστικά της αυτοαξιολόγησης και της ετεροαξιολόγησης ανάμεσα στους μαθητές (Abrami & Barrett, 2005). Οι Paris & Ayres (1994) αναφέρουν ότι «ο πρωταρχικός σκοπός των *portfolios* είναι να δημιουργήσουν μια αίσθηση της προσωπικής ιδιοκτησίας πάνω από τα επιτεύγματά του, δεδομένου ότι η κυριότητα γεννά συναισθήματα υπερηφάνειας, υπευθυνότητα και αφοσίωση». Γίνεται κατανοητό πως το ίδιο ισχύει και για τα e-portfolios.

2.2.2 Είδη

Τα είδη των εργαλείων e-portfolio βασίζονται στον διαφορετικό σκοπό (Regis, 2003):

- E-portfolio ως προς την αξιολόγηση των μαθητών (assessment e-portfolio): Παρουσιάζει τους στόχους τους οποίους έχουν κατακτήσει οι μαθητές καθώς και τα μαθησιακά αποτελέσματα.
- E-portfolio ως προς την παρουσίαση και την επίδειξη υλικού (showcase e-portfolio): Περιλαμβάνει τις καλύτερες εργασίες του μαθητή με στόχο να παρουσιαστεί η βελτίωση των δεξιοτήτων του μαθητή. Έτσι ενισχύεται το χαρακτηριστικό της αυτορρύθμισης.
- E-portfolio ως προς την ανάπτυξη (development e-portfolio): Εδώ γίνεται η οργάνωση των εργασιών και των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων με σκοπό να γίνει φανερή η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και η γενική βελτίωση των μαθητών. Ανανεώνεται συνεχώς, και στοχεύει στην αυτοαξιολόγηση και την παροχή ανατροφοδότησης.
- Τα εργαλεία e-portfolio ανάπτυξης συχνά αναφέρεται και ως e-portfolio διδασκαλίας (teaching e-portfolio). Αποτελεί ουσιαστικά το εργαλείο, το μέσο που παρουσιάζει τις ικανότητες και τις αξίες στο πλαίσιο της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών (Young & Lipczynski, 2007) διευκολύνοντας πολύ την αναστοχαστική τους δυνατότητα.

Τα περισσότερα είδη ηλεκτρονικών χαρτοφυλακίων μοιράζονται κοινούς εκπαιδευτικούς σκοπούς, όπως η αποθήκευση, η προβολή και η αξιολόγηση, έχουν όμως και διαφορετικά χαρακτηριστικά (Cyprus Pedagogical Institute, 2015), ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τη διαχείριση δεδομένων, όπως για παράδειγμα οι ορισμοί των Fitch et al. (2008) & Gibson (2006, 136).

2.2.3 Στόχος

Τα ευρήματά των περισσότερων ερευνών που έγιναν ως προς τον στόχο των ηλεκτρονικών χαρτοφυλακίων εστιάζουν στο ότι μέσω του χαρτοφυλακίου ενισχύεται και υποστηρίζεται ο προβληματισμός. Ο προβληματισμός/ ανατροφοδότηση είναι μια επαναληπτική διαδικασία και όταν αυτό δημιουργείται μέσω των ηλεκτρονικών χαρτοφυλακίων, τα χαρτοφυλάκια γίνονται μία δραστηριότητα δημιουργίας γνώσης.

Οι Abrami and Barrett (2005, 2007) υποστήριξαν ότι τα χαρτοφυλάκια έχουν τρεις γενικούς σκοπούς: διαδικασία, παρουσίαση και αξιολόγηση. Το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο δείχνει τον τρόπο εξέλιξης στον μαθητή με την πάροδο του χρόνου. Ένα χαρτοφυλάκιο στοχεύει να επιδείξει τις ικανότητες και τα επιτεύγματα ενός μαθητή και τελικά να χρησιμοποιηθεί ως τρόπος αξιολόγησης. Ο κύριος υπεύθυνος ως προς την αποτελεσματική

χρήση των e-portfolios για αξιολόγηση είναι ο εκπαιδευτικός, ο οποίος με την ικανότητά του «*προωθεί τη μάθηση*» μέσω αποτελεσματικής ανατροφοδότησης (Rate, 2008, 22)

Οι έρευνες του Zubizarreta (2008, 2009) ανέφεραν ότι το μοντέλο χαρτοφυλακίου μάθησης έχει τρία στοιχεία: προβληματισμός, τεκμηρίωση και συνεργασία. Υποστηρίζει ότι η μάθηση επιτυγχάνεται όταν οι τρεις έννοιες συνδυαστούν για να δημιουργήσουν ένα χαρτοφυλάκιο. Ακόμη επισημαίνει ότι ένα ποιοτικό χαρτοφυλάκιο μάθησης περιλαμβάνει μια συνοπτική στοχαστική αφήγηση και επιλεκτικά στοιχεία του μαθητή, γι' αυτό καλό είναι ο συνεργάτης/μέντορας να βοηθά τον εκπαιδευόμενο να διατηρεί το χαρτοφυλάκιο διαχειρίσιμο, επίκαιρο, ακριβές, οργανωμένο και σχετικό.

Ομοίως, οι Chen & Penny Light (2010) υποστηρίζουν ότι η αξία του χαρτοφυλακίου δεν έγκειται στο ίδιο το συγκεκριμένο εργαλείο, αλλά στις διαδικασίες και στον τρόπο που επιλέγεται να μεταδοθεί η έννοια, καθώς επίσης και ο τρόπος διδασκαλίας των δραστηριοτήτων και των πρακτικών στους μαθητές. Όπως παρατήρησε ο Cramer (1993, 72), «*το ίδιο το χαρτοφυλάκιο δεν είναι είδος αξιολόγησης, αλλά εργαλείο αξιολόγησης*». Αυτό είναι περαιτέρω εμφανές στην παιδαγωγική προσέγγιση του χαρτοφυλακίου που ονομάζεται «Folio Thinking», που προσφέρει ένα πλαίσιο δραστηριοτήτων χαρτοφυλακίου σχεδιασμένο με σκοπό να έχουν οι μαθητές την δυνατότητα προβληματισμού και ανατροφοδότησης, να εξατομικεύσουν την εμπειρία τους στη χρήση πολυμέσων και να την παρουσιάζουν σε ποικίλα ακροατήρια (Penny Light et al., 2012). Βέβαια, η ανάπτυξη των εργαλείων e-portfolio στην εκπαίδευση όχι μόνο απαιτεί μια ισχυρή υποδομή ΤΠΕ και πρότυπα ηλεκτρονικού φακέλου για την προβολή της εργασίας των μαθητών, αλλά σχετίζεται επίσης με την «*παιδαγωγική και τεχνολογία*» (EUfolio, 2015a, 18), που επιτρέπουν στα ηλεκτρονικά χαρτοφυλάκια να εφαρμόζονται αποτελεσματικά στην τάξη και να υποστηρίζονται από την κατάλληλη τεχνολογία.

Τέλος, η σύγχρονη βιβλιογραφία καταγράφει ότι τα e-portfolios μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ως «*προβολή*» των χαρακτηριστικών του διαχειριστή των εργαλείων e-portfolio (Stefani et al., 2007, 18). Όμως, η χρήση ηλεκτρονικών χαρτοφυλακίων πρέπει να εντάσσεται στην πολιτική χρήσης ενός σχολείου ή οργανισμού (AUP), διότι σύμφωνα με τον οργανισμό Consortium for School Networking (2013): «*Η κίνηση αυτή θα προστατεύσει τους μαθητές από επιβλαβές περιεχόμενο στο Διαδίκτυο και θα παρέχει στους μαθητές καλή πρόσβαση στα ψηφιακά μέσα για την υποστήριξη της μάθησης*».

Όμως, καθώς η θεωρία και η πρακτική του χαρτοφυλακίου αναπτύχθηκαν, η έρευνα δεν συμβάδισε. Σύμφωνα με τον Wray (2007), ενώ η θεωρητική υποστήριξη ως προς τα οφέλη των χαρτοφυλακίων είναι ισχυρή, υπάρχει περιορισμένη εμπειρική υποστήριξη. Οι Bryant &

Chittum (2013) αναθεώρησαν μάλιστα μία έρευνα χαρτοφυλακίου από το 1996, και διαπίστωσαν ότι μεγάλο ποσοστό της έρευνας για τα χαρτοφυλάκια αποτελούνταν από θεωρητικές γνώσεις ως προς τη χρήση του χαρτοφυλακίου και του επαγγελματία, ενώ μια μειοψηφία των άρθρων ήταν βασισμένη σε εμπειρικές γνώσεις. Μάλιστα δημιουργήθηκαν κάποια χρήσιμα ερωτήματα, τα οποία είχαν τη μορφή προκλήσεων όπως:

- Μπορούν τα εργαλεία e-portfolio να αποτελέσουν την επίσημη καταγραφή της εργασίας και της προόδου του μαθητή; Γίνεται τα εργαλεία e-portfolio ένα διαδραστικό εργαλείο εκμάθησης ή παραμένει ένα σύστημα διαχείρισης περιεχομένου (Young & Lipczynski, 2007, 13);
- Σε ποιον ανήκουν ουσιαστικά τα εργαλεία e-portfolio; Ο εκπαιδευτικός είναι ο διαχειριστής τους. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση όμως δίνει κωδικούς και στους φοιτητές, που γίνονται συνδιαχειριστές. Στην προκειμένη περίπτωση τίθεται το ερώτημα σε ποιον ανήκει το περιεχόμενο των ψηφιακών εργαλείων (McLoughlin & Lewis, 2005).
- Πώς μπορεί ένας φορέας να προωθήσει και να υποστηρίξει τη χρήση των εργαλείων e-portfolio; Πώς μπορεί να δημιουργηθεί δηλαδή μία νοοτροπία κατά την οποία τόσο οι μαθητές όσο και οι καθηγητές να αντιληφθούν τον ρόλο τους, να χαρτογραφήσουν τις μαθησιακές εμπειρίες, να δημιουργηθεί μία αναστοχαστική διαδικασία (McLoughlin & Lewis, 2005);
- Πώς μπορούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα να ενθαρρύνουν την κριτική σκέψη στο σχεδιασμό και τη χρήση των εργαλείων e-portfolio (AAHE, 2003);
- Με ποιο τρόπο μπορεί να γίνεται αντικειμενικά και αξιόπιστα η αξιολόγηση των μαθητών μέσω των εργαλείων e-portfolio (AAHE, 2003);

Επίσης, ως προς την ένταξη των e-portfolios στο εκπαιδευτικό σύστημα διαφόρων χωρών, ο Pelgrum (2001) ανέφερε ότι πριν την υποχρεωτική εισαγωγή οποιασδήποτε μορφής νέων τεχνολογιών στα σχολεία, οφείλουμε να λάβουμε υπόψη μας πολλές μεταβλητές, όπως τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν, ο στόχος των εργαλείων e-portfolio, η μορφή που θα έχουν κ.α. Σύμφωνα μάλιστα με τους Hallam et al. (2008) δεν υπάρχει ενιαία πολιτική των εργαλείων e-portfolio ως προς την επίτευξη αυτού του στόχου.

Έτσι την δεκαετία του 2010-2020 οι ερευνητές χαρτοφυλακίου εστίασαν στη συλλογή εμπειρικών δεδομένων σχετικά με τον αντίκτυπο των ηλεκτρονικών χαρτοφυλακίων ως προς τη μάθηση. Δόθηκε περισσότερη έμφαση στην παιδαγωγική και στην μάθηση των μαθητών και λιγότερη στην ψηφιακή τεχνολογία, στην οποία ανήκουν οι ηλεκτρονικοί φάκελοι (Selwyn 2016). Οι μελέτες έδειξαν ότι τα χαρτοφυλάκια μπορούν να ενισχύσουν ή να δημιουργήσουν

την ικανότητα της κριτικής σκέψης (Jenson 2011· Farrell & Seery 2019 · Nguyen & Ikeda 2015). Ένα ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση το 57% των αμερικανικών κολεγίων και το 78% των πανεπιστημίων του Ηνωμένου Βασιλείου χρησιμοποιούν εργαλεία e-portfolio (Eynon & Gambino 2017 · UCISA 2014).

Ένας ακόμη τομέας, ο οποίος ερευνήθηκε την τελευταία δεκαετία ήταν η δυνατότητα των ηλεκτρονικών χαρτοφυλακίων να παίξουν τον ρόλο μεθόδων αξιολόγησης. Τόσο ο Yancey (2015) όσο και οι Donato & Harris (2013) επιχειρηματολόγησαν για το χαρτοφυλάκιο ως μέθοδος αξιολόγησης μέσω της χρήσης αυθεντικών και έγκυρων ρουμπρίκων, ευθυγραμμισμένων με τα μαθησιακά αποτελέσματα. Ένα δεύτερο κύμα ενδιαφέροντος για την χρήση του χαρτοφυλακίου ως μέθοδος αξιολόγησης ξεκίνησε περίπου το 2014, όταν οι εκπαιδευτικοί άρχισαν να εξερευνούν τη διασταύρωση μεταξύ MOOC, ψηφιακών σημάτων και ηλεκτρονικών χαρτοφυλακίων (Ambrose, 2014).

Βέβαια, οι έρευνες κατέδειξαν το πρόβλημα που αφορά τον τομέα της ιδιοκτησίας και του GDPR, το οποίο θα απασχολήσει τη διεθνή εκπαιδευτική κοινότητα. Σύμφωνα με τους Brown-Wilson et. al (2018) ορισμένες ακούσιες συνέπειες σχετικά με το απόρρητο, τη συναίνεση και την εμπιστευτικότητα έχουν προκαλέσει ηθικά διλήμματα, ιδιαίτερα στις ευάλωτες κοινότητες όπως ασθενείς και παιδιά. Αυτές οι ερωτήσεις σχετικά με το απόρρητο και τα δεδομένα συνδέονται με ζητήματα σχετικά με τη χρήση πλατφορμών χαρτοφυλακίου επί πληρωμή από τα πανεπιστήμια. Είναι ηθικό να ζητάμε από τους μαθητές να πληρώσουν για να διατηρούν πρόσβαση στα χαρτοφυλάκιά τους μετά την αποφοίτησή τους;

Συμπερασματικά, τα χαρτοφυλάκια αξιολογούνται ως μία χρήσιμη ιδέα, αλλά δεν πρέπει να γίνονται περίπλοκα όσον αφορά τον τρόπο μάθησης των μαθητών. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί και τα ιδρύματα πρέπει να υιοθετήσουν μια κριτική προοπτική στις νέες εκπαιδευτικές τεχνολογίες και προσεγγίσεις. Η ιστορία του χαρτοφυλακίου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δείχνει ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση θα συνεχίσει να εξελίσσεται σταδιακά ενσωματώνοντας έννοιες και προσεγγίσεις που είναι συμβατές και όχι μετασχηματιστικές. Βέβαια, η πανδημία του Covid-19 μπορεί να διακόψει ή να επιταχύνει αυτή τη σταδιακή εξέλιξη του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και να δημιουργήσει χρήσιμα αποτελέσματα και παραδείγματα, για να ερευνηθεί η χρήση των εργαλείων e-portfolio στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

2.3 Τα e-Portfolios κατά τη διάρκεια της πανδημίας

Παγκοσμίως ο αντίκτυπος της πανδημίας ήταν τεράστιος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι ένα δισεκατομμύριο μαθητές δεν μπορούσαν να πάνε σχολείο ή πανεπιστήμιο (UNESCO 2020). Η πανδημία ανάγκασε το σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να στραφεί γρήγορα στην εξ αποστάσεως διδασκαλία έκτακτης ανάγκης μέσω του Διαδικτύου και να επανεξετάσει τους τρόπους αξιολόγησης των μαθητών. Μάλιστα χρησιμοποιήθηκαν πολλές εναλλακτικές προσεγγίσεις αξιολόγησης και μάθησης, όπως τα εργαλεία e-portfolio, τα ιστολόγια, τις διαδικτυακές παρουσιάσεις, τα wikis και τα podcasts. Όπως επισημαίνεται στο άρθρο των Jai Chavis et al. (2020) όταν έκλεισαν τα πανεπιστήμια τον Μάρτιο του 2020, δημιουργήθηκε η ανάγκη εναλλακτικών τρόπων αξιολόγησης των φοιτητών. Έτσι, οι φοιτητές εργάστηκαν κάνοντας κριτική ανάγνωση της βιβλιογραφίας (πρωτογενή βιβλιογραφία, αναθεωρημένες εργασίες, επιστημονικά άρθρα), που τους είχε δοθεί έχοντας μάλιστα την ευκαιρία να δημιουργήσουν τα δικά τους e-portfolio, τα οποία αξιολογήθηκαν.

Το γεγονός που αξίζει να επισημανθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία και θα αποτελέσει τομέα περαιτέρω ερευνητικής προσπάθειας στο μέλλον είναι τα ψηφιακά/ηθικά προβλήματα. Η ταχεία μετάβαση στην εξ αποστάσεως διδασκαλία και την μάθηση ανέδειξε την ανάγκη για κατανόηση και θέσπιση αρχών ψηφιακής δεοντολογίας στη χρήση e-portfolio σε όλους τους τομείς που αφορούν τα ηλεκτρονικά χαρτοφυλάκια, συμπεριλαμβανομένων των θεσμικών αποφάσεων, τους κατασκευαστές, την διαχείριση, τους δημιουργούς των εργαλείων e-portfolio και τους παρόχους των εργαλείων e-portfolio. Οι συζητήσεις βέβαια είχαν ξεκινήσει πριν ξεσπάσει η πανδημία COVID-19. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν το συνέδριο του 2018 (AAEEBL), το συνέδριο του 2019 (AAEEBL), και το ετήσιο συνέδριο του 2018 «Annual Conference of the Higher Education Academy UK» (AdvanceHE). Η ομάδα εργασίας που δημιουργήθηκε για την Ψηφιακή Δεοντολογία από τα συνέδρια της οργάνωσης AAEEBL συνεισέφερε στην συζήτηση που είχε ήδη ξεκινήσει μέσω της προγράμματος με τίτλο «Digital Ethics Principles in e-portfolios: Version 1» (Cicchino et al., 2020). Ένα από τα επιτεύγματα της ομάδας ήταν η εύρεση των 10 τομέων που σχετίζονται με την ψηφιακή δεοντολογία όπως η θεσμική υποστήριξη, η ευαισθητοποίηση, οι ψηφιακοί γραμματισμοί, τα δικαιώματα δημιουργού, η πρόσβαση, το απόρρητο, η αποθήκευση περιεχομένου, η συμβατότητα μεταξύ πλατφορμών και η προσβασιμότητα και συναίνεση για χρήση δεδομένων.

2.3.1 Χρήση Νέων τεχνολογιών στην Ελλάδα κατά την πανδημία

Το υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων όταν ξέσπασε η πανδημία αποφάσισε να αναστείλει τη λειτουργία των σχολικών μονάδων και να προτείνει την εξ αποστάσεως

διδασκαλία, έτσι ώστε να καταπολεμηθούν οι υγειονομικές δυσκολίες που είχαν προκύψει. Έτσι, υπολογίζεται ότι στις αρχές του 2020 (Μάρτιος) οργανώθηκε μία προσπάθεια, η οποία θα μπορούσε να πετύχει μόνο αν συνεργάζονταν όλοι οι τομείς-ιθύνοντες τις εκπαιδευτικής κοινότητας. Έτσι οργανώθηκαν όλες οι βαθμίδες και ξεκίνησαν να πραγματώνουν τις σύγχρονες και ασύγχρονες μεθόδους της διδασκαλίας.» (ΥΠΑΙΘ, 2020α).

Βέβαια στην Ελλάδα, η οποία είναι μία χώρα με πάγια προβλήματα ως προς την χρηματοδότηση των σχολικών μονάδων, την έλλειψη υλικοτεχνικών μέσων, την πενιχρή προσβασιμότητα στο διαδίκτυο προκειμένου να υποστηριχθεί η ηλεκτρονική μάθηση και τέλος την ελλιπή έως και ανεπαρκή επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού ως προς την διαχείριση των ΤΠΕ, φαίνεται ότι η αντιμετώπιση της εκ των πραγμάτων αντίξοης συνθήκης της πανδημίας φάνταζε αρκετά δύσκολη (Αναστασιάδης, 2020).

Από τις αρχές Μαρτίου (10 Μαρτίου) έως και τις αρχές του Μαΐου (11 Μαΐου) τα ελληνικά σχολεία έμειναν κλειστά. Αυτό έδωσε την ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς να δοκιμάσουν πολλές εκπαιδευτικές μεθόδους για να ανταπεξέλθουν στις νέες συνθήκες της έκτακτης εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Κάποιες από αυτές είναι το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης αλλά και η προσομοίωση. Η αλήθεια είναι όμως ότι δεν χρησιμοποιήθηκαν από το μεγαλύτερο ποσοστό των εκπαιδευτικών. Όσον αφορά τα εργαλεία e-portfolio, δεν αποτελούν έκπληξη ότι δεν εφαρμόστηκαν σε κάποιο δημόσιο ελληνικό σχολείο. Ο κύριος λόγος είναι ότι για να μπορεί να αυτά τα ψηφιακά εργαλεία με αξιώσεις, πρέπει καταρχάς οι εκπαιδευτικοί που θα τα εφαρμόσουν να τα έχουν εφαρμόσει έστω μία φορά υπό κανονικές συνθήκες διδασκαλίας, όχι υπό πίεση χρόνου. Όπως ήταν λογικό, η εκπαιδευτική κοινότητα στην Ελλάδα ενδιαφερόταν σε πρώτη φάση να οργανώσει ένα δίκτυο, για να μπορεί να επικοινωνεί ο διδάσκων με τους μαθητές, όπως ήταν η πλατφόρμα e-class, η οποία δεν υπήρχε πριν την συνθήκη της πανδημίας. Το απώτερο αποτέλεσμα ήταν το υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων να θέσει ως προτεραιότητα την εισαγωγή τεχνολογικών συστημάτων σε όποια σχολική μονάδα δεν υπήρχε, καθώς επίσης και την βελτίωση των ήδη υπάρχουσών τεχνολογικών δομών (Αναστασιάδης, 2020).

Αρχικά, τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι μαθητές έκαναν εγγραφή στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (περίπου 75% του συνόλου) και αντίστοιχα αυξητική ήταν και η τάση εγγραφής των ίδιων κατηγοριών σε ασύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα. "Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει ο Αναστασιάδης (2020:33), «στο περιβάλλον e-me έχουν εγγραφεί 83.462 Εκπαιδευτικοί και 465688 μαθητές/τριες και έχουν δημιουργηθεί 131747 (Κυψέλες) (Ψηφιακή Εκπαιδευτική Πλατφόρμα e-me, Νοέμβριος 2020) ενώ στο περιβάλλον της e-class σύμφωνα με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία του Π.Σ.Δ, του Νοεμβρίου 2020, για

την τρέχουσα σχολική χρονιά 2020- 2021, η Ηλεκτρονική Σχολική Τάξη (eclass.sch.gr) φιλοξενεί 301.626 ηλ. μαθήματα, 1.012.750 μαθητές και 148.535 εκπαιδευτικούς από 9.899 σχολεία όλης της χώρας».

Μέχρι το δεύτερο κύμα της συνθήκης της πανδημίας (Νοέμβριος του 2020) η εκπαιδευτική κοινότητα συνέχιζε να μην εμβαθύνει στις παιδαγωγικές πρακτικές γύρω από την ηλεκτρονική μάθηση, καθώς πολλά πρακτικά προβλήματα όπως ήταν ακόμη και η προσβασιμότητα στο διαδίκτυο, παρέμεναν. Έτσι, οι μαθητές αλλά και οι καθηγητές είχαν αντικαταστήσει ουσιαστικά τον φυσικό χώρο της τάξης με κάποιον χώρο του σπιτιού τους. Δεν έγινε ουσιαστική διδασκαλία και αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων που υπήρχαν (Αναστασιάδης, 2020).

Το βασικό ψηφιακό εργαλείο στην Ελλάδα ήταν η ψηφιακή πλατφόρμα Webex Meetings (<https://www.webex.com/>), της εταιρείας Cisco Hellas A.E. (ΦΕΚ 1859/B/15-5-2020). Άλλαξε βέβαια και το ωρολόγιο πρόγραμμα των μαθητών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, καθώς το σύστημα της χώρας ήταν αδύνατον να υποστηρίξει την ταυτόχρονη χρήση του διαδικτύου από εκατομμύρια πολίτες. Έτσι το ωρολόγιο πρόγραμμα των μαθημάτων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση τέθηκε από το Υπουργείο Παιδείας τις μεσημβρινές ώρες με 3 διδακτικές ώρες διάρκειας 30 λεπτών η καθεμία για το νηπιαγωγείο και 5 αντίστοιχα διδακτικές ώρες για τα παιδιά του δημοτικού. Ως ασύγχρονες πλατφόρμες χρησιμοποιούνταν η πλατφόρμα e-me (<https://e-me.edu.gr>) ή e-class (<https://eclass.sch.gr>).

Μάλιστα πολλές χώρες, αλλά και εκπαιδευτικά συστήματα, όπως το International Baccalaureate άρχιζαν να εφαρμόζουν ως αξιολόγηση των μαθητών διάφορους ψηφιακούς τρόπους, καθώς φαινόταν ότι η συνθήκη της πανδημίας θα παραμείνει. Το χρονικό σημείο αυτό ανέδειξε και την ποικιλία των προβλημάτων που χαρακτηρίζουν τον παραδοσιακό τρόπο εξέτασης των μαθητών (βλ. Πανελλήνιες εξετάσεις) (Doukas, 2021). Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει ο Doukas K. (2021) η ιδέα της ολιστικής αξιολόγησης ενός μαθητή χρησιμοποιώντας τα e-portfolios ως «εργαλείο» συζητείται εδώ και δύο δεκαετίες, διότι βασίζεται στο αρνητικό φαινόμενο να αξιολογείται η σταδιοδρομία των μαθητών αποκλειστικά από τις τελικές εξετάσεις. Ωστόσο, η βιβλιογραφία είναι εξαιρετικά περιορισμένη και υπάρχουν λίγες αναφορές σε τομείς όπως: ολιστική βαθμολόγηση, e-portfolio, τεχνολογία cloud, πρόσβαση σε πανεπιστήμια.

Κεφάλαιο 3: Βιβλιογραφική επισκόπηση

Στην αρχή έγινε αναζήτηση των κατάλληλων ερευνών για επισκόπηση έτσι ώστε να εντοπιστούν «κενά» στο ερευνητικό πεδίο και να γίνει διατύπωση του σκοπού της έρευνας, των στόχων και των ερευνητικών ερωτημάτων της συγκεκριμένης έρευνας, έγινε αμέσως εμφανές ότι η έρευνα στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα βρίσκεται σε πρωτόλειο στάδιο. Πιο συγκεκριμένα, εντοπίστηκαν ελάχιστες έρευνες που σχετίζονται με το θέμα του ηλεκτρονικού φακέλου μαθητή στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα ενώ ταυτόχρονα δεν κατέστη δυνατό να εντοπιστεί καμία έρευνα που να αφορά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Και σε διεθνές επίπεδο, βέβαια, πληθώρα των ερευνητικών άρθρων αφορά στην αξιοποίηση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, γεγονός που δυσκόλεψε αρκετά το ερευνητικό έργο για την παρούσα μελέτη.

Προκειμένου να συλλεχθούν αρκετές πληροφορίες αναφορικά με τη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου, τα πλεονεκτήματα και τους περιορισμούς του, όπως αυτοί προκύπτουν μέσα από τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επιλέχτηκε να αξιοποιηθούν δύο ειδών έρευνες. Έτσι, η πλειοψηφία των ερευνών που αξιοποιήθηκαν εξετάζουν τις απόψεις των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως προς τον ηλεκτρονικό φάκελο μαθητή (e-portfolio), όπως αυτές προκύπτουν μέσα από την εμπειρία τους από την αξιοποίηση τους συγκεκριμένου εργαλείου στη διδακτική τους πρακτική. Ταυτόχρονα, επιλέχθηκαν και έρευνες που μελετούν τις αντιλήψεις εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από τη χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου στο στάδιο της αρχικής τους επιμόρφωσης, πριν δηλαδή αναλάβουν επίσημα τα επαγγελματικά τους καθήκοντα. Για τον εντοπισμό των ερευνών χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά το διαδίκτυο και αξιοποιήθηκαν οι βάσεις δεδομένων Google Scholar και IEEE Xplore. Η αναζήτηση έγινε με τη χρήση λέξεων/ φράσεων- κλειδιών, όπως ηλεκτρονικός φάκελος μαθητή και απόψεις εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Καθώς τα αποτελέσματα από την αναζήτηση ήταν ιδιαίτερα περιορισμένα, στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκε αγγλική ορολογία, όπως για παράδειγμα οι μεμονωμένες λέξεις *e-portfolio*, *electronic portfolio*, *digital portfolio* και στη συνέχεια οι φράσεις *e-portfolio secondary teachers' perspectives*, *e-portfolio secondary teachers' views*. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η αναζήτηση με ελληνικές λέξεις κλειδιά επέστρεψε πολύ φτωχά αποτελέσματα.

Έτσι, για την παρούσα εργασία επισκοπήθηκαν τελικώς δεκαέξι (16) έρευνες που αφορούν στον διεθνή χώρο. Οι δεκαέξι από αυτές είναι εμπειρικές έρευνες, ενώ μία αποτελεί έρευνα επισκόπησης και το πεδίο έρευνας τοποθετείται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στο σύνολό τους οι έρευνες είναι πρόσφατες (διεξήχθησαν μετά από το 2004 και έπειτα). Σκοπός

των παραπάνω ερευνών είναι πρωτίστως να γίνουν αντιληπτές οι απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως προς τον ηλεκτρονικό φάκελο ψηφιακό εργαλείο που μπορεί να εισαχθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ως κριτήριο επιλογής των ερευνών τέθηκε η χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου από τους εκπαιδευτικούς και όχι η απλή θεωρητική εξοικείωσή τους με το συγκεκριμένο εργαλείο. Τελικά, επιλέχθηκαν δέκα (10) έρευνες που εξετάζουν τις απόψεις εν ενεργεία εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως αυτές προκύπτουν μέσα από τη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στην εκπαιδευτική τους πρακτική, έξι (6) μελέτες που διερευνούν τις απόψεις εν ενεργεία εκπαιδευτικών από τη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου ως εργαλείου μάθησης κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών τους σπουδών, όπως αυτές προκύπτουν μέσα από την πρακτική αξιοποίηση του ηλεκτρονικού φακέλου μαθητή στην εκπαιδευτική τους πρακτική.

Τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης των ερευνών που παρουσιάστηκε παραπάνω λειτούργησαν ως αφετηρία διεξαγωγής της συγκεκριμένης εμπειρικής έρευνας, καθώς ήταν απαραίτητο να εντοπιστούν τα ερευνητικά «κενά» στο συγκεκριμένο πεδίο και να διατυπωθούν τα ανάλογα ερευνητικά ερωτήματα και οι ανάλογες ερευνητικές υποθέσεις. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής επισκόπησης κατηγοριοποιημένα σε θεματικούς άξονες, όπως αυτοί προέκυψαν μέσα από τη συγκριτική θεώρηση των μελετών.

3.1 Χρήσεις ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου

Κατά τη διαδικασία της έρευνας οι Razali et al. (2022) οδηγήθηκαν στην γενική παρατήρηση ότι οι εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με ειδικότητα στην πληροφορική χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο για να κρατούν αρχείο για τη μαθησιακή πορεία των μαθητών τους, για να επιλέγουν τις καλύτερες εργασίες, να αξιολογούν τους μαθητές τους, καθώς επίσης και για να αξιολογούν τα αποτελέσματα της δικής τους δουλειάς αλλά και την επαγγελματική τους ανάπτυξη.

Η ποιοτική έρευνα του Nurhalimah (2021) στην Ινδονησία με συμμετοχή 3 εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έδειξε ότι οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο, γιατί ως τρόπος αξιολόγησης μπορεί να προσφέρει στους διδάσκοντες αλλά και στους μαθητές την ευκαιρία να τον αξιοποιήσουν με ποικίλους τρόπους, όχι μονομερώς. Για παράδειγμα, οι εκπαιδευόμενοι φαίνεται ότι μαθαίνουν αποτελεσματικότερα μέσα από την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου, μιας και ο τρόπος διεξαγωγής των δραστηριοτήτων κεντρίζει το ενδιαφέρον τους.

3.2 Τα εργαλεία e-portfolio ως εργαλείο αξιολόγησης των μαθητών

Τις τελευταίες δεκαετίες ο ηλεκτρονικός φάκελος μαθητή χρησιμοποιείται ευρέως σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, προκειμένου να αξιολογηθούν οι αποδόσεις των μαθητών, αλλά και η διαδικασία μάθησης συνολικά. Παράλληλα αποτελεί εργαλείο μέσω του οποίου προωθείται η αυτοαξιολόγηση και η αξιολόγηση από ομότιμους (González-Mujico, 2020). Ο ηλεκτρονικός φάκελος μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση δεξιοτήτων σκέψης υψηλότερης τάξης, όπως οι μεταγνωστικές ικανότητες, στοιχεία τα οποία δε μετριοούνται εύκολα μέσω των παραδοσιακών τρόπων που ακολουθούσαν οι εκπαιδευτικοί κατά την αξιολόγηση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι γραπτές ή οι προφορικές εξετάσεις (González-Mujico, 2020).

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης του μαθητικού έργου μέσω του ηλεκτρονικού φακέλου (e-portfolio) με αφορμή την πανδημία και τις αλλαγές που έφερε στον τρόπο διεξαγωγής της εκπαίδευσης, οι Razali et al. (2022) μελέτησαν τις απόψεις 90 εκπαιδευτικών. Αρχικά, οι εκπαιδευτικοί απάντησαν ότι είναι εξοικειωμένοι με το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο και τη χρήση του ως μέσου καταγραφής ενός αρχείου προόδου για τον κάθε μαθητή αλλά και ως εργαλείο που τους δίνει τη δυνατότητα να επιλέξουν τις καλύτερες εργασίες ανάμεσα στο σύνολο των εργασιών των μαθητών τους. Επιπρόσθετα, μετά από παρατήρηση σχετικά με τη χρήση του συγκεκριμένου εργαλείου για την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής πορείας των μαθητών διαπίστωσαν ότι μπορεί να κατηγοριοποιήσει εύκολα και γρήγορα τη δουλειά των μαθητών και ταυτόχρονα δίνει αρκετά αξιόπιστα αποτελέσματα.

Από την άλλη πλευρά, η έρευνα των Ada et al. (2016) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν μπορούν να είναι σίγουροι για τον πραγματικό δημιουργό των εργασιών που περιλαμβάνονται σε έναν ηλεκτρονικό φάκελο μαθητή, γεγονός που στερεί την αξιοπιστία από το συγκεκριμένο εργαλείο. Πέρα από την αυθεντικότητα του δημιουργού των εργασιών, από κάποιους αμφισβητείται και η ίδια η αξιοπιστία της αξιολόγησης, δεδομένου ότι είναι πιθανό να προκληθεί εντυπωσιασμός από τις τεχνολογικές δεξιότητες ενός μαθητή και όχι από το περιεχόμενο του επιτεύγματός του (Ghany et al., 2019).

Ένα πρόσθετο ζήτημα που αναδείχτηκε μέσα από την επισκόπηση των ερευνών σχετικά με τη χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου ως εργαλείου αξιολόγησης είναι η ασυμφωνία των εκπαιδευτικών σχετικά με το αν ο ηλεκτρονικός φάκελος μαθητή πρέπει να αξιοποιείται ως μέσο διαμορφωτικής ή τελικής αξιολόγησης ή ακόμη και αν έχει νόημα να αξιοποιείται και για τις δύο προαναφερθείσες μορφές. Από τους συμμετέχοντες στην έρευνα των Ada et al. (2016) κάποιοι θεωρούν ότι ο ηλεκτρονικός φάκελος πρέπει να αξιοποιείται αποκλειστικά

στο πλαίσιο της διαμορφωτικής αξιολόγησης, ώστε να μην τίθεται ζήτημα δικαιοσύνης ως προς τον τελικό βαθμό, διότι δεν έχουν όλοι μαθητές το ίδιο επίπεδο τεχνολογικών γνώσεων σχετικά με τις ψηφιακές τους ικανότητες. Άλλοι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου για την τελική αξιολόγηση όχι μόνο δε θέτει ζητήματα αξιοκρατίας, αλλά αντίθετα αποκλείει τον προσωπικό παράγοντα από τη βαθμολόγηση, ο οποίος μπορεί να επηρεάσει τα τελικά αποτελέσματα (Ada et al., 2016). Κάποιοι εκπαιδευτικοί μάλιστα προτείνουν να αντικατασταθούν πλήρως οι γραπτές εξετάσεις από την αξιολόγηση αποκλειστικά μέσω ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου, καθώς αυτό αποτελεί ένα από τα πιο αντικειμενικά εργαλεία αποτύπωσης της προόδου των μαθητών. Όλοι οι εκπαιδευτικοί, πάντως, συμφωνούν ότι η χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στη διαγνωστική αξιολόγηση δημιουργεί προβλήματα και, επομένως, δεν προτείνουν τη χρήση του γι' αυτού του είδους την αξιολόγηση (Ada et al., 2016).

Παράλληλα, η δουλειά των εκπαιδευτικών στο κομμάτι της αξιολόγησης γίνεται ευκολότερη, διότι το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο παρέχει ένα πλαίσιο αξιολόγησης με σαφώς προκαθορισμένους και μετρήσιμους στόχους, οι οποίοι ισχύουν για το σύνολο των μαθητών, και έτσι αποτρέπεται η μεροληψία εκ μέρους των εκπαιδευτικών (Nurhalimah, 2021). Σε σχέση με το παραπάνω επιχείρημα, κάποιοι εκπαιδευτικοί, ωστόσο, παρατήρησαν ότι η συνεχής αίσθηση αξιολόγησης δημιούργησε στους μαθητές ένα επιπλέον άγχος, το οποίο σε πιο παραδοσιακά συστήματα εκπαίδευσης εμφανίζεται κυρίως στην περίοδο των εξετάσεων (Ada et al. (2016).

3.3 Τα εργαλεία e-portfolio ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης των εκπαιδευτικών

Σύμφωνα με τον Hoang (2021), οι εκπαιδευτικοί ως φοιτητές μεταπτυχιακού προγράμματος αποτιμούν θετικά την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στην εκπαιδευτική πρακτική. Βασικός λόγος που παρατηρείται το συγκεκριμένο φαινόμενο είναι ότι τα εργαλεία e-portfolio παρέχουν τη δυνατότητα, λόγω της εύκολης πρόσβασης που μπορεί να έχουν σε αυτό μαθητές αλλά και συνάδελφοι, να παίρνουν άμεση ανατροφοδότηση για τη δουλειά τους. Ταυτόχρονα, μέσα από τις δραστηριότητες ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου προσφέρεται ο ιδανικός χώρος και χρόνος για αν αξιοποιηθούν οι ψηφιακές ικανότητες των μαθητών, να αντιληφθούν τα δυνατά τους σημεία και να δουλέψουν περισσότερο όσον αφορά τα σημεία που χρειάζονται βελτίωση.

3.4 Πλεονεκτήματα των εργαλείων e-portfolio στην διδασκαλία

Στην έρευνά τους οι Poole et al. (2018) σχετικά με τη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στην εκπαίδευση επέλεξαν ως συμμετέχοντες δάσκαλους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Ιρλανδίας, καθώς επίσης και σχολικούς διευθυντές αλλά και υπεύθυνους για τη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής. Στο σύνολό τους οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι ο ηλεκτρονικός φάκελος μαθητή δίνει στους εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να παρέχουν με εύκολο και άμεσο τρόπο ανατροφοδότηση στους μαθητές και, κατά συνέπεια, επιτρέπει στους μαθητές να καταγράφουν και να αναστοχάζονται ανά πάσα στιγμή επάνω στο σύνολο της δουλειάς τους. Ταυτόχρονα, μοιράζονται και την άποψη ότι το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο εμπλουτίζει τη διδασκαλία και τη μάθηση.

Αρκετοί εκπαιδευτικοί και στην έρευνα των Ada et al. (2016) επικεντρώθηκαν στην επίδραση των ηλεκτρονικών χαρτοφυλακίων σε σχέση με τη γνωστική και συναισθηματική εξέλιξη των παιδιών. Δήλωσαν, δηλαδή, ότι ο ηλεκτρονικός φάκελος μαθητή είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος παρακολούθησης της ετήσιας εξέλιξης των μαθητών, καθώς μεταξύ άλλων μπορεί να επιτευχθεί το χαρακτηριστικό της αυτορρύθμισης, δηλαδή οι ίδιοι οι μαθητές έχουν την δυνατότητα να παρακολουθούν την βελτίωσή τους. Ταυτόχρονα, αποτελεί και ένα χρήσιμο εργαλείο και για τους γονείς, ακριβώς για τους ίδιους λόγους, μιας και έχουν και εκείνοι πρόσβαση στην πρόοδο των παιδιών τους. Με αυτήν την έννοια, το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο αποτελεί εργαλείο που βελτιώνει την επικοινωνία μεταξύ γονέων και σχολείου (Ada et al. 2016).

Στην έρευνά τους οι Razali et al. (2022) διαπίστωσαν ότι η χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου συνάδει με τη φυσιογνωμία του 21^{ου} αιώνα και των απαιτήσεών του, καθώς συμβαδίζει με την ψηφιακή ανάπτυξη, δίνει περιθώρια ευελιξίας στον εκπαιδευτικό και επιτρέπει μεγάλο βαθμό την αλληλεπίδραση ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους, αλλά και ανάμεσα στους ίδιους και τους εκπαιδευτές τους. Και ο Hanifa (2017) κατέληξε μέσα από τη δική του έρευνα ότι το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο βοηθά στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς συνδέει τους διδακτικούς στόχους της κάθε ενότητας με πρακτικές δραστηριότητες, παρέχει την ευκαιρία στους μαθητές να αντιλαμβάνονται καλύτερα την εκπαιδευτική διαδικασία και νοηματοδοτεί τις εργασίες τους παρέχοντάς τους κίνητρα. Τέλος, οι δράσεις που συμπληρώνουν έναν ηλεκτρονικό φάκελο μαθητή συνδέουν την εμπειρία με την προσωπική ερμηνεία, μιας και οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται σε έναν ηλεκτρονικό φάκελο σχετίζονται με την καθημερινή ζωή των εκπαιδευόμενων. Με αυτόν τον τρόπο, η προσωπική ερμηνεία πηγάζει μέσα από την πρακτική εμπειρία, ατομική ή ομαδική.

Ένα επιπλέον στοιχείο που αναγνώρισαν οι εκπαιδευτικοί μέσα από την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στην έρευνα των Ada et al., (2016) είναι ότι ο επαγγελματικός προσανατολισμός μπορεί να γίνει πιο αποτελεσματικά, καθώς οι μαθητές μέσα από τις δραστηριότητες που συνδέονται με τη δημιουργία του ηλεκτρονικού φακέλου γνωρίζουν καλύτερα τον εαυτό τους, με αποτέλεσμα η εκπαιδευτική κοινότητα (καθηγητές, γονείς, μαθητές) να μπορεί να επικοινωνήσει και να συνεργαστεί πιο εύκολα και άρτια. Αυτό έχει ως συνέπεια, να έχουν οι μαθητές μια καλύτερη καθοδήγηση αλλά και ουσιαστικότερη αλληλεπίδραση με τους γονείς των μαθητών τους ως προς το ποιο επάγγελμα θα ακολουθήσουν οι μαθητές τους. Τα χαρτοφυλάκια επίσης αποτελούν έναν αποτελεσματικό τρόπο επιλογής μαθητών, ειδικά για τις κοινωνικές επιστήμες και τα επαγγελματικά λύκεια.

Εστιάζοντας στις απόψεις των εκπαιδευτικών που έχουν αξιοποιήσει το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο στη διδακτική τους πρακτική, παρατηρήθηκε ότι οι μαθητές ανέπτυξαν αναστοχαστική ικανότητα και ταυτόχρονα δόθηκε η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να ελέγξουν άμεσα τον βαθμό ετοιμότητας των μαθητών να εφαρμόσουν στην πράξη όλα όσα έμαθαν (Poole et al., 2018).

Ακόμη, στην μελέτη των Razali et al., (2022) οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι μπορεί να αποτελέσει μια εναλλακτική μορφή αξιολόγησης που συνάδει με τις επιταγές του 21^{ου} αιώνα καθώς είναι αρκετά ευέλικτο, επιτρέπει τη διάδραση μεταξύ των συμμετεχόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία και ταυτόχρονα αποδίδει με μεγάλη ακρίβεια την εικόνα προόδου των μαθητών. Ταυτόχρονα, αναπτύσσει τη δημιουργικότητα των μαθητών αλλά και τη δεξιότητα της συνθετικής σκέψης. Τέλος, διευκολύνει αρκετά την εργασία των εκπαιδευτικών καθώς επιτρέπει τη συστηματική αρχειοθέτηση της προόδου των μαθητών και εντάσσει την τεχνολογία στην καθημερινή διδακτική πρακτική καθιστώντας, με αυτόν τον τρόπο πιο ενδιαφέρον το μάθημα.

Από την άλλη πλευρά, η έρευνα του Hanifa (2017) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ενώ η χρήση του χαρτοφυλακίου υποτίθεται ότι ενίσχυε τους μαθητές ως προς την καλλιέργεια της αυτόνομης μάθησης και της ικανότητας αντιλαμβάνονται πιο γρήγορα και πιο υπεύθυνα τις συνέπειες των αποφάσεών τους, στην πράξη οι εκπαιδευτικοί ήταν εκείνοι που αποφάσιζαν πλήρως για τα στοιχεία που θα προστεθούν στο χαρτοφυλάκιο, αλλά και ως προς τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες αυτό συγκροτείται.

3.5 Πλεονεκτήματα των εργαλείων e-portfolio στα μαθησιακά αποτελέσματα

Στην έρευνα των Ada et al. (2016) σε σχέση με την εφαρμογή του συγκεκριμένου εργαλείου στη διδακτική πρακτική οι εκπαιδευτικοί, αρχικά, αναγνώρισαν ότι η τακτική εφαρμογή του συστήματος του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου έχει θετικά αποτελέσματα στην ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων των μαθητών. Με άλλα λόγια, καθώς οι μαθητές γνωρίζουν ότι οι δραστηριότητες που γίνονται, πέραν το στάδιο προετοιμασίας για την τελική αξιολόγηση μέσω εξετάσεων, σχετίζονται με τη συνολική τους βαθμολογία, καταβάλλουν περισσότερη προσπάθεια και, τελικά, ενισχύονται τα χαρακτηριστικά της επικοινωνίας, της συνεργασίας, της αλληλεπίδρασης και βέβαια της δημιουργικής οικοδόμησης της γνώσης.

Επιπρόσθετα, μετά από την ευρεία χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου μαθητή, οι εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δήλωσαν ότι τα εργαλεία e-portfolio έχουν αρκετά θετικά χαρακτηριστικά σε σύγκριση με τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα που παρατηρούνται στους μαθητές. Συγκεκριμένα, έχει παρατηρηθεί ότι μέσα από το κίνητρο που δίνει η συμπερίληψη μιας εργασίας στον ηλεκτρονικό φάκελο ενός μαθητή, βελτιώνονται οι συγγραφικές επιδόσεις των μαθητών και ταυτόχρονα ενισχύονται οι δεξιότητες της αυτορρυθμιζόμενης μάθησης, της μεταγνώσης και του αναστοχασμού (González-Mujico, 2020). Ταυτόχρονα, φαίνεται ότι η εκπαιδευτική διαδικασία γίνεται περισσότερο ενδιαφέρουσα για όλη την εκπαιδευτική κοινότητα (εκπαιδευτικοί και μαθητές).

Πιο συγκεκριμένα, στα αποτελέσματα της έρευνας των Kilbane et al. (2017) οι μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παρουσίασαν μεγάλο βαθμό αυτονομίας ως προς τη μάθησή τους και καλλιέργησαν σε εξίσου σημαντικό βαθμό ψηφιακές δεξιότητες, οι οποίες απαιτούνται τον 21^ο αιώνα, όπως για παράδειγμα η χρήση ψηφιακού κειμενογράφου, η αξιοποίηση πλατφόρμας τηλεδιάσκεψης, ψηφιακά εργαλεία δυναμικού σχεδιασμού. Τέλος, παρατηρήθηκε ότι η αίσθηση της ανταμοιβής μετά το πέρας της εκπαιδευτικής διαδικασίας ήταν μεγαλύτερη σε σχέση με την αξιοποίηση παραδοσιακών εργαλείων μάθησης. Ακόμη, οι μαθητές μέσα από την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού φακέλου ανέπτυξαν δεξιότητες αυτοαξιολόγησης και αυτορρυθμιζόμενης μάθησης, καθώς επίσης καλλιέργησαν και τη μεταγνωστική τους ικανότητα. Ταυτόχρονα, παρατηρήθηκε ότι το κίνητρό τους για μάθηση ενισχύθηκε.

Μέσα από τη διερεύνηση των εκπαιδευτικών αντιλήψεων μίας ομάδας διδασκόντων στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη Μαλαισία σχετικά με τη χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου στη διδακτική πρακτική, οι Segaran et al. (2021) κατέληξαν επίσης στη γενική παρατήρηση ότι τα εργαλεία e-portfolio προάγουν το χαρακτηριστικό της αυτονομίας στους

μαθητές. Αναλυτικότερα, το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο διευκολύνει τη διατύπωση μαθησιακών στόχων, τον διαμοιρασμό των αξόνων και των δεικτών με βάση τους οποίους γίνεται η αξιολόγηση μιας δραστηριότητας, επιτρέπει ακόμη τη γρηγορότερη παροχή ανατροφοδότησης και δημιουργεί ευκαιρίες αυτοαξιολόγησης. Όλα τα παραπάνω στοιχεία οδηγούν στην ενίσχυση της μεταγνώσης και, τελικά, καλλιεργούν τη δεξιότητα της αυτορρυθμιζόμενης μάθησης. Η προαγωγή της αυτονομίας των μαθητών επισημάνθηκε και από τους Razali et al. (2022) οι οποίοι επεσήμαναν επίσης ότι η αξιοποίηση του ηλεκτρονικού φακέλου καλλιεργεί τη μεταγνωστική ικανότητα και τη συνδυαστική σκέψη.

3.6 Πλεονεκτήματα των εργαλείων e-portfolio ως προς την επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών

Όσον αφορά τις δυνατότητες των διδασκόντων σχετικά με την προσθήκη του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου κατά την διδασκαλία, έρευνα που διεξήχθη στις Φιλιππίνες από τους Ligado et al. (2022) με συμμετοχή εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έδειξε ότι οι δάσκαλοι θεωρούν ότι οι ψηφιακές τους δεξιότητες βελτιώθηκαν χάρη στην αξιοποίηση του συγκεκριμένου εργαλείου. Ταυτόχρονα, βέβαια, οι νεότεροι εκπαιδευτικοί έδειξαν θετικότερες αντιδράσεις από τη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου, γεγονός που ενδεχομένως οφείλεται στη δυσκολία των μεγαλύτερων όσον αφορά την αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας.

Ίσως το πιο σημαντικό αποτέλεσμα είναι ότι οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν στην έρευνα του Hoang (2021) ως προς την προσωπική και επαγγελματική τους εξέλιξη την δυνατότητα ανατροφοδότησης για τη δουλειά τους από μαθητές και συναδέλφους και έπειτα η δυνατότητα άμεσης ανατροφοδότησης των ίδιων προς τους εκπαιδευομένους, αλλά και ανάμεσα στους εκπαιδευομένους. Ακολούθησαν το αίσθημα ικανοποίησης από την επίδειξη των ηλεκτρονικών φακέλων των μαθητών τους σε άλλους συναδέλφους και η αυτοπεποίθηση που κερδίζει κανείς μέσα από τη βελτίωση των ψηφιακών του ικανοτήτων και την αίσθηση ότι συμβαδίζει με τις επιταγές της εποχής του.

Επιπρόσθετα, μέσα από την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού φακέλου μαθητή, οι εκπαιδευτικοί στην έρευνα των Kilbane, et al. (2017) είτε έμαθαν είτε ανέπτυξαν παραπάνω τις ψηφιακές τους δεξιότητες και ταυτόχρονα συνήθισαν να ενσωματώνουν την ψηφιακή τεχνολογία στον διδακτικό σχεδιασμό και την πρακτική τους. Ακόμη, αναθεώρησαν κάποιες παιδαγωγικές πρακτικές, καθώς χάρη στην τεχνολογία αντιλήφθηκαν βιωματικά ότι δε χρειάζεται να αποτελούν το επίκεντρο της διδασκαλίας, αλλά αντίθετα πρέπει να ευνοούν την ολοένα και περισσότερη αυτονομία των μαθητών. Ταυτόχρονα, βελτίωσαν το επίπεδο

των ικανοτήτων τους μέσα από την επαφή τους με διεθνείς παιδαγωγικές πρακτικές, όπως αυτές παρουσιάζονται στα ηλεκτρονικά χαρτοφυλάκια μαθητών ή και εκπαιδευτικών διεθνώς. Τέλος, άλλαξαν την οπτική τους για την αξιολόγηση, την αντιμετώπισαν δηλαδή περισσότερο ως ευκαιρία για αναπροσαρμογή παρά ως τελική αξιολόγηση, συνδεδεμένη αποκλειστικά με τη βαθμολογία.

Παράλληλα, όπως φαίνεται στην έρευνα των Segaran et al. (2021) η χρήση των εργαλείων e-portfolio οδήγησε τους εκπαιδευτικούς να είναι λιγότερο συγκεντρωτικοί και να αναλάβουν έναν ρόλο υποστηρικτικό και διευκολυντικό της μάθησης, αφήνοντας χώρο στους μαθητές για αυτενέργεια και ανακαλυπτική μάθηση. Ακόμη, η μελέτη του Nurhalimah (2021) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αξιολόγηση των μαθητών γίνεται ευκολότερη ως διαδικασία αλλά και πιο αντικειμενική, διότι το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο παρέχει ένα σαφώς προκαθορισμένο πλαίσιο με συγκεκριμένους και μετρήσιμους άξονες και δείκτες αξιολόγησης, οι οποίοι αποτελούν σταθερή βάση αξιολόγησης των δραστηριοτήτων όλων των μαθητών.

Τέλος, οι Razali et al. (2022) παρατήρησαν ότι ο ηλεκτρονικός φάκελος μαθητή διευκολύνει αρκετά την θέση εργασίας των εκπαιδευτικών καθώς επιτρέπει τη συστηματική αρχειοθέτηση της προόδου των μαθητών και εντάσσει την τεχνολογία στην καθημερινή διδακτική πρακτική καθιστώντας, με αυτόν τον τρόπο, πιο ενδιαφέρον το μάθημα. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευτικοί στην έρευνα των Poole et al., (2018) αναγνώρισαν το πλεονέκτημα της εύκολης μεταφοράς ενός ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου και της προσβασιμότητας σε αυτό από οποιοδήποτε σημείο στο οποίο μπορεί κανείς να έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο.

Σε ένα πρωτότυπο συμπέρασμα σχετικά με τα θετικά στοιχεία που παρατηρούνται κατά την αξιοποίηση των εργαλείων e-portfolio κατέληξαν οι Slepcevic-Zach et al. (2018). Ένα από τα βασικά πλεονεκτήματα που αναγνώρισαν οι εκπαιδευτικοί ως φοιτητές σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα στο πανεπιστήμιο Graz της Αυστρίας στο ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο είναι η δυνατότητα που παρέχει για αναστοχασμό, στοιχείο που έκριναν ιδιαίτερα χρήσιμο για την εκπαιδευτική και επαγγελματική τους πορεία, καθώς αποτελεί ένα αξιόπιστο και αντικειμενικό εργαλείο αξιολόγησης της επάρκειάς του σε διάφορους τομείς και ταυτόχρονα βοηθά να ανακαλύψει κανείς δεξιότητες που αγνοούσε ότι είχε.

3.7 Προκλήσεις και εμπόδια στη διδασκαλία μέσω e-portfolio

Τα ερευνητικά ερωτήματα των Kilbane et al. (2017) σχετίζονται, όπως ήδη αναφέρθηκε, με τις αντιλήψεις των διδασκόντων που ανήκουν στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως προς το αν έχει επηρεαστεί η φύση του μαθήματος τους κατά την προσθήκη των εργαλείων e-portfolio κατά τη διδασκαλία και βέβαια ως προς πως οι μαθητές μπορούν να αξιοποιήσουν τα εργαλεία e-portfolio μαθησιακά. Ως προς τους περιορισμούς που προκύπτουν από τη χρήση του, ο ηλεκτρονικός φάκελος μαθητή απαιτεί περισσότερο χρόνο, διαφορετικό σχεδιασμό πλάνου διδασκαλίας, καθώς επίσης και διαφορετική παιδαγωγική προσέγγιση σε σχέση με τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας, γεγονός που αυξάνει τον εργασιακό φόρτο για τους εκπαιδευτικούς.

Το ίδιο ζήτημα επισημαίνεται και από τους Razali et al. (2022), οι οποίοι αναφέρουν ότι η αξιοποίηση του συγκεκριμένου εργαλείου, προκειμένου να αποδώσει τα μέγιστα οφέλη, απαιτεί αποτελεσματικό σχεδιασμό, διαδικασίες χρονοβόρες, εξειδικευμένες γνώσεις επάνω στο αντικείμενο και σχετική επιμόρφωση όσον αφορά τον συγκεκριμένο τομέα. Παράλληλα, οι ερευνητές καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι ο συνολικός βαθμός ετοιμότητας των καθηγητών στη Μαλαισία σχετικά με τη χρήση του εργαλείου είναι μικρός.

Η αύξηση του εργασιακού φόρτου για τους εκπαιδευτικούς εξαιτίας της χρήσης του ηλεκτρονικού φακέλου μαθητή επισημάνθηκε και από τους Ada et al. (2016). Οι βασικές ανησυχίες των εκπαιδευτικών σε σχέση με αυτό το θέμα είναι η αδυναμία τους να ολοκληρώσουν την απαραίτητη διδακτέα ύλη καθώς οι δραστηριότητες που απαιτούνται για τη δημιουργία ενός ηλεκτρονικού φακέλου καταναλώνουν πολύ χρόνο. Από την άλλη, βέβαια, οι εκπαιδευτικοί αντιμετώπισαν αυτήν την πρακτική ως μια ευκαιρία για προσωπική ανάπτυξη μιας και, εκ των πραγμάτων, θα έπρεπε να βελτιώσουν τις ψηφιακές τους ικανότητες. Ταυτόχρονα, τόνισαν ότι η επαγγελματική τους ανάπτυξη εξαρτάται στενά και από την κουλτούρα του σχολικού οργανισμού στον οποίο υπηρετούν και από το κατά πόσο η σχολική ηγεσία διευκολύνει ή επιδιώκει την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σχετικά με καινοτόμες μεθόδους διδασκαλίας.

Η έρευνα του Hoang (2021) επικεντρώνεται πιο αναλυτικά στους περιορισμούς που προκύπτουν από τη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου, θέτοντας το συγκεκριμένο ερώτημα σε εν ενεργεία εκπαιδευτικούς, οι οποίοι ταυτόχρονα φοιτούν σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών σχετικό με την εκπαίδευση. Τα εμπόδια που εντοπίζει είναι η έλλειψη θεσμικής υποστήριξης ως προς την ένταξη καινοτομιών στην εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, αναφέρουν την έλλειψη κατάρτισης τους σχετικά με την διαχείριση των ΤΠΕ (Τεχνολογίες της Πληροφορίας της Επικοινωνίας). Ταυτόχρονα, οι συμμετέχοντες τονίζουν το παράδοξο της

θεσμικής απαίτησης για καινοτομία, χωρίς, όμως, να υπάρχει ο κατάλληλος σχεδιασμός. Τέλος, και στη συγκεκριμένη έρευνα αναφέρεται ότι η αξιοποίηση του ηλεκτρονικού φακέλου είναι μια αρκετά χρονοβόρα διαδικασία. Πέρα από τα παραπάνω, οι εκπαιδευτικοί αναφέρθηκαν και σε πρακτικά ζητήματα, όπως είναι η πρόσβαση στην ανάλογη υλικοτεχνική υποδομή που απαιτείται για την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου (Hoang, 2021).

Αν όμως εξαιρέσουμε όσα αναφέρθηκαν, οι διδάσκοντες στην μελέτη των Poole et al. (2018) αναγνώρισαν ότι υπάρχει ακόμη χάσμα μεταξύ του ιρλανδικού προγράμματος σπουδών και των λειτουργιών ενός ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου. Δηλαδή, αναγνωρίζουν ότι χρειάζονται επιμόρφωση επάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα καθώς τα επαγγελματικά χαρακτηριστικά που έχουν ως προς τις Νέες τεχνολογίες δεν επαρκούν ώστε να αξιοποιήσουν στο ακέραιο τις δυνατότητες που παρέχονται από τη χρήση του συγκεκριμένου εργαλείου, και παράλληλα χρειάζεται να ενισχυθεί ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός των παιδιών. Πιο αναλυτικά, παρόλο που οι μαθητές εμφανίζουν υψηλά ποσοστά εξοικείωσης με την ψηφιακή τεχνολογία, η χρήση που κάνουν σε σχέση με αυτήν διαφέρει κατά πολύ από τη χρήση που χρειάζεται να κάνουν στο πλαίσιο ανάπτυξης ενός ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου και, επομένως, χρειάζεται να αναπτύξουν περισσότερο εξειδικευμένες δεξιότητες. Από την άλλη, κάποιοι εκπαιδευτικοί εξέφρασαν την άποψη ότι ο εργασιακός φόρτος είναι ήδη υψηλός γι' αυτούς και δεν αντιλαμβάνονται την προστιθέμενη αξία του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου ως εργαλείου αξιολόγησης τη στιγμή που για την απόκτηση του απολυτηρίου μετρά αποκλειστικά και μόνο η βαθμολογία από τις απολυτήριες εξετάσεις.

Ως πρόσθετο εμπόδιο αναγνωρίστηκε και η αναγκαιότητα ύπαρξης δυνατής ασύρματης σύνδεσης στο διαδίκτυο, προϋπόθεση που απουσιάζει από τα περισσότερα σχολεία, όπως και επίσης πρόσβαση σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές για τον κάθε μαθητή, γεγονός που εγείρει ζητήματα κοινωνικής ανισότητας και αναπαραγωγής της, μιας και οι μαθητές των ιδιωτικών σχολείων έχουν πρόσβαση σε καλύτερη υλικοτεχνική υποδομή και ταυτόχρονα είναι αρκετά πιθανό να κατέχουν τουλάχιστον μια φορητή συσκευή σύνδεσης με το διαδίκτυο, κάτι που μπορεί να μην ισχύει για τους μαθητές των δημόσιων σχολείων (Poole et al. 2018).

Όπως έγινε ήδη φανερό, παρά τα πλεονεκτήματά τους τα ηλεκτρονικά χαρτοφυλάκια θέτουν και κάποιους περιορισμούς κατά τη χρήση τους. Συγκεκριμένα, όπως αναδεικνύεται στην μελέτη των Kilbane et al., (2017) μπορεί η ανταμοιβή από την εκπαιδευτική διαδικασία να είναι μεγαλύτερη μέσω της αξιοποίησης του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου, ωστόσο

κάποιες φορές η χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας δημιουργεί τεχνικά προβλήματα που εμποδίζουν τη ροή του μαθήματος.

Επίσης, σε σχέση με την εκπαιδευτική διαδικασία, τα ηλεκτρονικά χαρτοφυλάκια απαιτούν από μαθητές και καθηγητές να κατέχουν υψηλά έως μέτρια επίπεδα γνώσης ψηφιακής τεχνολογίας και ταυτόχρονα η αξιοποίησή τους προϋποθέτει προσβασιμότητα σε ανάλογες υποδομές όπως η σύνδεση με το διαδίκτυο, συσκευές σύνδεσης με το διαδίκτυο και κατάλληλο λογισμικό χαρτοφυλακίου, προϋποθέσεις που δεν είναι διαθέσιμες για τους λιγότερο ευνοημένους οικονομικά (Ghany et al., 2019). Επομένως, ως προς αυτό το σημείο, η χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου θέτει ένα ζήτημα κοινωνικής ανισότητας.

Επιπλέον, οι ηλεκτρονικοί φάκελοι μαθητών δίνουν την ευκαιρία για δημιουργία ψηφιακών προφίλ μαθητών στα οποία εμπεριέχονται όλα τα επιτεύγματά τους. Όπως ήδη αναφέρθηκε, οι ηλεκτρονικοί φάκελοι μαθητών δίνουν την ευκαιρία για αυτορρύθμιση, υποστηρίζουν τη λειτουργία ψηφιακών κοινοτήτων μάθησης και ενθαρρύνουν τον προβληματισμό και την ανακαλυπτική μάθηση. Ταυτόχρονα, όμως, η αξιοποίησή τους εγείρει ζητήματα ηθικής που συνδέονται άμεσα τα χαρακτηριστικά του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος. Για παράδειγμα το απόρρητο των αρχείων, το ποσοστό εμπιστοσύνης, αλλά και η προστασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (Ghany et al., 2019). Καθώς ένας ηλεκτρονικός φάκελος μαθητή περιλαμβάνει όλες τις δράσεις στις οποίες έχει συμμετάσχει, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να περιλαμβάνει και δεδομένα μελών μιας ομαδικής εργασίας, τα οποία δεν έχουν συναινέσει στη δημοσιοποίηση των προσωπικών τους δεδομένων (Ghany et al. 2019). Η έρευνα στο πεδίο της ηθικής σχετικά με τη χρήση των ηλεκτρονικών φακέλων και τη διαχείριση της εμπιστευτικότητας δείχνει ότι η χρήση φόρμας συναίνεσης δημοσιοποίησης των προσωπικών δεδομένων είναι μια πρακτική που ακολουθείται ευρέως, παρόλα αυτά δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκείς μηχανισμοί για την προστασία της ιδιωτικότητας.

Ακόμη, η μελέτη των Ghany et al. (2019) αναφέρει ότι η αξιοποίηση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου ως εργαλείου αξιολόγησης απαιτεί πολύ χρόνο από τον εκπαιδευτικό εστιάζοντας στο γεγονός ότι εκπαιδευτικός οφείλει να συλλέγει το υλικό και να το παρακολουθεί συνέχεια και κυρίως είναι υπεύθυνος για τη συνεχή ανατροφοδότηση που πρέπει να παρέχει ο εκπαιδευτικός στους μαθητές του. Παράλληλα, τίθενται κάποια πρακτικά ζητήματα σε σχέση με την ατομική αξιολόγηση, όταν αυτή προέρχεται από ομαδικές εργασίες.

Και η μελέτη των Ada et al. (2016) που αφορούσε στις απόψεις εκπαιδευτικών και διευθυντών σχολείων καθώς και ακαδημαϊκών ως προς το θέμα της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος, όταν οι μαθητές μεταφέρονται από την Πρωτοβάθμια στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ανέδειξε κάποια σοβαρά ζητήματα κοινωνικής ανισότητας που σχετίζονται με τη χρήση ηλεκτρονικού φακέλου στην εκπαίδευση. Για παράδειγμα, οι διδάσκοντες υποστήριξαν ότι οι μαθητές σε ιδιωτικά σχολεία και όσοι προέρχονται από οικογένειες με υψηλό οικονομικό επίπεδο φαίνεται ότι ξεκινούν με συγκριτικό πλεονέκτημα σε ό, τι αφορά τις ψηφιακές γνώσεις και δεξιότητες και, συνεπακόλουθα, το σύστημα που αξιοποιεί το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο αναπαράγει την κοινωνική ανισότητα. Πέρα από αυτό, όμως, υπογραμμίστηκε εκ μέρους των εκπαιδευτικών η αναγκαιότητα διεξαγωγής δραστηριοτήτων ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στο σχολείο, με έμφαση στη διαφοροποιημένη διδασκαλία, ώστε να αμβλυνθούν αυτές οι διαφορές και, τελικά, να επιτελέσει το σχολείο τον ρόλο του ως μέσου κοινωνικής κινητικότητας. Σε διαφορετική περίπτωση, οι ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση καταργούνται στην πράξη λόγω του οικονομικού παράγοντα και της στήριξης που παρέχει η οικογένεια στον κάθε μαθητή.

Συμπληρωματικά, οι Poole et al. (2018) υποστηρίζουν ότι η αξιοποίηση του συγκεκριμένου εργαλείου δε συμβαδίζει το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Ιρλανδίας στις βασικές δεξιότητες για την είσοδο των μαθητών στον κόσμο της εργασίας, όπως είναι η επικοινωνία, η δημιουργικότητα και η συνεργατική μάθηση.

3.8 Η χρήση των εργαλείων e-portfolio από εκπαιδευόμενους εκπαιδευτικούς

Η έρευνα των Struyven et al. (2014) που εξέτασε τα δεδομένα από εν ενεργεία εκπαιδευτικούς, οι οποίοι παράλληλα φοιτούν σε μεταπτυχιακό επίπεδο έδειξε ότι στην πράξη οι φοιτητές αποφεύγουν να αφήσουν σχόλια αξιολόγησης σε εργασίες συμφοιτητών τους, παρόλο που παρακολουθούσαν τα ηλεκτρονικά χαρτοφυλάκιά τους. Επίσης από τη μελέτη του περιεχομένου των χαρτοφυλακίων προέκυψε ότι οι καταχωρήσεις αφορούν διάφορα θέματα σε σχέση με την διδακτική πρακτική, όπως θέματα επικοινωνίας με τους μαθητές, προγραμματισμού των μαθημάτων σε σχέση με τη διδακτέα ύλη και την εκτέλεση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ωστόσο, αυτά τα θέματα δεν αναφέρθηκαν από τους εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, θέματα που έχουν μεγάλη συνάφεια με την καθημερινή εργασιακή ζωή τους, καθώς στην πράξη ο περιορισμένος χρόνος και η πίεση που κυριαρχεί με σκοπό την κάλυψη της ύλης, δεν επιτρέπει πολύ μεγάλη ευελιξία.

Παράλληλα, σημαντικές παρατηρήσεις αφορούν το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί βρήκαν χρήσιμο το χαρτοφυλάκιο ως εκπαιδευτικό εργαλείο, αλλά όχι απαραίτητα το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο. Κάποιοι από τους συμμετέχοντες δηλαδή δήλωσαν ότι προτιμούν να μη δουλεύουν ψηφιακά, κυρίως λόγω συνήθειας, παρόλο που αναγνωρίζουν ότι η ψηφιακή τεχνολογία είναι το μέλλον. Αυτό συμβαίνει επειδή η ψηφιακή μορφή του χαρτοφυλακίου τους προσθέτει εργασιακό φόρτο καθώς πρέπει να εξοικειωθούν με τις ψηφιακές διαδικασίες (Struyven et al., 2014). Επιπρόσθετα, η γνώση ότι το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο είναι ένα αρχείο στο οποίο μπορεί να έχει ο καθένας πρόσβαση δημιούργησε άγχος στους φοιτητές- εκπαιδευτικούς, καθώς ένιωθαν ότι μπορεί να κριθεί η επαγγελματική τους επάρκεια.

Από την εμπειρία τους ως εκπαιδευόμενοι, ανάμεσα στα χαρακτηριστικά που βρήκαν πιο ελκυστικά οι εκπαιδευτικοί στην μελέτη των Gámiz-Sánchez, et al., (2016) ως προς τη μέθοδο διδασκαλίας που ενσωματώνει τη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου είναι η αυτονομία ως προς την εκπαιδευτική αλλά και τη μαθησιακή διαδικασία και οι πόροι που προσφέρει αυτό το περιβάλλον. Επόμενα στη λίστα είναι η ευκολία της συνεργατικής μάθησης που παρέχεται από το συγκεκριμένο περιβάλλον και η χρησιμότητα του ηλεκτρονικού φακέλου ως εργαλείου αξιολόγησης. Οι μαθητές τονίζουν επίσης ότι το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο προωθεί την ενεργή συμμετοχή και βοηθά στην επίτευξη των μαθησιακών στόχων που καθορίζονται στο εκάστοτε διδακτικό αντικείμενο. Τέλος, διαπίστωσαν ότι αυτή η στρατηγική βοηθά στη διευκόλυνση του προβληματισμού, του αναστοχασμού και προσαρμόζεται στο μαθησιακό στυλ του κάθε μαθητή ξεχωριστά.

Μετά από χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου οι δασκάλες αγγλικών- φοιτήτριες σε πανεπιστήμιο της Σαουδικής Αραβίας κατά τη μελέτη των Alshawi, et al. (2017) δήλωσαν ότι η αξιοποίηση τους συγκεκριμένου εργαλείου συνέβαλε στην επαγγελματική ανάπτυξή τους, ενίσχυσε τον προβληματισμό τους σχετικά με ζητήματα διδακτικής και βελτίωσε τις ψηφιακές τους δεξιότητες και αλλά και το γνωστικό τους υπόβαθρο. Επιπλέον, μια πιο προσεκτική ματιά στα αποτελέσματα έδειξε ότι η χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου βοήθησε στην αλλαγή της άποψης πολλών διδασκόντων σχετικά με την προσθήκη των ψηφιακών εργαλείων κατά τη διδασκαλία. Αυτές οι δηλώσεις, μάλιστα δεν σχετίζονται με τις επιδόσεις των φοιτητριών, μετά από έλεγχο των ηλεκτρονικών τους χαρτοφυλακίων, καθώς ακόμη και όσες είχαν λιγότερο περίτεχνα χαρτοφυλάκια συμφώνησαν με τις παραπάνω δηλώσεις.

Τέλος, η έρευνα των Totter et al. (2019) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι φοιτητές- εκπαιδευτικοί εντοπίζουν το βασικό πλεονέκτημα των ηλεκτρονικών χαρτοφυλακίων στο γεγονός ότι το περιεχόμενο τους είναι προσβάσιμο από οποιαδήποτε τοποθεσία και

μπορούν να το δουν πολλά και διαφορετικά άτομα. Από την άλλη πλευρά, αναγνωρίζουν ότι η διαδικασία σύνταξης μιας καταχώρισης e-portfolio δεν είναι απλή υπόθεση. Οι μαθητές δυσκολεύονται να καταλήξουν ως προς την καταλληλότητα των εργασιών που θα συμπεριλάβουν στο ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιό τους. Ακόμη, αναφέρουν πως, αν οι εργασίες που συμπεριλαμβάνονται σε έναν ηλεκτρονικό φάκελο δε σχετίζονται με την εργασιακή πραγματικότητα του καθενός, τότε έχει λίγο νόημα για τους εκπαιδευόμενους (Totter, et al., 2019).

3.9 Σύνθεση και κριτική αποτίμηση των ερευνών

Οι κύριες χρήσεις του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου, όπως προέκυψαν μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση των εμπειρικών ερευνών που παρουσιάστηκαν παραπάνω, συνοψίζονται στην τήρηση αρχείων με την πρόοδο των μαθητών, στην καταχώρηση κάποιων από τις καλύτερες εργασίες των μαθητών και φυσικά τα εργαλεία e-portfolio χρησιμοποιούνται στην παρουσίαση από τους μαθητές, αλλά και τους εκπαιδευτικούς (Razali et al., 2022). Επιπρόσθετα, αξιοποιείται ως εργαλείο (αυτό) αξιολόγησης τόσο των μαθητών όσο και των εκπαιδευτικών (Hoang, 2021· Razali et al., 2022). Σε σχέση με την αξιολόγηση των μαθητών, το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο μπορεί να συμβάλει στη διαδικασία της διαγνωστικής (Ada et al. 2016), της διαμορφωτικής, αλλά και της τελικής (Ada et al., 2016· Razali et al., 2022) αξιολόγησης.

Σε σχέση με τη διαμορφωτική αξιολόγηση υπάρχει συμφωνία ως προς τις απόψεις των εκπαιδευτικών ότι ο ηλεκτρονικός φάκελος αποτελεί ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο. Ως προς την τελική αξιολόγηση κάποιοι εκπαιδευτικοί έθεσαν ζήτημα ισότητας, καθώς τα παιδιά δεν έχουν τις ίδιες ευκαιρίες προσβασιμότητας στην ψηφιακή ενδυνάμωση και, επομένως, είναι άδικο να διαμορφώνεται ο τελικός βαθμός τους και από την εξέταση των ψηφιακών ικανοτήτων. Επομένως, η τελική αξιολόγηση θα πρέπει να βασίζεται μόνο στη διερεύνηση της γνωστικής επάρκειας των μαθητών στο εκάστοτε εξεταζόμενο αντικείμενο (Ada et al. 2016).

Μεταξύ των τομέων που αξιολογούνται μέσω του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου περιλαμβάνονται η δημιουργικότητα, οι δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων και η μεταγνωστική ικανότητα (Kilbane et al., 2017). Όλα τα παραπάνω αποτελούν στοιχεία τα οποία δύσκολα μπορούν να αξιολογηθούν μέσα από τις παραδοσιακές μεθόδους αξιολόγησης (González-Mujico, 2020). Ταυτόχρονα, βασικό πλεονέκτημα για τους εκπαιδευτικούς αναφορικά με την αξιολόγηση των μαθητών αποτελεί η ευκολία που παρέχει το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο, καθώς ορίζει με σαφήνεια και με μετρήσιμο τρόπο τους

δείκτες βάσει των οποίων αξιολογούνται οι εργασίες των μαθητών (Nurhalimah, 2021). Από την άλλη, παρατηρήθηκε ότι η συνεχής αίσθηση αξιολόγησης δημιούργησε στους μαθητές ένα επιπλέον άγχος, το οποίο σε πιο παραδοσιακά συστήματα εκπαίδευσης εμφανίζεται κυρίως στην περίοδο των εξετάσεων (Ada et al. 2016).

Αντιφατικά αποτελέσματα προκύπτουν μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση όσον αφορά την αξιοπιστία του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου ως μέσου αξιολόγησης. Αναλυτικότερα, οι Razali et al. (2022) αναφέρουν ότι οι εκπαιδευτικοί της Μαλαισίας θεωρούν τον ηλεκτρονικό φάκελο αρκετά αξιόπιστο εργαλείο, ενώ οι Ada et al. (2016) και οι Ghany et al (2019) κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο ηλεκτρονικός φάκελος θέτει αρκετά ζητήματα αξιοπιστίας. Πιο συγκεκριμένα, η αυθεντικότητα του δημιουργού των εργασιών που περιλαμβάνονται σε ένα ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο είναι αρκετά δύσκολο να πιστοποιηθεί (Ada et al. 2016) και παράλληλα είναι αρκετά πιθανό η αξιολόγηση να βασίζεται στον εντυπωσιασμό που προκαλείται από τις τεχνολογικές δεξιότητες που εμπριέχει μια εργασία εις βάρος του περιεχομένου της (Ghany et al, 2019).

Όμως μέσω της αξιοποίησης του ηλεκτρονικού φακέλου προκύπτουν διάφορα μαθησιακά οφέλη για τους μαθητές. Συγκεκριμένα, παρέχεται στους μαθητές η δυνατότητα να αναστοχάζονται επάνω στο σύνολο της μαθητικής τους πορείας (Ada et al., 2016· Poole et al., 2018), κάνει την εκπαιδευτική διαδικασία περισσότερο ελκυστική, καθώς συνδέει με τρόπο άμεσο τους διδακτικούς στόχους με την πρακτική εφαρμογή και γενικώς είναι πιο εύκολο στους μαθητές να συνδέουν τη μάθηση με την εμπειρία (Hanifa, 2017). Ακόμη, καλλιεργεί τη διάδραση μεταξύ μαθητών, αλλά και ανάμεσα στους μαθητές και το εκπαιδευτικό υλικό, με αποτέλεσμα να καλλιεργείται παράλληλα και η κριτική σκέψη αλλά και η αυτενέργεια, μιας και οι μαθητές επιλέγουν το περιεχόμενο του ηλεκτρονικού τους φακέλου και ταυτόχρονα συνδιαμορφώνουν τη διαδικασία με την οποία θα δημιουργηθούν οι εργασίες, που απαρτίζουν το ηλεκτρονικό τους χαρτοφυλάκιο (Razali et al., 2022). Όλα τα παραπάνω οδηγούν τους μαθητές πιο κοντά στην αυτορρυθμιζόμενη μάθηση και τελικά στην αυτονομία (Hanifa, 2017· González-Mujico, 2020· Razali, 2022· Segaran, 2021). Τέλος, παρατηρήθηκε ότι ο επαγγελματικός προσανατολισμός διευκολύνεται αρκετά μέσα από την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού φακέλου μαθητή. Πιο συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες βιωματικού τύπου, τα δοκίμια στοχασμού καθώς και οι εργασίες επισκόπησης εμπλούτισαν το αντικείμενο του επαγγελματικού προσανατολισμού με περισσότερο πρακτικές και ενδιαφέρουσες μεθόδους διδασκαλίας σε σχέση με τη θεωρητική προσέγγιση και, τελικά, οδήγησαν τους μαθητές σε βαθύτερη κατανόηση των επαγγελματικών τους ενδιαφερόντων (Ada et al. 2016). Ακόμη, διαπιστώθηκε ότι ο ηλεκτρονικός φάκελος βοήθησε τους μαθητές

να βελτιώσουν τις συγγραφικές τους επιδόσεις και τις ψηφιακές τους δεξιότητες (Kilbane et al., 2017).

Σε σχέση με τα επίπεδα αυτονομίας που παρέχει η αξιοποίηση του ηλεκτρονικού φακέλου ως μαθησιακού εργαλείου, ωστόσο, η έρευνα του Hanifa (2017) δίνει διαφορετική εικόνα. Συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι στην πράξη αυτοί που αποφασίζουν πλήρως σχετικά με το τί θα συμπεριληφθεί μέσα σε ένα ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο μαθητή είναι μόνο οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι ταυτόχρονα αποφασίζουν και το πως θα οργανωθεί το περιεχόμενο του ηλεκτρονικού φακέλου.

Βέβαια τα οφέλη από τη χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου προκύπτουν και για τους εκπαιδευτικούς, όσο αυτά που αφορούν την διευκόλυνση της δουλειάς τους, όσο και αυτά που σχετίζονται με την επαγγελματική τους εξέλιξη. Σε σχέση με την επαγγελματική τους εξέλιξη, οι εκπαιδευτικοί βελτίωσαν μέσα από την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού φακέλου τις ψηφιακές τους δεξιότητες (Kilbane et al., 2017· Ligado et al., 2022) αλλά και άλλες πτυχές της δουλειάς του, μέσα από την ανατροφοδότηση από μαθητές και συναδέλφους (Hoang, 2021). Πιο συγκεκριμένα, η άμεση και εύκολη προσβασιμότητα σε ένα ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο, εκτός από το όφελος της ανατροφοδότησης από συναδέλφους και μαθητές, δίνει επιπλέον τη δυνατότητα ανταλλαγής καλών πρακτικών, απόψεων και ιδεών μεταξύ εκπαιδευτικών, καταργώντας στην πράξη το εμπόδιο της απόστασης (Kilbane et al., 2017).

Επιπλέον, μέσα από τις μαθησιακές δυνατότητες που παρέχει η τεχνολογία, οι εκπαιδευτικοί διαπίστωσαν βιωματικά ότι δεν αποτελούν το επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας και έτσι αναθεώρησαν τυχόν παρωχημένες στάσεις σχετικά με τις διδακτικές τους μεθόδους αλλά και τις παιδαγωγικές τους πρακτικές, όπως για παράδειγμα τη δασκαλοκεντρική μέθοδο διδασκαλίας ή την πεποίθηση ότι ο δάσκαλος αποτελεί τη μοναδική πηγή πληροφορίας για τους μαθητές (Alshawi, et al., 2017· Kilbane et al., 2017). Μεταξύ των στάσεων που αναθεωρήθηκαν είναι και αυτή που σχετίζεται με την αξιολόγηση. Μέσα από τη χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου δηλαδή, οι εκπαιδευτικοί αναγνώρισαν την πρακτική αξία της διαμορφωτικής αξιολόγησης, πέρα από την τελική αξιολόγηση (Kilbane et al., 2017). Επίσης, ως προς τις διδακτικές μεθόδους, οι εκπαιδευτικοί ανέλαβαν έναν ρόλο καθοδηγητικό και διευκολυντικό προς την ανακαλυπτική μάθηση (Segaran et al., 2021).

Από την οπτική των εκπαιδευτικών ως φοιτητών, τα συμπεράσματα εστιάζουν στο ότι το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο τους παρέχει τη δυνατότητα αναστοχασμού σχετικά με τα στοιχεία της επαγγελματικής τους ταυτότητας, δίνοντάς τους αυτοπεποίθηση καθώς ανακαλύπτουν δεξιότητες που αγνοούσαν ότι είχαν και ταυτόχρονα τους δίνει μια σαφή

εικόνα σχετικά με το ποια επαγγελματικά χαρακτηριστικά τους χρειάζονται περαιτέρω εξάσκηση (Slerpcevic-Zach et al., 2018). Σε σχέση με τη δουλειά τους μέσα στην τάξη, το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο διευκολύνει το έργο των εκπαιδευτικών, καθώς έχουν συγκεντρωμένα τα αρχεία με βάση τα οποία μπορούν να αξιολογήσουν τους μαθητές τους (Razali et al., 2022) και ταυτόχρονα μπορούν να συνδεθούν στο διαδίκτυο χωρίς να τους περιορίζει το μέρος (Poole et al., 2018).

Αν εξαιρέσουμε την αναφορά στα θετικά χαρακτηριστικά των εργαλείων e-portfolio του ηλεκτρονικού φακέλου για μαθητές και εκπαιδευτικούς, προκύπτουν και ορισμένοι περιορισμοί. Βασικός περιορισμός στον οποίο συγκλίνουν τα αποτελέσματα των ερευνών που επισκοπήθηκαν αποτελεί ο χρονικός περιορισμός. Με άλλα λόγια, ο ηλεκτρονικός φάκελος μαθητή απαιτεί περισσότερο χρόνο για τον σχεδιασμό τρόπου μάθησης, αλλά και για την εκτέλεση των εργασιών που πρόκειται να συμπεριληφθούν στο χαρτοφυλάκιο, χρόνος ο οποίος δεν είναι διαθέσιμος εξαιτίας του αναλυτικού προγράμματος, αλλά και της διδακτέας ύλης (Kilbane et al., 2017· Ada et al., 2016· Razali et al., 2022· Struyven et al., 2014). Επιπρόσθετα, σε αρκετές περιπτώσεις, και παρά τη διάθεση των εκπαιδευτικών να αξιοποιήσουν το συγκεκριμένο εργαλείο, απουσιάζει ο κατάλληλος υλικοτεχνικός εξοπλισμός με αποτέλεσμα είτε να μη γίνεται αρχικά ανάλογος σχεδιασμός με τη συμπερίληψη του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου είτε να διακόπτεται η διαδικασία της διδασκαλίας λόγω τεχνικών προβλημάτων (Poole et al., 2018· Hoang, 2021· Kilbane et al., 2017).

Παράλληλα, επισημαίνεται ότι ο συνολικός βαθμός ετοιμότητας των εκπαιδευτικών, σε σχέση με την ψηφιακή τους κατάρτιση, με τις διδακτικές μεθόδους που συμπεριλαμβάνουν την αξιοποίηση ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία κ.α., είναι αρκετά χαμηλός (Razali et al., 2022). Επιπρόσθετα, παρά την μη ετοιμότητα των εκπαιδευτικών να αξιοποιήσουν το εργαλείο του ηλεκτρονικού φακέλου, παρατηρείται και μια θεσμική αδιαφορία ως προς την υποστήριξη των εκπαιδευτικών μέσω επιμορφωτικών προγραμμάτων ενώ ταυτόχρονα τους ζητείται να προσθέσουν την χρήση ψηφιακών εργαλείων κατά την διδασκαλία (Hoang, 2021).

Ένα βασικό ζήτημα που εγείρεται από τη χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου είναι το διαχρονικό ζήτημα της ισότητας ευκαιριών στην εκπαίδευση. Πέρα από το γεγονός ότι η χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου ως εκπαιδευτικού εργαλείου προϋποθέτει καλή γνώση ως προς τη διαχείριση της ψηφιακής τεχνολογίας, ταυτόχρονα προϋποθέτει και προσβασιμότητα σε ανάλογο εξοπλισμό, προϋπόθεση που δεν μπορούν να στηρίξουν οικονομικά όλοι οι μαθητές αλλά ούτε και όλες οι σχολικές μονάδες (Ada et al., 2016· Ghanh et al., 2019). Έτσι, υπάρχει αυξημένη πιθανότητα να δημιουργηθούν περιστατικά κοινωνικής

ανισότητας, διότι ο τομέας της εκπαίδευσης συμπεριλαμβάνεται στους απαραίτητους τομείς κοινωνικής κινητικότητας. Ακόμη, η ανοιχτή πρόσβαση στους ηλεκτρονικούς φακέλους των μαθητών δημιουργεί ζήτημα που αφορά την ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων που σχετίζονται με ανήλικους μαθητές, καθώς στην πράξη είναι ιδιαίτερα σπάνιο φαινόμενο να ζητείται η συναίνεση των συμμετεχόντων για τη δημοσιοποίηση των στοιχείων τους (Ghany et al., 2019).

Τέλος, σε ό, τι αφορά στα δεδομένα που προέκυψαν από την επισκόπηση ερευνών στις οποίες συμμετείχαν εν ενεργεία εκπαιδευτικοί οι οποίοι ταυτόχρονα φοιτούσαν σε μεταπτυχιακό επίπεδο σε κάποιο πανεπιστήμιο και ταυτόχρονα αξιοποιούσαν το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο στην ακαδημαϊκή τους εκπαίδευση, αυτά δείχνουν ότι οι εκπαιδευτικοί- φοιτητές σπάνια άφηναν κάποιο σχόλιο ανατροφοδότησης στους ομότιμούς τους, παρόλο που παρακολουθούσαν συστηματικά τα χαρτοφυλάκιά τους (Struyven et al., 2014). Ενδεχομένως αυτό να οφείλεται στην αμηχανία που μπορεί να νιώθει κανείς όταν αξιολογεί συναδέλφους. Εξάλλου, οι εκπαιδευτικοί- φοιτητές δήλωσαν ότι τους προκαλεί άγχος το γεγονός ότι η επίδοσή τους βρίσκεται σε ένα αρχείο ανοιχτής πρόσβασης και, επομένως, μπορούν να κριθούν ανά πάσα στιγμή για αυτήν (Struyven et al., 2014). Σε σχέση με την πρακτική χρησιμότητα του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου και την αξιοποίησή του στη διδακτική πράξη, αρκετοί εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι δε βρίσκουν άμεση σύνδεση με την καθημερινή εργασιακή τους πραγματικότητα, καθώς το συγκεκριμένο εργαλείο προϋποθέτει υλικοτεχνικό εξοπλισμό που δεν υπάρχει διαθέσιμος στα σχολεία στα οποία υπηρετούν ή ακόμη και σύνδεση με το διαδίκτυο για την εκτέλεση δραστηριοτήτων στο σπίτι, παροχή η οποία αποτελεί πολυτέλεια για αρκετούς μαθητές (Struyven et al., 2014).

Από την άλλη, ανάμεσα στα βασικά πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου ως διδακτικού εργαλείου τοποθετείται η αυτονομία που παρέχει σχετικά με τον τρόπο και τον χρόνο που παρέχεται η μάθηση αλλά και ως προς την προσβασιμότητά του (Totter et al., 2019). Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευτικοί-φοιτητές αναγνώρισαν ότι προωθεί τη συνεργατική μάθηση και διευκολύνει τους εκπαιδευόμενους ως προς τη στοχοπροσήλωση και τον αναστοχασμό (Gámiz-Sánchez, et al., 2016).

3.10 Τα ερευνητικά ερωτήματα και ο σκοπός της έρευνας

Η συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιήθηκε με σκοπό την διερεύνηση των μεθόδων ηλεκτρονικής μάθησης που χρησιμοποίησαν οι διδάσκοντες (φιλόλογοι) της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού Κορινθίας και Αττικής κατά τη συνθήκη της

πανδημίας, καθώς επίσης και μετά την πανδημία. Δόθηκε έμφαση στη χρήση των εργαλείων e-portfolio. Πιο αναλυτικά, γίνεται μία προσπάθεια διερεύνησης των εκπαιδευτικών τακτικών, στις οποίες βασίστηκαν οι εκπαιδευτικοί, τα εμπόδια που συνάντησαν, τα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας, καθώς επίσης και τα ψηφιακά εργαλεία που αξιοποίησαν και τα οποία προτίθενται να χρησιμοποιήσουν στα μελλοντικά τους μαθήματα. Τέλος, σημαντικός τομέας της έρευνας είναι ο τομέας που αφορά τις ιδέες/ προτάσεις τους, με σκοπό την πιο δημιουργική και ασφαλή εισαγωγή των εργαλείων e-portfolio και γενικότερα των ΤΠΕ κατά την διδασκαλία.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην παρούσα έρευνα είναι τα εξής:

- 1) Σε ποιο βαθμό οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν συστηματικά ΤΠΕ και εργαλεία e-portfolio στη διδασκαλία τους;
- 2) Ποιες είναι οι αντιλήψεις τους για τη συμβολή των e-portfolios στη διδασκαλία και στη μάθηση;
- 3) Σε ποιο βαθμό ήταν έτοιμοι να ανταποκριθούν οι εκπαιδευτικοί;
- 4) Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στη διδασκαλία μέσω εργαλείων e-portfolio;
- 5) Ποιες οι προκλήσεις και τα εμπόδια, τα οποία αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί;
- 6) Ποιες οι προτάσεις των εκπαιδευτικών για ενσωμάτωση των εργαλείων e-portfolio στη διδασκαλία και στη μάθηση;

Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία έρευνας

Η συγκεκριμένη έρευνα συμπεριλαμβάνεται στις ποιοτικές έρευνες που βασίζονται στις απόψεις 5 εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα μέλη του δείγματος είναι διορισμένες καθηγήτριες δημοσίων σχολείων στους νομούς Κορίνθου και Αττικής. Κύριος σκοπός της έρευνας όμως είναι η διερεύνηση των μεθόδων που ακολουθούσαν οι διδάσκουσες κατά την εφαρμογή της ηλεκτρονικής μάθησης όσο βίωναν τις συνέπειες της πανδημίας, καθώς επίσης και όταν έληξε η συνθήκη της πανδημίας και της εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Πιο αναλυτικά, γίνεται μία προσπάθεια διερεύνησης των εκπαιδευτικών τακτικών, στις οποίες βασίζονταν οι εκπαιδευτικοί, τα εμπόδια που συναντούσαν, τα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας, καθώς επίσης και τα ψηφιακά εργαλεία που αξιοποιούσαν και τα οποία προτίθενται να χρησιμοποιήσουν στα μελλοντικά τους μαθήματα μετά την πανδημία, δηλαδή μετά την εξαναγκασμένη απομακρυσμένη διδασκαλία. Τέλος, σημαντικός τομέας της έρευνας είναι ο τομέας που αφορά τις ιδέες/ προτάσεις τους, με σκοπό την πιο δημιουργική και ασφαλή εισαγωγή των εργαλείων e-portfolio και γενικότερα των ΤΠΕ κατά την διδασκαλία.

4.1 Σχεδιασμός έρευνας

Η χώρα μας ανήκε στην ομάδα των χωρών, οι οποίες βίωσαν πιο έντονα τις συνέπειες της πανδημικής κρίσης. Ο λόγος ήταν ότι παράλληλα με την εξ αποστάσεως διδασκαλία έπρεπε να λυθούν και άλλου είδους τεχνικά ζητήματα στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, τα οποία αποτελούν παθογένειες, όπως είναι η ελλιπής χρηματοδότηση στα δημόσια σχολεία από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Μέσα σε λίγους μήνες οι εκπαιδευτικοί όφειλαν να μάθουν τα βασικά χαρακτηριστικά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, με σκοπό να τα εφαρμόσουν. Βέβαια, οι αλλεπάλληλες αποφάσεις ως προς το κλείσιμο των σχολείων δυσχέραναν το έργο των εκπαιδευτικών (Μάρτιος έως τον Μάιο του 2020, Νοέμβριος έως τις αρχές Ιανουαρίου του 2020 και τέλη Φεβρουαρίου έως τις αρχές Μαΐου του 2021). Η οργάνωση της έρευνας έγινε κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού του 2022. Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών αφορούσαν την περίοδο της πανδημίας, αλλά κυρίως αφορούσαν την περίοδο μετά την πανδημία, δηλαδή την χρόνια του 2021.

Η βιβλιογραφία είναι περιορισμένη, καθώς τα εργαλεία e-portfolio, παρόλο που χρησιμοποιούνται τα τελευταία 10 χρόνια, εντούτοις στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση η χρήση τους δεν είναι τόσο διαδεδομένη. Αυτός ήταν και ο λόγος που χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική έρευνα μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει στην έρευνά τους οι Ίσαρη και Πουρκός (2015:92), «[...] ο συγκεκριμένος τύπος συνέντευξης παρουσιάζει ευελιξία: α) ως προς την τροποποίηση του περιεχομένου των ερωτήσεων

ανάλογα με τον ερωτώμενο, β) ως προς την εμπάθυση σε κάποια θέματα με συμμετέχοντες που κρίνονται κατάλληλοι, γ) ως προς τη σειρά με την οποία τίθενται οι ερωτήσεις και δ) ως προς την πρόσθεση ή αφαίρεση ερωτήσεων ή θεμάτων για συζήτηση.» Με δεδομένο ότι ο σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση των μεθόδων που χρησιμοποιούσαν οι διδάσκουσες κατά την εξ αποστάσεως διδασκαλία ενώ βίωναν τις συνέπειες της πανδημίας, καθώς επίσης και όταν έληξε η συνθήκη της πανδημίας και της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας εστιάζοντας στα εργαλεία e-portfolio, γίνεται μία προσπάθεια διερεύνησης των εκπαιδευτικών τακτικών, στις οποίες βασίστηκαν οι εκπαιδευτικοί, τα εμπόδια που συνάντησαν, τα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας, καθώς επίσης και τα ψηφιακά εργαλεία που αξιοποίησαν και τα οποία προτίθενται να χρησιμοποιήσουν στα μελλοντικά τους μαθήματα. Τέλος, σημαντικός τομέας της έρευνας είναι ο τομέας που αφορά τις ιδέες/προτάσεις τους, με σκοπό την πιο δημιουργική και ασφαλή εισαγωγή των εργαλείων e-portfolio και γενικότερα των ΤΠΕ κατά την διδασκαλία.

Η συγκεκριμένη έρευνα αφορά τους μαθητές που ανήκουν στην ομάδα των εφήβων και των μετεφήβων, δηλαδή τους μαθητές του Λυκείου. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα χαρακτηρίζεται από ένα καλό ποσοστό εξοικείωσης με την νέα τεχνολογία, αλλά δεν είναι σίγουρο το πόσο καλά αξιοποιούν την νέα τεχνολογία. Έτσι κρίνεται απαραίτητο να γίνει ουσιαστική διερεύνηση των διδασκόντων αυτής της ηλικιακής ομάδας, όμως επιθυμείται η έρευνα αυτή να γίνει αφορμή για την πραγματοποίηση περισσότερων σχετικών μελετών στο μέλλον, διότι έτσι πιθανόν να ανακαλυφθούν στοιχεία και πτυχές του προβλήματος, τα οποία διέφυγαν της προσοχής του συγγραφέα.

4.2 Δείγμα

Η ποιοτική έρευνα χαρακτηρίζεται από μικρό ποσοτικά δείγμα και επιλέγεται σκόπιμα, ώστε να γίνεται πιο εύκολα η παρουσίαση των «κρυμμένων» πτυχών του προβλήματος και των παραγόντων ενός άγνωστου προβλήματος, το οποίο δεν μπορεί να αναδειχθεί από τα ερωτηματολόγια των ποσοτικών ερευνών. Βέβαια, στο σχεδιασμό της έρευνας προέκυψε ένα ακόμη πρόβλημα. Υπήρξαν ελάχιστοι εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι είχαν χρησιμοποιήσει τα εργαλεία e-portfolio κατά την διδασκαλία, όμως ως προς αυτό το ζήτημα θα αναφερθούμε και στη συνέχεια. Το απώτερο αποτέλεσμα όμως ήταν το δείγμα να είναι ακόμη μικρότερο από τα «συνηθισμένα δείγματα» των ποιοτικών ερευνών.

Γενικά στις περισσότερες ποιοτικές έρευνες η επιλογή δείγματος γίνεται μέσω της προσέγγισης σκοπιμότητας (purposive sampling), δηλαδή ο κάθε ερευνητής αποφασίζει την επιλογή των μελών με σκοπό την προσθήκη σημαντικών πληροφοριών ως απαντήσεις στα

ερευνητικά ερωτήματα που έχει δημιουργήσει. Ο στόχος είναι να βρεθούν περιπτώσεις δείγματος, οι οποίες να μπορούν να προσφέρουν αρκετές πληροφορίες. Όπως αναφέρει ο Patton (2005) ο σκοπός που έχει ο κάθε ερευνητής καθορίζει και την στρατηγική που θα ακολουθήσει. Η στρατηγική που χρησιμοποιήθηκε στην συγκεκριμένη έρευνα ονομάζεται «χιονοστιβάδα», διότι αφού εντοπίστηκαν κάποιοι άνθρωποι (Ισαρη & Πουρκάς, 2015), οι οποίοι θα μπορούσαν να μας βοηθήσουν με την ανεύρεση ατόμων με σχετική εμπειρία στο θέμα, με ποιοτικές πληροφορίες ως προς την έρευνά μας. Πιο αναλυτικά, τα βασικά κριτήρια τα οποία έπρεπε να εξυπηρετήσουν οι συμμετέχοντες ήταν να αποτελεί κάποιος «μάχιμο» εκπαιδευτικό σε σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, να είναι φιλόλογος Γυμνασίου ή Λυκείου και να έχει χρησιμοποιήσει τα εργαλεία e-portfolio ή έστω να έχει χρησιμοποιήσει κάποια πλατφόρμα ή κάποιο ψηφιακό εργαλείο κατά την εξ αποστάσεως διδασκαλία. Όμως, ήδη μετά από το χρονικό διάστημα 6 μηνών (Ιανουάριος του 2022-Ιούνιος 2022) έγινε κατανοητό ότι οι ομάδες των ανθρώπων, οι οποίες ικανοποιούσαν τα χαρακτηριστικά της έρευνας ήταν ελάχιστες, έως ανύπαρκτες. Συνεχώς βρίσκονταν δάσκαλοι ιδιωτικών σχολείων, οι οποίοι έχουν κάνει χρήση των εργαλείων e-portfolio. Στο τέλος των συνεντεύξεων τα μέλη του δείγματος ρωτήθηκαν αν μπορούν να βοηθήσουν με την ανεύρεση κι άλλων συμμετεχόντων, οι οποίοι ικανοποιούν τις παραπάνω προϋποθέσεις, αλλά οι απαντήσεις τους δεν ήταν ιδιαίτερα ελπιδοφόρες.

Έτσι το δείγμα της συγκεκριμένης έρευνας αποτελούνταν από 5 γυναίκες εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, οι οποίες είναι διορισμένες σε δημόσια σχολεία των νομών Κορίνθου και Αττικής. Αναλυτικότερα, οι πληροφορίες συλλέχθηκαν μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων σε 5 φιλόλογους Γυμνασίου και Λυκείου. Όλες είναι γυναίκες ηλικίας 40 έως 60 ετών. Πιο συγκεκριμένα, τέσσερις (4) εκπαιδευτικοί δίδαξαν σε σχολεία του νομού Κορίνθου και μία (1) εκπαιδευτικός σε σχολείο του νομού Αττικής. Κάποιες απ' αυτές ήταν τελειόφοιτες μεταπτυχιακών σπουδών (3 συνολικά).

Τα μέλη του δείγματος οφείλουν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, γι' αυτό θα χρησιμοποιούνται συμβολισμοί σε όλη την έρευνα: E1, E2, E3, E4, E5, όπου «E» σημαίνει «Εκπαιδευτικός». Τόσο το προφίλ των εκπαιδευτικών όσο και κάποιες χρήσιμες πληροφορίες βιογραφικού χαρακτήρα τίθενται στη συνέχεια μέσω πίνακα.

Πίνακας 4.1. Δημογραφικά στοιχεία των εκπαιδευτικών

Εκπαιδευτικός	Ηλικία (έτη)	Ειδικότητα	Διδακτική εμπειρία (έτη)
E1	50	Φιλολόγος	23
E2	49	Φιλολόγος	10
E3	52	Φιλολόγος	25
E4	51	Φιλολόγος	13
E5	57	Φιλολόγος	19

4.3 Οδηγός συνέντευξης

Η συλλογή των δεδομένων έγινε μέσω της δημιουργίας 15 ερωτήσεων, οι οποίες αποτέλεσαν τη βασική δομή ερωτήσεων του πρωτοκόλλου συνεντεύξεων. Μάλιστα χρησιμοποιήθηκαν και κάποιες βοηθητικές ερωτήσεις, οι οποίες συνοψίζονται όλες μαζί στο Παράρτημα ΙΙ. Οι ερευνητικοί άξονες διαμόρφωσαν και την δομή των ερωτήσεων, ώστε να επιτυγχάνεται η συνοχή των απαντήσεων (Creswell, 2012). Το πρωτόκολλο συνέντευξης χρησιμοποιείται ως «σκελετός» συζήτησης, ο οποίος βοηθάει τον ερευνητή να μην παρεκκλίνει ως προς τις πληροφορίες που συλλέγει.

Στον πρώτο ερευνητικό άξονα «Βαθμός ενσωμάτωσης ΤΠΕ και πλατφόρμας e-portfolio κατά τη διδασκαλία» ρωτήθηκαν οι εκπαιδευτικοί σχετικά με το πόσο συχνά, αλλά και με ποιο τρόπο πραγματοποιήθηκε η εφαρμογή των εργαλείων e-portfolio, καθώς και άλλων ψηφιακών εργαλείων κατά τη διάρκεια της πανδημίας και κατόπιν αυτής. Στη συνέχεια, ρωτήθηκαν ως προς την τρόπο που υλοποίησαν την εξαναγκασμένη απομακρυσμένη διδασκαλία και ως προς τα συγκεκριμένα παραδείγματα δραστηριοτήτων που δημιούργησαν, ώστε να δημιουργηθεί μία σαφή εικόνα σχετικά με τον τρόπο που αξιοποιήθηκαν κάποια ψηφιακά εργαλεία.

Ο δεύτερος ερευνητικός άξονας «Αντιλήψεις για τη συμβολή των e-portfolios στη διδασκαλία και στη μάθηση» διερευνά τις θετικές αντιλήψεις που έχουν οι εκπαιδευτικοί ως προς την ουσιαστική συμβολή των e-portfolios στη διδασκαλία εστιάζοντας στους παιδαγωγικούς λόγους ένταξής τους στη διδασκαλία. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευτικοί ολοκλήρωναν την σκέψη τους αναφερόμενοι στα οφέλη που θα έχουν οι μαθητές χρησιμοποιώντας τα εργαλεία e-portfolio.

Ο τρίτος ερευνητικός άξονας «Ετοιμότητα και υποστήριξη των εκπαιδευτικών» ασχολείται με τους τρόπους αντιμετώπισης που βρήκαν οι εκπαιδευτικοί για να επιλύσουν

την έλλειψη ετοιμότητάς τους κατά τη διάρκεια εφαρμογής της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας, αν είχαν συμμετάσχει σε επιμορφωτικά σεμινάρια, πόσο αξιοποίησαν τις πληροφορίες των σεμιναρίων και τέλος αν συνεργάστηκαν με τους συναδέλφους τους ή με το διαδίκτυο για την επίλυση τυχόν προβλημάτων.

Ο τέταρτος ερευνητικός άξονας «Ανταπόκριση μαθητών» αναλύει τις δυσκολίες προσαρμογής των μαθητών στην διαδικτυακή διδασκαλία, τη θετική τους ανταπόκριση καθώς επίσης και τις ποικίλες αντιδράσεις ως προς την εισαγωγή της τεχνολογίας ως βασικό τρόπο εκπαίδευσης και διδασκαλίας τους.

Στον πέμπτο ερευνητικό άξονα «Προκλήσεις και δυσκολίες εκπαιδευτικών» διερευνώνται τόσο οι προκλήσεις, όσο και τα εμπόδια τα οποία αντιμετώπισαν οι διδάσκουσες ως προς την αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων στην διαδικτυακή διδασκαλία. Οι εκπαιδευτικοί αναλύοντας περισσότερο την άποψή τους, επισήμαναν τις επιμέρους δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί σχετικά με την οργάνωση των μαθητών, την διαχείριση του προγράμματος σπουδών, και τέλος την δική τους τεχνική κατάρτιση.

Στον έκτο ερευνητικό άξονα «Ιδέες/ Προτάσεις για ένταξη των εργαλείων e-portfolio μετά την πανδημία» ζητώνται από τους εκπαιδευτικούς οι ιδέες και οι προτάσεις ένταξης των εργαλείων e-portfolio όσο και των ψηφιακών εργαλείων γενικότερα μετά την πανδημία.

4.4 Διαδικασία έρευνας

Όταν επιλέχθηκαν τα άτομα που θα αποτελούσαν το δείγμα της έρευνας, συζητήθηκε μαζί τους τόσο ο σκοπός όσο και το γενικό θέμα της έρευνας. Μάλιστα δόθηκαν και πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με το πόσα λεπτά θα χρειαζόμασταν για την εκτέλεση της κάθε συνέντευξης (30-40 λεπτά), αλλά και ξεκαθαρίστηκε ότι τόσο το όνομά τους, όσο και τα σχολεία που υπηρετούν θα διασφαλιστούν ως προς την ιδιωτικότητά τους. Τέλος, προγραμματίστηκαν τόσο η ώρα όσο και η ημέρα της συνέντευξης.

Η μελέτη πραγματοποιήθηκε από τον Ιούνιο του 2022 μέχρι τον Αύγουστο του 2022, αφού προηγήθηκε σχεδόν καθημερινή αναζήτηση των εκπαιδευτικών, οι οποίοι ικανοποιούσαν τις προϋποθέσεις της έρευνας. Έτσι η έρευνα διήρκησε περίπου 3 μήνες. Λόγω της θερινής περιόδου, οι συνεντεύξεις ήταν σύγχρονες μέσω του διαδικτύου χρησιμοποιώντας την εφαρμογή του Skype, ενώ παράλληλα γινόταν και μαγνητοφώνηση της συνέντευξης.

Προτεινόταν στις συνεντευξιαζόμενες να χρησιμοποιηθεί το Skype ή το Viber ως μέσο επικοινωνίας. Δημιουργούνταν βέβαια κάποια εμπόδια στην επικοινωνία. Κάποιες από τις

εκπαιδευτικούς δεν είχαν εγκαταστήσει την εφαρμογή του Skype στον υπολογιστή τους ή επειδή είχαν έναν υπολογιστή στο σπίτι μπορεί να χρησιμοποιούνταν από τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Μάλιστα τόσο κατά την συζήτηση προετοιμασία της συνέντευξης όσο και κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, πολλές από τις εκπαιδευτικούς αντιμετώπισαν προβλήματα με το δίκτυο, με αποτέλεσμα να διακόπτεται η συζήτηση. ο υπολογιστής γενικότερα ήταν κατειλημμένος από άλλα μέλη της οικογένειας ή είχαν πρόβλημα με το διαδίκτυο ή ίσως ένιωθαν άνεση από το τηλέφωνο και ήταν πιο εύκολο μέσο χωρίς να χρειάζεται να κάνουν κάποια ιδιαίτερη προετοιμασία.

Χρήσιμο είναι να επισημανθεί ότι υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές ανάμεσα στις διαδικτυακές και τις διά ζώσης συνεντεύξεις. Πιο συγκεκριμένα, τόσο κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, όσο και κατά τη διάρκεια της απομαγνητοφώνησης, γίνεται φανερό ότι δεν διακρίνονται όλα τα τμήματα ομιλίας, καθώς η επικοινωνία δεν περιελάμβανε την γλώσσα του σώματος, όπως λεκτικές ενδείξεις. Μάλιστα, η έλλειψη οικειότητας μεταξύ ερευνητή και συνεντευξιζόμενων δεν βοήθησε στην δημιουργία ενός φιλικού κλίματος. (Seitz, 2016). Όμως όπως αναφέρουν οι McCoyd & Kerson στην Παρασκευοπούλου-Κόλλια (2019:33) «οι απαντήσεις χαρακτηρίζονται ως γνήσιες και στοχαστικές, εξακολουθώντας να προκαλούν συναίσθημα».

4.5 Θεματική ανάλυση δεδομένων

Το στάδιο της ανάλυσης γίνεται μέσω της επαγωγικής μεθόδου, δηλαδή ο τρόπος σκέψης βασίζεται στις πληροφορίες από «κάτω προς τα πάνω» (Ισαρη & Πουρκάς, 2015), από τις ειδικές πληροφορίες προς τα γενικά συμπεράσματα και μπορούν μάλιστα να δημιουργηθούν νέες ομάδες ερωτημάτων εκτός από τα ερωτήματα που έχουν δημιουργηθεί εξ αρχής (Creswell, 2012).

Το επόμενο στάδιο ήταν αυτό της απομαγνητοφώνησης των συνεντεύξεων, το οποίο είναι πολύ βασικό κατά την ερμηνεία των πληροφοριών. Έτσι αφού έγινε ουσιώδη ανάγνωση των πληροφοριών, κωδικοποιήθηκαν προκειμένου να ερμηνευτούν πιο εύκολα και γρήγορα. Πιο συγκεκριμένα, έγινε κατανόηση του νοήματος, αλλά και απόδοση των εννοιολογικών προσδιορισμών που ονομάζονται «κωδικοί» (Τσιώλης, 2018).

Η διαδικασία της κωδικοποίησης, αλλά και η δημιουργία κωδικών χωρίζονται σε περιγραφικού και ερμηνευτικού τύπου. Στην συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκαν και τα δύο είδη, καθώς οι κωδικοί περιέγραψαν το περιεχόμενο του αποσπάσματος (περιγραφικού τύπου) και στη συνέχεια ερμήνευσαν τα λεγόμενα των συνεντευξιζόμενων (ερμηνευτικού τύπου). Η διαδικασία βασίστηκε στην βιβλιογραφική επισκόπηση (Τσιώλης, 2018). Τέλος,

κάποιοι κωδικοί για πρακτικούς και ερμηνευτικούς λόγους συγχωνεύτηκαν αλλά και προστέθηκαν σε άλλες πιο γενικές κατηγορίες, για να καταλήξουν στους κατάλληλους άξονες.

Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα

Κατόπιν αναλυτικής επεξεργασίας των αξόνων, των παραγόντων και των δεικτών που δημιουργήθηκαν κατά την επεξεργασία της θεματικής ανάλυσης, προέκυψαν τα ακόλουθα αποτελέσματα χρησιμοποιώντας και τα αντίστοιχα αποσπάσματα των συνεντεύξεων. Ο θεματικοί άξονες που προέκυψαν είναι 6 και παρουσιάζονται ως εξής:

- Βαθμός ενσωμάτωσης ΤΠΕ και πλατφόρμας e-portfolio στη διδασκαλία
- Αντιλήψεις για τη συμβολή των e-portfolio στη διδασκαλία και στη μάθηση
- Ετοιμότητα και υποστήριξη εκπαιδευτικών
- Ανταπόκριση μαθητών
- Προκλήσεις και δυσκολίες εκπαιδευτικών
- Προτάσεις για ένταξη των e-portfolio στη διδασκαλία και στη μάθηση.

5.1 Βαθμός ενσωμάτωσης ΤΠΕ και πλατφόρμας e-portfolio στη διδασκαλία

Ο πρώτος θεματικός άξονας αφορά τον βαθμό ενσωμάτωσης ΤΠΕ και των εργαλείων e-portfolio στη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων. Σύμφωνα με τις απαντήσεις, οι περισσότερες εκπαιδευτικοί χρησιμοποίησαν τις ΤΠΕ, εκτός από μία εκπαιδευτικό που έκανε χρήση και των εργαλείων e-portfolio. Η εκπαιδευτικός που χρησιμοποίησε δράσεις μέσω των εργαλείων e-portfolio, ανέφερε ότι αξιοποίησε τα εργαλεία e-portfolio, με σκοπό κυρίως την δημιουργία και την ανάρτηση ατομικών εργασιών.

Βέβαια, γίνεται φανερό από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών ότι δεν έχει γίνει πλήρως κατανοητό ποιές εκπαιδευτικές πρακτικές περιλαμβάνονται στις ΤΠΕ. Τρεις εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται σαν χρήση των ΤΠΕ την προβολή βίντεο, την χρήση του διαδικτύου, των ψηφιακών περιηγήσεων, διαφόρων πλατφορμών όπως εκείνη του E-class, του Webex και του Wiki, καθώς επίσης και την χρήση των comic ή της ψηφιακής αφήγησης. Μόνο μία εκπαιδευτικός απάντησε επιφυλακτικά ότι δεν είναι απόλυτα σίγουρη για την χρήση των ΤΠΕ.

Μάλιστα, ως προς των εργαλείων e-portfolio φάνηκε όχι μόνο να μην έχουν κάνει χρήση των ίδιων, αλλά και να μην γνωρίζουν το θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο τα χαρακτηρίζει.

5.1.1 Αντικατάσταση παραδοσιακών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ

Η ενσωμάτωση των ΤΠΕ αλλά και των εργαλείων e-portfolio δείχνει να μην έχει γίνει, αλλά συμβαίνει η αντικατάσταση παραδοσιακών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ. Οι περισσότερες δράσεις των εκπαιδευτικών περιελάμβαναν χρήση του Φωτόδεντρου, του Διαδικτύου, των Ψηφιακών περιηγήσεων, των Διαδραστικών πινάκων, καθώς επίσης και των πλατφορμών του E-class, του Webex και του Wiki. Τα εργαλεία αξιοποιήθηκαν κατά κύριο λόγο κατά τη διάρκεια της διά ζώσης διδασκαλίας φιλολογικών μαθημάτων, όχι τόσο κατά το διάστημα της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας. Οι δραστηριότητες αφορούσαν την καλύτερη κατανόηση ενός αντικειμένου (Ψηφιακές περιηγήσεις, Διαδραστικοί πίνακες), τον εναλλακτικό τρόπο άσκησης και οργάνωσης των μαθητών (χρήση των πλατφορμών E-class, Webex και Wiki) και την προσέλκυση του ενδιαφέροντος των μαθητών (χρήση του Διαδικτύου και του Φωτόδεντρου).

Χρήση εργαλείων e-portfolio και του Φωτόδεντρου

E1: «{...} χρησιμοποιώ βασικά κυρίως την ασύγχρονη εκπαίδευση μέσω των εργαλείων e-portfolio, την πλατφόρμα e-me, την ψηφιακή πλατφόρμα αξιοποιώ και μέσω αυτής αξιοποιώ την εφαρμογή του φωτόδεντρου, αλλά και πολλά εργαλεία όπως είναι οι κυψέλες, το ιστολόγιο που υπάρχει εκεί στην e-me. Παλιότερα είχα χρησιμοποιήσει και τα εργαλεία e-portfolio.»

Χρήση του διαδικτύου-Εφαρμογές ψηφιακών περιηγήσεων

E2: «Μέσα στην τάξη θα χρησιμοποιήσω μέσω της σύνδεσης στο διαδίκτυο {...} θα τους δώσω πρόσβαση σε διάφορες ιστοσελίδες{...} Για παράδειγμα στην ιστοσελίδα του μουσείου Ιστορικό Αρχαιολογικό στην Αθήνα».

Χρήση των πλατφορμών E-class, Webex και Wiki

E4: « {...} Από την στιγμή του κορονοϊού ασχοληθήκαμε με την Webex που δεν την γνώριζα και την E-class. Συνεχίζω βέβαια να χρησιμοποιώ την E-class βάζοντας ασκήσεις και παρακολουθώντας μαθητές μέσω αυτής».

E2: «Κάνουμε επίσης διάφορες εργασίες, μέσω κυρίως του αποθετηρίου του E-class. Άρα θα έλεγα ότι κυρίως το E-class χρησιμοποιώ».

E5: «Το wiki στο E-class έχω προσπαθήσει να εντάξω δύο με τρεις φορές, αλλά ήταν όλες οι προσπάθειες ατελέσφορες, κυρίως όταν κάναμε μάθημα εξ αποστάσεως. Πολύ μικρό το ενδιαφέρον των μαθητών».

Εφαρμογές γενικής χρήσης-Διαδραστικοί πίνακες

E5: «Έχω χρησιμοποιήσει comics, ψηφιακή αφήγηση, αλλά όλα αυτά σε μικρές θεματικές ενότητες και συνήθως όταν κάνουμε κάποια εργασία που έχουμε ξεκινήσει από νωρίς και όταν φυσικά έχω μαθητές που μπορούν να ανταποκριθούν».

E3: «Στην τάξη τους διαδραστικούς πίνακες, όχι δεν χρησιμοποιώ κάτι άλλο».

Πλατφόρμα e-me

E1: «Μέσα στα εργαλεία e-portfolio e-me υπήρχε ενσωματωμένο e-portfolio, το οποίο δοκίμασα και αξιοποίησα και εγώ την περσινή χρονιά. Ήταν εύκολη στην χρήση».

Δεν έγινε αναφορά σε κάποιο ψηφιακό εργαλείο, το οποίο χρησιμοποιούν για να κάνουν χρήση των εργαλείων e-portfolio, διότι δεν τα έχουν χρησιμοποιήσει ποτέ κατά τη διδασκαλία.

5.1.2 Χρήση εργαλείων e-portfolio

Τα εργαλεία e-portfolio δεν είναι άγνωστα ως ψηφιακά εργαλεία, αλλά από την άλλη δεν έχουν αξιοποιηθεί ποτέ. Γίνεται αναφορά στα εργαλεία, τα οποία θεωρούν ως ΤΠΕ. Μόνο μία εκπαιδευτικός χρησιμοποίησε επικουρικά τα εργαλεία e-portfolio, με σκοπό την καλύτερη οργάνωση των εργασιών των μαθητών. Εκείνη τόνισε ότι τα χρησιμοποιούσε σπάνια ή έστω μία φορά κάθε εβδομάδα.

Σπάνια ή έστω μία φορά την εβδομάδα

Τα εργαλεία e-portfolio δεν έχουν αξιοποιηθεί, αλλά χρησιμοποιούνται τα εργαλεία που εντάσσονται κατά την άποψή τους στις ΤΠΕ αρκετά συχνά, δηλαδή κάθε εβδομάδα. Βέβαια, μία εκπαιδευτικός πρόσθεσε κάποιους παράγοντες που επηρεάζουν τότε θα τις χρησιμοποιήσει, όπως το αν το επιτρέπουν τα μαθήματα που διδάσκουν ή το αν βρίσκεται στο τέλος ή στην αρχή μίας διδακτικής ενότητας. Όμως οι περισσότερες θα χρησιμοποιήσουν ΤΠΕ μία φορά την εβδομάδα.

E3: «Παίζει ρόλο η φύση του μαθήματος...Αν είναι Ιστορία, καθημερινά. Αν είναι Λογοτεχνία, στο τέλος ενός κειμένου {...} μπορεί να έχουμε ένα παράλληλο κείμενο, μπορεί να έχουμε ένα θεατρικό να δούμε».

E4: «Αρκετά συχνά, δηλαδή σε μαθήματα όπως η Ιστορία, η Γλώσσα και η Λογοτεχνία τα χρησιμοποιώ αρκετά. Πλέον χρησιμοποιώ και το e-class σε καθημερινή βάση».

Επικουρική χρήση

E5: «Ναι, χρησιμοποιώ, αλλά όχι σε μεγάλο βαθμό, δεν έχουν καθορίσει ακόμη τον τρόπο διδασκαλίας μου, πιο πολύ επικουρικά.»

E3: «Χρησιμοποιώ, βεβαίως και χρησιμοποιώ. Εγώ έχω ετοιμάσει, έχω κάνει αρχεία με όλα τα μαθήματα, τα οποία διδάσκω και βέβαια μέσω του E-class, όπου έχουν και τα μαθήματα κωδικό, από εκεί παίρνουν ασκήσεις και σημειώσεις. Και δουλεύουμε έτσι στην τάξη, προκειμένου να μην μοιράζουμε φωτοτυπίες.»

E1: «Ναι, χρησιμοποιώ. Προσπαθώ όσο μπορώ περισσότερο να επεκτείνω τη χρήση τους τα τελευταία χρόνια.»

E2: «Εγώ θεωρώ ψηφιακό εργαλείο την ηλεκτρονική τάξη, ανεξάρτητα που φέτος ήμασταν φέτος στην τάξη (E-class)».

5.1.3 Παραδείγματα δραστηριοτήτων με χρήση των ΤΠΕ και των εργαλείων e-portfolio

Τα εργαλεία που θεωρούν οι ίδιες οι εκπαιδευτικοί ως ΤΠΕ αξιοποιήθηκαν κυρίως για την προσέλκυση του ενδιαφέροντος των μαθητών (Δημιουργία σχολικής εφημερίδας/Ιστολογίου, Διαδικτυακές περιηγήσεις, Padlet), καθώς επίσης και για την δημιουργία εργασιών και παρουσιάσεων (Power Point). Εδώ δεν έγινε καμία αναφορά στα εργαλεία e-portfolio, καθώς δεν χρησιμοποιήθηκε από κάποια εκπαιδευτικό, εκτός από μία, στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω.

Δημιουργία σχολικής εφημερίδας /ιστολογίου

E1: «Στην διά ζώσης εκπαίδευση δημιουργήσαμε μία εφημερίδα {...} Αξιοποιώντας τον τύπο της κυψέλης...μέσω των εφαρμογών της e-me {...} Πολιτιστικού περιεχομένου ήταν η εφημερίδα».

E1: «Δημιουργήσαμε ένα ιστολόγιο στην λογοτεχνία τα Χριστούγεννα με διηγήματα του Παπαδιαμάντη. Το ιστολόγιο ήταν πάλι ενσωματωμένο στην ψηφιακή πλατφόρμα».

Διαδικτυακές περιηγήσεις /χρήση padlet

E2: «Τους έδωσα τη δυνατότητα να έχουν πρόσβαση στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο... είχαμε ξενάγηση ενώ πραγματοποιούνταν η διδασκαλία του μαθήματος {...} Στην Ιστορία της α' Λυκείου».

E5: «Το «radlet» άρεσε στα παιδιά, στο Γυμνάσιο κυρίως».

Δημιουργία εργασιών-παρουσιάσεων χρησιμοποιώντας Power-point

E2: «Μπαίνανε σε διάφορους χώρους, όχι μόνο σε μουσεία, σε ιδρύματα, όπως βιβλιοθήκες π. χ το μουσείο του Νίκου Καζαντζάκη στην Κρήτη {...} Δημιουργήσανε λοιπόν μία καλή εργασία {...} Δεν χρησιμοποιήθηκε μόνο το word, αλλά κυρίως το power point».

Κάποιες εκπαιδευτικοί απαντούσαν με δισταγμό ως προς το αν έχουν κατανοήσει ποιες δραστηριότητες περιλαμβάνονται στις ΤΠΕ, αλλά μας έδωσαν κάποιες πληροφορίες σχετικά με τις δράσεις τους.

E3: «Πέραν του ότι τους έδειξα ένα βιντεάκι...Στην Ιστορία λοιπόν, μπορώ να πω ότι στα εγκεκριμένα sites από το Υπουργείο π. χ το Φωτόδεντρο έχουν βιντεάκια ή σταυρόλεξα ή θα φτιάξω ασκήσεις με σωστό-λάθος».

E4: «Όταν κάνω εργασία στα παιδιά για ένα τετράμηνο και μετά να κάνουν εργασία με power point, αυτό είναι; Μπορούν να κάνουν εργασία με power point ή κάποιο βίντεο που μπορούν να κάνουν τα παιδιά».

Όσον αφορά τις στρατηγικές που ακολούθησαν οι εκπαιδευτικοί, φάνηκε από τις απαντήσεις τους ότι δεν έγινε πλήρως κατανοητή η ερώτηση, με αποτέλεσμα να γίνει διευκρινιστική ερώτηση σχετικά με το πλαίσιο εργασιών, τις οποίες ανέθεταν στους μαθητές.

5.1.4 Μορφές εργασιών και δραστηριοτήτων των μαθητών

Ο ορισμός τόσο ατομικών, όσο και ομαδικών εργασιών ήταν ένας από τους κύριους τρόπους αξιοποίησης των ψηφιακών εργαλείων. Οι εκπαιδευτικοί μπόρεσαν να χωρίσουν τις ομάδες με βάση το επίπεδο γνώσης και στη συνέχεια είτε μέσω των εργαλείων e-portfolio, είτε μέσω των google docs να εργάζονται οι μαθητές με τις εργασίες τους. Φάνηκε ότι τους διευκόλυναν αρκετά οι ψηφιακές πλατφόρμες στην οργάνωση των ομαδικών ή ατομικών εργασιών, αλλά και στην ενίσχυση του ενδιαφέροντος των μαθητών.

(Ατομικές/Ομαδικές εργασίες)

Ενίσχυση συμμετοχής μαθητών μέσω δημοσίευση εργασιών στα εργαλεία e-portfolio

E1: «Την περασμένη χρονιά, κατά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση...συνέχιζα να ζητώ από τους μαθητές να αναρτούν εργασίες στα εργαλεία e-portfolio {...} Ήταν ένας τρόπος εναπόθεσης εργασιών χωρίς να γίνεται ορατό τόσο πολύ από τους υπόλοιπους μαθητές. Ίσως

αποτελεί και τον λόγο που έγινε η αξιοποίησή του. Οι μαθητές αντί να μου στέλνουν τις εργασίες στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, προσπαθήσαμε να γίνει αυτή η δράση μέσω των εργαλείων e-portfolio, αφού ήταν έτοιμο μαθησιακό περιβάλλον».

Χωρισμός ομάδων με βάση το επίπεδο κατανόησης

E3: «Προσπάθησα λίγο να κάνω μία διαφοροποίηση, να χωρίσω σε ομάδες, με βάση το επίπεδο. Να υπάρχει μία διαβάθμιση».

Εξατομικευμένες εργασίες ως μορφή αξιολόγησης

E2: «Αυτές που είχαν να κάνουν με το να αντιληφτώ εγώ το τι έμαθαν, ήταν και ατομικές πολλές φορές».

Ορισμός εργασιών μέσω χρήσης ψηφιακής τεχνολογίας (google docs)

E4: «Έδινα. Και ατομικά, αλλά και ομαδικά και μάλιστα πολλές φορές στις ομαδικές, επειδή ασχολούμαι και με την εφημερίδα στο σχολείο, έχουμε και το συνεργατικό έγγραφο στο google, που μπορούσαν ταυτόχρονα να γράφουν και να δουλεύουν ταυτόχρονα οι μαθητές».

5.1.5 Ανατροφοδότηση

Οι εκπαιδευτικοί προτιμούσαν να αναφέρουν τις παρατηρήσεις τους κατά τη διάρκεια των εργασιών, καθώς υπήρχαν αρκετές απορίες, αλλά υπήρχε και μία εκπαιδευτικός, η οποία επεδίωκε την ανατροφοδότηση των μαθητών της στο τέλος της κάθε εργασίας. Ακόμη, έγινε φανερό ότι παρόλο που οι μαθητές ενδιαφέρονταν εκείνη την στιγμή για να δημοσιεύσουν τις εργασίες τους, σε βάθος χρόνου, τα αποτελέσματα δεν ήταν καλά. Μάλιστα, αυτό έγινε πιο ξεκάθαρο από την απόδοση των μαθητών στις εξετάσεις στο τέλος της χρονιάς. Το ζήτημα του χρόνου χρησιμοποιήθηκε ως ανασταλτικός παράγοντας χρήσης ψηφιακής τεχνολογίας.

Στο τέλος της εργασίας

E1: «Η ανατροφοδότηση ερχόταν στο τέλος της εργασίας, γιατί δεν ήθελα να τα κουράσω τα παιδιά»

Καθοδήγηση κατά τη διάρκεια της εργασίας

E5: «Όταν είχα κάνει πέρυσι στα εργαστήρια δεξιοτήτων, είχαμε κάνει ένα e-radlet, ένα συνεργατικό έγγραφο και εκεί είχαν ανταποκριθεί μετά. Γενικά, σε όσους κεντρίζεται το

ενδιαφέρον, ανταποκρίνονται μετά. Ζητούν, αλλά θέλουν συνεχώς καθοδήγηση, να τους ενισχύεις, γιατί μετά το ενδιαφέρον μειώνεται».

E5: «Μπορούν να κινητοποιηθούν λίγο για να φέρουν την εργασία την επόμενη φορά {...} Στην Ιστορία μπορείς να αξιοποιήσεις άνετα πολλά ψηφιακά εργαλεία, αλλά στο τέλος προσγειωνόμαστε. Όταν θα πρέπει να μην ξεχάσουν τίποτα από αυτά που έχουν μάθει για στις εξετάσεις, εκεί κάπου προσγειωνόμαστε {...} Εγώ που το είχα ξεκινήσει από την αρχή της χρονιά, «έμενα πίσω» αν τις χρησιμοποιώ, έμεινα στην παραδοσιακή διδασκαλία και το έκανα πιο χρησιμοθηρικό το μάθημα».

E2: «Συμμετείχαν στο μάθημα, έδειξαν προθυμία και έστειλαν εργασίες και άλλα παιδάκια. Σίγουρα είναι θετικό αυτό, αλλά ίσως δεν βοηθάει στο τελικό (x2)αποτέλεσμα. Δηλαδή δεν θα βοηθήσει στο αν τους μένουν πράγματα για να γράψουν καλά στις εξετάσεις».

5.2 Συμβολή των e-portfolios στη διδασκαλία και στη μάθηση

Στο δεύτερο θεματικό άξονα παρουσιάζονται οι θετικές απόψεις των διδασκόντων σχετικά με την χρήση των εργαλείων e-portfolio, καθώς επίσης και τα χαρακτηριστικά της ίδιας πλατφόρμας. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί αναφέρθηκαν στους παιδαγωγικούς λόγους ένταξης των εργαλείων e-portfolio στη διδασκαλία και στα οφέλη που θα έχουν οι μαθητές. Ο συγκεκριμένος άξονας κλείνει αναφέροντας κάποιους τρόπους αξιοποίησης των εργαλείων e-portfolio στην τάξη.

5.2.1 Θετικές αντιλήψεις-Χαρακτηριστικά πλατφόρμας e-portfolio

Οι εκπαιδευτικοί παρόλο που δεν έχουν αξιοποιήσει τα εργαλεία e-portfolio στις τάξεις τους, επέλεξαν να εστιάσουν σε όσες πληροφορίες έχουν θεωρητικά για τα εργαλεία. Έτσι, ξεχώρισαν στις απαντήσεις τους τη δυνατότητα που δίνουν τα εργαλεία e-portfolio για ευελιξία, αυτορρύθμιση, καθώς και αξιολόγηση των μαθητών. Επίσης, εστίασαν και στο γεγονός ότι προσφέρει στους μαθητές την δυνατότητα καλύτερης οργάνωσης τόσο των σημειώσεων του καθηγητή, όσο και των εργασιών του μαθητή.

Ευκολία πρόσβασης, ευελιξία, αυτορρύθμιση, αξιολόγηση μαθητών

E1: «Θα έλεγα ότι είναι η ευκολία πρόσβασης στις εργασίες των μαθητών. Υπάρχει ευελιξία και αυτορρύθμιση. Κάθε μαθητής μπορεί να αφήσει αυτά που θέλει και όποτε θέλει. Και είναι και πολύ σημαντικό εργαλείο για την αξιολόγηση των μαθητών το σχολείο. Αυτά είναι τα κυριότερα».

Οργάνωση σημειώσεων του καθηγητή και εργασιών των μαθητών

E3: «Θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό που έχουν οι μαθητές πρόσβαση σε αυτό, αλλά περισσότερο έχει να κάνει με την δική μου οργάνωση της δικής μου δουλειάς».

E4: «Κάτι χαρακτηριστικό που έχω ως απόσταγμα είναι εργασίες ηλεκτρονικά των μαθητών μας συγκεντρωμένες».

E5: «Νομίζω, ότι η συγκέντρωση αρχείων είναι πολύ σημαντική και μπορείς να ανατρέξεις εκεί πολύ γρήγορα...κυρίως για το σχολείο είναι πιο σημαντικό, γιατί υπάρχει ένα αποθετήριο για ό,τι έχει κάνει ένας μαθητής».

Υπήρχε όμως και η εκπαιδευτικός, η οποία δεν γνώριζε κανένα χαρακτηριστικό των εργαλείων e-portfolio.

E2: «Δεν γνωρίζω κάποια, μάλλον όχι».

5.2.2 Παιδαγωγικοί λόγοι ένταξης e-portfolio στην διδασκαλία

Οι περισσότερες εκπαιδευτικοί φάνηκαν θετικές ως προς την ένταξη των εργαλείων e-portfolio κατά τη διδασκαλία, αλλά επεσήμαναν κυρίως ότι αν δεν δεχθούν κάποια μαθήματα επιμόρφωσης, είναι αδύνατον να στηριχθούν μόνο στις δυνάμεις τους. Κάποιες μάλιστα προτιμούσαν να μην εκφέρουν άποψη, διότι δεν γνώριζαν ακριβώς τις δυνατότητες των εργαλείων e-portfolio. Κυρίως τόνισαν ότι τα παιδιά μέσω των εργαλείων e-portfolio θα καλλιεργήσουν το αίσθημα της ευγενούς άμιλλας και την δυνατότητα ενεργητικής συμμετοχής στην τάξη.

Ευγενής άμιλλα /ενεργή συμμετοχή των μαθητών

E1: «Πιστεύω ότι οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά, με πιο ενεργό ρόλο στη μάθηση, διότι προσέχουν περισσότερο τις εργασίες που πρόκειται να αναρτήσουν. Καλλιεργούν επίσης την ευγενή άμιλλα μεταξύ τους».

E3: «Τα παιδιά μαθαίνουν να συνεργάζονται, ανακαλύπτουν τις δεξιότητές τους, και βασικά συνεργάζονται».

E5: «Δεν ξέρω ακριβώς επειδή δεν το έχω χρησιμοποιήσει. Πέραν του ότι μπορεί να λειτουργήσει ως «ντουλαπάκι», δεν μπορώ να καταλάβω πως μπορεί να χρησιμοποιηθεί».

E4: «Ναι Φωτόμετρο, αν μου εξηγήσει κάποιος, για να το καταλάβω και εγώ... Πέρυσι με το μεταπτυχιακό έμαθα πολλά πράγματα με την διπλωματική, δηλαδή αν μαθαίνω, τα χρησιμοποιώ και βλέπω ότι είναι για καλό».

5.2.3 Οφέλη των μαθητών από την χρήση e-portfolio

Οι περισσότερες εκπαιδευτικοί απαντούσαν και σε αυτή την ερώτηση θεωρητικά ως προς τί πιστεύουν ότι θα ωφελούσε τους μαθητές, καθώς δεν είχαν κάνει χρήση των εργαλείων e-portfolio. Μάλιστα μία εκπαιδευτικός έθιξε το ζήτημα του ότι ούτε τα παιδιά δεν είναι έτοιμα ακόμη για την ένταξη τέτοιου είδους ψηφιακών εργαλείων κατά τη διδασκαλία. Πέραν αυτών όμως αναφέρθηκε από τις περισσότερες εκπαιδευτικούς ότι τα χαρακτηριστικά της υπευθυνότητας, της συνεργασίας, της αυτοπεποίθησης, της ανάπτυξης ψηφιακών δεξιοτήτων και της καλύτερης οργάνωσης των υποχρεώσεων είναι από αυτά που θα ευνοηθούν με την χρήση των εργαλείων e-portfolio.

Υπευθυνότητα /ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων/οργάνωση υποχρεώσεων /συνεργασία με τον καθηγητή

E1: «Αποκτούν μεγαλύτερη υπευθυνότητα καθώς ξέρουν ότι πρέπει να διαχειριστούν ένα καινούργιο εργαλείο και να αναρτήσουν αρκετές εργασίες. Μαθαίνουν και αναπτύσσουν ψηφιακές δεξιότητες, διότι χρειάζεται και μία διαδικασία για να μάθουν την χρήση του... Και αυξάνεται και η συνεργασία με τον καθηγητή εφόσον υπάρχει έτσι μία πιο άμεση και εντονότερη ανατροφοδότηση από τον καθηγητή στις εργασίες που έχουν τα παιδιά».

E3: «Νομίζω ότι ίσως, γιατί ούτε τα παιδιά είναι συνηθισμένα ακόμη (γιατί εγώ είμαι σε δημόσιο σχολείο) και λίγο τους τρέχουμε, δεν έχουμε καταφέρει ακόμη να τους κάνουμε να το θέλουν και ότι θα του βοηθήσει».

Συνειδητοποίηση λαθών/ άμεση διόρθωση

E4: «Αν έχω σωστά στο μυαλό μου και με βάση αυτό που σας είπα με τις εργασίες συγκεντρωμένες, βοηθούσε πάρα πολύ στο να συνειδητοποιήσει ο μαθητής την πρόοδό του και να δει τα λάθη του».

Αυτοπεποίθηση

E5: «Γνωρίζω από αυτά που έχω διαβάσει ότι βοηθάει τους μαθητές, την αυτοπεποίθησή τους κτλ., αλλά μου φαίνεται λίγο δύσκολο».

5.2.4 Τρόποι αξιοποίησης πλατφόρμας e-portfolio

Οι εκπαιδευτικοί συνέχισαν να απαντούν θεωρητικά και υποστήριξαν ότι τα εργαλεία e-portfolio, σύμφωνα με τις θεωρητικές γνώσεις που έχουν, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για την δημοσίευση των εργασιών, για την καλύτερη διαχείριση των μαθητικών εργασιών, καθώς επίσης και για εναλλακτική αυθεντική αξιολόγηση. Αναφέρθηκε επίσης και η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης ως πιθανός τρόπος χρήσης των εργαλείων e-portfolio.

Αυθεντική και εναλλακτική αξιολόγηση/ανεστραμμένη τάξη/δημοσίευση εργασιών

E1: *«Καταρχάς βοηθά πάρα πολύ την αξιολόγηση, γιατί είναι ένα μέσο αυθεντικής και εναλλακτικής αξιολόγησης ο φάκελος εργασιών βλέποντας σταδιακά πως εξελίχθηκε η εργασία, οπότε να φαίνεται η πρόοδος των εργασιών {...} Θα μπορούσε να εφαρμοστεί στο πλαίσιο της ανεστραμμένης τάξης, αν και δεν έχει εφαρμοστεί, αλλά θα χρησιμοποιούνταν για να βλέπει σημειώσεις και παρουσιάσεις του μαθήματος ο μαθητής και μετά από έγκριση του καθηγητή να δημοσιεύονταν οι εργασίες τους σε όλη την τάξη, αντλημένες από τα εργαλεία e-portfolio».*

E4: *«Η αξιολόγηση ανά τακτά διαστήματα και η επανατροφοδότηση, ναι θα βοηθούσε πιστεύω {...} στην αξιολόγηση και στην παρουσίαση και στην συνειδητοποίηση των μαθητών, γιατί θα ακούν ή θα βλέπουν εργασίες από άλλους μαθητές άμεσα όμως πάντοτε, αρκεί να γίνεται σε βραχύ χρόνο, νομίζω θα βοηθούσε».*

E5: *«Τώρα πια είναι πολύ εύκολο, γιατί εμείς που έχουμε το e-class και είναι όλα εκεί συγκεντρωμένα είναι εύκολο με αυτό τον τρόπο να λάβουμε τις εργασίες και όλα αυτά τα δημιουργικά που θα κάνουν τα παιδιά και να φτιάξουμε ένα portfolio για το καθένα».*

Συνδυασμός μορφών αξιολόγησης

E3: *«Εγώ πάντως δεν θα μπορούσα να αξιοποιήσω αντικειμενικά τα παιδιά, με εργασίες τις οποίες ανεβάζουν εκεί. Πρέπει να είναι ένας συνδυασμός».*

Ευκολία πρόσβαση στις εργασίες

E2: *«Αν καταλαβαίνω καλά το ερώτημα την ώρα της διδασκαλίας είναι ένας εύκολος, άνετος τρόπος να έχουμε πρόσβαση στις εργασίες ανά πάσα στιγμή».*

5.3 Ετοιμότητα και υποστήριξη εκπαιδευτικών

Στον συγκεκριμένο παράγοντα έγινε αναφορά στο βαθμό ετοιμότητας των διδασκόντων σχετικά με την χρήση των ΤΠΕ κατά την διδασκαλία εστιάζοντας στην έλλειψη επιμόρφωσης και ενημέρωσής τους. Βέβαια, υπήρξε θετική ανταπόκριση ως προς την επίδραση της πανδημίας, αλλά τονίστηκε η συμβολή τακτικών επιμορφώσεων και σεμιναρίων. Ως προς την υποστήριξή τους επισημαίνουν, ότι οι συνάδελφοί τους, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις η ηγεσία του σχολείου βοήθησαν στην αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων. Μάλιστα τονίστηκε και η απροθυμία κάποιων εκπαιδευτικών να συνεργαστούν.

5.3.1 Έλλειψη ετοιμότητας

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών εστίασαν στην δημιουργία σύγχυσης και άγχους, συναισθήματα, τα οποία ήταν αποτέλεσμα της έλλειψης ενημέρωσης και γενικής επιμόρφωσης σχετικά με τις ψηφιακές πλατφόρμες. Μία εκπαιδευτικός μάλιστα επεσήμανε ότι επικρατεί άγνοια ως προς το τί αποτελεί αξιοποίηση των ΤΠΕ.

Σύγχυση/Αμηχανία

E3: «Είναι πάρα πολύ δύσκολο, και όπως εγώ μετά από τόσα πολλά χρόνια, σε μεγάλη ηλικία, για εμένα ήταν μεγάλο επίτευγμα στο μάθη τόσα πράγματα και κυρίως να μάθω να τα χειρίζομαι».

Άγχος

E3: «Ήμασταν πάρα πολύ αγχωμένοι, ξέραμε μόνο το skype. Δεν ξέραμε ότι θα μπορούσε να γίνει αυτό σε επίπεδο τάξης, να δίνεις ασκήσεις και να παίρνεις απαντήσεις άμεσα».

Έλλειψη ενημέρωσης

E4: «Καταρχάς χρειάζεται ο τεχνολογικός εξοπλισμός, πιστεύω ότι οι περισσότεροι πια έχουμε αυτά τα εργαλεία όπως έναν υπολογιστή. Από εκεί και πέρα χρειαζόμαστε κάποιον να μας δείξει την πλατφόρμα, να μας ενημερώσει κάποιος».

E5: «Ήμουν σε πολύ μικρό βαθμό προετοιμασμένη. Καταρχήν στην αρχή δεν ήξερα τι υπήρχε, ούτε τώρα ξέρω τι υπάρχει ακριβώς. Ξέρω αυτά που έχω μάθει. Δεν έχω στην ευχέρειά μου ανθρώπους που θα μου έλεγαν τα εργαλεία {...} Εγώ δεν μπορώ από μόνη μου, δεν έχω ούτε το χρόνο, δεν είμαι πληροφορικός ή «γκατζετάκιας» για να ψάξω κάτι.».

Άγνοια ως προς το τι αποτελεί ΤΠΕ

E5: «Ναι Skyrre, την βοήθησε, αλλά χωρίς την ενίσχυση από τους συμβούλους μας δεν πρόκειται να υπάρξει καμία εξέλιξη...Πολλοί συνάδελφοι έχουν την εντύπωση ότι χρησιμοποιώντας οπτικοακουστικά μέσα, βάζοντας ένα βίντεο...ότι αυτό είναι «χρησιμοποιώ τις ΤΠΕ», ε δεν είναι. Και εγώ το κάνω αυτό, αλλά δεν θεωρώ ότι είναι χρήση της τεχνολογίας».

5.3.2 Θετική ανταπόκριση-Επίδραση πανδημίας (εξ αποστάσεως διδασκαλία)

Η περίοδος της πανδημίας, δηλαδή της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας επέδρασε θετικά στην αξιοποίηση των ψηφιακών πλατφορμών, κυρίως επειδή έπρεπε γρήγορα να προσαρμοστούν όλοι οι καθηγητές στις νέες συνθήκες. Κάποιες εκπαιδευτικοί συνέχισαν να αξιοποιούν τα ψηφιακά εργαλεία και μετά την περίοδο της πανδημίας.

Αξιοποίηση πλατφορμών λόγω ανάγκης

E1: «Το γεγονός που οδήγησε να ασχοληθούμε με τις πλατφόρμες, μας έκανε να ανακαλύψουμε και το εργαλείο αυτό, το ηλεκτρονικό portfolio και να προσπαθήσουμε να το αξιοποιήσουμε και αυτό μαζί με όλα τ' άλλα».

Αξιοποίηση και μετά την πανδημία

E2: «Σας είπα ότι εγώ τα χρησιμοποίησα και φέτος, και το e-class, μπορούσα να δίνω εργασίες, να ανεβάζουν εργασίες, να γίνεται ανατροφοδότηση».

Γρήγορη προσαρμογή λόγω ανάγκης

E3: «Πάρα πολύ, νομίζω ότι εάν αρχίζαμε να το συζητάμε, μπορεί να ήθελε και μία δεκαετία για να παγιωθεί αυτού τους είδους η διδασκαλία».

E4: «Εμένα τουλάχιστον μου «άνοιξε το μυαλό» στο ότι υπάρχουν τρόποι πιο ευέλικτοι να κάνεις το μάθημά σου, όταν οι αντικειμενικές συνθήκες δεν στο επιτρέπουν».

5.3.3 Συμβολή επιμόρφωσης/μεταπτυχιακών σπουδών

Ενώ η εκπαιδευτική κοινότητα και συγκεκριμένα οι διδάσκοντες βίωσαν τις συνέπειες της πανδημίας και της , προσπάθησαν να κάνουν χρήση του επιμορφωτικού υλικού κατά τη διάρκεια της της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας.

Αξιοποίηση επιμορφωτικού υλικού

E1: *«Μέσα από την παρακολούθηση σχετικών βίντεο, προσπάθησα να αξιοποιήσω τα εργαλεία e-portfolio. Χρειάζονταν κάποιες δεξιότητες κυρίως ψηφιακές χρειάζονταν για να μπορέσω και εγώ να το οργανώσω».*

E2: *«Πάρα πολύ αυτομόρφωση, αρκετές φορές και μέσω του συζύγου που είναι φυσικός και έχει άνεση με τις ΤΠΕ. Πέραν από αυτά που γνωρίζω από τα σεμινάρια, ρωτάω και τα ίδια τα παιδιά».*

E5: *«Αυτά που έμαθα, τα έμαθα από επιμορφώσεις, γιατί έβλεπα ότι τα πράγματα προχωράνε και έπρεπε κάτι καινούργιο να κάναμε και εμείς {...} Ήταν ένα θερινό σχολείο, ήταν διά ζώσης, και μας έλεγαν ακριβώς ποιο εργαλείο μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε με συγκεκριμένο τρόπο στο κάθε μάθημα και θα έχουμε κάποια αποτελέσματα.».*

5.3.4 Σεμινάρια e-Twinning

E2: *«Το σεμινάριο που είχα κάνει στην e-Twinning, ο διοργανωτής λέγεται Τζιμόπουλος, δεν ξέρω αν μπορώ να δώσω περισσότερα στοιχεία».*

5.3.5 Συνάδελφοι-Ηγεσία

Αναφέρθηκε η πολύ σημαντική βοήθεια των συναδέλφων τους, καθώς επίσης και κάποιων ανθρώπων της ηγεσίας, οι οποίοι ήξεραν να τους βοηθήσουν. Βέβαια, τόσο το διαδίκτυο, όσο και τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης συγκεκριμένα αξιοποιήθηκαν στο έπακρον μέσω ανταλλαγής υλικού και απόψεων.

Επίλυση αποριών

E3: *«Βεβαίως, με πληροφορικούς και με άλλους συναδέλφους, τους φιλολόγους. Οι πληροφορικοί μου λύνουν προβλήματα, ήταν οι μικροί θεοί μας σε όλη την ιστορία».*

Ανταλλαγή υλικού

E5: «Συνήθως η βοήθεια προέρχεται (ιδιωτικά) με το να σου προτείνουν ένα εργαλείο και σου εξηγήσουν πως λειτουργεί δίνοντας και ένα δείγμα δουλειάς».

Υποστήριξη των διευθυντών βάσει των γνώσεων του

E1: «Ο διευθυντής εκείνη την εποχή όχι, συγκεκριμένα για το portfolio όχι, νομίζω ότι ούτε καν ξέρει και την ύπαρξη του».

E5: «Ναι, οι διευθυντές που είχα ήταν πολύ ενεργητικοί. Γενικά δεν είχα ποτέ πρόβλημα στο σχολείο όταν ήθελα να χρησιμοποιήσω κάτι. Ήταν πολύ βοηθητικοί, βοηθούσαν πάντα, όπου μπορούσαν. Όταν ζητούσα την βοήθειά τους, με βοηθούσαν όπως μπορούσαν».

5.3.6 Διαδίκτυο

Quiz, σταυρόλεξα

E3: «Μπήκα στην διαδικασία να φτιάξω quiz, να φτιάξω σταυρόλεξα, να φτιάξω ώρες ατελείωτες».

Κοινωνικά μέσα δικτύωσης

E5: «Τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, διάφορες μικροεφαρμογές και λογισμικά που βρίσκουν και με πολλή γενναιοδωρία σου εξηγούν και σου απαντούν σε ερωτήσεις. Εγώ δεν το έχω κάνει, αλλά βλέπω ότι επικρατεί».

5.3.7 Έλλειψη συνεργασίας

Η απροθυμία συνεργασίας, καθώς επίσης και η άγνοια μερικών εκπαιδευτικών οδήγησαν στο φαινόμενο της έλλειψης συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικότερα.

Απροθυμία εκπαιδευτικών

E4: «Πιστεύω ότι δεν συνεργαζόμαστε τόσο εύκολα οι εκπαιδευτικοί μεταξύ μας. Πάντοτε είμαι «ανοιχτή», αλλά λίγες φορές κατάφερα να συνεργαστώ».

E1: «Όχι, μόνη μου το έκανα και νομίζω πολύ δύσκολα άλλοι συνάδελφοι θα το αξιοποιούσαν, γιατί ήταν δύσχρηστο και γενικά οι περισσότεροι συνάδελφοι ξέρουν είναι πολύ βασικά πράγματα στις πλατφόρμες».

5.4 Ανταπόκριση μαθητών

Στο συγκεκριμένο παράγοντα γίνεται αναφορά στην ανταπόκριση των μαθητών στην χρήση των ΤΠΕ ή των εργαλείων e-portfolio. Κατά κύριο λόγο επισημάνθηκε ότι οι μαθητές ανταποκρίθηκαν κατά το διάστημα της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας, αλλά με αρκετές δυσκολίες. Έτσι, ενώ λόγω εξοικείωσης με τις νέες τεχνολογίες, συμμετείχαν ενεργά, δεν υπήρχε ο απαιτούμενος χρόνος ή το κατάλληλο τεχνικό υλικό, για να έχει διάρκεια η προσπάθειά τους.

5.4.1 Δυσκολίες προσαρμογής

Οι μαθητές αντιμετώπισαν προβλήματα με την προσαρμογή στις νέες συνθήκες διδασκαλίας, ακόμη και στις βασικές λειτουργίες, όπως η επικοινωνία με τον καθηγητή τους ή η διαχείριση μίας ψηφιακής πλατφόρμας.

Τεχνικές δυσκολίες

E1: *«Λόγω της δυσκολίας του χειρισμού του. Δεν μπορούσαν εύκολα να αναρτήσουν εργασίες, δεν έβρισκαν τα κατάλληλα «κουμπιά» θα λέγαμε {...} Τα παιδιά έπρεπε να ασχοληθούν με πολλές ρυθμίσεις σε πολλά πεδία, με αποτέλεσμα να φαίνεται δύσχρηστο στους μαθητές».*

Αρνητική επίδραση στην βαθμολογία των εξετάσεων

E2: *« Όχι όμως αποτελέσματα σε βάθος χρόνου. Και αυτό φάνηκε και στις εξετάσεις φέτος με την τράπεζα θεμάτων. Στην Ιστορία μπορείς να αξιοποιήσεις άνετα πολλά ψηφιακά εργαλεία, αλλά στο τέλος προσγειωνόμαστε. Όταν θα πρέπει να μην ξεχάσουν τίποτα από αυτά που έχουν μάθει για στις εξετάσεις, εκεί κάπου προσγειωνόμαστε».*

Πιεστική μορφή εξέτασης

E4: *«Υπήρξαν μαθητές, οι οποίοι και εκείνοι καλοί, αντιδρούσαν όμως γιατί έλεγαν ότι ήταν κάτι πιεστικό, δηλαδή τους πίεζε αυτή η μορφή. Προτιμούσαν δηλαδή αυτό που γίνεται στην τάξη, να εξετάσω δύο ασκήσεις και τέλος».*

Χρόνος

E2: *«Γενικότερα γνωρίζουν από τα ψηφιακά εργαλεία και ακόμη και αν δεν τα γνωρίζουν, είναι πρόθυμα να μάθουν κάτι, δηλαδή δεν δυσκολεύτηκαν να κάνουν ένα power point...Εκεί που δυσκολεύονται είναι στον χρόνο, και μιλάω κυρίως για την α' Λυκείου, στη β' και την γ'»*

Λυκείου τα πράγματα εκεί είναι διαφορετικά, γιατί αφιερώνουν πολύ χρόνο στην προετοιμασία».

E4: «Ο χρόνος, τους έπαιρνε χρόνο, έχουν μάθει επίσης έχουν μάθει να γράφουν πολύ πιο γρήγορα στο τετράδιο».

E5: «Ο χρόνος όμως μας πιέζει. Πρέπει να καλύψουμε την ύλη και είμαστε πολύ πιεσμένοι».

Επικοινωνία-Συνεννόηση

E5: «Οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν αφορούσαν αδυναμία δημιουργικής επικοινωνίας ανάμεσά τους, μέχρι να καταλάβουν να ακούσουν τον άλλο (x2), να μοιράσουν τις ευθύνες τους, τις δραστηριότητές τους. Δεν μπορούσαν να δουν ποιος θα κάνει τι και όλο αυτό να το συγκεράσουν, να τα ενώσουν, για να ολοκληρωθεί η εργασία».

Έλλειψη τεχνολογικών μέσων

E5: «Νομίζω ότι υπάρχει και αυτό και βέβαια κάποια δεν έχουν και τεχνολογικά μέσα, δηλαδή κάποια παιδιά δούλευαν με τηλέφωνο (x2). Αυτό το έκανε πολύ πιο δύσκολο».

5.4.2 Θετική ανταπόκριση

Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν στην αξιοποίηση των ψηφιακών πλατφορμών, καθώς ήταν εξοικειωμένοι με την χρήση του υπολογιστή. Μάλιστα ανακάλυψαν και νέες δεξιότητες και εξελίχθηκαν ατομικά, καθώς, όπως τόνισαν οι εκπαιδευτικοί, ο συναγωνισμός τους τόνωσε το αίσθημα της υπευθυνότητας.

Ενεργή συμμετοχή

E1: «Δυστυχώς ανταποκρίθηκαν οι καλοί μαθητές {...} Ήταν βέβαια ενθαρρυντική η εικόνα των εργασιών όσων μαθητών τις ανέβαζαν να είναι χρονολογημένες και με ωραία εμφάνιση με τίτλους και εικόνες {...} Έβλεπες το φιλότιμο και την συνέπεια των μαθητών».

E4: «Κάποιοι μαθητές οι οποίοι ήταν παιδιά συνεπέστατα, δούλευαν».

Εξοικείωση

E3: «Όλα τα παιδιά δεν αντιμετώπισαν δυσκολία γιατί είναι εξοικειωμένα με την τεχνολογία».

Ανακάλυψη περισσότερων δεξιοτήτων

E5: «Ναι συγκεράσου, υπάρχει ένα ενδιαφέρον ως πρόκληση, ως κάτι καινούργιο. Προβάλλονται άλλα πράγματα από τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, μάλλον γίνεται

μεγαλύτερη εμβάθυνση σε συγκεκριμένες δεξιότητες, δηλαδή μπορούν τα παιδιά να δημιουργήσουν τα ίδια, μπορούν να αντιληφθούν με άλλους τρόπους το ίδιο μήνυμα».

Υπευθυνότητα

E1: «Καλλιεργήθηκε περισσότερο η υπευθυνότητα και η ενεργός συμμετοχή, ότι κάποιοι μαθητές ενδιαφέρθηκαν να μάθουν αυτό το εργαλείο και το αξιοποίησαν πολύ καλά στην πορεία και με ρωτούσαν μάλιστα αν θέλω να το ανεβάσουν στα εργαλεία e-portfolio ή να μου το στείλουν».

Συναγωνισμός

E3: «Θεωρώ λοιπόν ότι και ύστερα, και μεταξύ τους υπάρχει ένας συναγωνισμός, οπότε μέσω αυτού, μαθαίνουν και καλύτερα».

Ατομική εξέλιξη

E4: «Και εγώ είδα ότι τα παιδιά βελτιώνονταν και είχαν μπροστά τους όλες τις εργασίες τους, δηλαδή κάθε εβδομάδα είχαν μία εργασία και το ζητούσαν και το ήθελαν. Είχε αποτέλεσμα».

5.4.3 Συνεργασία

Οι μαθητές εξαιτίας της εξοικείωσης τους με τα τεχνολογικά μέσα μπόρεσαν να συνεργαστούν με τους υπόλοιπους μαθητές. Βέβαια, υπήρχαν και οι μαθητές, οι οποίοι αντιμετώπιζαν τεχνικά προβλήματα ως προς την αξιοποίηση τεχνολογικών μέσων π. χ πρόσβαση στο διαδίκτυο.

Θετική ανταπόκριση

E5: «Με ένα βαθμό δυσκολίας μεν, αλλά συνεργάστηκαν εν τέλει».

Δυσκολία λόγω έλλειψης επιμόρφωσης

E1: «Είπαμε ότι οι εργασίες ήταν κατά κύριο λόγο ατομικές. Μπορούσαμε σε μία κυψέλη να αναρτώνται και ομαδικές εργασίες, αλλά δεν το αξιοποιήσαμε, γιατί πρώτα έπρεπε να το μάθουμε σε ατομικό επίπεδο».

Δυσκολία ως προς την μετακίνηση

E4: «Ομαδικά όταν δουλεύουν, εξαρτάται από την ομάδα. Επειδή είμαστε χωριά και δεν είναι εύκολες οι μετακινήσεις, τους αφήνω μόνοι τους να επιλέξουν την ομάδα».

5.4.4 Ανιαρότητα και προσπάθειες απάτης

Οι εκπαιδευτικοί τόνισαν ότι υπήρξαν οι περιπτώσεις μαθητών, οι οποίοι δεν έδειξαν διάθεση να ασχοληθούν και να αξιοποιήσουν τις ψηφιακές πλατφόρμες στο μάθημα και μάλιστα είτε προσπάθησαν να επωφεληθούν από την ομαδική εργασία, για να μην εργαστούν όλοι ισόποσα, είτε να αντιγράψουν το υλικό εργασίας.

Αντιγραφή υλικού

E3: «Θα γελάσεις, αλλά οι περισσότεροι προσπάθησαν να κλέψουν και να βρουν τις λύσεις. Δεν είναι εξοικειωμένα ακόμη τα παιδιά {...} Κάποιοι επειδή φοβήθηκαν τον βαθμό, προσπάθησαν να αντιγράψουν, να κλέψουν ή να βρουν τις λύσεις».

E3: «Ναι, και ουσιαστικά, αλλά και με μία δόση πονηριάς, να αξιολογηθούν και να τα λύσουν χωρίς να κουραστούν κάποιοι και να κρύψουν το ότι δεν είχαν ασχοληθεί με το αντικείμενο».

5.5 Προκλήσεις και δυσκολίες εκπαιδευτικών

Στο παρόν κεφάλαιο ασχολούμαστε με τα εμπόδια και τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι διδάσκοντες όσο αξιοποιούσαν τις ΤΠΕ και τα εργαλεία e-portfolio, αλλά και την χρήση των ψηφιακών εργαλείων κατά το διάστημα της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας, αλλά και μετά από αυτό. Οι απαντήσεις τους ως προς τις προκλήσεις επικεντρώθηκαν στην ατομική τους εξέλιξη, αλλά και στην βελτίωση του τρόπου διδασκαλίας. Ως προς τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν, εστίασαν στην έλλειψη διαθέσιμου χρόνου, στις τεχνικές δυσκολίες των μαθητών, καθώς επίσης και στην αρνητική αντίληψη ως προς την εισαγωγή της τεχνολογίας στην διδασκαλία.

5.5.1 Ατομική εξέλιξη

Έγινε αναφορά στα χαρακτηριστικά της φιλομάθειας, αλλά και της διαρκούς επιμόρφωσης που διακατέχουν τις προσωπικότητές τους. Αυτά τα χαρακτηριστικά λειτούργησαν ως κινητήριοι δύναμη ένταξης των ψηφιακών εργαλείων στην διδασκαλία.

Φιλομάθεια

E1: «Όταν έμαθα την πλατφόρμα e-me, ίσως ήταν η φιλομάθειά μου να «τσιμπήσω» και ένα νέο εργαλείο. Ήθελα να αξιοποιήσω στο έπακρον τις ευκαιρίες και όλες τις δυνατότητες που μας έδινε αυτή η πλατφόρμα, όπως κάναμε και φέτος».

Επιμόρφωση

E2: «Οπότε και λόγω επιμόρφωσης, αλλά και όποια εμπειρία μας έμεινε από την σύγχρονη ή την ασύγχρονη, προσπάθεια να την αξιοποιήσω και να την εφαρμόσω και φέτος».

5.5.2 Πρακτικοί λόγοι

Αναφέρθηκε ότι η εισαγωγή των ψηφιακών πλατφορμών μπορεί να βοηθήσει στο να αλλάξει ο τρόπος αξιολόγησης των μαθητών (γραπτή αξιολόγηση) ή να προστεθεί ως παράλληλη αξιολόγηση.

Αντικειμενική αξιολόγηση

E1: «Ήθελα να μου στέλνουν εργασίες ατομικές χωρίς να είναι ορατές από τους άλλους μαθητές για να μην αντιγράφουν, για να υπάρχει αντικειμενικότητα στην αξιολόγηση των μαθητών».

E3: «Από τη φύση μου είμαι οργανωτική, μου άρεσε που απέφυγα αυτή την φωτοτυπία, μου άρεσε που είχαμε κάτι που δουλεύαμε μαζί και για την αξιολόγηση θεωρώ ότι είναι πιο αντικειμενική».

5.5.3 Βελτίωση τρόπου διδασκαλίας

Η νέες συνθήκες ζωής, αλλά και μάθησης οδήγησαν πολλές εκπαιδευτικούς να υιοθετήσουν τεχνικές που χρησιμοποιούν ψηφιακές πλατφόρμες, έχοντας ως βασικό στόχο να προσελκύσουν τους μαθητές, να τους ενεργοποιήσουν το ενδιαφέρον για το μάθημα, ιδιαίτερα κατά το διάστημα της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας.

Προσέλκυση ενδιαφέροντος

E2: «Σίγουρα για να κάνω το μάθημά μου πιο ενδιαφέρον, σίγουρα να καταστήσω την προσοχή τους και το ενδιαφέρον τους αμείωτο, να προσελκύσω το ενδιαφέρον τους κάθε διδακτική ώρα».

E3: «Θα έπρεπε αυτό που τους δίνω, θα έπρεπε να τους παρουσιαστεί με διαφορετικό τρόπο ώστε να τους κεντρίσω την προσοχή, ώστε να παρακολουθήσουν περισσότερο και περισσότεροι μέσα στην τάξη».

E4: «Το να κάνει πιο ευχάριστο το μάθημα, διότι πολλές φορές βλέπουμε τους μαθητές μας να βαριούνται, «κακά τα ψέματα».

E5: «Φυσικά για να ενεργοποιήσεις το ενδιαφέρον των μαθητών».

Ψηφιοποίηση τρόπου διδασκαλίας

E5: «Οι περισσότεροι μαθητές αδυνατούν να μάθουν κάτι μόνο μέσω των βιβλίων, να μάθουν όχι την ύλη που θα δώσουν στις εξετάσεις του Ιουνίου. Δεν μπορούν γιατί έχουν πολύ στενή επαφή με την οθόνη από μικρές ηλικίες και έχουν μάθει να ασχολούνται μόνο με αυτό».

E3: «Πρώτα απ' όλα θεωρώ πρέπει να συμβαδίζω με την εποχή μου».

5.5.4 Χρόνος

Ο διαθέσιμος χρόνος προετοιμασίας των μαθημάτων φαντάζει ιδιαίτερα λίγος για τις εκπαιδευτικούς του δείγματος. Μάλιστα, αν συνδυαστεί με την ύπαρξη τεχνικών δυσκολιών των μαθητών (π. χ έλλειψη σταθερού υπολογιστή), οδηγεί τους εκπαιδευτικούς να επιλέγουν τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας.

Χρονοβόρα η προετοιμασία υλικού

E5: «Ο μεγάλος σκόπελος είναι ο χρόνος, δηλαδή να δημιουργήσω ομάδες των παιδιών, όπως εκείνη που είχα κάνει στο e-class. Μπορεί να φαίνονται απλά, αλλά θέλουν χρόνο και δεν έχουμε ένα μάθημα».

5.5.5 Τεχνικές δυσκολίες των μαθητών

Έλλειψη τεχνολογικών μέσων

E1: «Η τεχνολογική υποδομή ήταν ελλιπής σε κάποιους μαθητές αφού δεν είχαν τα κατάλληλα μέσα ακόμη και για να παρακολουθήσουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ή γενικά την ηλεκτρονική μάθηση».

E4: «Η δυσκολία ήταν ότι δεν είχαν όλα τα παιδιά τον εξοπλισμό».

Το κινητό ως μοναδικό μέσο σύνδεσης

E3: «Οι δυσκολίες στην εξ αποστάσεως ήταν η υποδομή των παιδιών, δηλαδή πάρα πολλά παιδιά δεν μπορούσαν να λειτουργήσουν έχοντας ένα κινητό στο χέρι».

Έλλειψη ψηφιακών ικανοτήτων

E1: «Ήταν οι ψηφιακές δεξιότητες, κυρίως των παιδιών που ήταν περιορισμένες και κάθε φορά επανερχόμεουν στο θέμα του πως πρέπει να το χρησιμοποιήσουμε και πως πρέπει να αναρτήσουμε τις εργασίες τους».

5.5.6 Δυσκολίες ψυχολογικής φύσεως

Οι εκπαιδευτικοί προέβαλαν στις απαντήσεις τους το γεγονός ότι είχαν να διαχειριστούν τις ψυχολογικές διακυμάνσεις των παιδιών λόγω της περιόδου της πανδημίας και της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας.

Διαχείριση ψυχολογίας λόγω πανδημίας

E3: «Μία δυσκολία πολλή μεγάλη ήταν ψυχολογικής φύσεως, γιατί οι μαθητές ήθελαν να πηγαίνουν στο σχολείο, να φεύγουν από το σπίτι, και όχι μπροστά από μία οθόνη».

5.5.7 Δυσκολίες στην υποστήριξη των μαθητών

Επισημάνθηκαν οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί ως προς την επαρκή υποστήριξη των μαθητών, δηλαδή αναφέρθηκαν στο ότι οι μαθητές δεν είχαν την κατάλληλη νοοτροπία ή αρνούσαν να δεχθούν την προσθήκη των ψηφιακών εργαλείων στο μάθημα. Ακόμη, αναφέρθηκαν περιπτώσεις μαθητών που δεν είχαν δεχθεί κάποιου είδους επιμόρφωση ή δεν είχαν την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή στο σχολείο, για να ανταπεξέλθουν στο μάθημα.

Επίλυση αποριών

E4: «Πολλά παιδιά προσπαθούσαν να ξεφύγουν και αυτό το κενό φάνηκε κιόλας. Δεν είχαν την άμεση επικοινωνία που θα είχαν με τον καθηγητή μέσα στην τάξη».

Έλλειψη νοοτροπίας

E3: «Επίσης, άλλη μία μεγάλη δυσκολία ήταν ότι δεν είχαν αντιληφθεί ότι επρόκειτο για κανονικό μάθημα».

Έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής στο σχολείο

E5: «Η άλλη δυσκολία είναι ότι πρέπει να υπάρχει μία υλικοτεχνική υποδομή στο σχολείο, διότι είναι πολύ κουραστικό το να φέρνω εγώ το «λάπτοπ» και τον «προτζέκτορα» στην τάξη».

5.5.8 Αρνητικές αντιλήψεις

Βασικές γνώσεις και ενσωμάτωση των εργαλείων e-portfolio

E1: «Ναι, μέσα στην πλατφόρμα e-me υπήρχε ενσωματωμένο e-portfolio, το οποίο δοκίμασα και αξιοποίησα και εγώ την περσινή χρονιά. Ήταν εύκολη στην χρήση».

Θεωρητική γνώση, χωρίς ενσωμάτωση των εργαλείων e-portfolio

E2: «Η αλήθεια είναι ότι στην πλατφόρμα του e-me το είχα δει, νομίζω ότι υπάρχει...Η πλατφόρμα του e-me καθυστέρησε λίγο την προηγούμενη χρονιά...Επειδή λοιπόν καθυστερούσε, εγώ έφυγα από την e-me και είχα ξεκινήσει και τις κυψέλες μου...γι' αυτό το λόγο δεν ασχολήθηκα με την e-me».

E3: «Βεβαίως και το γνωρίζω, είναι ένας καινούργιος όρος που μας ήρθε αμέσως μετά την καραντίνα...Είμαι σιγά σιγά στο να αρχίζω να το φτιάχνω αυτό».

E4: «Το έχω ακουστά. Σε κάποια σεμινάρια».

5.6 Ιδέες/ Προτάσεις για ένταξη των εργαλείων e-portfolio μετά την πανδημία

Στο τελευταίο παράγοντα έγινε ανάλυση των ιδεών και των προτάσεων των εκπαιδευτικών ως προς την ομαλή ένταξη των ΤΠΕ στην διδασκαλία μετά την πανδημία. Μάλιστα μία εκπαιδευτικός εστίασε και στην ένταξη των εργαλείων e-portfolio, καθώς εκείνη την είχε αξιοποιήσει. Οι απαντήσεις αφορούσαν μία γενικότερη αλλαγή κουλτούρας τόσο ως προς την νοοτροπία των εκπαιδευτικών, όσο και σ' αυτή των μαθητών. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι και το Υπουργείο Παιδείας πρέπει να δράσει ανάλογα μέσω προσαρμογής της ύλης ή την εφαρμογή νέων μοντέλων αξιολόγησης. Τέλος, τέθηκε το ζήτημα συστηματικής επιμόρφωσης του διδακτικού προσωπικού, καθώς η τεχνολογία αναπτύσσεται ραγδαία και οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να προσαρμόζονται στις νέες ανάγκες.

5.6.1 Υποστήριξη σχολείου/εκπαιδευτικών

Παρόλο που οι περισσότερες εκπαιδευτικοί δεν γνώριζαν τα εργαλεία e-portfolio, εντούτοις επέμεναν στο γεγονός ότι αν η επιμόρφωσή τους ήταν πιο συστηματική, θα προσπαθούσαν να αξιοποιήσουν τέτοιου είδους πλατφόρμες και εργαλεία. Στο πλαίσιο μάλιστα της συζήτησης, μία εκπαιδευτικός με ρώτησε αν εμείς, ως φοιτητές του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού μπορούσαμε να κάνουμε μία παρουσίαση ή κύκλο επιμόρφωσης στο σχολείο που συμμετάσχει. Ενώ μία άλλη εκπαιδευτικός χρησιμοποιώντας

προβληματισμένο ύφος, τόνισε ότι η αυτοεξέλιξη δεν μπορεί να βασίζεται μόνο στην αυτομόρφωση.

Συστηματική επιμόρφωση εκπαιδευτικών

E1: «Το ζήτημα είναι πως θα αξιοποιηθεί, γιατί και εγώ χρειάζομαι περαιτέρω επιμόρφωση, χρειάζεται εμμονή, επιμονή, φαντασία αλλά η πρώτη μου επαφή με τα εργαλεία e-portfolio είναι αρκετά θετική και ενθαρρυντική θα έλεγα».

E5: «Πρέπει να έρθει κάποιος, όπως στο μεταπτυχιακό που ήρθε κάποιος και μας έδωσε συμβουλές για το πως να διδάξουμε κάτι, μας έδωσε ένα σενάριο. Με τον ίδιο τρόπο πρέπει να έρθουν κάποιοι να μας δείξουν ότι υπάρχουν αυτά τα εργαλεία, γι' αυτά τα μαθήματα και μπορείτε να αξιοποιήσετε. Κάτι τελευταίο. Επειδή αυτά αλλάζουν συνεχώς, δηλαδή εργαλεία που είχα χρησιμοποιήσει πριν 6 χρόνια, τώρα δεν υπάρχουν, διότι έχουν ξελιχθεί».

5.6.2 Συγκρατημένη στάση ως προς ρόλο των ΤΠΕ στην εκπαίδευση

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ αλλά και των εργαλείων e-portfolio κρίνεται αναγκαία, αλλά δεν αποτελεί το μέτρο που θα λύσει ακόμη πιο ουσιώδη προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζει ο μέσος εκπαιδευτικός. Έτσι, διατυπώθηκε ότι η χρήση τόσο των ΤΠΕ όσο και των ψηφιακών όπως τα εργαλεία e-portfolio πρέπει να γίνουν επικουρικά.

Επικουρική χρήση των ΤΠΕ

E2: «Ναι, με μέτρο, γιατί στο Λύκειο η ύλη είναι αρκετή και κινδυνεύουμε να μην ολοκληρώσουμε την ύλη».

E4: «Πάντοτε όμως με μέτρο, διότι βλέπω πολλούς συναδέλφους, οι οποίοι χωρίς αυτό, δεν μπορούν. Είναι λάθος τακτική. Δεν είναι πανάκεια να έχω να ασχοληθώ μόνο με την τεχνολογία στο μάθημά μου. Χρειάζονται κι' άλλα, αλλά και η τεχνολογία».

5.6.3 Αλλαγή κουλτούρας

Τονίστηκε ότι πρέπει να γίνουν αλλαγές στην κουλτούρα, στον τρόπο σκέψης τόσο του Υπουργείου Παιδείας, όσο και των εκπαιδευτικών-μαθητών. Είναι δύσκολο να αρνηθείς ότι η νέα τεχνολογία δεν θα προστεθεί στον τρόπο διδασκαλίας, αλλά φαντάζει ανήκουστο να μην αλλάξεις πάγιες απόψεις, για να προσαρμοστείς στις νέες συνθήκες, όπως το μοντέλο αξιολόγησης των μαθητών, την προσαρμογή της εξεταστέας ύλης, καθώς επίσης και την ανοικτότητα των εκπαιδευτικών στις νέες τάσεις.

Προσαρμογή εξεταστέας ύλης

E2: «Θεωρώ ότι σίγουρα συμβάλλουν κυρίως ως προς την προσέλκυση του ενδιαφέροντος (×2). Δεν νομίζω ότι βοηθάνε πολύ στο τέλος, στις γραπτές εξετάσεις (×2).

E5: «Η ύλη είναι πολλή, πιεζόμαστε, τα μαθήματα εξετάζονται γραπτώς στο τέλος. Στην γ' Λυκείου δεν προλαβαίνουμε καν να αξιοποιήσουμε κάτι, στις άλλες δύο τάξεις προλαβαίνουμε, απλώς δεν καταφέρνουμε πάντα να καταφέρουμε αυτό που στοχεύουμε με τα ψηφιακά εργαλεία».

Προσαρμογή των εκπαιδευτικών στις ανάγκες τις εποχής

E5: «Πρέπει να ξεχάσουμε τα παραδοσιακά βιβλία και εγχειρίδια, γιατί θα χάσουμε τα παιδιά. Το μέλλον πρέπει να στηριχθεί εκεί, με τον διαδραστικό χαρακτήρα, την αλληλεπίδραση και όλες τις τεχνολογίες που μαθαίνουν τα παιδιά αλλιώς».

Εφαρμογή νέων μοντέλων αξιολόγησης

E1: «Να συγκρίναμε τις εργασίες των μαθητών στα εργαλεία e-portfolio ...η αξιολόγηση δεν θα βασιζόταν μόνο σε κριτήρια και ολιγόλεπτα τεστ, θα ήταν πιο δίκαιη η αξιολόγηση».

Ομαδικές εργασίες

E3: «Αποκτούν εμπειρία, παρουσιάζουν εργασίες, φοβούνται πάρα πολύ το να κάνουν εργασίες...Έκαναν συνεχώς ερωτήσεις για βασικά στοιχεία ως προς τις εργασίες. Άρα λοιπόν τώρα έμαθαν να παρουσιάζουν εργασίες και το υλικό τους...Αξιοποίηση τεχνολογιών απομακρυσμένης διδασκαλίας».

Αλλαγή κουλτούρας μαθητών

E2: «Ίσως και για το μέλλον των ίδιων των παιδιών, για να καταλάβουν ότι πολλαπλασιάζονται οι πηγές γνώσεων πλέον, δεν είναι μόνο το βιβλίο, είναι πολλές οι πηγές ενημέρωσης και πληροφόρησης, αρκεί να τους τα δείχνουμε εμείς, ώστε να τα αξιοποιήσουν σωστά στο μέλλον».

E3: «Και τα παιδιά, όταν καταλάβουν ότι αυτό έχουν να κάνουν, γιατί τα παιδιά προσαρμόζονται, θα λειτουργήσουν πάρα πολύ καλά, και θεωρώ ότι θα βαριούνται λιγότερο».

Ανοικτότητα εκπαιδευτικών

E3: «Γιατί έτσι όπως προσφέρονται τα μαθήματα σήμερα στο σχολείο, μα συγγνώμη εγώ τα βαριέμαι πολλές φορές, πόσο μάλλον ένα παιδί που έχει την εικόνα και τον υπολογιστή. Ξαφνικά έχει την άλλη που του κάνει Αρχαία, Λογοτεχνία μιλώντας προτεκτοράτα μιλώντας. Θεωρώ ότι σε συνδυασμό, και τα δύο μαζί, προκειμένου να γίνει πιο ελκυστικό το μάθημα»

E5: «Πρέπει να αλλάξουμε τον τρόπο που διδάσκουμε, γιατί έχει αλλάξει ο τρόπος των παιδιών να μαθαίνουν. Τα παιδιά πια μαθαίνουν αλλιώς, αδυνατούν να αντιληφθούν ακριβώς τον τρόπο που τους διδάσκουμε ότι πρέπει να μαθαίνουν».

5.6.4 Αξιοποίηση τεχνολογιών απομακρυσμένης διδασκαλίας

Οφείλει να ενταχθεί στα νέα προγράμματα σπουδών η συστηματικότερη χρήση των τεχνολογιών απομακρυσμένης διδασκαλίας, με σκοπό την ανάρτηση και την σύγκριση των εργασιών.

Ανάρτηση και σύγκριση εργασιών

E1: «Θα ήταν πολύ καλό να συγκρίναμε τις εργασίες των μαθητών στα εργαλεία e-portfolio μέσα από διαφορετικά μαθήματα. Είναι ένα εργαλείο για την πιο αυθεντική αξιολόγηση των μαθητών».

E4: «Εσείς μέσω του μεταπτυχιακού, θα μπορούσατε να έρθετε να μας ενημερώσετε για την νέα χρονιά; Και τώρα μέσα στο καλοκαίρι, από όλα τα μέρη στην Ελλάδα, υπάρχει το ενδιαφέρον συμμετοχής στα σεμινάρια και προσπαθούμε να το προσαρμόσουμε στα μαθήματα μας. Δεν μπορούμε όλοι από μόνοι μας να κάνουμε κάτι, να τα γνωρίζουμε από μόνοι μας».

5.7 Σύνοψη αποτελεσμάτων

Ο παρακάτω πίνακας αποτελεί την σύνοψη των πρακτικών που ακολούθησαν οι διδάσκοντες τόσο κατά τη διάρκεια της πανδημίας, όσο και κατόπιν της πανδημικής κρίσης, καθώς το πόσο ενσωμάτωσαν τις ΤΠΕ οι εκπαιδευτικοί σε συνδυασμό με τα εργαλεία e-portfolio στο διδακτικό τους έργο. Επίσης, αναφέρονται οι αντιδράσεις τους ως προς την πρωτοφανή εμπειρία της υποχρεωτικής εξ αποστάσεως διδασκαλίας, το πόσο επηρεάστηκαν οι μαθητές συνολικά και τις τεχνικές που εφάρμοσαν για να διατηρήσουν το επίπεδο διδασκαλίας σε ποιοτικά δεδομένα. Επίσης, γίνεται αναφορά στο αν οι ίδιες

επηρεάστηκαν ως επαγγελματίες αλλά και ως προσωπικότητες από την έκτακτη εξ αποστάσεως διδασκαλία μέσω της χρήσης των νέων τεχνολογιών κατά τη διάρκεια και μετά την πανδημία.

Πίνακας 5.1. Τίτλος

Άξονες	Παράγοντες	Δείκτες
Βαθμός ενσωμάτωσης ΤΠΕ και πλατφόρμας e-portfolio κατά τη διδασκαλία	Αντικατάσταση παραδοσιακών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ	<ul style="list-style-type: none"> Χρήση εργαλείων e-portfolio και του Φωτόδεντρου Χρήση του διαδικτύου- Εφαρμογές ψηφιακών περιηγήσεων Χρήση των πλατφορμών E-class, Webex και Wiki Εφαρμογές γενικής χρήσης-Διαδραστικοί πίνακες Πλατφόρμα e-me
	Χρήση e-portfolio	<ul style="list-style-type: none"> Μία φορά την εβδομάδα Επικουρική χρήση
	Παραδείγματα δραστηριοτήτων με χρήση των ΤΠΕ και των εργαλείων e-portfolio	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία σχολικής εφημερίδας /ιστολογίου Διαδικτυακές περιηγήσεις /χρήση padlet Δημιουργία εργασιών- παρουσιάσεων χρησιμοποιώντας Power-point
	Ορισμός εργασιών (Ατομικές/Ομαδικές)	<ul style="list-style-type: none"> Ενίσχυση συμμετοχής μαθητών μέσω δημοσίευση εργασιών στα εργαλεία e-portfolio Χωρισμός ομάδων με βάση το επίπεδο κατανόησης Εξατομικευμένες εργασίες ως μορφή αξιολόγησης Ορισμός εργασιών μέσω χρήσης ψηφιακής τεχνολογίας (google docs)
	Ανατροφοδότηση	<ul style="list-style-type: none"> Στο τέλος της εργασίας Καθοδήγηση ενώ εξελίσσεται η εργασία Στο τέλος της εργασίας
	Θετικές αντιλήψεις- Χαρακτηριστικά πλατφόρμας e-portfolio	<ul style="list-style-type: none"> Ευκολία πρόσβασης, ευελιξία, αυτορρύθμιση, αξιολόγηση μαθητών Οργάνωση σημειώσεων καθηγητή και εργασιών μαθητών

Αντιλήψεις για τη συμβολή των e-portfolios στη διδασκαλία και στη μάθηση	Παιδαγωγικοί λόγοι ένταξης e-portfolio στην διδασκαλία	<ul style="list-style-type: none"> • Ευγενής άμιλλα /ενεργή συμμετοχή των μαθητών • Αδυναμία έκφρασης λόγου έλλειψης επιμόρφωσης στα εργαλεία e-portfolio
	Οφέλη των μαθητών από την χρήση e-portfolio	<ul style="list-style-type: none"> • Υπευθυνότητα • Ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων • Οργάνωση υποχρεώσεων • Συνεργασία με τον καθηγητή • Συνειδητοποίηση λαθών/ άμεση διόρθωση • Αυτοπεποίθηση
	Τρόποι αξιοποίησης πλατφόρμας e-portfolio	<ul style="list-style-type: none"> • Αυθεντική και εναλλακτική αξιολόγηση • Ανεστραμμένη τάξη • Δημοσίευση εργασιών • Άμεση διαχείριση εργασιών
Ετοιμότητα και υποστήριξη των εκπαιδευτικών	Έλλειψη ετοιμότητας	<ul style="list-style-type: none"> • Σύγχυση/Αμηχανία • Άγχος • Έλλειψη ενημέρωσης • Άγνοια ως προς τί αποτελεί ΤΠΕ
	Θετική αντιμετώπιση-Επίδραση πανδημίας (εξ αποστάσεως διδασκαλία)	<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση πλατφορμών λόγω ανάγκης • Αξιοποίηση και μετά την πανδημία • Γρήγορη προσαρμογή λόγω ανάγκης
	Συμβολή επιμόρφωσης/μεταπτυχιακών σπουδών	<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση επιμορφωτικού υλικού
	Σεμινάρια	<ul style="list-style-type: none"> • e-Twinning
	Συνάδελφοι-Ηγεσία	<ul style="list-style-type: none"> • Επίλυση αποριών • Ανταλλαγή υλικού • Υποστήριξη των διευθυντών βάσει των γνώσεων του
	Διαδίκτυο	<ul style="list-style-type: none"> • Quiz, σταυρόλεξα • Κοινωνικά μέσα δικτύωσης
	Έλλειψη συνεργασίας	<ul style="list-style-type: none"> • Απροθυμία εκπαιδευτικών
	Δυσκολίες προσαρμογής	<ul style="list-style-type: none"> • Τεχνικές δυσκολίες • Αρνητική επίδραση στην βαθμολογία των εξετάσεων • Πιεστική μορφή εξέτασης • Χρόνος • Επικοινωνία-Συνεννόηση

Ανταπόκριση μαθητών		<ul style="list-style-type: none"> • Έλλειψη τεχνολογικών μέσων
	Θετική ανταπόκριση	<ul style="list-style-type: none"> • Ενεργή συμμετοχή • Εξοικείωση • Ανακάλυψη περισσότερων δεξιοτήτων • Υπευθυνότητα • Συναγωνισμός • Ατομική εξέλιξη
	Συνεργασία	<ul style="list-style-type: none"> • Θετική ανταπόκριση • Δυσκολία λόγω έλλειψης επιμόρφωσης • Δυσκολία ως προς την μετακίνηση
	Ανιαρότητα και προσπάθειες απάτης	<ul style="list-style-type: none"> • Αντιγραφή υλικού
Προκλήσεις και δυσκολίες εκπαιδευτικών	Ατομική εξέλιξη των εκπαιδευτικών	<ul style="list-style-type: none"> • Φιλομάθεια • Επιμόρφωση
	Πρακτικοί λόγοι	<ul style="list-style-type: none"> • Αντικειμενική αξιολόγηση
	Βελτίωση τρόπου διδασκαλίας	<ul style="list-style-type: none"> • Προσέλκυση ενδιαφέροντος • Ψηφιοποίηση τρόπου διδασκαλίας
	Χρόνος	<ul style="list-style-type: none"> • Χρονοβόρα η προετοιμασία υλικού
	Τεχνικές δυσκολίες μαθητών	<ul style="list-style-type: none"> • Έλλειψη τεχνολογικών μέσων • Το κινητό ως μοναδικό μέσο σύνδεσης • Έλλειψη ψηφιακών ικανοτήτων
	Δυσκολίες ψυχολογικής φύσεως	<ul style="list-style-type: none"> • Διαχείριση ψυχολογίας λόγω πανδημίας
	Δυσκολίες στην υποστήριξη των μαθητών	<ul style="list-style-type: none"> • Επίλυση αποριών • Έλλειψη νοοτροπίας • Έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής στο σχολείο
	Αρνητικές αντιλήψεις	<ul style="list-style-type: none"> • Έλλειψη θεωρητικού υπόβαθρου • Έλλειψη επιμόρφωσης • Άγνοια των εργαλείων e-portfolio
	Υποστήριξη σχολείου/εκπαιδευτικών	<ul style="list-style-type: none"> • Συστηματική επιμόρφωση εκπαιδευτικών
	Συγκρατημένη στάση ως προς τον ρόλο των ΤΠΕ στην εκπαίδευση	<ul style="list-style-type: none"> • Επικουρική χρήση των ΤΠΕ

Ιδέες/ Προτάσεις για ένταξη των εργαλείων e-portfolio μετά την πανδημία	Αλλαγή κουλτούρας	<ul style="list-style-type: none"> • Προσαρμογή εξεταστέας ύλης • Προσαρμογή των εκπαιδευτικών στις ανάγκες της εποχής • Εφαρμογή νέων μοντέλων αξιολόγησης • Ομαδικές εργασίες • Αλλαγή κουλτούρας μαθητών • Ανοικτότητα εκπαιδευτικών
	Αξιοποίηση τεχνολογιών απομακρυσμένης διδασκαλίας	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάρτηση και σύγκριση εργασιών

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα

Η συγκεκριμένη έρευνα αναλύει τις μεθόδους που δημιούργησαν και προσπάθησαν να εφαρμόσουν οι φιλόλογοι των τάξεων Γυμνασίων και Λυκείων (δευτεροβάθμια εκπαίδευση) ενώ εξελισσόταν η πανδημική κρίση, δηλαδή η περίοδος της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας και έπειτα από την πανδημία, εστιάζοντας στην χρήση των εργαλείων e-portfolio. Παράλληλα οι ερωτήσεις αφορούν και το ποσοστό που οι εκπαιδευτικοί πρόσθεσαν τις ΤΠΕ στην διδασκαλία τους όσο βίωναν τις συνέπειες της πανδημίας αλλά και κυρίως μετά την περίοδο της πανδημίας ελέγχοντας όπως αναφέρθηκε την χρήση των εργαλείων e-portfolio, και τέλος διερευνήθηκαν και οι ιδέες/ προτάσεις των διδασκόντων για να επιτευχθεί η πιο ουσιαστική αξιοποίηση των ΤΠΕ στις τάξεις του μέλλοντος.

Οι μέθοδοι τις οποίες χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί αξιοποιώντας το διαδίκτυο και άλλα τεχνολογικά εργαλεία δείχνουν να μην αφορούν τις βασικές μεθόδους που σχετίζονται με την χρήση των ΤΠΕ. Πιο συγκεκριμένα, το γεγονός ότι οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί δεν ήταν έτοιμοι για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της εξ αποστάσεως διδασκαλίας έγινε φανερό από την πρώτη στιγμή. Η βασική δυσκολία, αλλά και χαρακτηριστικό με το οποίο ξεκίνησε η διαδικασία της εξ αποστάσεως διδασκαλίας ήταν η διαχείριση των μαθητών. Δηλαδή, ο συνδυασμός της δημιουργίας υλικού και αξιοποίησης των ΤΠΕ με την διαχείριση του ψυχισμού των μαθητών λόγω του γενικού περιορισμού της κυκλοφορίας. Βέβαια όπως έγινε κατανοητό στη συνέχεια η περίοδος αυτή λειτούργησε ως αφορμή για να επαναπροσδιοριστεί η σχέση της διδασκαλίας εν γένει με την χρήση των ψηφιακών εργαλείων, καθώς τότε οι εκπαιδευτικοί, ίσως για πρώτη φορά, προσπάθησαν να χρησιμοποιήσουν ή τουλάχιστον να ενημερωθούν σχετικά με την λειτουργία τους.

Τα τελικά συμπεράσματα διατυπώνονται στη συνέχεια βασισμένα σε κάθε ερευνητικό άξονα.

6.1 Βαθμός ενσωμάτωσης ΤΠΕ και πλατφόρμας e-portfolio

Οι διδάσκοντες-φιλόλογοι βρίσκονται στο στάδιο της ενημέρωσης σχετικά με τα χαρακτηριστικά των ΤΠΕ γενικώς, αλλά και των εργαλείων e-portfolio πιο ειδικά όπως δείχνουν οι προσπάθειες εφαρμογής της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν και με τις έρευνες των Gámiz-Sánchez, et al. (2016) · Poole et al. (2018) · Huang (2021).

Οι απαντήσεις των διδασκόντων δείχνουν ότι οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται κατά την διδασκαλία βοηθητικά, χωρίς να στηρίζεται το πλάνο διδασκαλίας σε ένα ψηφιακό εργαλείο ή πλατφόρμα. Εξάιρεση αποτελεί μία εκπαιδευτικός που αξιοποίησε τα εργαλεία e-

portfolio, η οποία με δική της πρωτοβουλία και στο πλαίσιο της αυτομόρφωσης δοκίμασε να εφαρμόσει εργαλεία όπως τα εργαλεία e-portfolio. Σημαντικό εύρημα λοιπόν αποτελεί ότι οι πιο πολλοί εκπαιδευτικοί αδυνατούν να αξιοποιήσουν ουσιαστικά τις νέες τεχνολογίες, με αποτέλεσμα η χρήση τους να είναι σπάνια τόσο σε σύγχρονη όσο και σε ασύγχρονη μορφή.

Έτσι, έγινε αντιληπτό ότι κατά την εξαναγκασμένη απομακρυσμένη διδασκαλία οι εκπαιδευτικοί απλώς πρόσθεσαν την χρήση των ψηφιακών πρακτικών χωρίς να αλλάξουν κάτι στον τρόπο διδασκαλίας, μετέφεραν ουσιαστικά τις τεχνικές που εφάρμοζαν στην φυσική τάξη (Ewing & Cooper, 2021). Για παράδειγμα, έγινε χρήση κυρίως ψηφιακών βιβλίων, παρουσιάσεων, ψηφιακών παζλ ή κουίζ και γενικών δραστηριοτήτων συμπεριφοριστικού περιεχομένου.

Όμως, φαίνεται από τις απαντήσεις των διδασκόντων ότι η πανδημία και κατ' επέκταση οι συνέπειες κατά την διδασκαλία μετά την εξαναγκασμένη απομακρυσμένη διδασκαλία αποτέλεσαν μία πρόκληση ως προς την επαγγελματική τους ανάπτυξη (Jimoγιannis et al., 2021b), διότι κατάφεραν να πληροφορηθούν σχετικά με την φύση των νέων τεχνολογιών, να αντιληφθούν τί ιδιαιτερότητες έχει η χρήση τους και βέβαια αν μπορούν να ενσωματωθούν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και να αξιοποιηθούν παιδαγωγικά. Το αποτέλεσμα ήταν θετικό, καθώς οι διδάσκουσες δημιούργησαν, οργάνωσαν, ρίσκαραν και βελτιώσαν την σχέση τους με τις ΤΠΕ.

6.2 Αντιλήψεις για τη συμβολή των e-portfolios στη διδασκαλία και στη μάθηση

Τα αποτελέσματα των πρακτικών της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί όχι μόνο δεν εφάρμοσαν τα εργαλεία e-portfolio, αλλά δυσκολεύονταν να αντιληφθούν τα χαρακτηριστικά των ΤΠΕ. Μάλιστα, υπήρξαν απαντήσεις, οι οποίες έδειχναν ότι οι εκπαιδευτικοί είναι ανενημέρωτοι σχετικά με τα εργαλεία, αλλά και με το γεγονός ότι αποτελούν μέρος των ΤΠΕ. Πιο συγκεκριμένα λοιπόν οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εστίαζαν περισσότερο στη διάθεση που έχουν ως προς την χρήση των εργαλείων e-portfolio, αλλά και των ΤΠΕ. Έτσι, γενικά οι εκπαιδευτικοί έδειξαν θετικοί ως προς την χρήση τους, καθώς βοηθούν στην διαχείριση των εργασιών, της ύλης, των σημειώσεων του καθηγητή, αλλά και του άγχους που μπορεί να προκληθεί από τις εξετάσεις. Οι απαντήσεις αυτές ταυτίζονται με τα ευρήματα των ερευνών (Alshawi et al., 2017) · Ada et al., 2016).

Επιπλέον, επισημάνθηκαν από τους εκπαιδευτικούς και παιδαγωγικοί λόγοι ένταξης των εργαλείων e-portfolio στο σχολικό πρόγραμμα, καθώς οι απαντήσεις εστίασαν στο ότι

βοηθούν την ευγενή άμιλλα μεταξύ των μαθητών, αλλά και την ενεργή συμμετοχή τους. Βέβαια επισημάνθηκε η δυσκολία έκφρασης από το σύνολο των μαθητών, αλλά και των ίδιων των καθηγητών λόγω έλλειψης επιμόρφωσης τους σχετικά με την χρήση των εργαλείων e-portfolio. Ο έρευνες που ακολουθούν αποδεικνύουν τα παραπάνω δεδομένα των συνεντεύξεων Alshawi et al. (2017) · Ghany et al. (2019) · Kilbane et al. (2017).

Όσοι διδάσκοντες έκαναν χρήση των εργαλείων e-portfolio, αλλά και των ΤΠΕ, καθώς επίσης και όσοι από αυτούς δεν έκαναν χρήση των εργαλείων e-portfolio, αλλά γνώριζαν τις δυνατότητές τους θεωρητικά τόνισαν ότι οι μαθητές μπορούν να επωφεληθούν από εκείνα. Πιο αναλυτικά, αναδείχθηκε ότι οι μαθητές μέσω της χρήσης τόσο των ΤΠΕ όσο και των εργαλείων e-portfolio αναπτύσσουν τις ψηφιακές ικανότητες, τις οποίες ήδη έχουν σε ένα μικρό ποσοστό. Μάλιστα έγινε ιδιαίτερη μνεία στο διάστημα της πανδημίας, το οποίο λειτούργησε ως χρονικό πεδίο εξάσκησης και πειραματισμού με τις ψηφιακές εφαρμογές (Ligado et al., 2022 · Razali et al., 2022). Ακόμη οι εκπαιδευτικοί επεσήμαναν ότι μέσω των ΤΠΕ γίνεται πιο άμεσα η επικοινωνία των ίδιων με τους μαθητές και αντιστρόφως, με αποτέλεσμα να μειώνεται ο χρόνος που χρειάζονται οι μαθητές, ώστε να συνειδητοποιήσουν τα λάθη τους και βέβαια με απώτερο αποτέλεσμα την αύξηση αυτοπεποίθησης των μαθητών.

Τέλος, οι εκπαιδευτικοί στην πλειονότητα τους τόνισαν ότι τόσο οι ΤΠΕ, όσο και η εφαρμογή των εργαλείων e-portfolio μπορεί να αξιοποιηθεί ως προς την αυθεντική και την εναλλακτική αξιολόγηση. Οι εκπαιδευτικοί στις απαντήσεις τους τόνισαν ότι ιδιαίτερα την περίοδο της πανδημίας, όφειλαν να βρουν ένα διαφορετικό τρόπο αξιολόγησης των μαθητών, έτσι «αναγκάστηκαν» να αυτομορφωθούν και να αξιοποιήσουν ό,τι εργαλείο διέθεταν. Πλήρη ταύτιση βρίσκουν τα συμπεράσματα από τις παρακάτω έρευνες (Nurhalimah, 2021 · Segaran et al., 2021), οι οποίες εστιάζουν στην διαφορετική άμεση ανατροφοδότηση που μπορεί να δώσει ένας καθηγητής χρησιμοποιώντας τα ψηφιακά εργαλεία, ενώ αναδεικνύεται και η αυτοαξιολόγηση, καθώς ο μαθητής βλέπει συγκρίνοντας άμεσα την απόδοσή στις εργασίες που έχει κάνει, με αποτέλεσμα να οδηγείται πιο γρήγορα στην βελτίωση.

6.3 Ετοιμότητα και υποστήριξη των εκπαιδευτικών

Οι περισσότεροι διδάσκοντες αντιλήφθηκαν και δήλωσαν ότι ο βαθμός προετοιμασίας τους ήταν ανεπαρκής, έτσι ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες της της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας, κυρίως εξαιτίας της απουσίας των επιμορφώσεων (Ghany et al., 2019 · Hanifa, 2017 · Hoang, 2021). Βέβαια, υπήρχαν εκπαιδευτικοί, οι οποίοι

προέβαλαν την επιμονή σε παραδοσιακούς τρόπους διδασκαλίας, η οποία αποτελεί «δεύτερης τάξης» εμπόδιο για την ενσωμάτωση των ΤΠΕ (Τζιμογιάννης, 2019). Όσοι δήλωσαν ότι ήταν προετοιμασμένοι, επεσήμαναν ότι ουσιαστικά τους κατείχαν συναισθήματα άγνοιας ως προς το ποιά ψηφιακά εργαλεία αποτελούν ΤΠΕ, έτσι δημιουργούνταν σύγχυση, άγχος και αμηχανία. Προσπάθησαν να αξιοποιήσουν το επιμορφωτικό υλικό αλλά με δικές τους πρωτοβουλίες.

Ως προς τους τρόπους που σκέφτηκαν οι διδάσκοντες να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες, πέραν της συνεργασίας με τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς, ήταν η ουσιαστική χρήση του διαδικτύου, καθώς όπως δηλώνουν, μπορούσαν να βρουν χρήσιμες οδηγίες για την δημιουργία του δικού τους υλικού ή την ανεύρεση έτοιμων ιδεών. Τονίστηκε βέβαια ότι το υλικό οφείλει να ανταπεξέρχεται στις ανάγκες του κάθε μαθητή και να αποτελεί κίνητρο προσέλκυσης ενδιαφέροντος. Κάποιοι μάλιστα επεσήμαναν πως το υλικό πρέπει να είναι κατάλληλα σχεδιασμένο, έτσι ώστε να προσελκύει το ενδιαφέρον και να ανταποκρίνεται στις ιδιαιτερότητες των μαθητών.

Βέβαια, η χρονική περίοδος της πανδημίας βοήθησε ώστε να αξιοποιηθούν κάποιες πλατφόρμες λόγω ανάγκης. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί προσαρμόστηκαν γρήγορα στις νέες συνθήκες, διότι θα ήταν αδύνατον να συνεχίσουν την διδασκαλία τους χωρίς την αξιοποίηση του διαδικτύου και των ψηφιακών μέσων. Μάλιστα κάποιοι από αυτούς αξιοποίησαν ό,τι χρησιμοποίησαν ενώ εξελισσόταν η πανδημία και μετά την περίοδο αυτή, αν και ό,τι χρησιμοποιήθηκε δεν λογίζονταν ως ΤΠΕ εφαρμογές.

Όπως προαναφέρθηκε οι διδάσκουσες προτίμησαν να συνεργαστούν με τους υπόλοιπους συναδέλφους, αλλά και τους διευθυντές τους, με σκοπό τον διαμοιρασμό ιδεών και τρόπων αντιμετώπισης προβλημάτων. Οι περισσότεροι τόνισαν ότι οι διευθυντές, βάσει των γνώσεων τους, προσπάθησαν να τους βοηθήσουν ή να τους διευκολύνουν. Ο πιο συχνός αλλά και σημαντικός διάυλος επικοινωνίας ήταν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία λειτούργησαν σαν «χώροι» αποριών, πληροφοριών και συζητήσεων.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι υπήρξαν εκπαιδευτικοί, οι οποίοι δήλωσαν απρόθυμοι να βοηθήσουν ή να συνεργαστούν ως προς τα ψηφιακά εργαλεία, ιδιαίτερα την περίοδο της πανδημίας.

Τα αποτελέσματα συνολικά ως προς την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών έδειξαν να έρχονται σε αντίθεση με κάποιες έρευνες που έγιναν πριν (Hanifa, 2017 · Kilbane et al., 2017), αλλά και μετά την πανδημία (Ligado et al., 2022 · Razali et al., 2022) σε άλλες χώρες, καθώς βρέθηκε μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με

υψηλό ποσοστό εξοικείωσης σε τεχνολογικά μέσα, με αποτέλεσμα να αξιοποιηθούν τα εργαλεία e-portfolio, αλλά και οι ΤΠΕ.

6.4 Ανταπόκριση μαθητών

Οι μαθητές παρόλο που ανήκουν σε μία γενιά, στην οποία η τεχνολογία καταλαμβάνει σημαντικό χρόνο από την μέρα τους, έδειξαν να προσαρμόζονται δύσκολα στις απαιτήσεις των ψηφιακών εργαλείων κατά την διδασκαλία. Τα περισσότερα προβλήματα αφορούσαν την διαχείριση τεχνικών ζητημάτων που προέκυπταν. Για παράδειγμα η κακή ποιότητα διαδικτύου, η έλλειψη ήχου ή ποιοτική εικόνα και βέβαια οι δυσκολίες που αφορούν την διαχείριση των ψηφιακών εργαλείων, καθώς δεν μπορούσαν να συνδεθούν όλες οι συσκευές.

Ακόμη, πολλοί μαθητές ανέφεραν ότι μέσω της χρήση ψηφιακών εργαλείων γίνονταν πιο πειστικός ο τρόπος εξέτασης, καθώς η ρύθμιση χρόνου λειτουργούσε ανασταλτικά. Ίσως να μην είχαν συνηθίσει την αυστηρή επιβολή του χρονικού περιθωρίου μία εργασίας (deadline).

Επιπλέον, πολλοί μαθητές χρειάζονταν βοήθεια όχι μόνο για την διαχείριση τεχνικών προβλημάτων, αλλά και του περιεχομένου των εργασιών, τις οποίες αναλάμβαναν. Το χαρακτηριστικό που είχαν στην φυσική τάξη, δηλαδή την άμεση επίλυση των αποριών ή των δυσκολιών τους, δεν το είχαν πια, με αποτέλεσμα να δυσκολεύονται αρκετά.

Εκτός αυτών ειπώθηκε από πολλούς εκπαιδευτικούς το ζήτημα της απουσίας διαδικτύου ή των απαραίτητων τεχνολογικών μέσων από τα σπίτια των μαθητών, κάτι που δυσχέραινε τη διαδικασία του μαθήματος ιδιαίτερα το διάστημα της πανδημίας.

Βέβαια υπήρξαν και εκπαιδευτικοί, οι οποίοι τόνισαν ότι αρκετοί μαθητές ανταποκρίθηκαν θετικά στην αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων, καθώς χρησιμοποίησαν την ήδη υπάρχουσα εξοικείωση που είχαν με τα τεχνολογικά μέσα υπέρ τους. Μάλιστα κάποιοι μαθητές επεσήμαναν ότι όχι μόνο ανακάλυψαν περισσότερες ψηφιακές δεξιότητες μέσω αυτού, αλλά και απέκτησαν κάποια χαρακτηριστικά ως προς την ατομική τους βελτίωση όπως η υπευθυνότητα και ο συναγωνισμός.

Στο πλαίσιο θετικής ανταπόκρισης, οι μαθητές επεσήμαναν ότι λόγω έλλειψης επιμόρφωσης αδυνατούσαν να αντιληφθούν το πλήθος των θετικών χαρακτηριστικών των ΤΠΕ, με αποτέλεσμα να μην συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ιδιαίτερα το διάστημα της πανδημίας, δηλαδή της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας

επειδή είχαν έτσι και αλλιώς δυσκολία μετακινήσεων, αδυνατούσαν να συνεργαστούν διά ζώσης με τους συμμαθητές τους.

6.5 Προκλήσεις και δυσκολίες εκπαιδευτικών

Οι εκπαιδευτικοί στην πλειονότητά τους ανέδειξαν ότι σημαντικά κίνητρα, τα οποία όμως λειτούργησαν ως προκλήσεις ως προς την χρήση των ψηφιακών μέσων ήταν η προσωπική τους φιλομάθεια, η αυτομόρφωση, αλλά και οι σύγχρονες τάσεις, οι οποίες δείχνουν την ψηφιοποίηση του τρόπου διδασκαλίας. Έτσι, λοιπόν εκτός αυτού εστίασαν και στον χρόνο ως πρόκληση/δυσκολία. Όπως και οι έρευνες των Ada et al. (2016), Kilbane et al. (2017) και Razali et al. (2022) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι ο ηλεκτρονικός φάκελος μαθητή αλλά και η χρήση των ΤΠΕ απαιτούν περισσότερο χρόνο, και διαφορετικό σχεδιασμό πλάνου διδασκαλίας, σίγουρα πιο χρονοβόρο σε σχέση με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας. Μάλιστα, υπήρξε και η πιθανότητα αδυναμίας τους να ολοκληρώσουν την απαραίτητη διδακτέα ύλη.

Επίσης, επισημάνθηκε από τους εκπαιδευτικούς, όπως και από την έρευνα των Ada et al. (2016) ότι οι διδάσκοντες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν μπορούν να είναι σίγουροι για τον πραγματικό δημιουργό των εργασιών που περιλαμβάνονται σε έναν ηλεκτρονικό φάκελο μαθητή. Στο ίδιο πλαίσιο τονίστηκε ότι η χρήση των ψηφιακών πλατφορμών θίγει ζητήματα προσωπικού απόρρητου και η εμπιστευτικότητα αλλά και η προστασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων ως προς τις εργασίες των μαθητών δεν έχει εκτιμηθεί ως θέμα συζήτησης (Lam, 2020 · Wilson et al., 2018).

Επιπλέον, πληθώρα εκπαιδευτικών αλλά και τα αποτελέσματα κάποιων ερευνών (Hoang, 2021 · Poole et al., 2018) ανέδειξαν ως πρόκληση το γεγονός της έλλειψης κατάρτισης τους όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των ΤΠΕ.

Τέλος, ίσως το πιο σημαντικό συμπέρασμα τόσο των συνεντεύξεων, όσο και των συμπερασμάτων από τις έρευνες (Lam, 2020 · Poole et al. 2018 · Ada et al. 2016) είναι ότι οι διδάσκοντες δήλωσαν ότι οι μαθητές σε ιδιωτικά σχολεία και όσοι προέρχονται από οικογένειες με υψηλό οικονομικό επίπεδο φαίνεται ότι ξεκινούν με συγκριτικό πλεονέκτημα σε ό, τι αφορά τις ψηφιακές γνώσεις και δεξιότητες. Αναγνωρίστηκε επίσης και η αναγκαιότητα ύπαρξης δυνατής ασύρματης σύνδεσης στο διαδίκτυο, καθώς πολλοί μαθητές δεν διέθεταν την βασική τεχνική υποδομή, αλλά και την απαραίτητη σύνδεση στο διαδίκτυο. Οι περισσότεροι λοιπόν έθιξαν το ζήτημα της κοινωνικής ανισότητας, διότι ειδάλλως οι ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση καταργούνται στην πράξη λόγω του οικονομικού παράγοντα και της στήριξης που παρέχει η οικογένεια στον κάθε μαθητή.

6.6 Ιδέες/ Προτάσεις για ένταξη των εργαλείων e-portfolio μετά την πανδημία

Η εξ αποστάσεως διδασκαλία στο πλαίσιο της εξαναγκασμένης απομακρυσμένης διδασκαλίας αποτέλεσε πρόκληση για τους διδάσκοντες. Ως προς τα εργαλεία e-portfolio θεωρούν πως θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ένα βοηθητικό εργαλείο, μόνο σε ακραίες καταστάσεις όπως αυτή των πανδημικής κρίσης, ειδάλλως οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί έχουν επιφυλακτική στάση απέναντι στην χρήση τους, αλλά και των ΤΠΕ γενικότερα.

Αναλυτικότερα, τόνισαν ότι δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα ή να εξελίσσονται ως ατομικότητες και να μην συμβαίνει συστηματική επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Η πανδημία απέδειξε ότι η χρήση των ΤΠΕ, αλλά και ψηφιακά εργαλεία όπως τα εργαλεία e-portfolio βοηθούν τόσο σχετικά με την διεκπεραίωση των εργασιών, αλλά και με κοινωνικοποίηση των μαθητών.

Από τους περισσότερους εκπαιδευτικούς εκφράστηκε η ανάγκη να προσαρμοστεί η εξεταστέα ύλη, αν επιλεγεί να προστεθεί η χρήση των εργαλείων e-portfolio στο πρόγραμμα σπουδών, και βέβαια να γίνει μία γενική προσαρμογή των εκπαιδευτικών στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής. Για παράδειγμα, κρίνεται αναγκαία η εφαρμογή νέων μοντέλων αξιολόγησης των μαθητών, όπως οι ατομικές ή ομαδικές εργασίες μέσω των εργαλείων e-portfolio. Βέβαια, σημαντικό ρόλο θα παίξει και η αλλαγή κουλτούρας των μαθητών, οι οποίοι βέβαια θα επηρεαστούν από τους εκπαιδευτικούς τους. Γενικά, η συνεχής αξιοποίηση τεχνολογιών απομακρυσμένης διδασκαλίας θα βοηθήσει τους μαθητές να αναρτούν και να συγκρίνουν τις εργασίες τους.

Συμπερασματικά, έγινε φανερό ότι η συνθήκη της πανδημίας δημιούργησε θετικές απόψεις σχετικά με τον ρόλο των ΤΠΕ κατά την διδασκαλία, με αποτέλεσμα να είναι οι περισσότεροι διατεθειμένοι να τις εντάξουν στο εκπαιδευτικό έργο (Jimoyiannis et al., 2021b). Δηλαδή, οι διδάσκοντες έδειξαν ιδιαίτερο ζήλο για να ενημερωθούν ως προς τα χαρακτηριστικά των ψηφιακών εργαλείων που προϋπήρχαν, αλλά κατάφεραν να ανακαλύψουν και οι ίδιοι κάποια τα οποία δεν είχαν αξιοποιηθεί αρκετά ακόμη. Οι προσπάθειές τους σχετικά με την ενσωμάτωση των ψηφιακών πρακτικών στην διδασκαλία είχε ως αντίκτυπο την αυτοβελτίωση των εκπαιδευτικών, καθώς διαχειρίστηκαν τις παραδοσιακές μεθόδους, αλλά τόνισαν ότι προτίθενται να δοκιμάσουν την εφαρμογή κάποιων από τις πρακτικές στην τάξη, όπως η ανεστραμμένη και η κινητή μάθηση. Δεν έλειψαν βέβαια οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι υποστήριξαν ότι οι ΤΠΕ μόνο επικουρικά μπορούν να προστεθούν.

6.7 Περιορισμοί και οριοθετήσεις της έρευνας

Η μελέτη πραγματοποιήθηκε από το Μάρτη του 2022 μέχρι τον Αύγουστο του 2023. Η έρευνα ξεκίνησε με στόχο να βρει εκπαιδευτικούς, συγκεκριμένα φιλολόγους, οι οποίοι να έχουν αξιοποιήσει τα εργαλεία e-portfolio στην τάξη τους στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η διαδικασία εντοπισμού των εκπαιδευτικών που πληρούσαν τα κριτήρια της έρευνας ήταν απογοητευτική, καθώς τόσο οι εκπαιδευτικοί των δημοσίων σχολείων, όσο και των ιδιωτικών γνώριζαν τα εργαλεία e-portfolio θεωρητικά, αλλά δεν την είχαν αξιοποιήσει στις τάξεις τους. Έτσι, η έρευνα επικεντρώθηκε στο να βρει φιλολόγους, οι οποίοι είχαν αξιοποιήσει ΤΠΕ ή γνώριζαν τα θεωρητικά χαρακτηριστικά των εργαλείων e-portfolio, για να μπορεί να συγκεντρωθεί μεγαλύτερο δείγμα.

Λόγω της χιλιομετρικής απόστασης που χώριζαν τον ερευνητή με τις εκπαιδευτικούς, προτάθηκε το Skype ως εργαλείο συνέντευξης. Βέβαια οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν χωρίς την χρήση κάμερας, καθώς είτε δεν διέθεταν, είτε δεν επιθυμούσαν να την ανοίξουν λόγω τεχνικών προβλημάτων ή έλλειψης οικειότητας. Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν, δεν γνώριζαν τον ερευνητή, παρόλ' αυτά επιθυμούσαν να συμμετέχουν στην έρευνα, αν και τονίστηκε ότι το γεγονός της εξ αποστάσεως μορφής μειώνει τα ποσοστά οικειότητα και αμεσότητας σε σύγκριση με την φυσική επαφή και πιθανότητα να συγκεντρώνονταν περισσότερες πληροφορίες.

Ακόμη, όπως γίνεται φανερό, λείπουν χαρακτηριστικά παραδείγματα του δείγματος από τους άνδρες. Όπως αναδείχθηκε στους περιορισμούς της έρευνας, αλλά και ως αποτέλεσμα άλλων ερευνών, αυτό το στοιχείο δείχνει ότι το φύλο των εκπαιδευτικών παίζει κάποιο ρόλο ως προς την παιδαγωγική ενσωμάτωση των τεχνολογιών (Spoel et al., 2020 · Jude et al., 2014).

Αναφορές

- AAHE - American Association for Higher Education (2003). *Electronic Portfolio Use: Learning Principles and Effects*. Synthesizer Reports for Communities of Practice, Role, and Identity, Community Leader Darren Cambridge.
- Abrami, PC and Barrett, H. (2005). Directions for research and development on electronic portfolios. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 31(3).
- Ada, S., Suna, H. T., Elkonca, F., & Karakaya, I. (2016). Views of academicians, school administrators, and teachers regarding the use of e-portfolios in transition from elementary education to secondary education. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 16(2).
<https://www.jestp.com/index.php/estp/article/view/575/518>
- Ahn, J. (2004). Electronic portfolios: Blending technology, accountability and assessment. *The Journal*, 31(9).
- Alexiou, A. & Paraskeva, F. (2015). Inspiring key competencies through the implementation of an ePortfolio for undergraduate students. *Procedia – Social and Behavioural Sciences*, 197, 2435-2442.
- Alshawi, A. T., & Alshumaimeri, Y. A. (2017). Teacher electronic portfolio and its relation to efl student teacher performance and attitude. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 5(1), 42-54.
- Ambrose, AG. (2014). *Campus Conversations: Alex Ambrose*. AAEEBL Learner Review, Fall.
- Barrett, H., & Knezek, D. (2003). Eportfolios: Issues in assessment, accountability and preservice teacher preparation.
- Baume, D. & Yorke, M. (2010). The Reliability of Assessment by Portfolio on a Course to Develop and Accredite Teachers in Higher Education. In *Studies in Higher Education*, 27(1), 7-25.
- Baylor, A. L., & Ritchie, D. (2002). What factors facilitate teacher skill, teacher morale, and perceived student learning in technology-using classrooms? *Computers and Education* 39, 395-414.
- Bose D. & R. Lowenthal P. (2018), E-Portfolios, course design, and student learning: a case study of a faculty learning community, *The online Journal of New Horizons in Education*, 8, 4.
- Brown-Wilson, C, Slade, C, Kirby, M, Downer, T, Fisher, M and Nuessler, S. (2018). Digital ethics and the use of e-portfolio: A scoping review of the literature. *International Journal of ePortfolio*, 8(2): 115–125.
- Bryant, L and Chittum, J. (2013). ePortfolio effectiveness: A(n ill-fated) search for empirical support. *International Journal of ePortfolio*, 3(2): 189–198.
- Budiman, A. B., Rahmawati, R., & Ulfa, R. A. (2018). Efl teacher's belief and practice on integrating ict in the classroom: A case study on the implementation of samr model in teaching reading descriptive text at ma Assalam, Sukoharjo. *Jurnal Penelitian Humaniora*, 19(2), 39-51.
- Butler, F. (2006). *A Review Of The' Literature On Portfolios And Electronic Portfolios*. eCDF ePortfolio Project, Massey University College of Education.

- Carneiro, A. (2021). The teaching portfolio as a (re)construction of the teaching practice [1]. *Academia Letters*, Article 1794.
- Challis, D. (2005). Towards the mature ePortfolio: Some implications for higher education. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 31(3), τελευταία ενημέρωση 21-03-17. <https://www.learntechlib.org/d/43166>
- Consortium for School Networking, (2013). Rethinking Acceptable Use Policies to Enable Digital Learning: a Guide for School Districts [Online].
- Chavis Jai, Kelvin Wong, Monica L. Linden. (2021). Online Portfolio: An Alternative to a Research Paper as a Final Assessment†. *Journal of Microbiology & Biology Education*. the American Society for Microbiology. Vol. 22, No. 1.
- Child, S., & Shaw, S. (2019). Towards an operational framework for establishing and assessing collaborative interactions. *Research Papers in Education*, 34(3), 276–297. <https://doi.org/10.1080/02671522.2018.1424928>.
- Cicchino, A., Haskins, M., Crowley-Watson, M., Gray, E., Gresham, M., Hoepfner, K., Kelly, K., Mize, M., Slade, C., Stuart, H., & Zurhellen, S. (2020). AAEEBL digital ethics principles: Version AAEEBL. <https://scalar.usc.edu/works/aaeebldigital-ethics-principlesversion-1/index>.
- Cramer, S.P., (1993). Navigating the assessment maze with portfolios. *Clear. House* 67 (2), 72-74.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Domene-Martos, S., Rodríguez-Gallego, M., Caldevilla-Domínguez, D., Barrientos-Báez, A. (2021). The Use of Digital Portfolio in Higher Education before and during the COVID-19 Pandemic. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 18, 10904.
- Donato, A and Harris, I. (2013). Use of portfolios for assessment of resident teaching skills. *Journal of Graduate Medical Education*, Sept.
- Douglas M. E., Peecksen S., Rogers J. & Simmons M. (2019). College Students' Motivation and Confidence for e-Portfolio Use. *International Journal of e-Portfolio*, 9, 1, 1-16.
- Doukas K., (2021), School graduation finals are “dead” - long live the student's e-portfolio. *International Journal of Science and Technology Education Research*, 12(2), 8-14.
- Dhawan, S. (2020). Online learning: A panacea in the time of COVID-19 crisis. *Journal of Educational Technology Systems*, 49(1), 5-22.
- EDUCAUSE & Joint Information Systems Committee (JISC). (2015). *Technology in higher education: defining the strategic leader*.
- EUfolio, (2015a). *ePortfolio Implementation Guide for Policymakers and Practitioners* [Online].
- Eynon, B and Gambino, L. (2017). *High impact eportfolio practice*. Sterling, VA: Stylus.
- Ewing, L. A., & Cooper, H. B. (2021). Technology-enabled remote learning during COVID-19: perspectives of Australian teachers, students and parents. *Technology, Pedagogy and Education*, 30(1), 41-57.

- Farrell, O., & Seery, A. (2019). I am not simply learning and regurgitating information, I am also learning about myself: learning portfolio practice and online distance students. *Distance Education*, 40, (1).
- Fitch D., Peet M., Glover-Reed, B., Tolman R., (2008). The use of ePortfolios in evaluating the curriculum and student learning. *J. Soc. Work. Educ.* 44 (3), 37-54.
- Gámiz-Sánchez, V. M., Gallego-Arrufat, M. J., & Crisol-Moya, E. (2016). Impact of electronic portfolios on prospective teachers' participation, motivation, and autonomous learning. *Journal of Information Technology Education: Research*, 15, 517-533.
- Gámiz-Sánchez V., Gutiérrez-Santiuste E., Gutiérrez-Santiuste E., Hinojosa-Pareja E., Influence of Professors on Student Satisfaction With e-Portfolio Use, March 2018, *Journal of Educational Computing Research* 57(1).
- Ghany, S. A., & Alzouebi, K. (2019). Exploring teacher perceptions of using e-portfolios in public schools in the United Arab Emirates. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 7(4), 180-191.
DOI: <https://doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.7n.4p.180>
- Gibson, D., (2006). ePortfolio decisions and dilemmas. In: Jafari, A. (Ed.), *Handbook of Research on EPortfolios*. Idea Group Reference, USA, pp. 135-146.
- González-Mujico, F. (2020). The impact of ePortfolio implementation on motivation, self-regulation and academic language development: The learners' and the teachers' perspectives. *The Asian ESP Journal*, 16(3), 209-242.
- Hanifa, R. (2017). Teachers' view on the use of portfolio assessment in secondary schools in Indonesia. *Date of access*, 14(4), 18.
- Hallam, G., Harper, W., McCowan, C. Hauville, K., McAllister, L. & Creagh, T. (2008). Australian ePortfolio Project: ePortfolio use by university students in Australia: Informing excellence in policy and practice. Brisbane: Queensland University of Technology.
- Health, M. (2005). Are you ready to go digital? The pros and cons of electronic portfolio development. *Library Media Connection*, 23(7), 66-70.
- Hoang, D. T. N. (2021). Teachers' perspectives on the use of digital portfolios in EFL teaching context. *Journal of Asia TEFL*, 18(2), 711-718. <https://doi.org/10.18823/asiatefl.2021.18.2.26.711>
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause review*, 27, 1-12.
- Hu, Z., & Lu, W. (2020). Pre-Kindergarten and kindergarten virtual school programs under COVID-19: A two-case comparative study. *Proceedings of the Association for Information Science and Technology*, 57(1), 1-4.
- Huang, R.H., Liu, D.J., Tlili, A., Yang, J.F., Wang, H.H. (2020). *Handbook on Facilitating Flexible Learning During Educational Disruption: The Chinese Experience in Maintaining Undisrupted Learning in COVID-19 Outbreak*. Beijing: Smart Learning Institute of Beijing Normal University.

- Jenson, J. (2011). Promoting self-regulation and critical reflection through writing students' use of electronic portfolio. *International Journal of Eportfolio*, 1(1): 49–60.
- Jimoyiannis, A., Koukis, N., Tsiotakis, P. (2021a). Shifting to Emergency Remote Teaching Due to the COVID-19 Pandemic: An Investigation of Greek Teachers' Beliefs and Experiences. *TECHEDU 2020*, CCIS 1384, 320–329.
- Jimoyiannis, A., Koukis, N., Tsiotakis, P. (2021b). Rapid Design and Implementation of a Teacher Development MOOC About Emergency Remote Teaching During the Pandemic. *TECH-EDU 2020*, CCIS 1384, 330–339.
- Kabilan, M. K., & Khan, M. A. (2012). Assessing pre service English language teachers' learning using e-portfolios: Benefits, challenges and competencies gained. *Computers & Education*, 58(4), 1007-1020. doi:10.1016/j.compedu.2011.11.011
- Kilbane, C. R., & Milman, N. B. (2017). Examining the Impact of the Creation of Digital Portfolios by High School Teachers and Their Students on Teaching and Learning. *International Journal of ePortfolio*, 7(1), 101-109.
- Kok, I., Blignaut, S., (2009). Introducing Developing Teacher-students in a Developing Context to E-portfolios [Online].
- König, J., Jäger-Biela, D. J., & Glutsch, N. (2020). Adapting to online teaching during COVID-19 school closure: Teacher education and teacher competence effects among early career teachers in Germany. *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 608-622.
- Kuilboer, Alf, Murphy, Laurie, and Lynch, Karina (2018) *How do final year business students perceive that ePortfolios enable employability?* In: 2018 ePortfolio Forum eBook of Short Papers. From: 2018 ePortfolio Australia Forum, 9-10 October 2018, Brisbane, QLD, Australia.
- Kunnari, I. & Laurikainen, M. (2017). Collection of Engaging Practices in Eportfolio Process – Publication of the Empowering Eportfolio Process Project. Häme University of the Applied Sciences: Hämeenlinna, Finland.
- Lai, K.W. (2017). Pedagogical practices of NetNZ teachers for supporting online distance learners. *Distance Education*, 38 (3), 321-335.
- Lam, R. (2020). Why reinvent the wheel? E-portfolios are for learning. *ELT Journal*, 74(4), 488-491. <https://doi.org/10.1093/elt/ccaa049>
- Lie, A., Tamah, S. M., Gozali, I., Triwidayati, K. R., Utami, T. S. D., & Jemadi, F. (2020). Secondary school language teachers' online learning engagement during the Covid-19 pandemic in Indonesia. *Journal of Information Technology Education: Research*, 19, 803-832.
- Ligado, F. N., Palattao, J. T., Gamis, J. L., Felix, C. C., & Bautista, R. G. (2022). Teachers' Affordances in Using Academic E-Portfolio. *American Journal of Educational Research*, 10(5), 355-360. DOI:10.12691/education-10-5-12.
- Liu, K. (2020). *Critical Reflection for Transformative Learning Understanding ePortfolios in Teacher Education*. Springer.
- Lorenzo, G, and Ittelson, J. (2005). "An overview of e-portfolios," *Educause Learning Initiative*, 1. 1-27.

- Love, T. & Cooper, T. (2004). Designing online information systems for portfolio-based assessment: Design criteria and heuristics. *Journal of Information Technology Education*, 3, 65-81.
- Ma, X & Rada, R. (2005). Building a web – based accountability system in a teacher education program. *Interactive Learning Environments*, 13(1 – 2), 93-119.
- McLoughlin, J. & Lewis, R. (2005). *Assessing students with special needs*. (6th ed.). New Jersey: Merrill.
- Milman, N.B. & Kilbane, C.R. (2005). Digital teaching portfolios: Catalysts for fostering authentic professional development. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 31(3), online version.
- Nurhalimah, V. (2021). *Teachers' perceptions on E-Portfolio as authentic assessment to assess Indonesian EFL students' reading skill post-Covid 19 pandemic contexts: A case study at 3 Indonesian Junior High Schools in West Java Province* (Doctoral dissertation, UIN Sunan Gunung Djati Bandung). <https://etheses.uinsgd.ac.id/id/eprint/45591>.
- Ocak, G., & Ulu, M. (2009). The views of students, teachers and parents and the use of portfolio at the primary level. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 28-36.
- Ochola-Oyier L.I., Okombo J., Wagatua N., Ochieng J., Tetteh K.K., Fegan G., Bejon P., Marsh K. (2016). Comparison of allele frequencies of Plasmodium falciparum merozoite antigens in malaria infections sampled in different years in a Kenyan population. *Malar. J.* 15(1):261.
- Paris S. G., Ayres L. R. (1994). *Becoming Reflective Students and Teachers with Portfolios and Authentic Assessment*. Washington: American Psychological Association.
- Patton, M.Q. (2005) *Qualitative Research*. Qualitative Research. Sage, Thousand Oaks, CA.
- Pelgrum, W.J. (2001). Obstacles to the integration of ICT in education: results from a worldwide educational assessment. *Comput. Educ.* 37 (2), 163-178.
- Penny Light, T, Chen, HL and Ittelson, JC. (2012). *Documenting learning with an Eportfolio*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Penny Light, T., Chen, H. L. & Ittelson, J. (2010). *Documenting learning with eportfolios: A guide for college instructors*. San Francisco, CA: Jossey Bass.
- Poole P., Brown M., McNamara G., O'Hara J., O'Brien S. & Burns D. (2018). Challenges and supports towards the integration of e-Portfolios in education. Lessons to be learned from Ireland. *Heliyon*, 4.
- Prensky, M. (2001), "Digital Natives, Digital Immigrants Part 2: Do They Really Think Differently?", *On the Horizon*, 9(6), 1 – 6.
- Razali, N. F. Y., Hamid, J., & Hashim, H. (2022). E-Portfolio As An Assessment Tool in Teaching and Learning: A Survey of Teacher's Perceptions. *Journal of Contemporary Social Science and Education Studies (JOCSSSES)*, 2(2), 64–72.
- Rate, N., (2008). *Assessment for Learning and EPortfolios: what Are the Formative Benefits of EPortfolios?* EFellow. Ministry of Education.

- Regis, (2003). Regis University Electronic Portfolio Project. EPortfolio Basics. <http://academic.regis.edu/LAAP/eportfolio/basics.htm>.
- Rhodes, T. L. (2010). Making learning visible and meaningful through electronic portfolios. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 43(1), 6-13.
- Sá-Chaves, I. (2000). *Porfolios Reflexivos: Estratégia de Formação e de Supervisão*. Universidade de Aveiro.
- Sá-Chaves, I. (2017). Formação de Professores: vinte anos sem Donald Schön. O que fica das vidas que passam? In A. Shigunov Neto & I. Fortunato (org.) 20 anos sem Donald Schön: o que aconteceu com o professor reflexivo? Edições Hipótese. páginas 54 - 81. <https://blogs.ua.pt/cidfff/wp-content/uploads/2017/01/Hipotese.Schon20anos.pdf>
- Scully, D., O'Leary, M. & Brown, M. (2018). *The Learning Portfolio in Higher Education: A Game of Snakes and Ladders*. Dublin: Dublin City University, Centre for Assessment Research, Policy & Practice in Education (CARPE) and National Institute for Digital Learning (NIDL).
- Seely, A.E. (1994). *Portfolio Assessment*. Westminster, CA:Teacher Created Materials.
- Selwyn, N. (2016). *Is technology good for education?* Cambridge: Polity.
- Segaran, M. K., & Hasim, Z. (2021). Teacher management of self-regulated learning through eportfolio. *Journal of Nusantara Studies (JONUS)*, 6(1), 373-393.
DOI: <https://doi.org/10.24200/jonus.vol6iss1pp373-393>
- Seitz, S. (2016). Pixilated partnerships, overcoming obstacles in qualitative interviews via Skype: A research note. *Qualitative Research*, 16(2), 229-235.
- Sherry, A.C. & Barrlett, A. (2005). Worth of electronic portfolios on education majors: A 'two by four' perspective. *Journal of Educational Technology Systems*, 33(4), 399 – 419
- Slade, C., Brown Wilson, C., Kirby, M., Downer, T., Fisher, M., & Isbel, S. (2018). A new concern: Ethical decision making in students' secondary use of data from their ePortfolios. In *2018 ePortfolio Forum eBook of short papers* (Vol. 2018, pp. 71-75). ePortfolios Australia.
- Slepcevic-Zach, P., & Stock, M. (2018). ePortfolio as a tool for reflection and self-reflection. *Reflective Practice*, 19(3), 291-307.
<https://doi.org/10.1080/14623943.2018.1437399>
- Stefani L., Mason R., Pegler C., (2007). *The Educational Potential of E-Portfolios: Supporting Personal Development and Reflective Learning*. Routledge: Oxon.
- Strudler, N., & Wetzel, K. (2005). The diffusion of electronic portfolios in teacher education: Issues of initiation and implementation. *Journal of Research on technology in Education*, 37, 411-433
- Struyven, K., Blicck, Y., & De Roeck, V. (2014). The electronic portfolio as a tool to develop and assess pre-service student teaching competences: Challenges for quality. *Studies in Educational Evaluation*, 43, 40-54. <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2014.06.001>
- Talidong, K. J. (2020). Implementation of emergency remote teaching (ERT) among Philippine teachers in Xi'an, China. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 196-201.

- Theodosiadou, D., Konstantinidis, A. (2015). Introducing e-portfolio use to primary school pupils: response, benefits, and challenges. *J. Inf. Technol. Educ.: Innovat. Pract.* 14 (1), 17, 38.
- Totter, A., & Wyss, C. (2019). Opportunities and challenges of e-portfolios in teacher education. Lessons learnt. *Research on Education and Media*, 11(1), 69-75. DOI: 10.2478/rem-2019-0010.
- Tsui, A. B., Chan, C. K., Harfitt, G., & Leung, P. (2020). Crisis and opportunity in teacher preparation in the pandemic: exploring the “adjacent possible”. *Journal of Professional Capital and Community*, 5 (3/4), 237-245.
- UNESCO (2020). Global education coalition. Retrieved 20 June 2021 from <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/globalcoalition>
- Vygotsky, L. S. (1997). *Νους στην Κοινωνία: Η ανάπτυξη των Ανώτερων Ψυχολογικών Διαδικασιών*. Αθήνα: Gutenberg.
- Wall, K., Higgins, S., Miller, J., & Packard, N. (2006). Developing digital portfolios: Investigating how digital portfolios can facilitate pupil talk about learning. *Technology, Pedagogy and Education*, 15(3), 261-273.
- Wilson, C. B., Slade, C., Kirby, M. M., Downer, T., Fisher, M. B., & Nuessler, S. (2018). Digital Ethics and the Use of ePortfolio: A Scoping Review of the Literature. *International Journal of ePortfolio*, 8(2), 115-125.
- Wray, S. (2007). Electronic portfolios in a teacher education program. *E-Learning and Digital Media*, 4(1): 40–51. DOI: <https://doi.org/10.2304/elea.2007.4.1.40>
- Yancey, K. (2015). Grading eportfolio: Tracing two approaches, their advantages and their disadvantages. *Theory into Practice*, 54: 301–308. DOI: <https://doi.org/10.1080/00405841.2015.1076693>
- Young, D. & Lipczynski, K. (2007) Transferability of eportfolios in Education. In Solstice, Conference 2008 at Edge Hill University.
- Zubizarreta, J. (2008). The learning portfolio: A powerful idea for significant learning. Idea Paper #44. Zubizarreta, J. (2009). The learning portfolio: Reflective practice for improving student learning. (2nd ed.) San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Αλεξίου, Α. (2011). E-portfolio: αυτορρυθμιζόμενη μάθηση. Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
- Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕΞΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10(1), 5-32.
- Αναστασιάδης, Π. (2020). Η Σχολική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην εποχή του Κορωνοϊού COVID-19: το παράδειγμα της Ελλάδας και η πρόκληση της μετάβασης στο «Ανοικτό Σχολείο της Διερευνητικής Μάθησης, της Συνεργατικής Δημιουργικότητας και της Κοινωνικής Αλληλεγγύης». *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 16(2), 20-48.

- Αρβανίτης, Ν. (2007). Ο φάκελος υλικού (portfolio) ως μέσο εναλλακτικής και αυθεντικής παιδαγωγικής αξιολόγησης του μαθητή. *Επιστημονικό Βήμα*, 6, 168-181.
- Γασπαράκης, Μ. (1991). Αυτοαξιολόγηση μαθητών: Μια στατιστική προσέγγιση. *Σύγχρονη Εκπαίδευση: Τρίμηνη Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, (59), 66-68.
- Δάρρα, & Χαραλάμπους (2017). Η χρήση του eportfolio ως βασικού μέσου αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης της πορείας του μαθητή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 9, 86-103
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Εισαγωγή στην Ποιοτική Έρευνα* [Κεφάλαιο]. Στο Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. 2015. *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας* [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <https://hdl.handle.net/11419/5818>
- Κασσωτάκης, Μ. (2003). Η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Κουλουμπαρίτση, Α. & Μασσαγγούρας, Η. (2004). Φάκελος εργασιών του μαθητή (portfolio): Η αυθεντική αξιολόγηση τη διαθεματική διδασκαλία. Στο Π. Αγγελίδης και Γ. Μαυροειδής (επιμ.), *Εκπαιδευτικές Καινοτομίες για το Σχολείο του Μέλλοντος*. Αθήνα: Τυπωθείτω.
- Κωνσταντίνου, Χ. (2004). *Η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή ως παιδαγωγική λογική και σχολική πρακτική*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μασσαγγούρας, Η. (2008). Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Μπουζάκης, Σ. (1998). Η αξιολόγηση στο σύγχρονο κόσμο, *Η αξιολόγηση στην Εκπαίδευση*, σ. 45-57. Χίος: ΔΟΕ.
- Τζιμογιάννης, Α. & Κόμης, Β. (2006). Οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση: διερευνώντας τις απόψεις εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στο Δ. Ψύλλος, Β. Δαδιλέλης (επιμ.), *Πρακτικά του 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»*, Θεσσαλονίκη, 5-8 Οκτωβρίου 2006, 829-836, 2006
- Τζιμογιάννης, Α. (2019). Ψηφιακές Τεχνολογίες και Μάθηση του 21ου Αιώνα. Αθήνα: Κριτική
- Τζιμογιάννης, Α. (2017). Ηλεκτρονική Μάθηση: Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί. Αθήνα: Κριτική
- Τσιώλης, Γ. (2018). Θεματική ανάλυση ποιοτικών δεδομένων. Στο Γ. Ζαϊμάκης (επιμ.), *Ερευνητικές διαδρομές στις Κοινωνικές Επιστήμες. Θεωρητικές – Μεθοδολογικές Συμβολές και Μελέτες Περίπτωσης*, σελ. 97-125. Πανεπιστήμιο Κρήτης : Εργαστήριο Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής έρευνας.
- ΥΠΑΙΘ (2020α). Μένουμε σπίτι - Μαθαίνουμε στο σπίτι. Ανακτήθηκε στις 16 Μαΐου 2021 από: <https://www.minedu.gov.gr/rss/44639-13-04-20-menoume-spiti-mathainoume-spiti-13-martiou-13-apriliou-enas-minas-eks-apostaseos-ekpaidefsis>
- Υπουργική Απόφαση 57233/Υ1/2020 - ΦΕΚ 1859/Β/15-5-2020

Παράρτημα Ι: Βιβλιογραφική επισκόπηση ερευνών

Έρευνα	Αντικείμενο/ ερευνητικός σκοπός	Ερευνητικό πλαίσιο	Μεθοδολογία	Ευρήματα
Ada et al. (2016)	Η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου και της επίδρασης που έχει στην απόδοση των μαθητών στις προαγωγικές εξετάσεις.	Η έρευνα διεξήχθη στην Άγκυρα και συμμετείχαν 5 ακαδημαϊκοί, 2 σχολικοί διευθυντές και 15 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.	Η έρευνα διεξήχθη με την ποιοτική μεθοδολογία και αποτελεί ένα είδος μελέτης περίπτωσης.	Η χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς μπορεί να μειώσει το άγχος που νιώθουν οι μαθητές κατά τη διάρκεια των προαγωγικών εξετάσεων.
Alshawi et al. (2017)	Η διερεύνηση των απόψεων δασκάλων που φοιτούν σε μεταπτυχιακό επίπεδο σχετικά με το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο ως εκπαιδευτικό εργαλείο.	Η έρευνα διεξήχθη στο πανεπιστήμιο Princess Noura bint Abdulrahman της Σαουδικής Αραβίας. Στη έρευνα συμμετείχαν 30 δασκάλες, οι οποίες έκαναν την πρακτική τους σε σχολεία αξιοποιώντας το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο.	Ποσοτική έρευνα με χρήση ερωτηματολογίου και ρούμπρικας αξιολόγησης του ηλεκτρονικού τους χαρτοφυλακίου.	Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν θετική στάση σχετικά με την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στη διδακτική πρακτική. Επίσης, υπάρχει στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση μεταξύ της ποιότητας του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου των εκπαιδευτικών και της επαγγελματικής τους επίδοσης.
Gámiz-Sánchez, et al. (2016)	Η διερεύνηση της επίδρασης του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στην προπτυχιακή μάθηση εκπαιδευτικών σε σχέση με την αυτόνομη μάθηση και το κίνητρο συμμετοχής στην εκπαιδευτική διαδικασία.	Η έρευνα διεξήχθη στο πανεπιστήμιο της Γρανάδα, της νότιας Ευρώπης. Στην έρευνα συμμετείχαν 104 φοιτητές από διάφορα τμήματα του πανεπιστημίου.	Η μεθοδολογική εστίαση είναι περιγραφική. Συγκεκριμένα, αξιοποιεί ποσοτικά και ποιοτικά εργαλεία για να συγκεντρώσει και να αναλύσει τα δεδομένα και τελικά να περιγράψει τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων.	Τα αποτελέσματα δε δείχνουν συσχέτιση μεταξύ κινήτρου και ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου. Από την άλλη, η χρήση ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου αυξάνει σε στατιστικά σημαντικό βαθμό την αυτόνομη μάθηση.
Ghany et al. (2019)	Η διερεύνηση των απόψεων εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τις προοπτικές της χρήσης ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στην εκπαιδευτική διαδικασία.	Η έρευνα διεξήχθη σε δημόσια και ιδιωτικά σχολεία στα Αραβικά Εμιράτα. Στην έρευνα συμμετείχαν 400 εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 10 σχολικοί διευθυντές.	Η έρευνα ακολουθεί τη μεικτή μέθοδο. Τα ερευνητικά εργαλεία είναι ένα ψηφιακό ερωτηματολόγιο που απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς και η συνέντευξη στους σχολικούς διευθυντές.	Οι εκπαιδευτικοί στο σύνολό τους ήταν θετικά διακείμενοι ως προς τη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ταυτόχρονα δήλωσαν ότι έχουν ανάγκη επιμόρφωσης σε σχέση με την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στην επαγγελματική τους πρακτική.
González-Mujico (2020)	Η μελέτη διερευνά την επίδραση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στη	Η έρευνα διεξήχθη σε βρετανικό πανεπιστήμιο του Northampton και συμμετείχαν σε αυτή 30	Για τη συλλογή των δεδομένων αξιοποιήθηκε η μεικτή μεθοδολογία. Οι συμμετέχοντες απάντησαν	Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο αυξάνει το κίνητρο για μάθηση και

μαθησιακή εξέλιξη των εκπαιδευόμενων.

φοιτητές αγγλικής φιλολογίας, κινεζικής καταγωγής και 9 ακαδημαϊκοί καθηγητές.

σε ερωτηματολόγιο και ακολούθησαν focus groups και συνεντεύξεις με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου.

καλλιεργεί την ικανότητα αυτορρύθμισης. Ταυτόχρονα η αυτορρύθμιση σχετίζεται με τους μετρήσιμους στόχους που θέτει το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο.

Hanifa (2017)

Η διερεύνηση του βαθμού κατανόησης των εκπαιδευτικών σε σχέση με την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού φακέλου ως εκπαιδευτικού εργαλείου.

Η έρευνα διεξήχθη Στην Ινδονησία με συμμετοχή τεσσάρων εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Η έρευνα αξιοποιεί την ποιοτική προσέγγιση και τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω συνεντεύξεων και από την ανάγνωση των επαγγελματικών ημερολογίων των εκπαιδευτικών.

Οι εκπαιδευτικοί αξιοποιούν σε μεγάλο βαθμό τον ηλεκτρονικό φάκελο ως εργαλείο αξιολόγησης. Ωστόσο, η εμπλοκή των μαθητών ως προς την απόφαση για το ποιες εργασίες θα συμπεριληφθούν στους φακέλους τους είναι ελάχιστη. Ταυτόχρονα, οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν ότι χρειάζονται περαιτέρω επιμόρφωση σχετικά με την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού φακέλου στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Hoang (2021)

Η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με του συμβολή του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στην επαγγελματική τους ανάπτυξη.

Η έρευνα διεξήχθη σε ένα δημόσιο πανεπιστήμιο στο Βιετνάμ και συμμετείχαν σε αυτή μεταπτυχιακοί φοιτητές- εκπαιδευτικοί. Δεκατέσσερις (14) από αυτούς εργάζονται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ένας εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας και ένας νηπιαγωγός.

Η έρευνα αξιοποιεί τη μεικτή μεθοδολογία. Για τη συλλογή δεδομένων αξιοποιήθηκε η ψηφιακό ερωτηματολόγιο, τα αναστοχαστικά ημερολόγια των εκπαιδευτικών και η ποιοτική ανάλυση των ηλεκτρονικών χαρτοφυλακίων τους.

Οι εκπαιδευτικοί συνολικά είναι θετικά διακείμενοι απέναντι στη χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου και δήλωσαν ότι τους βοηθά στην επαγγελματική τους ανάπτυξη. Παράλληλα, η καθημερινή επαγγελματική τους πρακτική δείχνει ότι δεν αξιοποιούν σε μεγάλο βαθμό το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο.

Kilbane et al. (2017)

Η διερεύνηση των απόψεων εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στη διδακτική τους πρακτική.

Η έρευνα διεξήχθη σε μία συγκεκριμένη πολιτεία της Αμερικής και συμμετείχαν 29 εν ενεργεία εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Τα δεδομένα της έρευνας συλλέχθηκαν με εργαλεία ποσοτικής και ποιοτικής μεθόδου, δηλαδή με ερωτηματολόγια και με συνεντεύξεις.

Η χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου συντέλεσε στη βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών, στην αναθεώρηση της παιδαγωγικής τους πρακτικής και στη βαθύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο μαθαίνουν οι μαθητές.

Ligado et al. (2022)

Σκοπός της έρευνας ήταν να καθορίσει τις δυνατότητες των εκπαιδευτικών μιας

Η έρευνα διεξήχθη σε μια σχολική μονάδα δευτεροβάθμιας

Η έρευνα αξιοποίησε την περιγραφική δημιουργία συμπερασμάτων.

Με δεδομένο ότι οι συμμετέχοντες είχαν υψηλό επίπεδο ψηφιακής

σχολικής μονάδας στις Φιλιππίνες ως προς τη χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου.

εκπαίδευσης στις Φιλιππίνες και συμμετείχαν 120 εκπαιδευτικοί.

κατάρτισης και ότι η ηλικία σχετίζεται με τις ψηφιακές δεξιότητες των εκπαιδευτικών, οι εκπαιδευτικοί έκαναν εκτεταμένη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στη διδακτική τους πρακτική, ενώ παρατηρήθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί με λιγότερη από 3 χρόνια προϋπηρεσία είχαν περισσότερες δυνατότητες χρήσης του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου.

Razali et al. (2022)

Η έρευνα μελετά τον βαθμό εξοικείωσης των εκπαιδευτικών με το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο και τις απόψεις τους σχετικά με τη χρήση του ως μέσου αξιολόγησης.

Η έρευνα διεξήχθη στην πόλη Terengganu στη Μαλαισία και συμμετείχαν 90 δάσκαλοι πληροφορικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η έρευνα ακολούθησε την ποσοτική προσέγγιση.

Οι εκπαιδευτικοί έχουν υψηλό επίπεδο εξοικείωσης με τη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου και το θεωρούν ένα αξιόπιστο εργαλείο αξιολόγησης. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου είναι ένα αποτελεσματικό εκπαιδευτικό εργαλείο, διευκολύνει την αξιολόγηση καθώς περιλαμβάνει συγκεκριμένους και μετρήσιμους άξονες και δείκτες αξιολόγησης για όλους τους μαθητές. Επίσης, το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο μπορεί να αξιοποιηθεί τόσο στη διδασκαλία όσο και στην αξιολόγηση.

Nurhalimah (2021)

Η έρευνα μελετά τις απόψεις εκπαιδευτικών αγγλικής γλώσσας σχετικά με την αποτελεσματικότητα του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου ως εκπαιδευτικού εργαλείου.

Η έρευνα διεξήχθη στην Ινδονησία με τη συμμετοχή 3 εκπαιδευτικών αγγλικής γλώσσας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από την πόλη Java.

Η έρευνα ακολούθησε την ποιοτική προσέγγιση.

Poole et al. (2018)

Η έρευνα μελετά τα πλεονεκτήματα και τους περιορισμούς που προκύπτουν από τη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η έρευνα διεξήχθη στην Ιρλανδία και συμμετείχαν σε αυτήν τέσσερις υπάλληλοι του υπουργείου παιδείας, υπεύθυνοι για την προαγωγή του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στην εκπαίδευση, τέσσερις διευθυντές σχολικών μονάδων και τέσσερις εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η έρευνα είναι ποιοτική και τα δεδομένα συλλέχθηκαν με τη μέθοδο της συνέντευξης.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι, παρόλο που η χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος, στην πράξη οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν προβλήματα τεχνικής φύσης όπως η σύνδεση στο διαδίκτυο και επίσης δε βρίσκουν μεγάλη σύνδεση του αναλυτικού προγράμματος με τις δραστηριότητες που μπορούν να συμπεριληφθούν σε ένα

Segaran et al. (2021)	Η έρευνα μελετά τη συμβολή του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου στην αυτορρυθμιζόμενη μάθηση.	Η έρευνα διεξήχθη στη Μαλαισία με τη συμμετοχή μίας εκπαιδευτικού δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.	Η μελέτη υιοθετεί ένα ερμηνευτικό παράδειγμα με μεθοδολογική προσέγγιση την έρευνα δράσης. Οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων αποτελούνταν από παρατήρηση, μελέτη των ηλεκτρονικών χαρτοφυλακίων των μαθητών και συνέντευξη.	ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο. Το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο αποτελεί ένα καλό εργαλείο για την προαγωγή της αυτορρυθμιζόμενης μάθησης, καθώς μέσω του συγκεκριμένου εργαλείου τίθενται μετρήσιμοι στόχοι, κοινά σημεία αξιολόγησης για όλους τους μαθητές, παρέχεται άμεση ανατροφοδότηση και αξιοποιούνται δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης.
Slepcevic-Zach et al. (2018)	Η έρευνα μελετά τον βαθμό στον οποίο τα ηλεκτρονικά χαρτοφυλάκια ενθαρρύνουν τον προβληματισμό, τον αναστοχασμό και την ανάπτυξη επαγγελματικών ικανοτήτων.	Η έρευνα διεξήχθη στην πόλη Graz της Αυστρίας με συμμετοχή 811 εκπαιδευτικών- φοιτητών ενός μεταπτυχιακού προγράμματος διοίκησης σχολικών μονάδων.	Η μελέτη είναι ποσοτική. Το ερευνητικό εργαλείο που αξιοποιήθηκε είναι το ψηφιακό ερωτηματολόγιο.	Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο αναπτύσσει την ικανότητα αναστοχασμού, δημιουργεί δηλαδή μία σαφή εικόνα για τις δεξιότητες των εκπαιδευτικών και γι' αυτά που χρειάζονται περισσότερη εξάσκηση. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι σύμφωνα με τους εκπαιδευτές και τους συμβούλους εκπαιδευτικών το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο έχει αποδειχθεί χρήσιμο εργαλείο για την αξιολόγηση των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών. Οι φοιτητές εκπαιδευτικοί, αντίθετα, πιστεύουν ότι το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο δεν αντικατοπτρίζει επαρκώς τις διδακτικές τους ικανότητες.
Struyven et al. (2014)	Η μελέτη διερευνά το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο ως εργαλείο για την ανάπτυξη και αξιολόγηση των διδακτικών ικανοτήτων.	Η έρευνα διεξήχθη στο πλαίσιο ακαδημαϊκού προγράμματος επαγγελματικής ενδυνάμωσης για εν ενεργεία εκπαιδευτικούς. Οι συμμετέχοντες ήταν 41 εκπαιδευτικοί- φοιτητές, 25 εκπαιδευτές και 46 εκπαιδευτικοί σύμβουλοι.	Η έρευνα αξιοποιεί τη μεικτή μέθοδο. Για τη συλλογή των δεδομένων αξιοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο και η συνέντευξη.	Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι σύμφωνα με τους εκπαιδευτές και τους συμβούλους εκπαιδευτικών το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο έχει αποδειχθεί χρήσιμο εργαλείο για την αξιολόγηση των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών. Οι φοιτητές εκπαιδευτικοί, αντίθετα, πιστεύουν ότι το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο δεν αντικατοπτρίζει επαρκώς τις διδακτικές τους ικανότητες.
Totter et al. (2019)	Η έρευνα μελετά τις απόψεις εκπαιδευτικών- φοιτητών σχετικά με τη χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου ως διδακτικού εργαλείου	Η έρευνα διεξήχθη σε ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα του πανεπιστημίου της Ζυρίχης στην Ελβετία και συμμετείχαν σε αυτή 6 εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης- φοιτητές.	Η μελέτη ακολουθεί μια διερευνητική προσέγγιση, χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση μεικτών μεθόδων. Για τη συλλογή των δεδομένων έγιναν συνεντεύξεις, μελετήθηκαν τα ηλεκτρονικά χαρτοφυλάκια των εκπαιδευτικών- φοιτητών	Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η χρήση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου οδηγεί τους εκπαιδευόμενους σε αναστοχαστικές πρακτικές αναφορικά με τη δουλειά τους, όπως για ζητήματα σχεδιασμού και διδασκαλίας, αξιολόγησης των μαθητών και

και μοιράστηκε
ερωτηματολόγιο.

αξιολόγησης του δικού
τους έργου συνολικά.

Παράρτημα II: Πρωτόκολλο συνέντευξης

Εκφώνηση

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνηθούν οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Φιλολόγοι) του νομού Κορινθίας και του νομού Αττικής σχετικά με τις διδακτικές πρακτικές που ακολούθησαν στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά τη διάρκεια της πανδημίας, καθώς επίσης και αν αξιοποιήθηκαν τα εργαλεία e-portfolio.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων που αποδεχτήκατε να λάβετε μέρος στη συνέντευξη που διενεργώ στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας μου. Η διάρκειά της θα είναι περίπου 40 λεπτά. Προκειμένου να προστατευθεί η ιδιωτικότητά σας, γίνεται σαφές πως τα προσωπικά σας δεδομένα θα παραμείνουν απόρρητα.

Δημογραφικά στοιχεία

Φύλο:

Σπουδές και ειδικότητα:

Συνολικά έτη προϋπηρεσίας:

Σχολείο-Υπηρεσία:

Επιμόρφωση ΤΠΕ Β1-Β2 επιπέδου:

Άλλη επιμόρφωση:

Ερωτήσεις

1^{ος} ερευνητικός άξονας: Βαθμός ενσωμάτωσης ΤΠΕ και πλατφόρμας e-portfolio κατά τη διδασκαλία

- Χρησιμοποιείτε ψηφιακές τεχνολογίες στη διδασκαλία των μαθημάτων σας;
 - Ποια τεχνολογικά εργαλεία χρησιμοποιείτε; Πόσο συχνά;
 - Μπορείτε να αναφέρετε 1-2 χαρακτηριστικά παραδείγματα δραστηριοτήτων με ΤΠΕ που υλοποιήσατε στην τάξη σας (στη δια ζώσης εκπαίδευση);
- Γνωρίζετε τον όρο e-portfolio (ηλεκτρονικός φάκελος εργασιών);

- a. Κατά τη γνώμη σας, ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός e-portfolio που θεωρείτε εσείς σημαντικά;
3. Γνωρίζετε συγκεκριμένα ψηφιακά εργαλεία που υποστηρίζουν την εφαρμογή των εργαλείων e-portfolio (ηλεκτρονικού φακέλου) στη διδασκαλία και στη μάθηση των μαθητών
4. Ανεξάρτητα από το αν χρησιμοποιείτε e-portfolios στο διδακτικό σας έργο, υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, παιδαγωγικοί λόγοι που θα ενίσχυαν την πρόθεσή σας να τα εφαρμόσετε στην τάξη σας; Για ποιους λόγους θα ήσασταν θετικός ή θα επιλέγατε να εντάξετε μελλοντικά τα e-portfolios στο έργο σας;

2^{ος} ερευνητικός άξονας: Αντιλήψεις για τη συμβολή των e-portfolios στη διδασκαλία και στη μάθηση

5. Ποια είναι τα οφέλη των μαθητών που ασχολούνται ενεργά με τα εργαλεία e-portfolio εργασιών τους, π.χ. στο πλαίσιο ενός μαθήματος;
6. Παραδοσιακά, τα e-portfolios αποτέλεσαν τον ηλεκτρονικό φάκελο εργασιών για την αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών. Κατά τη γνώμη σας, και με βάση τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία, θα μπορούσε ένα e-portfolio να αξιοποιηθεί στο επίπεδο της τάξης-μάθησης των μαθητών; Με ποιους τρόπους;

3^{ος} ερευνητικός άξονας: Ετοιμότητα και υποστήριξη των εκπαιδευτικών

7. Εφόσον χρησιμοποιείτε e-portfolios στο διδακτικό σας έργο, περιγράψτε ένα συνηθισμένο μάθημα και τρόπους αξιοποίησης. Ποιες παιδαγωγικές στρατηγικές ακολουθούσατε;
- Μπορείτε να αναφέρετε μερικά παραδείγματα εργασιών/δραστηριοτήτων που αναθέσατε; (Ατομικά ή σε ομάδες)

4^{ος} ερευνητικός άξονας: Ανταπόκριση μαθητών

8. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές σας στα μαθήματα που χρησιμοποιήσατε e-portfolios;
- Εντοπίσατε διαφορές σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία ως προς το ενδιαφέρον, κίνητρο μάθησης, υπευθυνότητα, ενεργό συμμετοχή κ.λπ.;

- Αξιοποίησαν τυχόν ανατροφοδότηση που έλαβαν από σας;
 - Αλληλοεπίδρασαν ή συνεργάστηκαν με συμμαθητές τους;
 - Ποιες δυσκολίες αντιμετώπισαν;
9. Ποιοι ήταν για σας οι λόγοι-προκλήσεις (εκπαιδευτικοί, παιδαγωγικοί, ατομικοί, κίνητρα ή άλλοι) για να χρησιμοποιήσετε e-portfolios στην τάξη σας;
10. Σε ποιο βαθμό ήσασταν προετοιμασμένος/η για την εφαρμογή των e-portfolios στην τάξη σας; Ποιες γνώσεις ή δεξιότητες ήταν απαραίτητες;
- Πώς αναπτύξατε τις σχετικές ικανότητες (π.χ. επιμόρφωση και ποια ακριβώς, συνεργασία με συναδέλφους στο σχολείο, πηγές στο Διαδίκτυο, ομάδες εκπαιδευτικών στο Διαδίκτυο κ.α.)
 - Δώστε περισσότερα στοιχεία για το πώς σας βοήθησαν;
 - Δώστε ένα παράδειγμα το οποίο σας βοήθησε και το θεωρείτε σημαντικό.
11. Κατά τη γνώμη σας, η εμπειρία της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά την πανδημία βοήθησε στην ένταξη των e-portfolios στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση;

5^{ος} ερευνητικός άξονας: Προκλήσεις και δυσκολίες εκπαιδευτικών

12. Ποιες είναι οι κύριες δυσκολίες που αντιμετωπίσατε εσείς προσωπικά κατά τη διάρκεια χρήσης των e-portfolios στο διδακτικό σας έργο;
- Π.χ., ψηφιακές δεξιότητες μαθητών-εκπαιδευτικού, παιδαγωγική επιμόρφωση, τεχνολογικές υποδομές, ανταπόκριση-προθυμία των μαθητών, υποστήριξη από σύμβουλο-σχολείο-διευθυντή Δώστε περισσότερα στοιχεία για το πώς σας βοήθησαν;
13. Το Πρόγραμμα Σπουδών των Φιλολογικών μαθημάτων, σε ποιο βαθμό ευνοεί-προωθεί την ένταξη των εργαλείων e-portfolio στη διδασκαλία και στη μάθηση;
- Γνωρίζετε αν υπάρχουν σχετικές αναφορές ή προτάσεις προς τους εκπαιδευτικούς;

6^{ος} ερευνητικός άξονας: Ιδέες/ Προτάσεις για ένταξη των εργαλείων e-portfolio μετά την πανδημία

14. Συνολικά, πως αξιολογείτε τη συμβολή των e-portfolios στην ανάπτυξη-μάθηση των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα φιλολογικά μαθήματα;

15. Καταληκτική ερώτηση:

- Για όσους έχουν κάνει χρήση: Θα προτείνατε σε έναν συνάδελφό σας να εντάξει τα e-portfolios στο έργο του; Για ποιους λόγους (τυχόν επιχειρήματα που θα χρησιμοποιήσετε);
- Έχετε κάτι άλλο να προσθέσετε ή να αναφέρετε;

Παράρτημα III: Μετεγγραφές συνεντεύξεων

Εκπαιδευτικός 1 (Ε1)

Οδηγός συνέντευξης εκπαιδευτικών για τα e-portfolios

Πίνακας: Σύμβολα μετεγγραφής	
(...)	Σημαντική παύση
(γέλιο)	Εκτός ομιλίας πληροφορία που αναφέρεται από τον ερευνητή
_____	Υπογράμμιση: Δηλώνει έμφαση μέσω της ανύψωσης του τόνου και της έντασης της φωνής
...	Δυσνόητο περιεχόμενο
(x2)	Επανάληψη μία πρότασης ή έκφρασης

Φύλο: Γυναίκα

Σπουδές (μιλάμε για φιλόλογους): Πτυχίο κλασικής Φιλολογίας (Προπτυχιακό επίπεδο), Αθήνα / Εκπαιδευτική και Κοινωνική Πολιτική (Μεταπτυχιακό επίπεδο), Κόρινθος

Χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 23 χρόνια υπηρεσίας

Σχολείο-Υπηρεσία: Γυμνάσιο

Επιμόρφωση ΤΠΕ Β1-Β2 επιπέδου: ΤΠΕ Β1-Β2 από το Υπουργείο Παιδείας

Άλλη επιμόρφωση: Σεμινάριο 400 ωρών στην Ειδική αγωγή και μικρής διάρκειας σεμινάρια στη διδασκαλία Φιλολογικών μαθημάτων

1. Χρησιμοποιείτε ψηφιακές τεχνολογίες στη διδασκαλία των μαθημάτων σας;

Ναι, χρησιμοποιώ. Προσπαθώ όσο μπορώ περισσότερο να επεκτείνω τη χρήση τους τα τελευταία χρόνια.

- Ποια τεχνολογικά εργαλεία χρησιμοποιείτε; πόσο συχνά;

Χρησιμοποιώ σχεδόν σε κάθε μάθημα, προσπαθώ να χρησιμοποιώ βασικά κυρίως την ασύγχρονη εκπαίδευση μέσω των εργαλείων e-portfolio, την πλατφόρμα e-me, την ψηφιακή πλατφόρμα αξιοποιώ και μέσω αυτής αξιοποιώ την εφαρμογή του φωτόδεντρου, αλλά και πολλά εργαλεία όπως είναι οι κυψέλες, το ιστολόγιο που υπάρχει εκεί στην e-me. Παλιότερα είχα χρησιμοποιήσει και τα εργαλεία e-portfolio. Επίσης, έχω χρησιμοποιήσει κι άλλα διαδραστικά αντικείμενα. Γενικά, δυνατότητες των εργαλείων e-portfolio έχω αξιοποιήσει πολύ και επίσης είχαμε χρησιμοποιήσει και συνεργατικά έγγραφα.

- Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε αυτά τα εργαλεία;

Αρκετά, τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα

- Μπορείτε να αναφέρετε 1-2 χαρακτηριστικά παραδείγματα δραστηριοτήτων με ΤΠΕ που υλοποιήσατε στην τάξη σας (στη δια ζώσης εκπαίδευση);

Στην δια ζώσης εκπαίδευση δημιουργήσαμε μία εφημερίδα με τους μαθητές της τάξης. Αξιοποιώντας τον τύπο της κυψέλης όπου υπήρχε αναρτημένο το υλικό, τα παιδιά μου αναρτούσαν τα κείμενά τους μέσω των εφαρμογών της e-me και στο τέλος όλα αυτά

συγκεντρώθηκαν σε μία εφημερίδα που δημιουργήθηκε με το Microsoft publisher και απεστάλη σε κάποιο διαγωνισμό. Πολιτιστικού περιεχομένου ήταν η εφημερίδα. Επίσης, δημιουργήσαμε ένα ιστολόγιο στην λογοτεχνία τα Χριστούγεννα με διηγήματα του Παπαδιαμάντη. Το ιστολόγιο ήταν πάλι ενσωματωμένο στην ψηφιακή πλατφόρμα, στην οποία τα παιδιά διάβασαν διηγήματα και με βάση κάποιες συγκεκριμένες ερωτήσεις ανάρτησαν κείμενα και εικόνες, ούτως ώστε να έχουμε ένα κατάλογο με τα διηγήματα του συγγραφέα.

2. Γνωρίζετε τον όρο e-portfolio (ηλεκτρονικός φάκελος εργασιών);

Ναι, τον γνωρίζω. Και μάλιστα μέσω του μεταπτυχιακού συσχετίστηκα λίγο περισσότερο με τον όρο.

- **Κατά τη γνώμη σας, ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός e-portfolio που θεωρείτε εσείς σημαντικά;**

(...) Θα έλεγα ότι είναι η ευκολία πρόσβασης στις εργασίες των μαθητών. Υπάρχει ευελιξία και αυτορρύθμιση. Κάθε μαθητής μπορεί να αφήσει αυτά που θέλει και όποτε θέλει. Και είναι και πολύ σημαντικό εργαλείο για την αξιολόγηση των μαθητών το σχολείο. Αυτά είναι τα κυριότερα.

3. Γνωρίζετε συγκεκριμένα ψηφιακά εργαλεία που υποστηρίζουν την εφαρμογή των εργαλείων e-portfolio (ηλεκτρονικού φακέλου) στη διδασκαλία και στη μάθηση των μαθητών;

Ναι, μέσα στην πλατφόρμα e-me υπήρχε ενσωματωμένο e-portfolio, το οποίο δοκίμασα και αξιοποίησα και εγώ την περσινή χρονιά. Ήταν εύκολη στην χρήση.

- **Όταν λέτε πλατφόρμα, εννοείτε την e-me;**

Ναι διαδραστικά.

4. Ανεξάρτητα από το αν χρησιμοποιείτε e-portfolios στο διδακτικό σας έργο, υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, παιδαγωγικοί λόγοι που θα ενίσχυαν την πρόθεσή σας να τα εφαρμόσετε στην τάξη σας; Για ποιους λόγους θα ήσασταν θετικός ή θα επιλέγατε να εντάξετε μελλοντικά τα e-portfolios στο έργο σας;

Ναι, πιστεύω ότι οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά, με πιο ενεργό ρόλο στη μάθηση, διότι προσέχουν περισσότερο τις εργασίες που πρόκειται να αναρτήσουν. Καλλιεργούν επίσης την ευγενή άμιλλα μεταξύ τους, όταν οι εργασίες τους είναι ορατές και στους άλλους μαθητές.

5. Ποια είναι τα οφέλη των μαθητών που ασχολούνται ενεργά με τα εργαλεία e-portfolio εργασιών τους, π.χ. στο πλαίσιο ενός μαθήματος;

Ναι, είναι το γεγονός ότι αποκτούν μεγαλύτερη υπευθυνότητα καθώς ξέρουν ότι πρέπει να διαχειριστούν ένα καινούργιο εργαλείο και να αναρτήσουν αρκετές εργασίες. Μαθαίνουν και αναπτύσσουν ψηφιακές δεξιότητες, διότι χρειάζεται και μία διαδικασία για να μάθουν την χρήση του. Μαθαίνουν να οργανώνουν τη δουλειά τους και μαθαίνουν να έχουν μεγαλύτερη συνέπεια, διότι πέραν από το τετράδιο, χρησιμοποιούν ένα δεύτερο (ηλεκτρονικό) τετράδιο με το οποίο ασκούνται στην εφαρμογή της συνέπειας και επίσης...Και αυξάνεται και η συνεργασία με τον καθηγητή εφόσον υπάρχει έτσι μία πιο άμεση και εντονότερη ανατροφοδότηση από τον καθηγητή στις εργασίες που έχουν τα παιδιά.

- **Αυτά που αναφέρετε τα βιώσατε και ίδια με την πρακτική εφαρμογή των εργαλείων e-portfolio;**

Εννοείται, δηλαδή προσπαθήσαμε σε ένα βαθμό.

6. Παραδοσιακά, τα e-portfolios αποτέλεσαν τον ηλεκτρονικό φάκελο εργασιών για την αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών. Κατά τη γνώμη σας, και με βάση τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία, θα μπορούσε ένα e-portfolio να αξιοποιηθεί στο επίπεδο της τάξης-μάθησης των μαθητών; Με ποιους τρόπους;

- Εννοείτε για όλους τους μαθητές ή τον κάθε μαθητή ξεχωριστά;

Σε επίπεδο τάξης πιο πολύ.

Καταρχάς βοηθά πάρα πολύ την αξιολόγηση, γιατί είναι ένα μέσο αυθεντικής και εναλλακτικής αξιολόγησης ο φάκελος εργασιών, με ενεργό συμμετοχή του μαθητή. Θα μπορούσε να εφαρμοστεί στο πλαίσιο της ανεστραμμένης τάξης, το οποίο δεν το έχω εφαρμόσει, αλλά θα μπορούσε να βλέπει σημειώσεις και παρουσιάσεις του μαθήματος ο μαθητής και μετά από έγκριση του καθηγητή να δημοσιεύονταν οι εργασίες τους σε όλη την τάξη, αντλημένες από τα εργαλεία e-portfolio ή βλέποντας σταδιακά πως εξελίχθηκε η εργασία, οπότε να φαίνεται η πρόοδος των εργασιών. Αρκεί να υπάρχει φαντασία και έμπνευση από τον καθηγητή, έτσι ώστε να το ενσωματώσει δημιουργικά στην διδασκαλία του.

7. Εφόσον χρησιμοποιείτε e-portfolios στο διδακτικό σας έργο, περιγράψτε ένα συνηθισμένο μάθημα και τρόπους αξιοποίησης.

- **Πότε αξιοποιήσατε τα εργαλεία e-portfolio;**

Την περασμένη χρονιά, κατά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, γιατί εξυπηρετούσε και την αποστολή εργασιών, εφόσον δεν μπορούσαμε διά ζώσης. Αλλά και το διάστημα που επιστρέψαμε στις τάξεις, συνέχιζα να ζητώ από τους μαθητές να αναρτούν εργασίες στα εργαλεία e-portfolio.

- **Ποιες παιδαγωγικές στρατηγικές ακολουθούσατε; Μπορείτε να αναφέρετε μερικά παραδείγματα εργασιών/δραστηριοτήτων που αναθέσατε; (Ατομικά ή σε ομάδες)**

(...) Κοιτάζτε ουσιαστικά τα εργαλεία e-portfolio όπως το ακολούθησα εγώ ήταν συλλογή υλικού, συλλογή εργασιών. Ήταν ένας τρόπος εναπόθεσης εργασιών χωρίς να γίνεται ορατό τόσο πολύ από τους υπόλοιπους μαθητές. Αυτός ήταν και ο λόγος που ξεκίνησα να το αξιοποιώ, για να τα βλέπω μόνο εγώ σε πρώτη φάση και χρησιμοποιήθηκε στο μάθημα της Ιστορίας και στο μάθημα της Γλώσσας. Σε αυτά τα δύο μαθήματα το αξιοποίησα. Όταν τους ζητούσα κάποιες πληροφορίες για κάποια πρόσωπα, για κάποια γεγονότα ή για κάποιες συνδυαστικές ερωτήσεις. Οι μαθητές αντί να μου στέλνουν τις εργασίες στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, προσπαθήσαμε να γίνει αυτή η δράση μέσω των εργαλείων e-portfolio, αφού ήταν έτοιμο μαθησιακό περιβάλλον.

(...) Προσπαθούσα επίσης να τους δίνω κάποια ανατροφοδότηση σε οτιδήποτε, να διορθώνουν κάτι μέσω παρατηρήσεων πάνω σε αυτό, τους επιβράβευα, γιατί συνήθως τα αποτελέσματα ήταν αρκετά καλά αλλά και αρκετές δυσκολίες που φαντάζομαι θα το συζητήσουμε παρακάτω.

- **Άρα καταλαβαίνω ότι τα παραδείγματα εργασιών ήταν περισσότερο ατομικά και όχι σε ομάδες, σωστά;**

Ναι, γιατί τα ατομικά επιτεύγματα συνήθως αναρτώνται στον τοίχο της κυψέλης για να είναι ορατά από όλους τους μαθητές. Οι ατομικές εργασίες αναρτώνται στα εργαλεία e-portfolio.

8. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές σας στα μαθήματα που χρησιμοποιήσατε e-portfolios;

Κοιτάζτε, δυστυχώς ανταποκρίθηκαν οι καλοί μαθητές, δηλαδή μία μειονότητα στις τάξεις, λόγω της δυσκολίας του χειρισμού του. Δεν μπορούσαν εύκολα να αναρτήσουν εργασίες, δεν έβρισκαν τα κατάλληλα «κουμπιά» θα λέγαμε. Θεωρούσαν λίγο δύσχερο το εργαλείο και μόνο οι καλοί μαθητές μπόρεσαν να ανταποκριθούν. Ήταν βέβαια ενθαρρυντική η εικόνα των εργασιών όσων μαθητών τις ανέβαζαν να είναι χρονολογημένες και με ωραία εμφάνιση με τίτλους και εικόνες. Έτσι βλέπαμε και την συνέπεια των μαθητών, άλλος έβαζε 7-8 εργασίες, άλλος 1-2. Έβλεπες το φιλότιμο και την συνέπεια των μαθητών. Θα ήθελα μία μεγαλύτερη ανταπόκριση. Αυτό που θα άλλαζα θα ήταν ότι το χρησιμοποίησαν για λίγους μήνες και μετά άλλαξα σχολείο και δεν μπόρεσα να το συνεχίσω.

- Εντοπίσατε διαφορές σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία ως προς το ενδιαφέρον, κίνητρο μάθησης, υπευθυνότητα, ενεργό συμμετοχή κ.λπ.;

Ναι, καλλιεργήθηκε περισσότερο η υπευθυνότητα και η ενεργός συμμετοχή, ότι κάποιοι μαθητές ενδιαφέρθηκαν να μάθουν αυτό το εργαλείο και το αξιοποίησαν πολύ καλά στην πορεία και με ρωτούσαν μάλιστα αν θέλω να το ανεβάσουν στα εργαλεία e-portfolio ή να μου το στείλουν. Όταν πια το έμαθαν, νομίζω ότι τους άρεσε, γιατί έδειχνε μία ολοκληρωμένη εικόνα της εργασίας τους, ένα μαθησιακό προφίλ των μαθητών.

- Αξιοποίησαν τυχόν ανατροφοδότηση που έλαβαν από σας;

Η ανατροφοδότηση ερχόταν στο τέλος της εργασίας, γιατί δεν ήθελα να τα κουράσω τα παιδιά. Ενώ εγώ τους έστελνα κάποια πράγματα, τα οποία συνήθως ήταν ευνοϊκά, οπότε δεν είχε ιδιαίτερο νόημα να διορθώσουν κάτι.

- Αλληλοεπίδρασαν ή συνεργάστηκαν με συμμαθητές τους;

Όσον αφορά τη συνεργασία, είπαμε ότι οι εργασίες ήταν κατά κύριο λόγο ατομικές. Μπορούσαμε σε μία κυψέλη να αναρτώνται και ομαδικές εργασίες, αλλά δεν το αξιοποιήσαμε, γιατί πρώτα έπρεπε να το μάθουμε σε ατομικό επίπεδο.

- Ποιες δυσκολίες αντιμετώπισαν;

Ήταν δύσχερο για πολλούς μαθητές. Τα παιδιά έπρεπε να ασχοληθούν με πολλές ρυθμίσεις σε πολλά πεδία, με αποτέλεσμα να φαίνεται δύσχερο στους μαθητές.

- Τι εννοείτε ακριβώς με την έννοια «πεδία»;

Δηλαδή έπρεπε να συμπληρώσουν κάποια ονόματα των αρχείων, να γίνουν ορατά είτε από εμένα, είτε απ' όλους κτλ. Στο τέλος, υπήρχε η πιθανότητα να μην μπορώ να δω τις εργασίες τους και επανερχόμασταν και πάλι μέχρι να το καταφέρουμε.

- Πιο πολύ τεχνικά προβλήματα αντιμετώπισαν;

Ναι, ακριβώς.

9. Ποιοι ήταν για σας οι λόγοι-προκλήσεις (εκπαιδευτικοί, παιδαγωγικοί, ατομικοί, κίνητρα ή άλλοι) για να χρησιμοποιήσετε e-portfolios στην τάξη σας;

Είχα λάβει παλαιότερα την επιμόρφωση στα εργαλεία e-portfolio, λίγο μετά το 2^ο επίπεδο που είχαμε κάνει στις ΤΠΕ, παράλληλα με την διαχείριση των εργαλείων e-portfolio moodle, αλλά κυρίως η αξιοποίηση οφείλεται στην περιέργειά μου. Όταν έμαθα την πλατφόρμα e-

με, ίσως ήταν η φιλομάθειά μου να «τσιμπήσω» και ένα νέο εργαλείο. Ήθελα να αξιοποιήσω στο έπακρον τις ευκαιρίες και όλες τις δυνατότητες που μας έδιναν αυτά τα εργαλεία (e-portfolio), όπως κάναμε και φέτος. Και αφετέρου ήτανε το ότι ήθελα να μου στέλνουν εργασίες ατομικές χωρίς να είναι ορατές από τους άλλους μαθητές για να μην αντιγράφουν, για να υπάρχει αντικειμενικότητα στην αξιολόγηση των μαθητών και να απομακρύνουμε άλλα μέσα...πιο συνηθισμένα. Να μπορούν τα παιδιά να ή καλύτερα να αξιοποιηθούν οι επιδόσεις τους και σε μελλοντική τάξη...Με αυτή τη λογική ξεκίνησα τη χρήση του εργαλείου.

10. Σε ποιο βαθμό ήσασταν προετοιμασμένος/η για την εφαρμογή των e-portfolios στην τάξη σας; Ποιες γνώσεις ή δεξιότητες ήταν απαραίτητες; Πώς αναπτύξατε τις σχετικές ικανότητες (π.χ. επιμόρφωση και ποια ακριβώς, συνεργασία με συναδέλφους στο σχολείο, πηγές στο Διαδίκτυο, ομάδες εκπαιδευτικών στο Διαδίκτυο κ.α.)

Ιδιαίτερη προετοιμασία δεν είχα κάνει, μόνη μου προσπάθησε μέσα από την έρευνα, μέσα από την αυτομόρφωση, μέσα από την παρακολούθηση σχετικών βίντεο, προσπάθησα να αξιοποιήσω τα εργαλεία e-portfolio. Χρειάζονταν κάποιες δεξιότητες κυρίως ψηφιακές χρειάζονταν για να μπορέσω και εγώ να το οργανώσω και να ρυθμίσω αλλά απλά καταγράψω ότι χρησιμοποίησα την πιο απλή μορφή του. Όπως σας είπα, δημιουργήθηκε ως χώρος εναπόθεσης υλικού, των εργασιών, για να με βοηθήσει στην αξιολόγηση. Άρα, το διαδίκτυο με βοήθησε να αποκτήσω περισσότερες γνώσεις. Αργότερα, και μέσω του μεταπτυχιακού, κατάλαβα μαθαίνοντας για την περιγραφική αξιολόγηση ότι υπήρχαν περισσότερες δυνατότητες, τις οποίες εγώ δεν μπόρεσα να τις εφαρμόσω.

- Συνεργαστήκατε καθόλου με άλλους εκπαιδευτικούς;

Όχι, μόνη μου το έκανα και νομίζω πολύ δύσκολα άλλοι συνάδελφοι θα το αξιοποιούσαν, γιατί ήταν δύσχρηστο και γενικά οι περισσότεροι συνάδελφοι ξέρουν είναι πολύ βασικά πράγματα στις πλατφόρμες. Δεν ξέρω αν κάποιος άλλος συνάδελφος το αξιοποίησε. Νομίζω πως όχι.

- Δώστε περισσότερα στοιχεία για το πώς σας βοήθησαν τα βίντεο που αναφερθήκατε. Θυμάστε κάποια από τις πηγές που αναφέρατε;

Ναι, υπήρχαν βίντεο τα οποία κυκλοφορούσαν για την χρήση των εργαλείων e-me και δίδασκαν ας πούμε την χρήση των εργαλείων της, οπότε τέτοια βιντεάκια έβλεπα. Είχαν δημιουργηθεί από εκπαιδευτικούς, αναρτημένα στο διαδίκτυο και οι σύνδεσμοί τους υπήρχαν έτοιμοι στο εγχειρίδιο χρήσης της πλατφόρμας.

11. Κατά τη γνώμη σας, η εμπειρία της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά την πανδημία βοήθησε στην ένταξη των e-portfolios στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση;

Αν κρίνω από την προσωπική μου εμπειρία, νομίζω ότι βοήθησε πάρα πολύ, γιατί ακριβώς το γεγονός που οδήγησε να ασχοληθούμε με τις πλατφόρμες, μας έκανε να ανακαλύψουμε και το εργαλείο αυτό, το ηλεκτρονικό portfolio και να προσπαθήσουμε να το αξιοποιήσουμε και αυτό μαζί με όλα τ' άλλα. Έτσι, θα έλεγα ότι ήταν καταλυτική η απομακρυσμένη διδασκαλία.

12. Ποιες είναι οι κύριες δυσκολίες που αντιμετωπίσατε εσείς προσωπικά κατά τη διάρκεια χρήσης των e-portfolios στο διδακτικό σας έργο;

Π.χ. ψηφιακές δεξιότητες μαθητών-εκπαιδευτικού, παιδαγωγική επιμόρφωση, τεχνολογικές υποδομές, ανταπόκριση-προθυμία των μαθητών, υποστήριξη από σύμβουλο-σχολείο-διευθυντή. Δώστε περισσότερα στοιχεία για το πώς σας βοήθησαν.

Η δυσκολία να, ήταν οι ψηφιακές δεξιότητες, κυρίως των παιδιών που ήταν περιορισμένες και κάθε φορά επανερχόμεν στο θέμα του πως πρέπει να το χρησιμοποιήσουμε και πως πρέπει να αναρτήσουμε τις εργασίες τους. Αυτό ήταν αρκετά κουραστικό. Επανερχόμεν πολλές φορές. Σκεφτόμουν λοιπόν ότι αυτό θα μπορούσε να διδαχθεί στο μάθημα της πληροφορικής ούτως ώστε να ανακουφίσει το δικό μου έργο και να μείνω περισσότερο στο περιεχόμενο και όχι στη διαδικασία χρήσης των εργαλείων e-portfolio. Όσον αφορά την παιδαγωγική επιμόρφωση, δεν είχα λάβει κάποια, προσπαθούσα μόνη μου με τις δικές μου γνώσεις. Η τεχνολογική υποδομή ήταν ελλιπής σε κάποιους μαθητές αφού δεν είχαν τα κατάλληλα μέσα ακόμη και για να παρακολουθήσουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ή γενικά την ηλεκτρονική μάθηση. Φυσικά δεν είχα κάποια υποστήριξη, διότι δεν υπήρχε η γνώση για να με υποστηρίξουν. Δεν απευθύνθηκα σε κάποιο ανώτερο. Μέσω κάποιων σεμιναρίων και χρησιμοποιώντας τα βίντεο που προανέφερα, μπόρεσα να εκπαιδευθώ.

- **Ο διευθυντής σας βοήθησε καθόλου;**

Εκείνη την εποχή όχι, συγκεκριμένα για το portfolio όχι, νομίζω ότι ούτε καν ξέρει και την ύπαρξη του.

13. Το Πρόγραμμα Σπουδών των Φιλολογικών μαθημάτων, σε ποιο βαθμό ευνοεί-προωθεί την ένταξη των εργαλείων e-portfolio στη διδασκαλία και στη μάθηση;

Δεν γίνονται ιδιαίτερες αναφορές στο πρόγραμμα σπουδών και δεν το έχω ερευνήσει και εγώ. Απλώς πιστεύω ότι είναι ένα πολύ καλό εργαλείο που μπορεί να αξιοποιηθεί στα φιλολογικά μαθήματα π. χ με την ανάρτηση των κειμένων. Εφόσον φιλοξενεί κείμενα, έγγραφα, παρουσιάσεις, διάφορους τύπους αρχείων. Δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να έχουν ένα ψηφιακό τετράδιο, ένα χώρο εναπόθεσης των εργασιών. Παράλληλα με τις γλωσσικές δεξιότητες, καλλιεργούν και τις ψηφιακές. Νομίζω ότι είναι ένα εργαλείο «πρόκληση» και πολύ χρήσιμο για την ολοκληρωμένη αξιολόγηση των μαθητών.

- **Τώρα δεν έχετε ψάξει αν υπάρχουν σχετικές αναφορές ή προτάσεις προς εκπαιδευτικούς στο τωρινό πρόγραμμα σπουδών;**

Όχι, δεν το έχω ψάξει, διότι και φέτος προσπάθησα να εφαρμόσω στα εργαλεία e-portfolio, αλλά είδα ότι τα παιδιά δεν το επιδίωξαν. Δεν ξέρω αν υπάρχουν αναφορές. Ίσως εσείς ξέρετε περισσότερα (γέλιο)

- **Υπάρχει μία «διακριτική» τάση κάποιων καθηγητών να κάνουν κάποιες αναφορές, αλλά δεν είναι οργανωμένο.**

- **Πότε τελειώσατε το τμήμα της κλασικής Φιλολογία;**

Το 1995

14. Συνολικά, πως αξιολογείτε τη συμβολή των e-portfolios στην ανάπτυξη-μάθηση των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα φιλολογικά μαθήματα;

Γενικά, θεωρώ θετική την συμβολή τους για την ανάπτυξη της μάθησης στα φιλολογικά μαθήματα, γιατί έχει τις δυνατότητες της κειμενικής ανάπτυξης. Το βλέπω λοιπόν πολύ θετικά. Το ζήτημα είναι πως θα αξιοποιηθεί, γιατί και εγώ χρειάζομαι περαιτέρω επιμόρφωση, χρειάζεται εμμονή, επιμονή, φαντασία αλλά η πρώτη μου επαφή με στα εργαλεία e-portfolio είναι αρκετά θετική και ενθαρρυντική θα έλεγα.

15. Θα προτείνατε σε έναν συνάδελφό σας να εντάξει τα e-portfolios στο έργο του; Για ποιους λόγους (τυχόν επιχειρήματα που θα χρησιμοποιήσετε);

Ναι, βεβαίως και θα το πρότεινα, όπως και πολλές άλλες δυνατότητες των εργαλείων e-portfolio. Θα το πρότεινα, γιατί τα παιδιά πρέπει να μάθουν και τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα, να εξελίξουν τις ψηφιακές τους δεξιότητες και θα ήταν πολύ καλό να συγκρίναμε τις εργασίες των μαθητών στα εργαλεία e-portfolio μέσα από διαφορετικά μαθήματα. Είναι ένα εργαλείο για την πιο αυθεντική αξιολόγηση των μαθητών και θα διευκόλυνε περαιτέρω και τους άλλους εκπαιδευτικούς για να είναι πιο αντικειμενική η αξιολόγηση των εργασιών. Τα παιδιά δημιουργούν...έτσι καλλιεργείται και η δημιουργικότητα των παιδιών. Έτσι, η αξιολόγηση δεν θα βασιζόταν μόνο σε κριτήρια και ολιγόλεπτα τεστ, θα ήταν πιο δίκαιη η αξιολόγηση. Γι' αυτούς τους λόγους θα το πρότεινα.

- **Έχετε κάτι άλλο να προσθέσετε ή να αναφέρετε;**

Ότι θα έπρεπε να λάβουμε επιπλέον μία επιμόρφωση, αν έπρεπε να επεκταθεί αυτό το εργαλείο. Θα έπρεπε να υπάρχει επιμόρφωση αλλά και ενθάρρυνση στον κλάδο μας, αλλά και στους άλλους εκπαιδευτικούς, για να το αξιοποιήσουν. Αυτό που ήθελα να καταλήξω καταλυτικά να προσθέσω.

- **Αναφέρατε κάποια στιγμή ότι θα προτείνατε να προστεθεί στο μάθημα της Πληροφορικής τα e-portfolios ή οι πλατφόρμες. Τι ακριβώς εννοείτε;**

Να ενταχθεί η διδασκαλία της χρήσης των e-portfolios στο μάθημα της Πληροφορικής, διότι εμείς (οι φιλόλογοι) κατατρυχόμαστε στην διδασκαλία του αντικειμένου, πως να μάθουν τα παιδιά να το χρησιμοποιούν, ενώ εμείς έχουμε να κάνουμε με το περιεχόμενο που θα το αναρτήσουν. Θα προτιμούσαμε οι καθηγητές της πληροφορικής να μας βοηθούσαν λίγο περισσότερο σε αυτό τον τομέα.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Εκπαιδευτικός 2 (E2)

Φύλο: Γυναίκα

Σπουδές (μιλάμε για φιλόλογους): Οι προπτυχιακές μου σπουδές είναι στο τμήμα ΦΠΨ (ΕΚΠΑ) με κατεύθυνση Ψυχολογία, αλλά με το που αποφοίτησα, απορροφήθηκα στην εκπαίδευση και στην συνέχεια πραγματοποίησα μεταπτυχιακό στην διδακτική των νεκρών γλωσσών όπως τα Λατινικά και τα Αρχαία Ελληνικά (Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου). Το 1993 τελείωσα το τμήμα ΦΠΨ.

Χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση: Σχεδόν 25 χρόνια

Σχολείο-Υπηρεσία: 2^ο ΓΕΛ Ναυπλίου. Τα περισσότερα χρόνια δίδαξα σε Λύκειο.

Επιμόρφωση ΤΠΕ Β1-Β2 επιπέδου: Έχω το Β1 επίπεδο.

Άλλη επιμόρφωση: Έχω και κάποιες άλλες επιμορφώσεις των 12 ωρών, των 15 ωρών από ανεξάρτητους φορείς όπως από το σύλλογο Φιλολόγων Αργολίδας. Οι φορείς δεν ήταν ιδιωτικές πρωτοβουλίες, ήταν για παράδειγμα το Περιφερειακά Κέντρα Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (ΠΕ.Κ.Ε.Σ.) Πελοποννήσου, ο σύνδεσμος Φιλολόγων Αργολίδας, ένας άλλος από την Κοζάνη, τέτοιου είδους ομάδες. Επίσης, και από το eTwinning ένα ετήσιο για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών (400 ώρες) όσον αφορά τις ΤΠΕ.

- 1. Χρησιμοποιείτε ψηφιακές τεχνολογίες στη διδασκαλία των μαθημάτων σας; Πάρα πολύ.**

- **Ποια τεχνολογικά εργαλεία χρησιμοποιείτε; πόσο συχνά;**
Εγώ θεωρώ ψηφιακό εργαλείο την ηλεκτρονική τάξη, ανεξάρτητα που φέτος ήμασταν φέτος στην τάξη (e-class).
 - Θέλετε να με βοηθήσετε ή να εκφράσω αυτό που θεωρώ εγώ;
 - **Είστε ελεύθερη να εκφράσετε ό,τι θεωρείτε εσείς ψηφιακή τεχνολογία.**
 - Έχω το e-class, το οποίο το αξιοποιώ δίνοντας υλικό μέσω αυτού στους μαθητές. Μέσα στην τάξη θα χρησιμοποιήσω μέσω της σύνδεσης στο διαδίκτυο στο μάθημα της Ιστορίας για παράδειγμα, θα τους δώσω πρόσβαση σε διάφορες ιστοσελίδες, είτε τις έχω δώσει από πριν στα παιδιά και φέρνουν εκείνα υλικό, είτε με βάση κάποια εργασία, είτε στα πλαίσια συζήτησης-πληροφόρησης. Για παράδειγμα στην ιστοσελίδα του μουσείου Ιστορικό Αρχαιολογικό στην Αθήνα, στο οποίο έχουν πρόσβαση οι μαθητές μου. Κάνουμε επίσης διάφορες εργασίες, μέσω κυρίως του αποθετηρίου του e-class. Άρα θα έλεγα ότι κυρίως το e-class χρησιμοποιώ.
 - **Πόσο συχνά χρησιμοποιείται αυτά τα εργαλεία;**
 - Αρκετά συχνά. Ανεβάζω το υλικό στην ηλεκτρονική τάξη, τα παιδιά έρχονται και το αξιοποιούν, δηλαδή σε κάθε διδακτική ενότητα και εγώ θα δώσω υλικό και τα ίδια τα παιδιά θα ανεβάσουν υλικό.
 - **Μπορείτε να αναφέρετε 1-2 χαρακτηριστικά παραδείγματα δραστηριοτήτων με ΤΠΕ που υλοποιήσατε στην τάξη σας (στη δια ζώσης εκπαίδευση);**
 - Ένα εντυπωσιακό στοιχείο είναι ότι τους έδωσα τη δυνατότητα μέσω μίας διεύθυνσης να έχουν πρόσβαση στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Μέσα στην τάξη είτε από το σπίτι του το κάθε παιδάκι έμπαινε απευθείας και έκανε εικονική περιήγηση και αντλούσε υλικό. Άρα, είχαμε ξενάγηση και κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας του μαθήματος, αλλά και στο σπίτι μπορούσε το κάθε παιδί να βοηθηθεί και να ενισχυθεί περισσότερο. Στην Ιστορία της α' Λυκείου έγινε αυτό. Κάποιο άλλο παράδειγμα είναι καλό να αναφέρω αυτό που έγινε στην Λογοτεχνία της α' Λυκείου. Εκεί συχνά μπαίνανε είτε με τη δική μου καθοδήγηση, είτε με των μαθητών την καθοδήγηση μπαίνανε σε διάφορους χώρους, όχι μόνο σε μουσεία, σε ιδρύματα, όπως βιβλιοθήκες π. χ το μουσείο του Νίκου Καζαντζάκη στην Κρήτη. Δημιουργήσανε λοιπόν μία καλή εργασία, την οποία εκτός από το δικό μου το e-class, την ανέβασαν και στην ιστοσελίδα του μουσείου στο Ηράκλειο Κρήτης.
 - **Με ποια εργαλεία έγινε αυτή η εργασία από τα παιδιά;**
 - Δεν χρησιμοποιήθηκε μόνο το word, αλλά κυρίως το power point. Το word μόνο για κάποιες μικρές πληροφορίες. Συνήθως ήταν 10-12 κάρτες και πολλές φορές ήταν και συνεργατική, μπορεί να ήταν και το φύλλο ομαδοσυνεργατικό, άρα δουλεύανε παρεούλα.
 - Θα μπορούσα να αναφέρω και ένα πρόγραμμα, στο οποίο συμμετείχαν οι μαθητές ή αναφερόμαστε πιο πολύ στις διδακτικές;
 - **Εστιάζουμε περισσότερο στους τρόπους που επιλέγει ο διδάσκων/-ουσα.**
 - Εντάξει, κανένα πρόβλημα.
- 2. Γνωρίζετε τον όρο e-portfolio (ηλεκτρονικός φάκελος εργασιών);**
- Η αλήθεια είναι ότι του e-me το είχα δει, νομίζω ότι υπάρχει. Έχω κάνει κάποιο σεμινάριο, έστω μίας ώρας, απλώς δεν είχα το χρόνο και είμαι και λίγο κρυωμένη για να ασχοληθώ περισσότερο.
 - **Το είχατε δει στο e-me και επιλέξατε να μην ασχοληθείτε;**
 - Η πλατφόρμα του e-me καθυστέρησε λίγο την προηγούμενη χρονιά, πριν δύο εκπαιδευτικές χρονιές, δηλαδή την «πρώτη καραντίνα», όταν κλείσανε τα σχολεία

το Μάρτιο μήνα του 2020. Επειδή λοιπόν καθυστερούσε, εγώ έφυγα από την e-me και είχα ξεκινήσει και τις κυψέλες μου. Πήγα στην e-class επειδή είδα ότι είχε περισσότερη ταχύτητα και εξυπηρετήθηκα πιο εύκολο, και έτσι δεν επέστρεψα στην e-me, παρά ελάχιστα. Σε κάποιο σεμινάριο όμως το είδα πάλι στα εργαλεία e-portfolio, αλλά γι' αυτό το λόγο δεν ασχολήθηκα με την e-me.

- Άρα δεν γνωρίζετε τα χαρακτηριστικά των εργαλείων e-portfolio;
 - Δεν γνωρίζω κάποια, μάλλον όχι.
- 3. Ανεξάρτητα από το αν χρησιμοποιείτε e-portfolios στο διδακτικό σας έργο, υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, παιδαγωγικοί λόγοι που θα ενίσχυαν την πρόθεσή σας να τα εφαρμόσετε στην τάξη σας; Για ποιους λόγους θα ήσασταν θετικός ή θα επιλέγατε να εντάξετε μελλοντικά τα e-portfolios στο έργο σας;**
- Ενώ θα έπρεπε να ασχοληθώ λίγο με τα εργαλεία e-portfolio, αλλά ταλαιπωρούμαι από ένα πονόλαιμο, θα έπρεπε να προσδιορίσουμε τον όρο. Είναι αυτό που φαντάζομαι; Δηλαδή ηλεκτρονικά να καταθέτουν τα παιδιά τις εργασίες τους, είναι ένας φάκελος;
 - Λέγεται ηλεκτρονικός φάκελος εργασιών, αλλά μην σας προβληματίζει παραπάνω το τί θα απαντήσετε.
 - Ωραία, μπορείτε να επαναλάβετε το ερώτημα;
 - Για ποιους λόγους θα ήσασταν θετικός ή θα επιλέγατε να εντάξετε μελλοντικά τα e-portfolios στο έργο σας;
 - Νομίζω ότι θα ήταν χρήσιμο, για το λόγο ότι θα είναι συγκεντρωμένες οι εργασίες των παιδιών, θα έχουν πρόσβαση και τα παιδιά, είναι σύγχρονο, είναι ωραία γενικά η πλατφόρμα του e-me από τι θυμάμαι, εντυπωσιακή στα παιδιά και σε εμένα, θεωρώ ότι χρήσιμη θα ήταν. Κάτι παρόμοιο γίνεται και στην e-class φαντάζομαι με τις εργασίες. Είναι και αυτό ένα είδος αποθετηρίου. Είναι πιο σύγχρονο, πιο έξυπνο, πιο μοντέρνο για τα παιδιά. Και πιο ενδιαφέρον. Και αυτό πάντα αρέσει στα παιδιά.
- 4. Παραδοσιακά, τα e-portfolios αποτέλεσαν τον ηλεκτρονικό φάκελο εργασιών για την αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών. Κατά τη γνώμη σας, και με βάση τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία, θα μπορούσε ένα e-portfolio να αξιοποιηθεί στο επίπεδο της τάξης-μάθησης των μαθητών; Με ποιους τρόπους;**
- Θα μπορούσε υποθέτω. Αν καταλαβαίνω καλά το ερώτημα την ώρα της διδασκαλίας είναι ένας εύκολος, άνετος τρόπος να έχουμε πρόσβαση στις εργασίες ανά πάσα στιγμή. Βοηθάει σίγουρα την εκπαιδευτική διαδικασία.
- 5. Τα παραδείγματα εργασιών που αναφέρατε ήταν περισσότερο ατομικά ή σε ομάδες;**
- Ήταν και τα δύο περίπου στο ίδιο ποσοστό, 50-50 θα έλεγα. Και ατομικές αλλά και ανά δυάδες ή ανά τριάδες ή τετράδες. Γενικά προσπαθώ να είναι ομαδικές, έστω δύο, τρία ή τέσσερα. Αλλά και ατομικές χρησιμοποίησα, διότι φέτος λόγω κορονοϊού και απουσίας κάποιων μαθητών, χρησιμοποιήθηκαν. Λίγο περισσότερο οι ομαδικές.
- 6. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές σας στα μαθήματα που χρησιμοποιήσατε ψηφιακές τεχνολογίες;**
- Εντοπίσατε διαφορές σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία ως προς το ενδιαφέρον, κίνητρο μάθησης, υπευθυνότητα, ενεργό συμμετοχή κ.λπ.;
 - Ίσως την ενεργό συμμετοχή, αλλά δυστυχώς όχι σε βάθος χρόνου, δηλαδή πρόσκαιρα. Προσέχουν περισσότερο εκείνη την ώρα. Μπορούν να κινητοποιηθούν λίγο για να φέρουν την εργασία την επόμενη φορά. Όχι όμως αποτελέσματα σε

βάθος χρόνου. Και αυτό φάνηκε και στις εξετάσεις φέτος με την τράπεζα θεμάτων. Στην Ιστορία μπορείτε να αξιοποιήσετε άνετα πολλά ψηφιακά εργαλεία, αλλά στο τέλος προσγειωνόμαστε. Όταν θα πρέπει να μην ξεχάσουν τίποτα από αυτά που έχουν μάθει για στις εξετάσεις, εκεί κάπου προσγειωνόμαστε. Να πω επίσης ότι ένας λόγος που δεν χρησιμοποιώ μετά από ένα σημείο ψηφιακά εργαλεία μέσα στην τάξη, ειδικά μετά το Πάσχα, είναι γιατί δεν προλαβαίνουμε να ολοκληρώσουμε την ύλη, δηλαδή θα το κάνω κάποιες φορές. Εγώ που το είχα ξεκινήσει από την αρχή της χρονιά, «έμενα πίσω» αν τις χρησιμοποιώ, έμεινα στην παραδοσιακή διδασκαλία και το έκανα πιο χρησιμοποιητικό το μάθημα. Το έκανα από το Μάρτιο μήνα και γι' αυτό ήμουν η μοναδική από τις τρεις συναδέλφους που ολοκλήρωσαν την ύλη. Να χρησιμοποιούμε τις ΤΠΕ, όταν το κρίνουμε απαραίτητο.

- **Αξιοποίησαν τυχόν ανατροφοδότηση που έλαβαν από σας;**
- Πιστεύω πως ναι, συμμετείχαν στο μάθημα, έδειξαν προθυμία και έστειλαν εργασίες και άλλα παιδάκια. Σίγουρα είναι θετικό αυτό, αλλά ίσως δεν βοηθάει στο τελικό (x2)αποτέλεσμα. Δηλαδή δεν θα βοηθήσει στο αν τους μένουν πράγματα για να γράψουν καλά στις εξετάσεις. Σίγουρα κάτι τους μένει, ας πούμε το ότι γράφτηκαν στο μουσείο και έχουν πρόσβαση από εδώ και στο εξής ή κάποιες εφαρμογές για την Ακρόπολη. Όταν επισκεφθήκαμε το μουσείο της Ακρόπολης, τους έδειξα μία εφαρμογή στα κινητά τους και κάναμε εικονική περιήγηση στο λόφο της Ακρόπολης.
- **Αλληλοεπίδρασαν ή συνεργάστηκαν με συμμαθητές τους;**
- Πάρα πολύ, συνεργάζονται.
- **Ποιες δυσκολίες αντιμετώπισαν;**
- Το πρώτο είναι ο χρόνος, «κακά τα ψέματα», άρα δεν μπορούμε να ξέρουμε...Γενικότερα γνωρίζουν από τα ψηφιακά εργαλεία και ακόμη και αν δεν τα γνωρίζουν, είναι πρόθυμα να μάθουν κάτι, δηλαδή δεν δυσκολεύτηκαν να κάνουν ένα power point, να κάνουν μία περιήγηση, δεν φαίνεται να δυσκολεύονται (x2). Εκεί που δυσκολεύονται είναι στον χρόνο, και μιλάω κυρίως για την α' Λυκείου, στη β' και την γ' Λυκείου τα πράγματα εκεί είναι διαφορετικά, γιατί αφιερώνουν πολύ χρόνο στην προετοιμασία για το πανεπιστήμιο από την β' Λυκείου. Στην α' Λυκείου, ειδικά στην Λογοτεχνία και την Ιστορία που μπορούμε να αξιοποιήσουμε εκπαιδευτικά εργαλεία, εκεί μας διαμαρτύρονται για τον χρόνο. Γενικά, φαίνεται όμως να έχουν γνώσεις.

7. Ποιοι ήταν για σας οι λόγοι-προκλήσεις (εκπαιδευτικοί, παιδαγωγικοί, ατομικοί, κίνητρα ή άλλοι) για να χρησιμοποιήσετε e-portfolios στην τάξη σας;

- Σίγουρα για να κάνω το μάθημά μου πιο ενδιαφέρον, σίγουρα να καταστήσω την προσοχή τους και το ενδιαφέρον τους αμείωτο, να προσελκύσω το ενδιαφέρον τους κάθε διδακτική ώρα. Και εμένα μου αρέσει, αλλά ξέρω ότι και στα παιδιά αρέσει, άρα δεν μπορώ να μείνω απ' έξω από το ρεύμα της εποχής. Οπότε και λόγω επιμόρφωσης, αλλά και όποια εμπειρία μας έμεινε από την σύγχρονη ή την ασύγχρονη, προσπάθεια να την αξιοποιήσω και να την εφαρμόσω και φέτος. Γενικά, νομίζω ότι βοηθάει το μάθημα να γίνει πιο κατανοητός. Τέλος, μας δίνονται δυνατότητες που δεν μας δίνει ο παραδοσιακός τρόπος, αυτό που σας είπα για την εικονική περιήγηση, να ξεναγηθούμε σε μία πόλη εκτός της τάξης.

8. Σε ποιο βαθμό ήσασταν προετοιμασμένος/η για την εφαρμογή των e-portfolios στην τάξη σας; Ποιες γνώσεις ή δεξιότητες ήταν απαραίτητες; Πώς αναπτύξατε τις σχετικές ικανότητες (π.χ. επιμόρφωση και ποια ακριβώς, συνεργασία με συναδέλφους στο σχολείο, πηγές στο Διαδίκτυο, ομάδες εκπαιδευτικών στο Διαδίκτυο κ.α.)

- Γενικώς μαθαίνω, αλλά πράγματα τα γνωρίζω, άλλα τα μαθαίνω εκείνη την ώρα. Πάρα πολύ αυτομόρφωση, αρκετές φορές και μέσω του συζύγου που είναι φυσικός και έχει άνεση με τις ΤΠΕ. Πέραν από αυτά που γνωρίζω από τα σεμινάρια, ρωτάω και τα ίδια τα παιδιά.
 - **Συνεργαστήκατε καθόλου με άλλους εκπαιδευτικούς;**
 - Ναι απαραίτητο προσπαθώ να συνεργάζομαι.
 - **Δώστε περισσότερα στοιχεία για το πώς σας βοήθησαν. Θυμάστε κάποια από τις πηγές που αναφέρατε;**
 - ...Το σεμινάριο που είχα κάνει στην eTwinning, ο διοργανωτής λέγεται Τζιμόπουλος, δεν ξέρω αν μπορώ να δώσω περισσότερα στοιχεία. Επειδή γίνονται κάθε χρόνο αυτά τα σεμινάρια, και ο σύζυγός μου τα παρακολουθεί, όποια πληροφορία μαθαίνει, μου την μεταδίδει. Όποτε έχω μία «κατοίκον» πηγή πληροφόρησης.
- 9. Κατά τη γνώμη σας, η εμπειρία της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά την πανδημία βοήθησε στην ένταξη των e-portfolios στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση;**
- Πάρα πολύ πιστεύω. Σε μεγάλο βαθμό. Σας είπα ότι εγώ τα χρησιμοποίησα και φέτος, και το e-class, μπορούσα να δίνω εργασίες, να ανεβάζουν εργασίες, να γίνεται ανατροφοδότηση, αρκεί να έχουν όρεξη οι μαθητές μας.
- 10. Ποιες είναι οι κύριες δυσκολίες που αντιμετωπίσατε εσείς προσωπικά κατά τη διάρκεια χρήσης των e-portfolios στο διδακτικό σας έργο;**
- Π.χ. ψηφιακές δεξιότητες μαθητών-εκπαιδευτικού, παιδαγωγική επιμόρφωση, τεχνολογικές υποδομές, ανταπόκριση-προθυμία των μαθητών, υποστήριξη από σύμβουλο-σχολείο-διευθυντή. Δώστε περισσότερα στοιχεία για το πώς σας βοήθησαν.*
- Γενικώς υπάρχουν πράγματα που δεν τα γνωρίζω, απλώς σας είπα ότι προσπερνάω κάποια εμπόδια κυρίως λόγω συζύγου...για παράδειγμα σε ένα ομαδοσυνεργατικό έγγραφο είχα ξεχάσει να ενεργοποιήσω να είναι οι μαθητές μου χρήστες και μετά το κατάλαβα ότι δεν είχα ενεργοποιήσει την κατάλληλη δυνατότητα. Μου προκύπτουν συνέχεια δυσκολίες, τις οποίες τις ξεπερνάω.
- **Πιο πολύ τεχνικά ζητήματα δηλαδή;**
- Ναι κάτοικόν.
- 11. Το Πρόγραμμα Σπουδών των Φιλολογικών μαθημάτων, σε ποιο βαθμό ευνοεί-προωθεί την ένταξη των εργαλείων e-portfolio στη διδασκαλία και στη μάθηση;**
- Δεν νομίζω. Σίγουρα δεν είχαμε κανένα μάθημα σχετικό με τις ΤΠΕ τότε.
- 12. Συνολικά, πως αξιολογείτε τη συμβολή των e-portfolios στην ανάπτυξη-μάθηση των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα φιλολογικά μαθήματα;**
- Θεωρώ ότι σίγουρα συμβάλλουν κυρίως ως προς την προσέλκυση του ενδιαφέροντος (x2). Δεν νομίζω ότι βοηθάνε πολύ στο τέλος, στις γραπτές εξετάσεις (x2).
 - **Γιατί;**
 - Δεν είμαι σίγουρη. Φέτος βέβαια ήταν η πρώτη χρονιά και ενώ πολλά απ' αυτά τα θέματα που έτυχαν και επανάληψη είχαμε κάνει και στα περισσότερα απ' αυτά είχαμε χρησιμοποιήσει ΤΠΕ, είτε για τον Περικλή, είτε για τον Μεγάλο Κωνσταντίνο, είτε για τον Οκταβιανό, και προβολή ντοκιμαντέρ, δεν νομίζω ότι κάτι τους έμεινε. Σίγουρα όμως το ενδιαφέρον και την συμμετοχή των παιδιών το έχουμε κερδίσει μέσα στην τάξη. Ελπίζω και στο γνωστικό (x2).

13. Θα προτείνετε σε έναν συνάδελφό σας να εντάξει τα e-portfolio στο έργο του; Για ποιους λόγους (τυχόν επιχειρήματα που θα χρησιμοποιήσετε);

- Ναι, με μέτρο, γιατί στο Λύκειο η ύλη είναι αρκετή και κινδυνεύουμε να μην ολοκληρώσουμε την ύλη όπως πρέπει και να μην βοηθήσουμε τους μαθητές μας ικανοποιητικά. Με μέτρο σίγουρα, είναι απαραίτητο (×2).
- **Οι βασικοί λόγοι λοιπόν;**
- Αρέσει στα παιδιά, είναι μέσα στα ενδιαφέροντά τους οι νέες τεχνολογίες, έχουν γνώση, τους δίνεται η δυνατότητα να βγουν από τα στενά όρια της αίθουσας και της χώρας/πόλης καμιά φορά, να έρθουν σε επαφή με άλλα σχολεία, με άλλες ομάδες, με συνεργασίες που επιτυγχάνονται μέσω αυτού. Και θέλω να ελπίζω ότι το γνωστικό αντικείμενο να βοηθάει τα παιδιά, εκτός από το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή να τους μένει και κάτι. Και ίσως και για το μέλλον των ίδιων των παιδιών, για να καταλάβουν ότι το βιβλίο δεν είναι η μοναδική πηγή γνώσης πλέον, είναι πολλές οι πηγές ενημέρωσης και πληροφόρησης, αρκεί να τους τα δείχνουμε εμείς, ώστε να τα αξιοποιήσουν σωστά στο μέλλον. Άρα ναι, πρέπει να αξιοποιούνται με μέτρο οι νέες τεχνολογίες. Στα φιλολογικά τουλάχιστον δίνεται η δυνατότητα, στην Λογοτεχνία, στην Ιστορία, στην Φιλοσοφία και ίσως λιγότερο στη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών.
- **Έχετε κάτι άλλο να προσθέσετε ή να αναφέρετε;**
- Δεν έχω να προσθέσω κάτι, το μόνο που θα έλεγα είναι ότι η ύλη είναι πολλή, πιεζόμαστε, τα μαθήματα εξετάζονται γραπτώς στο τέλος. Στην γ' Λυκείου δεν προλαβαίνουμε καν να αξιοποιήσουμε κάτι, στις άλλες δύο τάξεις προλαβαίνουμε, απλώς δεν καταφέρνουμε πάντα να καταφέρουμε αυτό που στοχεύουμε με τα ψηφιακά εργαλεία. Ελπίζω να σας βοήθησα.

Εκπαιδευτικός 3 (E3)

Φύλο: Γυναίκα

Σπουδές (μιλάμε για φιλόλογους): Έχω τελειώσει Φιλοσοφική Σχολή (Αριστοτέλειο πανεπιστήμιο), το τμήμα της Φιλολογίας και δεν έχω κάνει μεταπτυχιακό.

Χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 19 σε δημόσιο σχολείο. Και τα προηγούμενα ήμουν στην ιδιωτική εκπαίδευση.

Σχολείο-Υπηρεσία: Παλαιότερα, στην ιδιωτική εκπαίδευση σε Λύκειο και τώρα σε Γυμνάσιο.

Επιμόρφωση ΤΠΕ Β1-Β2 επιπέδου: Όχι, δεν έχω κάνει. Έχω πάρει το ECDL. Είναι δύσκολο επειδή πρέπει να δηλώσεις...Και ειδικά το Β1 είναι στο επίπεδο του ECDL, οπότε δεν δήλωσα. Το Β2 θα το σκεφτώ, δεν το έχω σκεφτεί.

Άλλη επιμόρφωση: Όχι που να έχουν σχέση με την τεχνολογία.

- **Μήπως έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο σε άλλο τομέα;**
- Ναι, βεβαίως, στα εργαστήρια δεξιοτήτων, στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση λόγω της καραντίνας και της τηλεεκπαίδευσης, παρακολούθησα όλα αυτά που είχαν να κάνουν με την τηλεεκπαίδευση.
- **Πόσων ωρών σεμινάριο;**
- Αυτό ήταν 25 ωρών περίπου, αλλά με κάθε ενότητα που δίναμε εξετάσεις διαδικτυακά για να περάσεις τις ενότητες. Αφού γίνονταν τα μαθήματα, μετά

κάναμε και σχέδιο μαθήματος, τα οποία αν θέλαμε μπορούσαμε να τα ανεβάζουμε σε κάποια τράπεζα δηλαδή, για να είναι κοινά σε όλους τους εκπαιδευτικούς.

- **Από ποιο φορέα ήταν αυτό;**
- Από το Υπουργείο Παιδείας
- **Προσφέρονταν δωρεάν;**
- Ναι Οκτωβριανό

1. Χρησιμοποιείτε ψηφιακές τεχνολογίες στη διδασκαλία των μαθημάτων σας;

- Χρησιμοποιώ, βεβαίως και χρησιμοποιώ. Εγώ έχω ετοιμάσει, έχω κάνει αρχεία με όλα τα μαθήματα, τα οποία διδάσκω και βέβαια μέσω του eclass, όπου έχουν και τα μαθήματα κωδικό, από εκεί παίρνουν ασκήσεις και σημειώσεις. Και δουλεύουμε έτσι στην τάξη, προκειμένου να μην μοιράζουμε φωτοτυπίες.
- **Ποια τεχνολογικά εργαλεία χρησιμοποιείτε; πόσο συχνά;**
- Στην τάξη τους διαδραστικούς πίνακες, όχι δεν χρησιμοποιώ κάτι άλλο.
- **Πόσο συχνά χρησιμοποιείται αυτά τα εργαλεία;**
- Σχεδόν σε κάθε μάθημα. Παίζει ρόλο η φύση του μαθήματος, παίζει ρόλο εάν είμαι στην αρχή της ενότητας ή στο τέλος της ενότητας. Αν είναι Ιστορία, καθημερινά. Αν είναι Λογοτεχνία, στο τέλος ενός κειμένου. Όταν προσεγγίζεις ένα κείμενο ερμηνευτικά και μετά το ολοκληρώνεις, μετά μπορεί να έχουμε ένα παράλληλο κείμενο, μπορεί να έχουμε ένα θεατρικό να δούμε...κάτι που μπορούν τα παιδιά να συγκρίνουν με αυτό που βλέπουν με αυτό που διάβασαν.
- **Μπορείτε να αναφέρετε 1-2 χαρακτηριστικά παραδείγματα δραστηριοτήτων με ΤΠΕ που υλοποιήσατε στην τάξη σας (στη δια ζώσης εκπαίδευση);**
- Λοιπόν, αν κατάλαβα καλά, στη Λογοτεχνία της γ' Γυμνασίου, στο «Γιατί» του Μαγκλή, όταν τελείωσα το κείμενο αυτό, πέραν του ότι τους έδειξα ένα βιντεάκι που έχουν γυρίσει σε κάποια σχολεία και έχουν γυρίσει το κείμενο αυτό. Οπότε θεώρησα ότι με αυτό τον τρόπο μπορούσαν να αντιληφθούν τα συναισθήματα και ό,τι περιγράφεται στο κείμενο αυτό. Στην Ιστορία λοιπόν, μπορώ να πω ότι στα εγκεκριμένα sites από το Υπουργείο π. χ το Φωτόδεντρο κ. α, μπορώ να πάρω την ενότητα «Βαλκανικούς πολέμους», μπορώ να πάρω site που έχουν βιντεάκια ή σταυρόλεξα ή θα φτιάξω ασκήσεις με σωστό-λάθος και όλα αυτά ή θα γίνουν μέσα στην τάξη ή θα μπουν στο eclass και θα δουν τις ασκήσεις αυτές και έτσι δουλεύουν. Αν κατάλαβα καλά...
- **Εσείς κρίνετε με βάση το πως αντιλαμβάνεστε την ερώτηση, δεν υπάρχει σωστό και λάθος, είναι δείγμα της έρευνας έτσι και αλλιώς αυτό.**

2. Γνωρίζετε τον όρο e-portfolio (ηλεκτρονικός φάκελος εργασιών);

- Βεβαίως και είναι ένας καινούργιος όρος που μας ήρθε αμέσως μετά την καραντίνα, όταν πια ασχοληθήκαμε με την τηλεεκπαίδευσης. (...) παρόλο που έχω εμπειρία στην εκπαίδευση, τα μάθαμε όλα μαζεμένα και μάλιστα αναγκαστήκαμε να τα μάθουμε. Βεβαίως και θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό το να υπάρχει όλη η δουλειά σου να είναι συγκεντρωμένη, εργασίες, ασκήσεις, σημειώσεις και ό,τι ό, τι. Είμαι σιγά σιγά στο να αρχίζω να το φτιάχνω αυτό.
- **Κατά τη γνώμη σας, ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός e-portfolio που θεωρείτε εσείς σημαντικά;**
- Θεωρώ ότι (...) είναι πολύ οργανωμένη δουλειά, η δουλειά σου δεν είναι πεταμένη δεξιά και αριστερά, θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό που έχουν οι μαθητές πρόσβαση σε αυτό, αλλά περισσότερο έχει να κάνει με την δική μου οργάνωση της

δικής μου δουλειάς. Έτσι τουλάχιστον το αντιλαμβάνομαι. Όσο βέβαια το γνωρίζω, ίσως σε 1-2 χρόνια να πω διαφορετικά πράγματα, δεν ξέρω.

3. **Γνωρίζετε συγκεκριμένα ψηφιακά εργαλεία που υποστηρίζουν την εφαρμογή των εργαλείων e-portfolio (ηλεκτρονικού φακέλου) στη διδασκαλία και στη μάθηση των μαθητών;**
 - Όχι, δεν γνωρίζω.
 - **Εσείς το έχετε χρησιμοποιήσει κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας;**
 - (...) όχι ακόμη, οργανώνομαι ακόμη και θέλω να δω πως μπορεί να δουλέψει. Ακόμη δεν μπορώ να πω τι αποτέλεσμα θα έχει αυτό, άρα δεν ξέρω ακόμα.
4. **Ανεξάρτητα από το αν χρησιμοποιείτε e-portfolios στο διδακτικό σας έργο, υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, παιδαγωγικοί λόγοι που θα ενίσχυαν την πρόθεσή σας να τα εφαρμόσετε στην τάξη σας; Για ποιους λόγους θα ήσασταν θετικός ή θα επιλέγατε να εντάξετε μελλοντικά τα e-portfolios στο έργο σας;**
 - (...) νομίζω ότι (...) τα παιδιά στα δημόσια σχολεία θα έπρεπε να έχουν τις ίδιες ακριβώς ευκαιρίες με τα παιδιά στα ιδιωτικά σχολεία, άρα λοιπόν όταν τα ιδιωτικά σχολεία χρησιμοποιούν τέτοιου είδους εργαλεία, αφού έχουμε και εμείς την δυνατότητα να το κάνουμε, γιατί να μην το κάνουμε. Επίσης, θεωρώ ότι δουλεύοντας με αυτό το τρόπο τα παιδιά μαθαίνουν να συνεργάζονται, ανακαλύπτουν τις δεξιότητές τους, και βασικά συνεργάζονται.
5. **Ποια είναι τα οφέλη των μαθητών που ασχολούνται ενεργά με τα εργαλεία e-portfolio εργασιών τους, π.χ. στο πλαίσιο ενός μαθήματος;**
 - Νομίζω ότι ίσως, γιατί ούτε τα παιδιά είναι συνηθισμένα ακόμη (γιατί εγώ είμαι σε δημόσιο σχολείο) και λίγο τους τρέχουμε τους τρέχουμε, δεν έχουμε καταφέρει ακόμη να τους κάνουμε να το θέλουν και ότι θα του βοηθήσει. Από την εμπειρία μου φέτος ανακάλυψαν τα παιδιά φέτος ότι ήταν πολύ καλό να είναι όλη η ύλη των εξετάσεων μαζί, γιατί τα παιδιά τελικά μόνο τις εξετάσεις βλέπουν. Έτσι θα βλέπουν ότι δεν είναι και χαώδης. Έτσι νομίζω, είναι πολύ εύκολο γι' αυτούς, είναι πολύ οικείο. Γιατί όχι λοιπόν να μην είναι μέρος της δουλειάς που έχουν για το σχολείο.
 - **Αυτά που αναφέρετε τα βιώσατε και ίδια με την πρακτική εφαρμογή των εργαλείων e-portfolio;**
6. **Παραδοσιακά, τα e-portfolios αποτέλεσαν τον ηλεκτρονικό φάκελο εργασιών για την αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών. Κατά τη γνώμη σας, και με βάση τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία, θα μπορούσε ένα e-portfolio να αξιοποιηθεί στο επίπεδο της τάξης-μάθησης των μαθητών; Με ποιους τρόπους;**
 - (...) θεωρώ ότι η αξιολόγηση είναι μεγάλο κεφάλαιο στα σχολεία (...) δεν μπορώ να το σκεφτώ τώρα. Εγώ πάντως δεν θα μπορούσα να αξιοποιήσω αντικειμενικά τα παιδιά, με εργασίες τις οποίες ανεβάζουν εκεί. Πρέπει να είναι ένας συνδυασμός. Θέλω να βλέπω έναν μαθητή μπροστά μου τι κάνει.
7. **Ποιες παιδαγωγικές στρατηγικές ακολουθούσατε κατά τη διάρκεια χρήσης των ΤΠΕ; Μπορείτε να αναφέρετε μερικά παραδείγματα εργασιών/δραστηριοτήτων που αναθέσατε; (Ατομικά ή σε ομάδες)**
 - (...) λοιπόν, αν κατάλαβα καλά, προσπάθησα λίγο να κάνω μία διαφοροποίηση, να χωρίσω σε ομάδες, με βάση το επίπεδο. Να υπάρχει μία διαβάθμιση. Επειδή είναι κάτι αρκετά βαρετό γι' αυτούς, επίσης μου είπε και ένα παιδί ότι «τα δείχνω εκεί και δεν δουλεύω», δεν είναι εξοικειωμένα ακόμη. Προσπάθησα να του μιλήσω σε όλο αυτό, ότι το χρειάζονται, θα το έχουν μπροστά τους και πρέπει να μάθουν να λειτουργούν με αυτά. Και βέβαια τα παιδιά θέλουν πολλές φορές η αξιολόγησή

τους να είναι προσωπική, να μην το ακούει ο άλλος, προσπάθησα να τους δείξω ότι εδώ είμαστε μία τάξη, δεν είναι όμως κάτι που δεν κάναμε παλιότερα.

- **Οι εργασίες ήταν περισσότερο ατομικές ή ομαδικές;**
- Και ατομικές και ομαδικές. Αυτές που είχαν να κάνουν με το να αντιληφθώ εγώ το τι έμαθαν, ήταν και ατομικές πολλές φορές, ήταν τριών-τεσσάρων ατόμων. Δοκίμαζα τη μορφή των λίγων ατόμων και μετά ήταν ίδιες για όλους, σε συγκεκριμένο χρόνο.

8. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές σας στα μαθήματα που χρησιμοποιήσατε e-portfolios;

- Θα γελάσεις, αλλά οι περισσότεροι προσπάθησαν να κλέψουν και να βρουν τις λύσεις. Δεν είναι εξοικειωμένα ακόμη τα παιδιά. Είναι σαν παιχνίδι, τους αρέσουν ασκήσεις όπως το «Σωστό-Λάθος» και κάποιοι το είδαν έτσι. Κάποιοι επειδή φοβήθηκαν τον βαθμό, προσπάθησαν να αντιγράψουν, να κλέψουν ή να βρουν τις λύσεις.
- **Εντοπίσατε διαφορές σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία ως προς το ενδιαφέρον, κίνητρο μάθησης, υπευθυνότητα, ενεργό συμμετοχή κ.λπ.;**
- Νομίζω πως ναι, νομίζω ότι τα παιδιά...τους δίνεται κίνητρο. Με την παραδοσιακή διδασκαλία είναι η μετωπική διδασκαλία, αυτό το «να τους μιλάς, να τους μιλάς, να τους μιλάς». Έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον να του παρουσιάζεις κάτι που είναι το ίδιο πλαίσιο αλλά με διαφορετικό τρόπο, άρα είναι πιο ελκυστικό. Πόσο μάλλον τα φιλολογικά μαθήματα, που δεν είναι καθόλου ελκυστικά. Θεωρώ λοιπόν ότι και ύστερα, και μεταξύ τους υπάρχει ένας συναγωνισμός, οπότε μέσω αυτού, μαθαίνουν και καλύτερα.
- **Αξιοποίησαν τυχόν ανατροφοδότηση που έλαβαν από σας;**
- Ναι, βεβαίως. Όχι με μεγάλο ενδιαφέρον όμως, θέλουν κάτι να γίνεται και να τελειώνει εκεί. Δεν είναι και τόσο ελκυστικά τα αντικείμενα των φιλολόγων, άρα προσπαθούμε να βρούμε τρόπους να αρέσουμε.
- **Αλληλοεπίδρασαν ή συνεργάστηκαν με συμμαθητές τους;**
- Ναι, και ουσιαστικά, αλλά και με μία δόση πονηριάς, να αξιολογηθούν και να τα λύσουν χωρίς να κουραστούν κάποιοι και να κρύψουν το ότι δεν είχαν ασχοληθεί με το αντικείμενο.
- **Ποιες δυσκολίες αντιμετώπισαν;**
- (...) όλα τα παιδιά δεν αντιμετώπισαν δυσκολία γιατί είναι εξοικειωμένα με την τεχνολογία, εκείνο στο οποίο αντιμετώπισαν δυσκολίες, επειδή δεν ασχολήθηκαν πριν δηλαδή δεν είχαν κάνει προετοιμασία. Δεν διαβάζουν όλα τα παιδιά, το επίπεδο των παιδιών δεν είναι το ίδιο, αλλά έχουν μεγάλο ενδιαφέρον και άλλα κανένα.
- **Άρα η δυσκολία ουσιαστικά βασίζονταν στο προσωπικό επίπεδο που έχει ο κάθε μαθητής;**
- Ναι Μαγκάλι.

9. Ποιοι ήταν για σας οι λόγοι-προκλήσεις (εκπαιδευτικοί, παιδαγωγικοί, ατομικοί, κίνητρα ή άλλοι) για να χρησιμοποιήσετε e-portfolios στην τάξη σας;

- (...) πρώτα απ' όλα θεωρώ πρέπει να συμβαδίζω με την εποχή μου. Δεύτερον λόγω ειδικότητας, θα έπρεπε αυτό που τους δίνω, θα έπρεπε να τους παρουσιαστεί με διαφορετικό τρόπο ώστε να τους κεντρίσω την προσοχή, ώστε να παρακολουθήσουν περισσότερο και περισσότεροι μέσα στην τάξη. Αυτά ήταν βασικά για εμένα. Επειδή επίσης από τη φύση μου είμαι οργανωτική, μου άρεσε

που απέφυγα αυτή την φωτοτυπία, μου άρεσε που είχαμε κάτι που δουλεύαμε μαζί και για την αξιολόγηση θεωρώ ότι είναι πιο αντικειμενική, διότι πολλές φορές αντιδράς με τα παιδιά στο τι γνωρίζουν, παρά να τους ακούσεις μία φορά ή να γράψουν ένα τεστ.

10. Σε ποιο βαθμό ήσασταν προετοιμασμένος/η για την εφαρμογή των e-portfolios στην τάξη σας;

- Είναι πάρα πολύ δύσκολο, και όπως εγώ μετά από τόσα πολλά χρόνια, σε μεγάλη ηλικία, για εμένα ήταν μεγάλο επίτευγμα στο μάθη τόσα πράγματα και κυρίως να μάθω να τα χειρίζομαι, θαυμάζω λοιπόν και τον εαυτό μου. Όμως, θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό και νιώθω ότι με διευκολύνει πάρα πολύ.
- **Ποιες γνώσεις ή δεξιότητες ήταν απαραίτητες; Πώς αναπτύξατε τις σχετικές ικανότητες (π.χ. επιμόρφωση και ποια ακριβώς, συνεργασία με συναδέλφους στο σχολείο, πηγές στο Διαδίκτυο, ομάδες εκπαιδευτικών στο Διαδίκτυο κ.α.)**
- Διαβάζοντας και δουλεύοντας. Νομίζω ότι δεξιότητα είναι να ξέρεις υπολογιστές, να μπορείς δηλαδή, όχι μόνο να ανοίξεις το word και να γράφεις, αλλά μπήκα στην διαδικασία να φτιάξω quiz, να φτιάξω σταυρόλεξα, να φτιάξω ώρες ατελείωτες, γιατί λέω και πάλι ότι δεν ήμουν εξοικειωμένη με αυτό. Όταν στην αρχή της καραντίνας μας μίλησαν για τηλεεκπαίδευση, οι περισσότεροι από εμάς δεν ξέραμε τι είναι όλο αυτό, δεν ξέραμε τι είναι το eclass. Ήμασταν πάρα πολύ αγχωμένοι, ξέραμε μόνο το skype. Δεν ξέραμε ότι θα μπορούσε να γίνει αυτό σε επίπεδο τάξης, να δίνεις ασκήσεις και να παίρνεις απαντήσεις άμεσα, οπότε λοιπόν αφού πέρασε όλο αυτό και δουλεύοντας πολλές ώρες για να ετοιμάσεις μία...το να παραδώσεις ένα κεφάλαιο στην τάξη με την μετωπική διδασκαλία είναι πάρα πολύ εύκολο σε σχέση με το να παρουσιάσεις το ίδιο κεφάλαιο με τις ασκήσεις του, τις εικόνες του, και θέλει πάρα πολλές ώρες.
- **Συνεργαστήκατε καθόλου με άλλους εκπαιδευτικούς;**
- Βεβαίως, με πληροφορικούς και με άλλους συναδέλφους, τους φιλολόγους. Οι πληροφορικοί μου λύνουν προβλήματα, ήταν οι μικροί θεοί μας σε όλη την ιστορία.
- **Δώστε περισσότερα στοιχεία για το πώς σας βοήθησαν. Πιο πολύ τεχνικά σας βοήθησαν;**
- Τεχνικά ναι.

11. Κατά τη γνώμη σας, η εμπειρία της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά την πανδημία βοήθησε στην ένταξη των e-portfolios στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση;

- Πάρα πολύ, νομίζω ότι εάν αρχίζαμε να το συζητάμε, μπορεί να ήθελε και μία δεκαετία για να παγιωθεί αυτού του είδους η διδασκαλία. Η καραντίνα λοιπόν όλα τα έκανε πολύ γρήγορα, πάρα πολύ γρήγορα, μας τα επέβαλε, κάποια πράγματα και καλώς μας τα επέβαλε. Η σύγχρονη διδασκαλία δε μπορεί να αντικατασταθεί με τίποτα, με κανένα άλλο τύπο διδασκαλίας, η επαφή με τα παιδιά δεν μπορεί να συγκριθεί αυτό. Όμως μπορεί επικουρικά να βοηθήσει την παραδοσιακή διδασκαλία και να αλλάξουν κάποια πράγματα, ναι βοήθησε πάρα πολύ.

12. Ποιες είναι οι κύριες δυσκολίες που αντιμετωπίσατε εσείς προσωπικά κατά τη διάρκεια χρήσης των e-portfolios στο διδακτικό σας έργο;

Π.χ. ψηφιακές δεξιότητες μαθητών-εκπαιδευτικού, παιδαγωγική επιμόρφωση, τεχνολογικές υποδομές, ανταπόκριση-προθυμία των μαθητών, υποστήριξη από σύμβουλο-σχολείο-διευθυντή. Δώστε περισσότερα στοιχεία για το πώς σας βοήθησαν.

- Οι δυσκολίες στην εξ αποστάσεως ήταν η υποδομή των παιδιών, δηλαδή πάρα πολλά παιδιά δεν μπορούσαν να λειτουργήσουν έχοντας ένα κινητό στο χέρι. Αυτό ήταν πολλή μεγάλη δυσκολία στο να τους έχεις όλους μαζί.

- Εννοείται ότι παρακολουθούσαν το μάθημα από το κινητό;

- Ναι Μαγκάλι. Το κινητό και το κρεβάτι δεν είναι ένα φυσικό περιβάλλον για τα παιδιά, για μαθητές. Αυτή ήταν μία πολλή μεγάλη δυσκολία. Επίσης, άλλη μία μεγάλη δυσκολία ήταν ότι δεν είχαν αντιληφθεί ότι επρόκειτο για κανονικό μάθημα. Και επίσης μία δυσκολία πολλή μεγάλη ήταν ψυχολογικής φύσεως, γιατί τα παιδιά ήθελαν να πάνε στο σχολείο, να είναι έξω από το σπίτι, και όχι μπροστά από μία οθόνη. Έτσι έπρεπε να επιστρατεύσεις όλες τις παιδαγωγικές γνώσεις και τα αποθέματά σου, προκειμένου να τους κερδίσεις, να τους έχεις εκεί και να σε βλέπουνε. Όσον αφορά τα σχολεία, ως προς τον διευθυντή, ο καθένας δούλεψε και λίγο μόνος του σε όλη αυτή την ιστορία. Δεν έχει σχέση με την ατομική ευθύνη, αλλά με την ευσυνειδησία του καθενός από εμάς να κάνει κάτι γι' αυτούς τους μαθητές που δεν ήταν μέσα στην τάξη.

13. Πότε τελειώσατε το τμήμα της κλασικής Φιλολογία; Το Πρόγραμμα Σπουδών των Φιλολογικών μαθημάτων, σε ποιο βαθμό εννοεί-προωθεί την ένταξη των εργαλείων e-portfolio στη διδασκαλία και στη μάθηση;

- Τελείωσα αρχές του 90'. (γέλια) Καθόλου. Εγώ τουλάχιστον τελείωσα και ένα τμήμα που με είχε ετοιμάσει για τα μαθήματα στην τάξη.
- **Τι εννοείτε;**
- Υπάρχουν τμήματα στην φιλοσοφική σχολή που δεν έκαναν ποτέ αρχαία ελληνικά, οπότε οι καλούνται οι συνάδελφοι αυτοί να διαβάσουν αρχαία ελληνικά, να διαβάσουν λατινικά, να διαβάσουν λογοτεχνία. Δεν μπορούσαμε να το φανταστούμε ότι η τεχνολογία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην εκπαίδευση. Ίσως. Δεν είχαμε καμία επαφή, πολύ αργότερα, με πρωτοβουλία του καθενός. Αλέξανδρε εμείς δεν είχαμε ούτε κινητό όταν ήμασταν φοιτητές. Ας μην περισσότερο για την ηλικία μου (γέλια).

14. Συνολικά, πως αξιολογείτε τη συμβολή των e-portfolios στην ανάπτυξη-μάθηση των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα φιλολογικά μαθήματα;

- Εγώ θεωρώ ότι είναι θετικό, και στην διδασκαλία και στην μάθηση. Κερδίζουν οι μαθητές, το πιστεύω αυτό. Αποκτούν εμπειρία, παρουσιάζουν εργασίες, φοβούνται πάρα πολύ το να κάνουν εργασίες. Ήθελα να το πω αυτό. Έκαναν συνεχώς ερωτήσεις για βασικά στοιχεία ως προς τις εργασίες. Άρα λοιπόν τώρα έμαθαν να παρουσιάζουν εργασίες και το υλικό τους. Αν δεν τους δίνεις κίνητρο να το κάνουν, ή αν δεν τους πεις θα σου χαρίσω και δύο βαθμούς. Εγώ το κάνω αυτό. Δεν με ενδιαφέρει ο βαθμός, αλλά η ουσία. Νομίζω λοιπόν ότι έχουν βοηθηθεί. Αποκτούν ικανότητες στο να απαντάνε ερωτήσεις. Εσύ από την άλλη σαν εκπαιδευτικός αναθεωρείς στρατηγικές, μήπως είναι καλύτερο να κάνω κάτι άλλο. Άρα, υπάρχει μία ζωντάνια σε όλο αυτό.

15. Θα προτείνατε σε έναν συνάδελφό σας να εντάξει τα e-portfolios στο έργο του; Για ποιους λόγους (τυχόν επιχειρήματα που θα χρησιμοποιήσετε);

- Βεβαίως, δεν το συζητώ καν, γιατί θεωρώ ότι πρέπει να συμβαδίσει με αυτό που μας συμβαίνει τώρα. Και τα παιδιά, όταν καταλάβουν ότι αυτό έχουν να κάνουν, γιατί τα παιδιά προσαρμόζονται, θα λειτουργήσουν πάρα πολύ καλά, και θεωρώ ότι θα βαριούνται λιγότερο. Γιατί έτσι όπως προσφέρονται τα μαθήματα σήμερα στο σχολείο, μα συγγνώμη εγώ τα βαριέμαι πολλές φορές, πόσο μάλλον ένα παιδί που

έχει την εικόνα και τον υπολογιστή. Ξαφνικά έχει την άλλη που του κάνει Αρχαία, Λογοτεχνία μιλώντας Μαγκάλι μιλώντας. Θεωρώ ότι σε συνδυασμό, και τα δύο μαζί, προκειμένου να γίνει πιο ελκυστικό το μάθημα, για να ενεργοποιήσουν το ενδιαφέρον του μαθητή.

- Έχετε κάτι άλλο να προσθέσετε ή να αναφέρετε;
- Όχι Μαγκάλι, εύχομαι να σε βοηθήσα.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Εκπαιδευτικός 4 (E4)

Φύλο: Θηλυκό

Σπουδές (μιλάμε για φιλόλογους): Προπτυχιακό στο ΦΠΨ (ΕΚΠΑ) και στην Ιταλική Φιλολογία (ΕΚΠΑ) και μεταπτυχιακό στις επιστήμες αγωγής (ΕΑΠ)

Χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 13 χρόνια

Σχολείο-Υπηρεσία: Λύκειο

Επιμόρφωση ΤΠΕ Β1-Β2 επιπέδου: Β2

Άλλη επιμόρφωση: Ολιγόωρα σεμινάρια με θέμα την Γλώσσα και την Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

1. Χρησιμοποιείτε ψηφιακές τεχνολογίες στη διδασκαλία των μαθημάτων σας;

- Ναι
- **Ποια τεχνολογικά εργαλεία χρησιμοποιείτε; πόσο συχνά;**
- (...) Από την στιγμή του κορονοϊού ασχοληθήκαμε με την Webex που δεν την γνώριζα και την eclass. Συνεχίζω βέβαια να χρησιμοποιώ την eclass βάζοντας ασκήσεις και παρακολουθώντας μαθητές μέσω αυτής. Από εκεί και έπειτα, αν θεωρούμε τα βίντεο και τους εννοιολογικούς χάρτες, τους χρησιμοποιώ γιατί βοηθάνε στην δουλειά μας.
- **Πόσο συχνά χρησιμοποιείται αυτά τα εργαλεία;**
- Αρκετά συχνά, δηλαδή σε μαθήματα όπως η Ιστορία, η Γλώσσα και η Λογοτεχνία τα χρησιμοποιώ αρκετά. Πλέον χρησιμοποιώ και το eclass σε καθημερινή βάση.
- **Μπορείτε να αναφέρετε 1-2 χαρακτηριστικά παραδείγματα δραστηριοτήτων με ΤΠΕ που υλοποιήσατε στην τάξη σας (στη δια ζώσης εκπαίδευση);**
- Όταν κάνω εργασία στα παιδιά για ένα τετράμηνο και μετά να κάνουν εργασία με power point, αυτό είναι;
- **Αν εσείς θεωρείτε ότι αυτό είναι χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας, τότε πείτε το. Έτσι και αλλιώς η απάντησή σας αποτελεί δείγμα της συνέντευξης, δεν χρειάζεται να με ρωτάτε αν είναι ή όχι.**
- Μπορούν να κάνουν εργασία με power point ή κάποιο βίντεο που μπορούν να κάνουν τα παιδιά μέσα από το μάθημα ή ακόμη και εργασίες μέσω του eclass για να τις δουλεύουν στο σπίτι, τις οποίες τις βλέπω και τις διορθώνω, για να τις αναφέρω την επόμενη φορά.
- **Σε ποια μαθήματα το έχετε κάνει;**
- Το έχω κάνει στην Ιστορία, στην Λογοτεχνία και την Γλώσσα.

2. Γνωρίζετε τον όρο e-portfolio (ηλεκτρονικός φάκελος εργασιών);

- Το έχω ακουστά
 - **Από ποια πηγή;**
 - Σε κάποια σεμινάρια. Γενικά παρακολουθώ σεμινάρια, αλλά δεν θυμάμαι σε ποιο ακριβώς. Προσπαθώ να ενημερώνομαι κιόλας, γιατί το σχολείο με ενδιαφέρει κιόλας, για να βάζω και καινούργια πράγματα κάθε χρονιά.
 - **Κατά τη γνώμη σας, ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός e-portfolio που θεωρείτε εσείς σημαντικά;**
 - Κάτι χαρακτηριστικό που έχω ως απόσταγμα είναι εργασίες ηλεκτρονικά των μαθητών μας συγκεντρωμένες, αν δεν κάνω λάθος. Λάθος κάνω;
 - Έχετε μία εικόνα.
- 3. Γνωρίζετε συγκεκριμένα ψηφιακά εργαλεία που υποστηρίζουν την εφαρμογή των εργαλείων e-portfolio (ηλεκτρονικού φακέλου) στη διδασκαλία και στη μάθηση των μαθητών;**
- Αν μπορώ να πω ότι το έχω κάνει έστω λίγο, όταν έπρεπε να κάνουμε μαθήματα εξ αποστάσεως, είχα για κάθε μαθητή, οι εργασίες τους, μου τις έστελναν μέσω eclass και έτσι τις συγκεντρώνω για κάθε μαθητή ξεχωριστά.
 - **Το eclass σαν ψηφιακό εργαλείο για να δημιουργήσουμε τα εργαλεία e-portfolio;**
 - Ναι, κάπως έτσι.
- 4. Ανεξάρτητα από το αν χρησιμοποιείτε e-portfolios στο διδακτικό σας έργο, υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, παιδαγωγικοί λόγοι που θα ενίσχυαν την πρόθεσή σας να τα εφαρμόσετε στην τάξη σας; Για ποιους λόγους θα ήσασταν θετικός ή θα επιλέγατε να εντάξετε μελλοντικά τα e-portfolios στο έργο σας;**
- Ναι Μαγκάλι, αν μου εξηγήσει κάποιος, για να το καταλάβω και εγώ, για να κάνω κάτι συγκεκριμένο πάνω σε αυτό, πως λειτουργεί, ποια είναι η χρησιμότητά τους και βέβαια είμαι θετική. Κάποιος πρέπει να μας εξηγήσει, γιατί πηγαίνουμε «ψάχνοντας». Πέρυσι με το μεταπτυχιακό έμαθα πολλά πράγματα με την διπλωματική, δηλαδή αν μαθαίνω, τα χρησιμοποιώ και βλέπω ότι είναι για καλό.
- 5. Ποια είναι τα οφέλη των μαθητών που ασχολούνται ενεργά με τα εργαλεία e-portfolio εργασιών τους, π.χ. στο πλαίσιο ενός μαθήματος;**
- Αν έχω σωστά στο μυαλό μου και με βάση αυτό που σας είπα με τις εργασίες συγκεντρωμένες, βοηθούσε πάρα πολύ στο να συνειδητοποιήσει ο μαθητής την πρόοδό του και να δει τα λάθη του. Έδειχνα σήμερα μία εργασία, προσπαθώ να διορθώνω γρήγορα, δηλαδή δεν θέλω να περιμένει ο μαθητής, άρα έδειχνα την άσκηση, του την έστελνα πάλι ψηφιακά και έβλεπε σημειωμένα όλα τα λάθη του. Την επόμενη παρατήρησα παιδιά που δούλευαν συστηματικά, φτάσαμε δηλαδή στις 10 με 15 εργασίες τέτοιες που βλέπαμε εξέλιξη στον μαθητή, βοηθάει αρκετά τον μαθητή και το καταλάβαινε και ο ίδιος. Είναι σημαντικό (x2).
- 6. Παραδοσιακά, τα e-portfolios αποτέλεσαν τον ηλεκτρονικό φάκελο εργασιών για την αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών. Κατά τη γνώμη σας, και με βάση τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία, θα μπορούσε ένα e-portfolio να αξιοποιηθεί στο επίπεδο της τάξης-μάθησης των μαθητών; Με ποιους τρόπους;**
- (...) Πιθανόν θα μπορούσε. Όπως σκέφτομαι το νέο πρόγραμμα σπουδών, γιατί και εγώ κάνω στην γ' Λυκείου Γλώσσα και Λογοτεχνία, αυτό που γράφει ρητά είναι η αξιολόγηση ανά τακτά διαστήματα και η επανατροφοδότηση, ναι θα βοηθούσε πιστεύω.
 - **Εκτός από την αξιολόγηση, θα βοηθούσε σε κάποιο άλλο κομμάτι; Στην παρουσίαση ίσως;**

- Ναι Μαγκάλι και στην αξιολόγηση και στην παρουσίαση και στην συνειδητοποίηση των μαθητών, γιατί θα ακούν ή θα βλέπουν εργασίες από άλλους μαθητές άμεσα όμως πάντοτε, αρκεί να γίνεται σε βραχύ χρόνο, νομίζω θα βοηθούσε.
- 7. Ποιες παιδαγωγικές στρατηγικές ακολουθούσατε; Μπορείτε να αναφέρετε μερικά παραδείγματα εργασιών/δραστηριοτήτων που αναθέσατε; (Ατομικά ή σε ομάδες)**
- Ναι, έδινα. Και ατομικά, αλλά και ομαδικά και μάλιστα πολλές φορές στις ομαδικές, επειδή ασχολούμαι και με την εφημερίδα στο σχολείο, έχουμε και το συνεργατικό έγγραφο στο google, που μπορούσαν ταυτόχρονα να γράφουν και να δουλεύουν ταυτόχρονα οι μαθητές.
- 8. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές σας στα μαθήματα που χρησιμοποιήσατε e-portfolios;**
- Κάποιοι μαθητές οι οποίοι ήταν παιδιά συνεπέστατα, δούλευαν, όμως υπήρξαν μαθητές, οι οποίοι και εκείνοι καλοί, αντιδρούσαν όμως γιατί έλεγαν ότι ήταν κάτι πιεστικό, δηλαδή τους πίεζε αυτή η μορφή. Προτιμούσαν δηλαδή αυτό που γίνεται στην τάξη, να εξετάσω δύο ασκήσεις και τέλος. Γιατί δεν προλαβαίνω αντικειμενικά λόγω χρόνου να δω όλων των μαθητών τις ασκήσεις, ενώ εκεί τις έβλεπα όλες. Αυτό τους φαινόταν πιεστικό. Υπήρξαν αντιδράσεις, κάποιοι άλλοι όμως έβλεπαν ότι τους άρεσε, όχι όμως απ' όλους.
 - **Εντοπίσατε διαφορές σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία ως προς το ενδιαφέρον, κίνητρο μάθησης, υπευθυνότητα, ενεργό συμμετοχή κ.λπ.;**
 - Ναι, αυτό που σας είπα, υπήρξαν μαθητές που το είδαν ενδιαφέρον. Και εγώ είδα ότι τα παιδιά βελτιώνονταν και είχαν μπροστά τους όλες τις εργασίες τους, δηλαδή κάθε εβδομάδα είχαν μία εργασία και το ζητούσαν και το ήθελαν. Είχε αποτέλεσμα.
 - **Αξιοποίησαν τυχόν ανατροφοδότηση που έλαβαν από σας;**
 - Ναι Μαγκάλι το έκαναν. Κάποιοι μαθητές, δεν μιλάμε πάντοτε για το σύνολο, αλλά κάποιοι το αξιοποίησαν.
 - **Αλληλοεπίδρασαν ή συνεργάστηκαν με συμμαθητές τους;**
 - Ομαδικά όταν δουλεύουν, εξαρτάται από την ομάδα. Επειδή είμαστε χωριά και δεν είναι εύκολες οι μετακινήσεις, τους αφήνω μόνοι τους να επιλέξουν την ομάδα. Αυτό όμως δεν έχει πάντοτε αποτέλεσμα, γιατί μπορεί να δουλεύει ο ένας και να μην δουλεύουν ομαδικά.
 - **Άρα, θα προτιμήσετε την ατομική;**
 - Ναι, και ενώ στην τάξη τα κάνουμε ομαδικά, επιλέγοντας εγώ την ομάδα, δηλαδή θα βάλω έναν καλό μαθητή, έναν από άλλη χώρα, έναν μεσαίο μαθητή, εκεί βλέπεις ότι αλληλοεπιδράει και φέρνει αποτέλεσμα.
 - **Ποιες δυσκολίες αντιμετώπισαν;**
 - Ο χρόνος, τους έπαιρνε χρόνο, έχουν μάθει επίσης έχουν μάθει να γράφουν πολύ πιο γρήγορα στο τετράδιο.
 - **Έλλειψη εξοικείωσης με τα τεχνολογικά μέσα;**
 - (...) Νομίζω ότι υπάρχει και αυτό και βέβαια κάποια δεν έχουν και τεχνολογικά μέσα, δηλαδή κάποια παιδιά δούλευαν με τηλέφωνο (x2). Αυτό το έκανε πολύ πιο δύσκολο.
- 9. Ποιοι ήταν για σας οι λόγοι-προκλήσεις (εκπαιδευτικοί, παιδαγωγικοί, ατομικοί, κίνητρα ή άλλοι) για να χρησιμοποιήσετε e-portfolios στην τάξη σας;**
- Για εμένα θα ήταν το να δω τον μαθητή να βελτιώνεται και αυτό να το συνειδητοποιεί και ο ίδιος και ένα δεύτερο είναι το να κάνει πιο ευχάριστο το μάθημα, διότι πολλές φορές βλέπουμε τους μαθητές μας να βαριούνται, «κακά τα

ψέματα». Ίσως είναι μία πρόκληση και αυτή να δει κάτι διαφορετικό και να έχει μεγαλύτερο κέφι ίσως.

10. Ποιες γνώσεις θα πρέπει να έχει κάποιος για να ξεκινήσει την χρήση των ψηφιακών πλατφορμών;

- Καταρχάς χρειάζεται ο τεχνολογικός εξοπλισμός, πιστεύω ότι οι περισσότεροι πια έχουμε αυτά τα εργαλεία όπως έναν υπολογιστή. Από εκεί και πέρα χρειαζόμαστε κάποιον να μας δείξει τα εργαλεία e-portfolio, να μας ενημερώσει κάποιος, να ψάξουμε από μόνοι μας κάτι, και γενικά να αποκτήσουμε γνώση στο πως θα το κάνουμε και γιατί.
- Ένα είδος επιμόρφωσης;
- Ίσως ναι. Εγώ δηλαδή αν υπήρχε ή αν υπάρχει, θα ήθελα να παρακολουθήσω κάποιο, θα με βοηθούσε.

11. Συνεργαστήκατε καθόλου με άλλους εκπαιδευτικούς;

- (...) Έτσι και έτσι, δεν ξέρω τι έχετε ακούσει, αλλά πιστεύω ότι δεν συνεργαζόμαστε τόσο εύκολα οι εκπαιδευτικοί μεταξύ μας. Πάντοτε είμαι «ανοιχτή», αλλά λίγες φορές κατάφερα να συνεργαστώ. Πιο πολύ αυτό που έκανα, παρόλο που δεν ήταν απαραίτητο να το κάνω (το eclass), δεν το έκανε κανείς άλλος και δεν τον ενδιέφερε, δεν το θεωρούσε απαραίτητο, επομένως δεν υπήρξε συνεργασία.
- Οι βασικοί λόγοι είναι πιο προσωπικοί; Δεν επιζητούν την εξέλιξη;
- Δεν ξέρω τον λόγο, δεν μπορώ να έχω άποψη. Ίσως λόγω χρόνου, γιατί πρέπει σίγουρα να αφιερώσεις και το απόγευμά σου (x2).

12. Κατά τη γνώμη σας, η εμπειρία της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά την πανδημία βοήθησε στην ένταξη των ψηφιακών πλατφορμών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση;

- Ε βέβαια, πάρα πολύ. Εμένα τουλάχιστον μου «άνοιξε το μυαλό» στο ότι υπάρχουν τρόποι πιο ευέλικτοι να κάνεις το μάθημά σου, όταν οι αντικειμενικές συνθήκες δεν στο επιτρέπουν. Το βλέπω πολύ θετικά. Καταρχάς καταφέραμε να μπούμε στην βουλή και σε μουσεία διαδικτυακά, καταφέραμε να παρακολουθήσουμε σεμινάρια και συνέδρια, που γινόντουσαν διά ζώσης και δεν μπορούσαμε να πάμε. Το είδα πολύ χρήσιμο.

13. Ποιες είναι οι κύριες δυσκολίες που αντιμετωπίσατε εσείς προσωπικά κατά τη διάρκεια χρήσης των e-portfolio στο διδακτικό σας έργο;

Π.χ. ψηφιακές δεξιότητες μαθητών-εκπαιδευτικού, παιδαγωγική επιμόρφωση, τεχνολογικές υποδομές, ανταπόκριση-προθυμία των μαθητών, υποστήριξη από σύμβουλο-σχολείο-διευθυντή. Δώστε περισσότερα στοιχεία για το πώς σας βοήθησαν.

- Η δυσκολία ήταν ότι δεν είχαν όλα τα παιδιά τον εξοπλισμό. Από την άλλη υπάρχει και μία νοοτροπία ότι όταν ο άλλος δεν βλέπει, μπορώ και να μην ασχοληθώ όπως πρέπει. Πολλά παιδιά προσπαθούσαν να ξεφύγουν και αυτό το κενό φάνηκε κιόλας. Δεν είχαν την άμεση επικοινωνία που θα είχαν με τον καθηγητή μέσα στην τάξη. Επίσης, όσον αφορά τον σχολικό σύμβουλο, δεν υπήρξε ενημέρωση από πουθενά. Ο διευθυντής ήταν αργός, χωρίς όμως τεχνολογικές γνώσεις.

14. Το Πρόγραμμα Σπουδών των Φιλολογικών μαθημάτων, σε ποιο βαθμό ευνοεί-προωθεί την ένταξη των ψηφιακών πλατφορμών στη διδασκαλία και στη μάθηση;

- Τι εννοείτε τώρα;
- Είχε το πρόγραμμα σπουδών του ΦΠΨ κάποια μαθήματα που ευνοούσαν την ένταξη των ψηφιακών πλατφορμών;

- (...) Προσπαθώ να σκεφτώ. Πάνε και χρόνια. Γίνονταν κάποια μαθήματα πληροφορικής και γενικά γινόταν μία αναφορά στις ψηφιακές πλατφόρμες, δεν θυμάμαι όμως κάτι πρακτικό να γινόταν. Μέσα από το σχολείο ό,τι έμαθα. Έχουν αλλάξει τα δεδομένα.
- **Έχετε ψάξει και εσείς προσωπικά για να δείτε αν έχουν αλλάξει τα μαθήματα;**
- Όχι Μαγκάλι. Καταρχάς η δική μου σχολή δεν υπάρχει πια, είναι ξεχωριστές σχολές.
- **Πότε τελειώσατε εσείς;**
- Τελείωσα το 2009, αλλά εγώ είμαι ιδιαίτερη περίπτωση, γιατί έδωσα πανελλήνιες στα 30.

15. Συνολικά, πως αξιολογείτε τη συμβολή των e-portfolios στην ανάπτυξη-μάθηση των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα φιλολογικά μαθήματα;

- Σας είπα, επειδή δεν το χρησιμοποιούμε, εγώ δεν έχω συναντήσει εντωμεταξύ κάποιον, φαντάζομαι ότι θα είναι χρήσιμο και τουλάχιστον ας το δοκιμάσουμε και θα δούμε (x2). Πιθανότατα να είναι χρήσιμο, αλλά δεν είμαι σίγουρη γιατί δεν το έχω χρησιμοποιήσει (x2).

16. Θα προτείνατε σε έναν συνάδελφό σας να εντάξει τα e-portfolios στο έργο του; Για ποιους λόγους (τυχόν επιχειρήματα που θα χρησιμοποιήσετε);

- Όπως είπαμε ακολουθούμε την εποχή μας, μπορούμε όλες οι ειδικότητες να χρησιμοποιήσουμε την τεχνολογία, βοηθάει γιατί θα προσελκύσει τον μαθητή μας, πιθανά θα τον κάνει και αυτό, μιας και οι ίδιοι ασχολούνται με τεχνολογίες, θα είναι κάτι πιο οικεία σε αυτά, το μάθημά μας δεν θα γίνεται μόνο με τον παραδοσιακό τρόπο, αλλά θα ενισχυθεί. Υπάρχουν λόγοι φαντάζομαι. Πάντοτε όμως με μέτρο, διότι βλέπω πολλούς συναδέλφους, οι οποίοι χωρίς αυτό, δεν μπορούν. Είναι λάθος τακτική. Δεν είναι πανάκεια να έχω να ασχοληθώ μόνο με την τεχνολογία στο μάθημά μου. Χρειάζονται κι' άλλα, αλλά και η τεχνολογία.
- **Έχετε κάτι άλλο να προσθέσετε ή να αναφέρετε;**
- Δεν έχω να προσθέσω, εσείς με την πλευρά σας τώρα από το μεταπτυχιακό πείτε να ενημερώσουν την δευτεροβάθμια (γέλια) και ό,τι είναι καλό παιδαγωγικά να το μαθαίνουμε και να το χρησιμοποιούμε.
Εσείς μέσω του μεταπτυχιακού, θα μπορούσατε να έρθετε να μας ενημερώσετε για την νέα χρονιά;
- **Εμείς θα μπορούσαμε να το κάνουμε σε συνεργασία με τον καθηγητή. Το ζήτημα είναι ότι τα συμπεράσματα από την έρευνα είναι ρεαλιστικά. Το ζήτημα της επιμόρφωσης το γνωρίζουμε, και η έλλειψή της αποτελεί πάγιο πρόβλημα. Αν ακουστεί στο «σωστό αυτί» και αν «ιδρώσει αυτό το αυτί», τότε έχουμε ελπίδα, αλλά έχουμε καιρό μπροστά μας. Όμως είναι πολιτικοεκπαιδευτικές αποφάσεις που δεν αλλάζουν από τη μία μέρα στην άλλη.**
- Και τώρα μέσα στο καλοκαίρι, από όλα τα μέρη στην Ελλάδα, υπάρχει το ενδιαφέρον συμμετοχής στα σεμινάρια και προσπαθούμε να το προσαρμόσουμε στα μαθήματα μας. Δεν μπορούμε όλοι από μόνοι μας να κάνουμε κάτι, να τα γνωρίζουμε από μόνοι μας. Χρειαζόμαστε μία βοήθεια.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Εκπαιδευτικός 5 (Ε5)

Φύλο: Γυναίκα

Σπουδές (μιλάμε για φιλόλογους): Έχω κάνει προπτυχιακό στη Φιλολογία των Ιωαννίνων και μεταπτυχιακό στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, στην κατεύθυνση Εκπαιδευτικά Προγράμματα.

Χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 10 χρόνια υπηρεσίας

Σχολείο-Υπηρεσία: Γυμνάσιο-Λύκειο

Επιμόρφωση ΤΠΕ Β1-Β2 επιπέδου: Έχω κάνει επιμόρφωση Β1 και Β2 επιπέδου του υπουργείου

Άλλη επιμόρφωση: Έχω παρακολουθήσει σεμινάρια σε διάφορους κλάδους, όπως στην εκπαίδευση ενηλίκων ή ένα άλλο που αφορούσε την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα. Επίσης, έχω παρακολουθήσει και στον επαγγελματικό προσανατολισμό. Δύο μεγάλα σεμινάρια ήταν 400, αλλά έχω παρακολουθήσει και με 40 ώρες, 90 ώρες. Αυτό που κάνω τώρα στον κλάδο της επιμέλειας κειμένων είναι 400 ώρες.

1. Χρησιμοποιείτε ψηφιακές τεχνολογίες στη διδασκαλία των μαθημάτων σας;

- Ναι, χρησιμοποιώ, αλλά όχι σε μεγάλο βαθμό, δεν έχουν καθορίσει ακόμη τον τρόπο διδασκαλίας μου, πιο πολύ επικουρικά.
- **Ποια τεχνολογικά εργαλεία χρησιμοποιείτε; πόσο συχνά;**
- Συνήθως όχι συχνά. Κατά τη διάρκεια των μαθητών κάνουμε κάποια projects, έχω χρησιμοποιήσει την χρονογραμμή, χωρίς να θυμάμαι το συγκεκριμένο εργαλείο. Δεν το θυμάμαι ακριβώς. Το wiki στο eclass έχω προσπαθήσει να εντάξω δύο με τρεις φορές, αλλά ήταν όλες οι προσπάθειες ατελέσφορες, κυρίως όταν κάναμε μάθημα εξ αποστάσεως. Πολύ μικρό το ενδιαφέρον των μαθητών. Έχω χρησιμοποιήσει comics, ψηφιακή αφήγηση, αλλά όλα αυτά σε μικρές θεματικές ενότητες και συνήθως όταν κάνουμε κάποια εργασία που έχουμε ξεκινήσει από νωρίς και όταν φυσικά έχω μαθητές που μπορούν να ανταποκριθούν.
- **Μπορείτε να αναφέρετε 1-2 χαρακτηριστικά παραδείγματα δραστηριοτήτων με ΤΠΕ που υλοποιήσατε στην τάξη σας (στη δια ζώσης εκπαίδευση);**
- Το wiki αλλά είναι πολύ δύσκολο στην πράξη, επειδή δεν ενδιαφέρονται, όχι από άποψη χρήσης και επίσης το «radlet» άρεσε στα παιδιά, στο Γυμνάσιο κυρίως.
- **Τώρα σε ποιο Γυμνάσιο διδάσκετε; Και σε ποια τάξη και περιοχή;**
- Στην Κορινθία. Φέτος είχα και τις τρεις τάξεις, α', β', γ' Γυμνασίου.

2. Γνωρίζετε τον όρο e-portfolio (ηλεκτρονικός φάκελος εργασιών);

- Ναι, το γνωρίζω.
- **Κατά τη γνώμη σας, ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός e-portfolio που θεωρείτε εσείς σημαντικά;**
- Νομίζω, ότι η συγκέντρωση αρχείων είναι πολύ σημαντική και μπορείς να ανατρέξεις εκεί πολύ γρήγορα. Επίσης, μπορεί να παρουσιαστεί σε όποιον θέλει οποιαδήποτε στιγμή. Ακόμη, σημαντικό είναι και για τον μαθητή, αλλά κυρίως για το σχολείο είναι πιο σημαντικό, γιατί υπάρχει ένα αποθετήριο για ό,τι έχει κάνει ένας μαθητής είτε ατομικά, είτε ομαδικά και στο οποίο μπορεί ο καθένας να ανατρέξει.

3. Γνωρίζετε συγκεκριμένα ψηφιακά εργαλεία που υποστηρίζουν την εφαρμογή των εργαλείων e-portfolio (ηλεκτρονικού φακέλου) στη διδασκαλία και στη μάθηση των μαθητών;

- (...) Για να είμαι ειλικρινής έχω δει μόνο μία πλατφόρμα που υποστηρίζει τα εργαλεία e-portfolio, νομίζω την είχα ανοίξει, αλλά δεν το κατάφερα. Δεν έχω

ασχοληθεί περαιτέρω. Δεν θυμάμαι πως λεγόταν. Υπάρχει όμως και δωρεάν στο διαδίκτυο, αλλά δεν έκανα ποτέ εγγραφή για να μπω μέσα και να την γνωρίσω.

4. **Ανεξάρτητα από το αν χρησιμοποιείτε e-portfolios στο διδακτικό σας έργο, υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, παιδαγωγικοί λόγοι που θα ενίσχυαν την πρόθεσή σας να τα εφαρμόσετε στην τάξη σας; Για ποιους λόγους θα ήσασταν θετικός ή θα επιλέγατε να εντάξετε μελλοντικά τα e-portfolios στο έργο σας;**
- Δεν ξέρω ακριβώς επειδή δεν το έχω χρησιμοποιήσει. Πέραν του ότι μπορεί να λειτουργήσει ως «ντουλαπάκι», δεν μπορώ να καταλάβω πως μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Μου είναι δύσκολο να σκεφθώ κάποιο λόγο για να μπορέσω να το εντάξω στην διδασκαλία, πέραν αυτών που είπαμε στην αρχή, το ότι μπορείς να δείξεις κάτι και να λειτουργήσει τα εργαλεία e-portfolio ως παρακαταθήκη. Κατά τ' άλλα δεν ξέρω πως μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας.
5. **Ποια είναι τα οφέλη των μαθητών που ασχολούνται ενεργά με τα εργαλεία e-portfolio εργασιών τους, π.χ. στο πλαίσιο ενός μαθήματος;**
- Όχι. Γνωρίζω από αυτά που έχω διαβάσει ότι βοηθάει τους μαθητές, την αυτοπεποίθησή τους κτλ., αλλά μου φαίνεται λίγο δύσκολο. Και ούτε ξέρω πως μπορώ να το υλοποιήσω. Δεν έχω έναν τρόπο να το εντάξω.
6. **Παραδοσιακά, τα e-portfolios αποτέλεσαν τον ηλεκτρονικό φάκελο εργασιών για την αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών. Κατά τη γνώμη σας, και με βάση τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία, θα μπορούσε ένα e-portfolio να αξιοποιηθεί στο επίπεδο της τάξης-μάθησης των μαθητών; Με ποιους τρόπους;**
- Ναι, βεβαίως. Τώρα πια είναι πολύ εύκολο, γιατί εμείς που έχουμε το e-class και είναι όλα εκεί συγκεντρωμένα είναι εύκολο με αυτό τον τρόπο να λάβουμε τις εργασίες και όλα αυτά τα δημιουργικά που θα κάνουν τα παιδιά και να φτιάξουμε ένα portfolio για το καθένα. Και για εμάς τους ίδιους. Μετά η αξιολόγηση θα είναι πιο εύκολη.
 - **Με ποιο τρόπο θα κάνατε αξιολόγηση χρησιμοποιώντας e-portfolio;**
 - (...) Μέσω των παραδοτέων, του συνόλου των εργασιών που έχει κάνει ένας μαθητής, το αν έχει ολοκληρώσει ή όχι και σε ποιο βαθμό κάποιες εργασίες, αλλά και η ποιότητα των εργασιών. Επίσης, αν είχε την δυνατότητα να συνεργαστεί. Νομίζω αυτό είναι πολύ σημαντικό, π. χ σε πόσες ομάδες έχει συμμετάσχει. (...) Φαντάζομαι τέλος ότι και μια εξέλιξη θα μπορούσε κάποιος να δει, αν θεωρήσουμε ότι ψάχνουμε να βρούμε την εξέλιξη του μαθητή, από εκεί μπορεί να γίνει ευδιάκριτη και η ενεργητικότητα του και τα ταλέντα του, ακόμη και την στάση του απέναντι στα γνωστικά αντικείμενα, και να καταλάβουμε περισσότερα πράγματα.
 - **Πώς πιστεύετε ότι θα ανταποκρίνονταν οι μαθητές;**
 - Πάρα πολύ δύσκολα. Οι μαθητές του Λυκείου καθόλου, πολύ λίγο. Φαίνεται αυτό και στην α' και στην β' λυκείου. Δεν μιλάμε για την γ' λυκείου, η οποία βρίσκεται σε άλλο κλάδο. Εκτός αν υπήρχαν κάποιες εργασίες που γίνονται κατά τη διάρκεια του διδακτικού χρόνου. Στο Λύκειο τα πράγματα είναι πιο δύσκολα για τους μαθητές, γιατί είναι πια προσηλωμένοι σε άλλους στόχους. Όχι ότι είναι ανέφικτο, αλλά θέλει μία προσπάθεια. Μέχρι την α' λυκείου μπορεί να γίνει κάτι. Τα πράγματα στο Γυμνάσιο είναι πιο εύκολα, και κυρίως στην πρωτοβάθμια. Ειδικά με τα εργαστήρια δεξιοτήτων, επειδή τα έκανα πέρυσι, εκεί είναι πιο εύκολο να αξιοποιηθεί τα εργαλεία e-portfolio, έως πολύ εύκολο. Είναι τόσες πολλές οι δυνατότητες που δίνουν τα εργαστήρια δεξιοτήτων και ο τρόπος που δουλεύουν τα παιδιά που νομίζω ότι τα εργαλεία e-portfolio μπορεί να χρησιμοποιηθεί με άριστο τρόπο. Εδώ στο Λύκειο, δύσκολο.

7. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές σας στα μαθήματα που χρησιμοποιήσατε ψηφιακά εργαλεία;

- **Εντοπίσατε διαφορές σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία ως προς το ενδιαφέρον, κίνητρο μάθησης, υπευθυνότητα, ενεργό συμμετοχή κ.λπ.;**
- Ναι Μαγκάλι, υπάρχει ένα ενδιαφέρον ως πρόκληση, ως κάτι καινούργιο. Προβάλλονται άλλα πράγματα από τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, μάλλον γίνεται μεγαλύτερη εμβάθυνση σε συγκεκριμένες δεξιότητες, δηλαδή μπορούν τα παιδιά να δημιουργήσουν τα ίδια, μπορούν να αντιληφθούν με άλλους τρόπους το ίδιο μήνυμα. Υπάρχουν γενικά...όταν χρησιμοποιούμε ψηφιακά εργαλεία, παρότι στην αρχή υπάρχει μία γκρίνια από τους μαθητές στο Λύκειο («Πω Μαγκάλι κυρία τι θα κάνουμε τώρα; Και τι είναι αυτά;»), όλες αυτές τις χαζές ερωτήσεις των παιδιών, τις οποίες πρέπει να ξεπεράσει κανείς και να θέσει εξαρχής τους στόχους ότι εμείς θα κάνουμε μάθημα με αυτό τον τρόπο. Στη συνέχεια γίνονται πιο ενεργητικοί. Γενικά τα παιδιά είναι «ανοικτά». Στο e-class ή στο wiki δεν είχαν δείξει ενδιαφέρον, μιλάμε για το Λύκειο, αλλά 2-3 που μπήκαν και έγραψαν, προσπάθησαν, και μάλιστα ήταν και μαθητές που μέσα στην παραδοσιακή διδασκαλία δεν φαίνονται. Με διάφορους τρόπους και εγώ το έχω δει. (x2)
- **Αξιοποίησαν τυχόν ανατροφοδότηση που έλαβαν από σας;**
- Ναι Μαγκάλι, όταν είχα κάνει πέρυσι στα εργαστήρια δεξιοτήτων, είχαμε κάνει ένα e-radlet, ένα συνεργατικό έγγραφο και εκεί είχαν ανταποκριθεί μετά. Γενικά, σε όσους κεντρίζεται το ενδιαφέρον, ανταποκρίνονται μετά. Ζητούν, αλλά θέλουν συνεχώς καθοδήγηση, να τους ενισχύεις, γιατί μετά το ενδιαφέρον μειώνεται. Όσο καθοδηγείς, συμβουλεύεις, ενδυναμώνεις την ομάδα και να τους δείχνεις τρόπους, πρακτικές, να συζητήσεις, τότε θα συνεχίσουν.
- **Αλληλοεπίδρασαν ή συνεργάστηκαν με συμμαθητές τους;**
- Με ένα βαθμό δυσκολίας μεν, αλλά συνεργάστηκαν εν τέλει.
- **Ποιες δυσκολίες αντιμετώπισαν;**
- Οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν ήταν ότι δεν μπορούσαν να συνεννοηθούν μεταξύ τους, μέχρι να καταλάβουν να ακούσουν τον άλλο (x2), να μοιράσουν τις ευθύνες τους, τις δραστηριότητές τους. Δεν μπορούσαν να δουν ποιος θα κάνει τι και όλο αυτό να το συγκεράσουν, να τα ενώσουν, για να ολοκληρωθεί η εργασία. Συνήθως αυτό γίνεται με τις ομαδικές. Μάλλον φταίμε και εμείς σε αυτό, γιατί δεν το έχουμε δείξει. Δουλεύουν ένα κομμάτι ο καθένας και μετά αυτό το λένε ομαδική εργασία. (x2). Είναι δύσκολο να το ξεπεράσουμε, εγώ δεν το έχω καταφέρει. Ακόμη και στις παραδοσιακές εργασίες δηλαδή. Τώρα στο Λύκειο, μέσω του απλού εργαλείου power point, πάντα λέω ότι μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το wiki, ότι μπορείτε να κάνετε μία ψηφιακή αφήγηση δίνοντας τους τις εφαρμογές, αλλά δεν τις κάνουν βέβαια. Ο χρόνος όμως μας πιέζει. Πρέπει να καλύψουμε την ύλη και είμαστε πολύ πιεσμένοι. Ακόμη και στις εργασίες που απαιτούν απλώς ένα power point, οι εργασίες είναι μοιρασμένες σε κομμάτια. Προσπαθούμε να το αλλάξουμε. Αυτή είναι η μεγαλύτερη δυσκολία, να μάθουν να συνεργαστούν, να συμφωνήσουν, να διαφωνήσουν, για να φτάσουν σε ένα ενιαίο κείμενο, το οποίο θα επιμεληθούν πάλι όλοι μαζί.

8. Ποιοι ήταν για σας οι λόγοι-προκλήσεις (εκπαιδευτικοί, παιδαγωγικοί, ατομικοί, κίνητρα ή άλλοι) για να χρησιμοποιήσετε ψηφιακές πλατφόρμες στην τάξη σας;

- Το καινούργιο. «Υπάρχει κάτι που δεν το έχουμε εξερευνήσει, και ελάτε μαζί να δούμε τι είναι». Το άλλο φυσικά είναι να κεντρίσεις το ενδιαφέρον των μαθητών και το τρίτο και πιο σημαντικό είναι ότι τα παιδιά δεν μπορούν να μάθουν πια από

τα βιβλία, να μάθουν όχι την ύλη που θα δώσουν στις εξετάσεις του Ιουνίου. Δεν μπορούν γιατί έχουν πολύ στενή επαφή με την οθόνη από μικρές ηλικίες και έχουν μάθει να ασχολούνται μόνο με αυτό. Προσπαθώντας να το απλοποιήσουμε αυτό, νομίζω ότι αξίζει τον τρόπο να αξιοποιήσουμε τον τρόπο αυτό, γιατί με αυτό τον τρόπο αποσπάμε την προσοχή των παιδιών από την οθόνη του κινητού και το βάζουμε στην οθόνη ενός προγράμματος που μπορούν να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους. Πέραν βέβαια των δυνατοτήτων που μπορείς να κάνεις εξ αποστάσεως. Δεν χρειάζεται να μετακινηθούν. Και όλα αυτά...

- **Τα περισσότερα ψηφιακά εργαλεία που χρησιμοποιήσατε ήταν κατά την εξ αποστάσεως ή κατά την διά ζώσης διδασκαλία;**
- Και στην διά ζώσης, αλλά στην εξ αποστάσεως υπήρχαν κάποια εργαλεία που προσφέρονταν περισσότερο, αλλά περισσότερο στην διά ζώσης. Πάνω που είχαμε ξεκινήσει να τα κάνουμε, χάσαμε λίγο τον ρυθμό με τον covid, παλεύουμε να ξανακερδίσουμε την είσοδο των ψηφιακών στην παραδοσιακή διδασκαλία, για να πάμε μετά στην αξιοποίησή τους, την πιο εκτεταμένη.

9. Σε ποιο βαθμό ήσασταν προετοιμασμένος/η για την εφαρμογή ψηφιακών πλατφορμών στην τάξη σας; Ποιες γνώσεις ή δεξιότητες ήταν απαραίτητες; Πώς αναπτύξατε τις σχετικές ικανότητες (π.χ. επιμόρφωση και ποια ακριβώς, συνεργασία με συναδέλφους στο σχολείο, πηγές στο Διαδίκτυο, ομάδες εκπαιδευτικών στο Διαδίκτυο κ.α.)

- (γέλιο) Ήμουν σε πολύ μικρό βαθμό προετοιμασμένη. Καταρχήν στην αρχή δεν ήξερα τι υπήρχε, ούτε τώρα ξέρω τι υπάρχει ακριβώς. Ξέρω αυτά που έχω μάθει. Δεν έχω στην ευχέρειά μου ανθρώπους που θα μου έλεγαν τα εργαλεία που θα μπορούσαν να με βοηθήσουν αναλόγως το μάθημα που δίδασκα.
- **Από που τα έχετε μάθει;**
- Αυτά που έμαθα, τα έμαθα από επιμορφώσεις, γιατί έβλεπα ότι τα πράγματα προχωράνε και έπρεπε κάτι καινούργιο να κάνουμε και εμείς. Εδώ με βοήθησαν πάρα πολύ κάποια θερινά μαθήματα που είχαν γίνει στο τμήμα της Κορίνθου σε μία εποχή που ακόμα δίνανε το πρώτο επίπεδο. Το 13'-14' ήταν όταν έγιναν τα μαθήματα και ήταν το «Α και το Ω» της κινητροδότησής μου για να μάθω κάτι. Εκεί έμαθα το e-class, εκεί έμαθα το wiki, άλλα λογισμικά κτλ. Ήταν ένα θερινό σχολείο, ήταν διά ζώσης, και μας έλεγαν ακριβώς ποιο εργαλείο μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε με συγκεκριμένο τρόπο στο κάθε μάθημα και θα έχουμε κάποια αποτελέσματα. Από τότε έχω να διδαχθώ κάτι παραπάνω. (γέλιο) Αυτό μου έδωσε το "boost" για να βάλω τεχνολογία στο μάθημά μου και όντως μετά ξεκίνησα, τα έψαξα, τα έβαλα και είχα χρησιμοποιήσει εργαλεία. Σχεδόν 10 χρόνια πριν λοιπόν όταν άλλοι δεν ήξεραν ότι υπήρχαν. Μετά έκανα τις επιμορφώσεις, το μεταπτυχιακό, μάλιστα είχα κάνει και ένα «moocs» στα φιλολογικά μαθήματα, αυτό ήταν πολύ moocs σημαντικό. Αυτός πρέπει να είναι ο τρόπος που πρέπει να μας καθοδηγήσουν οι συντονιστές εκπαίδευσης. Εγώ δεν μπορώ από μόνη μου, δεν έχω ούτε το χρόνο, δεν είμαι πληροφορικός ή «γκατζετάκιας» για να ψάξω κάτι. Η τελευταία, πέραν του μεταπτυχιακού, προσπάθεια ήταν τα «moocs» και αυτά χρησιμοποιώ ακόμη, μόνη μου δεν έχω ανακαλύψει κάτι.
- **Σε ποιο μάθημα τα χρησιμοποιήσατε;**
- Τα χρησιμοποιούσαμε στην Γλώσσα και στην Λογοτεχνία. Επίσης, τώρα στα εξ αποστάσεως είχε δημιουργηθεί μία ομάδα στο «Facebook» και εκεί οι συνάδελφοι πρότειναν πολλά εργαλεία, αλλά δεν μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε στο Λύκειο.

- **Συνεργαστήκατε καθόλου με άλλους εκπαιδευτικούς;**
- Ναι moods, βεβαίως.
- **Δώστε περισσότερα στοιχεία για το πώς σας βοήθησαν. Θυμάστε κάποια από τις πηγές που αναφέρατε;**
- Συνήθως η βοήθεια προέρχεται (ιδιωτικά) με το να σου προτείνουν ένα εργαλείο και σου εξηγήσουν πως λειτουργεί δίνοντας και ένα δείγμα δουλειάς. Επίσης, τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, διάφορες μικροεφαρμογές και λογισμικά που βρίσκουν και με πολλή γενναιοδωρία σου εξηγούν και σου απαντούν σε ερωτήσεις. Εγώ δεν το έχω κάνει, αλλά βλέπω ότι επικρατεί.

10. Κατά τη γνώμη σας, η εμπειρία της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά την πανδημία βοήθησε στην ένταξη των ψηφιακών πλατφορμών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση;

- Ναι moods, την βοήθησε, αλλά χωρίς την ενίσχυση από τους συμβούλους μας δεν πρόκειται να υπάρξει καμία εξέλιξη, ακόμη και των ακαδημαϊκών...για παράδειγμα τα θερινά σχολεία που ανέφερα πριν. Κυρίως είναι δουλειά των συμβούλων, των ΣΕ. Πολλοί συνάδελφοι έχουν την εντύπωση ότι χρησιμοποιώντας οπτικοακουστικά μέσα, βάζοντας ένα βίντεο, ή ένα power point ή φτιάχνουν κάτι να δείξουν στα παιδιά, ότι αυτό είναι «χρησιμοποιώ τις ΤΠΕ», ε δεν είναι. Και εγώ το κάνω αυτό, αλλά δεν θεωρώ ότι είναι χρήση της τεχνολογίας πια, δεν το αναφέρω καν στην συνέντευξη.

11. Ποιες είναι οι κύριες δυσκολίες που αντιμετωπίσατε εσείς προσωπικά κατά τη διάρκεια χρήσης των ψηφιακών πλατφορμών στο διδακτικό σας έργο;

Π.χ. ψηφιακές δεξιότητες μαθητών-εκπαιδευτικού, παιδαγωγική επιμόρφωση, τεχνολογικές υποδομές, ανταπόκριση-προθυμία των μαθητών, υποστήριξη από σύμβουλο-σχολείο-διευθυντή. Δώστε περισσότερα στοιχεία για το πώς σας βοήθησαν.

- Ο μεγάλος σκόπελος είναι ο χρόνος, δηλαδή να δημιουργήσω ομάδες των παιδιών, όπως εκείνη που είχα κάνει στο e-class. Μπορεί να φαίνονται απλά, αλλά θέλουν χρόνο και δεν έχουμε ένα μάθημα. Κάνουμε βέβαια ένα την φορά, διότι δεν έχεις τη δυνατότητα να κάνεις κάτι παραπάνω, αλλά καλό θα ήταν να μπορούμε να το διευρύνουμε. Η άλλη δυσκολία είναι μία σχετική άνεση στη χρήση των νέων τεχνολογιών. Η άλλη δυσκολία είναι ότι πρέπει να υπάρχει μία υλικοτεχνική υποδομή στο σχολείο, διότι είναι πολύ κουραστικό το να φέρνω εγώ το «λάπτοπ» και τον «προτζέκτορα» στην τάξη. Αν είχα έναν διαδραστικό πίνακα; Θα ήταν πολύ πιο εύκολο. Σπαταλάται απίστευτος χρόνος γι' αυτά τα διαδικαστικά. Επίσης μπορεί να μην έχουμε διαδίκτυο στο σχολείο ή ότι πρέπει να πας σε συγκεκριμένη αίθουσα, δεν «πιάνει» το στικάκι κτλ.

- **Ο διευθυντής σας βοήθησε καθόλου;**
- Ναι, οι διευθυντές που είχα ήταν πολύ ενεργητικοί. Γενικά δεν είχα ποτέ πρόβλημα στο σχολείο όταν ήθελα να χρησιμοποιήσω κάτι. Ήταν πολύ βοηθητικοί, βοηθούσαν πάντα, όπου μπορούσαν. Όταν ζητούσα την βοήθειά τους, με βοηθούσαν όπως μπορούσαν.

12. Το Πρόγραμμα Σπουδών των Φιλολογικών μαθημάτων, σε ποιο βαθμό ευνοεί-προωθεί την ένταξη των εργαλείων e-portfolio ή των ψηφιακών πλατφορμών στη διδασκαλία και στη μάθηση;

- Θεωρητικά τα προγράμματα σπουδών ενισχύουν την αξιοποίηση και των εργαλείων e-portfolio, δεν νομίζω ότι αναδεικνύεται κάτι συγκεκριμένο ή τέλος πάντων δίνεται μία κατεύθυνση στο να το χρησιμοποιήσουμε. Δεν θα το έλεγα.

- **Όταν λέτε θεωρητικά, τι εννοείτε;**
 - Όπως το να κάνουμε κάποιες εργασίες ή κάποιες οδηγίες ή ενδεικτικά κάποια βήματα στο να χρησιμοποιήσουμε τις νέες τεχνολογίες, αυτά υπάρχουν. Αυτά περιορίζονται κυρίως σε κάποιες πηγές και πολύ λίγο σε τεχνολογικά εργαλεία. Στα εργαλεία e-portfolio να σας πω την αλήθεια δεν θυμάμαι να έχω δει κάτι. Άρα, ούτε θεωρητικά το έχω δει. Έλειπε από τα προγράμματα σπουδών η συγκεκριμενοποίηση, ήταν λίγα τα σημεία που μπορεί να αξιοποιηθεί η τεχνολογία, απλώς μας έδιναν κάποιες πηγές, στις οποίες μπορούμε να ανατρέξουμε. Όσον αφορά τα e-portfolio, για να είμαι ειλικρινής, δεν θυμάμαι να το έχω δει πουθενά. Άρα, θα απαντούσα αρνητικά.
 - **Είχατε και κάποιο μάθημα στη σχολή που ειδικεύοταν στην διδασκαλία αυτού του θεωρητικού πλαισίου;**
 - Του προπτυχιακού ή του μεταπτυχιακού;
 - **Η ερώτηση αφορούσε το πρόγραμμα σπουδών της Φιλολογίας.**
 - Α καλά τίποτα (γέλιο). Νόμιζα το πρόγραμμα σπουδών των μαθημάτων που κάνουμε τώρα στο σχολείο. Η απάντησή μου αφορούσε τα προγράμματα σπουδών των μαθημάτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αν θέλουμε να μιλήσουμε για τα προγράμματα σπουδών της σχολής, ε τότε το «ίντερνετ» υπήρχε στο τελευταίο έτος ως μάθημα, δεν υπήρχε τίποτα απ' όλα αυτά. Στο μεταπτυχιακό είχαμε μάθημα κανονικά για τις νέες τεχνολογίες και εκεί γνωρίσαμε τα εργαλεία e-portfolio.
 - **Πότε τελειώσατε το τμήμα της Φιλολογίας;**
 - Το 2000.
- 13. Συνολικά, πως αξιολογείτε τη συμβολή των e-portfolios στην ανάπτυξη-μάθηση των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα φιλολογικά μαθήματα;**
- Μιλάμε για τα εργαλεία e-portfolio;
 - **Μιλάμε για τα εργαλεία e-portfolio, αλλά το λέω πιο γενικά επειδή και εσείς δεν έχετε αξιοποιήσει τόσο πολύ το συγκεκριμένο εργαλείο.**
 - Ωραία, θεωρώ ότι έχει θετικά αποτελέσματα και ότι είναι ο δρόμος πάνω στον οποίο πρέπει να βαδίσουμε στο μέλλον. Πρέπει να ξεχάσουμε τα παραδοσιακά βιβλία και εγχειρίδια, γιατί θα χάσουμε τα παιδιά. Το μέλλον πρέπει να στηριχθεί εκεί, με τον διαδραστικό χαρακτήρα, την αλληλεπίδραση και όλες τις τεχνολογίες που μαθαίνουν τα παιδιά αλλιώς. Είναι ο μόνος δρόμος. Δεν έχουμε άλλη επιλογή. Μόνο έτσι μπορείς να προσεγγίσεις τα παιδιά. Όχι μόνο έτσι, αλλά βασικά έτσι.
- 14. Άρα το βασικό κίνητρο που θα προτείνατε σε κάποιο συνάδελφο να εντάξει τις νέες τεχνολογίες στο μάθημά του, είναι οι παιδαγωγικοί λόγοι;**
- Ναι, αλλά για να το πω με μία φράση: Πρέπει να αλλάξουμε τον τρόπο που διδάσκουμε, γιατί έχει αλλάξει ο τρόπος των παιδιών να μαθαίνουν. Τα παιδιά πια μαθαίνουν αλλιώς, δεν μαθαίνουν με τον τρόπο που τους διδάσκουμε εμείς. Μαθαίνουν μέσα από την έρευνα και μέσα από την οθόνη. Πρέπει να βρούμε τρόπους που να αξιοποιούν αυτά τα δύο στοιχεία, για να μπορέσουν τα παιδιά να μάθουν, αλλιώς δεν θα μάθουν. Εγώ βέβαια μιλάω για το μαθησιακό κομμάτι, η γνώση που πρέπει να οικοδομηθεί, αλλά από εκεί και πέρα πρέπει να οικοδομήσουν και τις δεξιότητες που χρειάζεται ο τελειόφοιτος ή ο μελλοντικός πολίτης. Αυτά δεν μπορούν να γίνουν με τους παραδοσιακούς τρόπους.
 - **Έχετε κάτι άλλο να προσθέσετε ή να αναφέρετε;**
 - Εγώ έχω να πω μόνο και αυτό θέλω να τονίσω στην συνέντευξη είναι ότι εμείς από μόνοι μας δεν μπορούμε να ψάξουμε να βρούμε εργαλεία, δεν έχουμε ούτε την

τεχνογνωσία, ούτε τον τρόπο να το κάνουμε. Πρέπει να έρθει κάποιος, όπως στο μεταπτυχιακό που ήρθε κάποιος και μας έδωσε συμβουλές για το πως να διδάξουμε κάτι, μας έδωσε ένα σενάριο. Με τον ίδιο τρόπο πρέπει να έρθουν κάποιιοι να μας δείξουν ότι υπάρχουν αυτά τα εργαλεία, γι' αυτά τα μαθήματα και μπορείτε να αξιοποιήσετε. Κάτι τελευταίο. Επειδή αυτά αλλάζουν συνεχώς, δηλαδή εργαλεία που είχα χρησιμοποιήσει πριν 6 χρόνια, τώρα δεν υπάρχουν, διότι έχουν εξελιχθεί. Χρειάζεται συνεχώς επικαιροποίηση. Αυτά ο εκπαιδευτικός δεν μπορεί να τα κάνει μόνος του.

- **Ένα είδος διαρκούς επιμόρφωσης;**
- Ναι οικοδομήσει, όπως αλλάζουν τα βιβλία, έτσι με τον ίδιο τρόπο έπρεπε να μας δείχνουν και τα εργαλεία. Αυτό απουσιάζει από την εκπαίδευση.

Σας ευχαριστώ πολύ.